

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
Τ Ω Ν Α Γ Ι Ω Ν Π Α Τ Ε Ρ Ω Ν**

Ἑκδόσεις
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ — ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἑπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΨΕΥΤΟΓΚΑ — ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΝ
Δοκτῶρων τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 9

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ
ΟΜΙΛΙΑΙ Α'—Ζ'

Ἐκγωγή — Μετάφρασις — Σχόλια
Π. Γ. ΣΤΑΜΟΥ
[Θεολόγος Ἐπίτῃς Γυμνασίου]
Κείμενον: B. Montfaucon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετάνοια γενικώς καλείται ή αλλαγή των σκέψεων και ενεργημάτων πνός και κατ' ακολουθίαν ή μεταβολή του τρόπου της ζωής ατόμου, από ήθους βεβαιώς άποφύεως, άφου, ως γνωστόν, ό θίος του ανθρώπου άπιστός! άντικαταστήσων των σκέψεων και προσημάτων ατόμου. Από ελλείψεως ή άποφύεως, μετάνοια καλείται: το άνεκτίμητον και άπαλόστα άναγκασιόν εις πάντας μιστήριον της Εκκλησίας, καθ' ό εθός διό τοις ιερώς άφίγηται τάς μετά το βάπτισμα άμαρτίας των ελλειπόντων μετανοούντων και εξομολογούμενων ατόμους τω Ιερέι.¹

Η μετάνοια υπό την γενικήν αυτήν σημασίαν αποτελείται «ούκυνδύστατον κεφάλαιον»² του κηρύγματος των προφητών της Παλαιάς διαθήκης. Όσάκις ό προνομιόχρος και τόσον πολύ άδερ- γηθείς, αλλά και τόσον πολύ άγνόμενος φανείς, Ισραηλιτικός λαός εγκατέλειπε τον προσηγόν ατόμου και κτηθερόνα φίλάνθρω- πον Θεόν, τόσκις παρέβαινε τό θέλημα του και διό των πράξεων ατόμου Είχετε πρός τον Θεόν «πόρρω άπ' έμείς»³ ή άρκετος του Θεού άγαθέτης και άγάτης, «ην πσσα σεις της άγίας Γραφής, κατ' τον Ιερόν Αθήνασθηον, βόα»⁴ έκείλοι τούτον διό τον προ- φητόν εις μετάνοιαν και επιστροφήν Ιεραίου «Λούσασθε, καθα- ροι γίνεσθε, άφίλειτε τάς ποτηρίας από των λυχνών υμών απέναντι των οφθαλμών μου, πούσασθε από των ποτηρίων υμών»⁵. Δέν θέ άπατέλει διό υπερβολήν, άν Είπατέ τις, διό τό κεντρικόν σημάτεον και ό άξιος του κηρύγματος των προφητών «είναι ή μετάνοια»⁶.

Όταν θέ τό λυκαυγές «της μιστικής ημέρας»⁷ ήρχισα νέ καταστάσει τον έρζοντα, και ως άσπρη πρόπου μετέθους και προ- άγγελος αυτής άναφανέσθι ό έσχατος των προφητών της Παλαιάς

1. Χρήστου Ανδραίτσου, άσχηματιή της Έκθεσέου Ανατολικής Εκ- κλησίας, Αθήναι 1907, σελ. 878.

2. Παναγ. Μπρεσιζιάτου, Ιουδαϊσμός ή Βαπτιστής ως προφήτης, Α- θήναι 1921, σελ. 94.

3. Ηα. 65, 6.

4. Παναγ. Μπρεσιζιάτου, Το νόημα της χριστιανικής άγάτης, Αθ- νος 1920, σελ. 7.

5. Ηα. 1, 16.

6. Έξου χωρίς τινά μετανοίας των προσκόντων, Ιουλι 2, 19, Ιουν. 3, 5, Μαλ. 3, 7, Ηα. 65, 3, Ιερ. 16, 19, 18, 24, Ντ. Ια, 18, 21, 33, 16.

7. Άκαθίστον Έγνον στέας Η'.

Γραμματεός Συντάξας

Ιερέός ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ

Εφημέριος Ι. Ν. Αγ. Παντελεήμονος Αχαρνών

διαθήκης καὶ αμείβων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν· ἡ Ἰουδὴ δὲ βαπτισθεὶς, τὴν μετάνοιαν καὶ οὕτως ἐκτρέφειν εἰπὼν· «Μετανόησα... ποιεῖτε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανόιας».⁷ Ἡ μετάνοια ἀπετέλεσε τὸ κεφάλαιον ἔργου καὶ τὸ σύνθημα τῆς κηρύττειν τοῦ.

Ὅταν παρήλθεν ἡ σκέπη τοῦ Νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης, καὶ ὁ προαίτιος Θεὸς ἄλλως ἀνθρώπους γενόμενος, ἔπει τὸν ἀνθρώπου θεοποιήσας.⁸ ἐπὶ τῆς γὰρ ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνθρώπου πανευστράφει, ἥρπαστο κηρύσσειν καὶ λέγειν, μετανόησα καὶ πιστεύετε τῷ Εὐαγγελίῳ.⁹ Διὰ γὰρ ἀνταπόδον διὰ τὸ περὶ Μετανόιας κήρυγμα αὐτοῦ μονιμώτερον, ἔσθραν ὡς εἰκόνα ζώσαν τὴν ἀπερμιλλὸν τοῦ ἀσπίου παραβολῆν, τὸ ἀνεκτίμηνον τόστο τοῦ Εὐαγγελίου κεφάλαιον καὶ τῆς μετανόιας κήρυγμα διακρίσαν.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου ἀκολούθουσαν καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι, ὅτε ἐξήλθον, ἐν τῇ Οὐκουμένην πνευματικῶς ἀνακλόντες καὶ πάντα τὰ ἔθνη μαθητεύσαντες, τὴν Μετάνοιαν εἰς τὴν πρώτην τὴν ὁμιλίαν τῶν γραμμῶν ἔθεσαν. «Μετανόησατε» ἀναφωνεῖ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος εἰς τοὺς ἑσπερίους αὐτοῦ, ὅτε κατὰ τὴν γενέθειον τῆς Ἐκκλησίας ἡμέραν, τὴν Πεντηκοστήν, ἥρπαστο κηρύσσειν. Ὁ δὲ Παῦλος, τὸ σκεδὸς τόστο τῆς θείας ἐκλογῆς καὶ τοῦ Θεοφάνους μνηστῆς, ὁ καθότις ὑπόπαιρς πρὸς τὴν Οὐκουμένην περιελθὼν,¹⁰ κατὰ τὰς μακρὰς αὐτοῦ ἐξορίας διακαρτέρητο Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλλήνας τὴν εἰς θεὸν μετάνοιαν.¹¹ Ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰς τοὺς καινοπαύτους Ἀθηναίους διακρίσας, ὅτι ὁ Θεὸς παραγγέλλει τοὺς ἀνθρώπους πᾶσι πανταχοῦ μετανόησαι,¹² καὶ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοὺς ἔθνη ἀπὸ τῆς Ἰερουσαλὴμ μετανόησιν καὶ ἐπιστρέψωσιν ἐπὶ θεόν, ἕως τῆς μετανόιας ἔργον πράξουσιν.¹³

Οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ Πατέρες, οἱ συνεχισταὶ τοῦ ἔργου τὸν Ἀποστόλων καὶ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως θεματοφύλακες, τὴν μετάνοιαν κατήγγελλον γραπτῶς τε καὶ προφορικῶς εἰς τὸν λαόν.¹⁴ Καὶ ὁ ἱερεὺς Κρησάτορας, τὸ ἀγαλλόμενον τόστο τοῦ ἀκατήρυστου ἀμύμονος, ὅστις καὶ μετεσθάνωντος ἐπὶ δόξα καὶ εὖ αὐτοῦ.

7α. Ματθ. 11, 11.
8. Ματθ. 3, 1· 8· 9.
9. Παν. Μπρατσόπου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, σελ. 21.
10. Ματθ. 23, 39.
11. Ματθ. 23, 39.
12. Ματθ. 23, 39.
13. Πρὸς 3, 57.
14. Ἰωάν. Ἰεροπολίτου, περὶ Μετανόιας, ἑμ. 3, PG 48, 298.
15. Πρὸς 20, 20.
16. Πρὸς 11, 50.
17. Πρὸς 26, 20.
18. Ἰωάν. Ἰεροπολίτου, περὶ Μετανόιας, ἑμ. 3, PG 48, 298.
19. Παν. Μπρατσόπου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, σελ. 21.
20. Ματθ. 23, 39.
21. Πρὸς 3, 57.
22. Παν. Μπρατσόπου, περὶ Μετανόιας, ἑμ. 3, PG 48, 298.
23. Πρὸς 11, 50.
24. Πρὸς 26, 20.
25. Ἰωάν. Ἰεροπολίτου, περὶ Μετανόιας, ἑμ. 3, PG 48, 298.
26. Παν. Μπρατσόπου, περὶ Μετανόιας, ἑμ. 3, PG 48, 298.

τοὺς κηρύττειν, σαγηνεύει καὶ οὐλοῦμαι ἐν Χριστῷ διὰ τὸν ἀντρεμνῶν του, τὴν μετάνοιαν πάντοτε ἐκτρέφει καὶ περὶ αὐτῆς αἰνέσει ἡ ἐμὸς ἐστρέφοντο ἅπαντες αἱ θεοποιεῖται αὐτοῦ ὁμιλίαι.¹⁵ αὐτοῦ ἐλάττωσιν τὴν δύναμιν τοῦ λόγου αὐτοῦ χρησιμεύει κατὰ τῆς ἀμαρτίας καὶ τὸν παθόν.¹⁶

Ἡ ἰσχυρὸς τὸν ὁμιλίαν του, ἡ μετάνοια, ἥτις αἱ συστάσεις καὶ αἱ παραινέσεις, αἱ συνεχεῖς πρὸς τοὺς ἀμαρτωλούς του, τὴν μετάνοιαν περιελάμβανον· «Ὁ παῖς αὐτοῦ ταῦτα συνεχῶς λέγων», ἐπὶ τῇ. «Κὲν καὶ ἡμέραν ἀμαρτίας, καὶ ἡμέραν μετανόιας», ἐλεγεν. διὰ τοῦτο, συνεχῶς τὸν περὶ μετανόιας κινῶ λόγον.¹⁷ ἀνακλόντες.

Πρὸς τὴν μετάνοιαν, ὡς εἰς λιμὴν σποτρίας, ἤθελε γὰρ ἀντρεμνῶν τοὺς πολυπληθεῖς αὐτοῦ ἀμαρτωλούς, τὴν ἀμαρτωλότητα αὐτῶν ἐκτρέφοντες τὸν πλημμελῶντων, ἑσπάρχημα παρανομιῶν, ἀνάλογον τὸν ἀμαρτωλόν, κερτρεῖ πρὸς τὸν θεόν, ὅλον κατὰ τὸ ἀνάλογον, μάχεται ἀποκρίνεται αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, πωτηρίας ἐλπίς ἀποκρίνεται ἀνάλειψις ἱατρικὴν ἀνακρίσιν τῆς ἀμαρτίας, ἀφρον οὐδένου, δύναμιν θαυμαστήν, χιονιτῆρον τῆς ἀμαρτίας.¹⁸

Καὶ πλήρης εἶναι δεικνύοντες τὴν ἡμετέραν τοῦ μεγάλου τούτου Πατρὸς καὶ γενικῶς τὸν Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν μετάνοιαν κήρυγμα. διὰ τὴν σπουδὴν τοῦ ἱεροῦ κηρύττειν εἶναι καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ σποτρίας τὸν ἀμαρτωλόν.¹⁹ ἥτις ἀδύνατον εἶναι αὐτοῦ τῆς μετανόιας γὰρ ἐκτρέφει, ἀποκρίσιν εἶναι καθαρός ἀπὸ τοῦ ῥύπου τῆς ἀμαρτίας, ἔσθραν καὶ μὴ ἡμέρα εἰς ἄλλο ἐπὶ τῇ γῆ.²⁰ τὸ δὲ ῥύπου τούτου ἀνακρίσιν καὶ πρὸς τὸν θεόν τῆς μετανόιας.²¹

Μεταξὺ τὸν ὁμιλίαν τοῦ ἱεροῦ τούτου Πατρὸς, ὅστις ἡμετέραν μετάνοιαν χριστιανὸς ἱεροκλήρικος.²² ὑπάρχοντες καὶ ἐνέα.²³

15. PG 51, 701, 1085, 1088, 1089, 1092, 1475. Παντοφύλας Θεολόγος 35, 177, 38, 138, 140, 141. Κυρίλλος Ἱεροπολίτου 38, 408.
16. περὶ μετανόιας συστάσεις αὐτοῦ ἀποκρίσιν εἰς PG 48, 298, PG 50, 577, 580, 575. PG 57, 298. PG 58, 193. PG 60, 183. 267. 681. 699. 100. 780. PG 61, 67. 417. PG 68, 76, 96. 101. 108. 213. 589. 884. 899. PG 94, 11.
17. Παν. Μπρατσόπου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, σελ. 21.
18. Παν. Μπρατσόπου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, σελ. 21.
19. Παν. Μπρατσόπου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, σελ. 21.
20. Παν. Μπρατσόπου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, σελ. 21.
21. Παν. Μπρατσόπου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, σελ. 21.
22. Παν. Μπρατσόπου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, σελ. 21.
23. Παν. Μπρατσόπου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, σελ. 21.

ναφερόμενοι ειδικῶς εἰς τὴν κατάνοαν, αὐτὸς ἀλλήλοισιν ἐν καιρῷ μετανοίας, τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, πνευνώμενοι ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὡς ἐξ ἐπιστολικῶν λόγων εὐκρίνεται. Αἱ ἐπιτολὴν ἔχον ἐκφυγὴν εἰς διαφόρους περιόδους καὶ συνεκκεντρίωθαι βραδύταρον εἰς μίαν συλλογὴν. Πόθεν τὴ ἐξέδωκεν ἐπιτολὴν καὶ ἀνήκει εἰς τὸν Σεβηριανὸν Γαββίλιν, λαμπρὸν ρήτορα τῆς ἐποχῆς τούτης.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΣΤΑΜΟΣ

Θεολόγος - Βασιλεὺς Γυμνασίου

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

279 ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Ὅτε ἐπανήλθεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς

ΟΜΙΛΙΑ Α'

1. Α Ἀρὰ γε μὰς ἐνεθυμείσθε κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, ποῦ ἐκαρτέσθμεν ἀπὸ οὗς; Διότι ἐγὼ μὲν οὐδέποτε ἡμῶρεσα νό οὗς λαχονήσοι, ἀλλὰ ἐν καὶ ἐφυγα ἀπὸ τὴν πόλιν, δὲν ἀφῆκα τὴν ἰδικήν σας ἀνέμνησιν. Ὅπως δὲ ἐκείναι ποὺ ἀγαποῦν τὸ ὡραία πρόσωπα, ἀποιυδῆποτε ἤθελον μεταθῆ, μαζί τιν περιφέρουν καὶ τὸ πρόσωπον ποὺ ἀγαποῦν. ἔτσι καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ ἠγαπήσαμεν τὴν ὡραιότητα τῆς ψυχῆς σας πάντοτε μαζί μας τὴν ὁμοσιάν τῆς διανοίας σας περιφέρουμεν. Καὶ ὅπως οἱ Ζωγράφοι, διάφορα κρέματα ἀναμιγνύοντες, ὡ τὰς εἰκόνας τῶν σμμάτων κατασκευάζουν, ἔτσι καὶ ἡμεῖς τὸ ἐνδιαφέρον σας διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς συναθροίσεις, τὴν προθυρίαν διὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ θεοῦ λόγου, τὴν ἀνάγκην πρὸς τὸν λέγοντα, τὰ ἄλλα ὅλα πνευματικὰ σας κατορθώματα, οὖν διάφορα κρέματα ἀρετῆς ἀναμίξαντες καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς ψυχῆς σας ἐκνογραφήσαντες καὶ πρὸς τῶν ὁμμάτων τῆς διανοίας μας τοποθετήσαντες, ἀρκετὴν διὰ τῆς φαντασίας παρηγορίαν εἰς τὴν ἀπουσίαν ταύτην ἐλαμβάνομεν. Καὶ ταῦτα, καὶ εἰς τὸ σπῆτι καθήμενοι, καὶ σκεπνόμενοι, καὶ ὁδοιποροῦντες, καὶ ἀναπαυόμενοι, καὶ εἰσερχόμενοι καὶ ἐξερχόμενοι, συνεχῶς ἐστρέφομεν εἰς τὸν νοῦν μας, τὴν ἀγάπην σας ὀνειροτυλοῦντες. C Καὶ οὕτως μόνον ἐν καιρῷ ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τὴν νύκτα εἰς τὰς φανταστικὰς αὐτὰς εἰκόνας εὐρίσκομεν εὐκαρίστην.

1. Ὁ ἅγιος Χρυσόστομος ἐπληθεῖς ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς κατὰ τὸς νεανίας ὀνείρων, ὡς ἴσταναι ὁ Παλλιδίος, λόγος ὅτι μεγάλῃς ἐκπαιδεύσεως, εἰς τὴν παιδείαν ἐπέβαλλεν αὐτόν, σπουδαίως ἠρώμενος καὶ εἰς ἀγάπην πρὸς ἀνέκδοτον ἀκατάστατον. Κατόπιν ἐκπαίδευσεν αὐτὸν ὡς ἀγαθὸν, εἰς τὸν εἶχε μεταθῆ διὰ τὸν λόγον τοῦτον. Ἐξαρτῶναι τὴν καρδίαν ἐπιτολῶν. Κατὰ τὸν Robert Payne ὁ Χρυσόστομος ἔχεν ὁμιλητικὸν, ἐκτελεστον ἀπὸ τὰ νεανία του καὶ ἦτο συνεχῶς ὁμιλητικὸς κατὰ τὰ τελευταῖα εἰκοσι ἔτη τῆς ζωῆς του.

Καὶ ἐκεῖνο ποῦ εἶπεν ὁ Σαλομὼν, «Ἐγὼ καθ' ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπνεῖ» (Ἰσρ. Ἀσμ. 5, 2), τοῦτο καὶ ἡμεῖς τότε ἐπάσχομεν. Διότι ἡ μὲν ἀνάγκη τοῦ ὕπνου κατέβαλε τὰ εὐφραρά μας, ἡ δὲ ἱσχυρὰ δύναμις τῆς ἀγάπης μου πρὸς σὺς, ἐκρατοῦσεν ἀγρυπνῶν τὰ μάτια τῆς διανοίας μου καὶ πολλὰς φορές ἀνείρευσα τὴν συναμιλλοῦσα μαζί σας. Διότι εἶναι φυσικὸν ἡ ψυχὴ νὰ βλέπῃ εἰς τὸ δυνάμει τῆς νύκτα ἐκεῖνα ποῦ τὴν ἡμέραν συλλογίζεσθε, πράγμα τὸ ὁποῖον καὶ εἰς ἡμᾶς τότε συνέβαινε. Καὶ ἂν δὲν σὺς ἐβλέπα με τὰ μάτια τοῦ σώματος, σὺς ἐβλέπα με τὰ μάτια τῆς ἀγάπης καὶ ἂν καὶ δὲν ἦμην σωματικῶς παρὼν, ἦμην παρὼν μετὰ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς. Ὡς καὶ εἰς τὰ αὐτὰ μου πάντοτε ἀντηχοῦσαν οἱ δακρυαὶ σὰς κραυγῆς. Διὰ τοῦτο ἂν καὶ ἡ ἀσθένεια τοῦ σώματος μετὰ τὴν ἀνάγκη νὰ παραμείνῃ εἰς τὴν ἐκτακτὴν περισσότερον καιρὸν καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ τῆς ὠφελείας τοῦ ἁέρος, χάριν τῆς ὑγείας μου, ἡ δὲ τῆς ἀγάπης σὺς δὲν ἠνέκαθη τοῦτο, ἀλλὰ παρεπονέθη με μεγάλας κραυγὰς καὶ δὲν ἔπαυσε νὰ μὲς ἐνοχλῇ, ἕως ὅτου μὲς ἔπεισε νὰ σιωπῶμεν, χωρὶς νὰ ἐλθῇ ἀκόμη ἡ ὥρα, καὶ μὲς συνεβοῦλευσεν ὡς ὑγείαν καὶ τέρψιν καὶ ὅτι δὴποτε ἄλλο ἀγαθόν, τὴν ἰσχυρὰν σὺς νὰ θεωρῶμεν παρουσίαν. Πρὸς τὰς συστάσεις δὲ αὐτῆς ἡμεῖς συμφορηθέντες, ἐπιστραφήμεν νὰ ἐπανέλθωμεν, ἔχοντες ἀκόμη τὰ ὑπολείμματα τῆς ἀσθενείας, παρὰ νὰ παραμείνωμεν, διὰ νὰ γίνωμεν τελείως καλὰ καὶ διὰ τῆς παραμονῆς ταύτης νὰ λυτῶμεν περισσότερον τὴν ἀγάπην σας. Ἐξαιτίας διαμένον ἐκεῖ, ἐμάνθανον τὰ παράπονά σας διὰ τὴν θροῦτητα, διὰ συνεχῶν ἐπιστολῶν, ποῦ ἐλάμβανον καὶ περισσότερον ἐπρόσθετα εἰς αὐτὰ, παρὰ εἰς τὰ πρὸς ἡμᾶς ἔγγραφα, διότι ἀπὸ ψυχῆν ποῦ ἔξερε νὰ ἀγαπᾷ, προήρχοντο ταῦτα. 240 Α Δι' αὐτὰ ἐσημασθήκα καὶ ἔτρεξα νὰ ἔλθω. Δι' αὐτὰ οὐδέποτε ἡμῶνρεκα νὰ σὺς σγῶλῃς ἀπὸ τὸν νοῦ μου.

Καὶ κοτὰ τί εἶναι θαυμαστόν, ἂν, παραμένον ἐγὼ εἰς τὴν ἐκτακτὴν καὶ ἀπολαμβάνων ἐλευθερίαν, ἀνευρούμεν τὴν ἀγάπην σας, ὁφρὺ, ὡς γνωστόν, ὁ Παῦλος εἰς δεσμῷ εὐρισκόμενος, καὶ εἰς φυλακὴν διαμένων, καὶ μυρίους μνηστικούς στέλων νὰ ἐπικρίμνται ἐπ' αὐτοῦ, ἐπερνᾷ τὸν καιρὸν τοῦ σὸν νὰ εὐρίσκηται σὲ λειβάδι καὶ τόσο ἐνεθαρρῆται τοὺς ἀδελφοὺς, ὥστε τοὺς ἔγραψε: «Καθὼς ἐστε δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν περὶ ὑμῶν, διὰ τὸ ἔκκειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἐν τε ταῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαίως τοῦ εὐαγγελίου» (Φιλιπ. 4, 7).² Ἀπ' ἐξου ἡ ἡλικία τῶν καθάρων

2. Δὲν παραθέτει ἀνάκληρον τὸ χαρὸν ταῦτο, διὰ νὰ δοῇ εἰς αὐτὸ

καὶ ἀπὸ μέσῃ ἡ ἀλυσιδὰ τῆς ἀγάπης τῶν μαθητῶν. Ἀλλ' ἡ μὲν ἐξωτερικὴ ἀπὸ σθένος εἶχε κατασκευασθῇ, ὡς ἡ δὲ εὐωτερικὴ ἀπὸ ἀγάπης εἶχε δημιουργηθῇ. Καὶ ἐκεῖνη μὲν πολλὰς φορές ἀπέβαλε, αὐτὴν δὲ οὐδέποτε ἀπέσχε. Ἀλλὰ ὅπως αἱ γυναῖκες, ὅσαι ἔλαβον πείραν πόνου τοκετοῦ καὶ ὄντων μητέρες μετὰ τὸ γεννηθέντα παιδί, ἀπουδῆστε καὶ ἂν εὐρισκωνται, εἶναι διαρκῶς συνδεσμεύμεναι, ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος, μάλλον δὲ καὶ πολὺ σφοδρότερος ἀπ' αὐτὰς, πάντοτε εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ ἔργο προσηλυμένου καὶ τόσο περισσότερο, ὅσον ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς τοκετοὺς οἱ πνευματικοὶ εἶναι ἑξέτεροι.

Διότι καὶ οὗτος ἠσθάνθη πόνους φοβερούς, σὺν τοῖς πόνους τοῦ τοκετοῦ, καὶ μάλιστα ὅχι μὲν φορὰ, ἀλλὰ τοὺς ἰδίους πόνους ἐδοκίμασε δύο φορές, καὶ ἐπρόσθε λέγων: «ἐπειὶ καὶ σὺς πάλιν ὠδίνῃς» (Γαλ. 4, 19). Καίτοι βεβαίως τοῦτο οὐδέποτε δύναται νὰ πάθῃ ἡ γυναῖκα, ὅς οὗτε νὰ ὑποστῇ τοὺς ἰδίους πάλιν πόνους, ἀλλ' ὁ Παῦλος τὸ ὑπέμεινε, πρῶτον τὸ ὅποῖον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ κανεὶς εἰς τὴν φύσιν, διὰ τοῦτο ἐκεῖνους ποῦ ἐγεννήθησαν πάλιν νὰ τοὺς πάθῃ μέσῃ τῆς καὶ τοὺς φοβεροὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ νὰ ὑποστῇ πάλιν δι' αὐτοὺς. Διὰ τοῦτο θέλων νὰ τοὺς συνηνέησεν ἔλεγε: «ὡς πάλιν ὠδίνῃς, λέγων με τοῦτο σκεδὸν τὸ ἔστιν: λυπηθῆτε με. Κανένας υἱὸς διὰ δευτέραν φοράν τὴν καλὴν τῆς μάνας τοῦ με πόνους τοκετοῦ δὲν ἐβασάνισε, τὸ ὅποῖον σὲς με ἀναγκάζετε νὰ πάσχω. Καίτοι ἐκεῖνοι οἱ πόνοι σὲ μὴ σιγῇ βασανίζουν καὶ διὰ τὸ παιδί ἐγχεύονται ἀπὸ τὴν κοιλίαν στοματοῦ. Τῆς πνευματικῆς δὲ γεννήσεως οἱ πόνοι δὲν εἶναι τοιαῖτοι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀκακίους μὴνας παραμένουν. Λέγω τοῦτο, διότι καὶ ἐπὶ ἀνάκληρον ἔτος, πολλὰς φορές, ἠσθάνετο τοὺς πόνους τοῦτους καὶ δὲν ἐγέννηεν πνευματικῶς ὁ Παῦλος ἐκεῖνους ποῦ ἐκπορεύετο. Ὡς καὶ ἐκεῖ μὲν τὴν σάρκα βασανίζει ὁ πόνος, ἐκὼ δὲ καὶ δὲν καταβάλλουν τὴν καλὴν οἱ πόνοι, ἀλλὰ αὐτὴν τῆς ψυχῆς τὴν δύναμιν κατακοιμῶν. Καὶ διὰ τὸ μᾶλλον ὅτι φοβερότερος εἶναι αὐτοῖς οἱ πόνοι, σὺ λέγω τὸ ἔστιν: ποῖος ποτὲ χάριν τῶν παιδιῶν ποῦ ἐγέννησεν ἡλικίᾳ νὰ ὑπομείνῃ γέννησιν; Ὁ Παῦλος δὲ καὶ μόνον παρὰ νὰ ὑποστῇ γέννησιν, ἀλλὰ καὶ ἐκτετατὴ νὰ χωρῇ διὰ παντός ἀπὸ τῶν Χριστῶν (Ρωμ. 9, 3), διὰ νὰ ἡμιπορήσῃ τοὺς Ἰουδαίους νὰ γεννήσῃ πνευματικῶς αἰσῶς, διὰ τοὺς ὁποῖους πάντοτε καὶ διαρκῶς ἠσθάνετο πόνους τοκετοῦ, καὶ ἐπειδὴ δὲν συνέβαινε τοῦτο, ὑπέφερε πολὺ καὶ ἔλεγε: «Αἰ-

ἀλλῃ ἔστιν, ἐκπορεύεται τοὺς λόγους σου. Τοῦτο δ' ἐκὼ Χριστολόγος πρῶτον παλάσει.

τη μοί ὅτι μεγάλη καὶ ἀδάκρυτος ὁδὸν τῇ καρδίᾳ μου» (Ρωμ. 9, 3). Καὶ ἔδω πάλιν λέγει Ἐ σκενία μου, ὅς πάλιν ὠδίνω, ἔκρινε οὐ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν» (Γαλ. 4, 19).

Τὶ ἀπὸ τὴν καλὴν ἐκείνην μακαριώτερον δύναται νὰ γίνῃ, ἢ ὅποια ἡμποροῦσε νὰ γεννᾷ τέκνα παιδιὰ ὅστε νὰ ἔχουν μέσα των τὸν Χριστόν; Τὶ δὲ εὐφορώτερον ἀπ' αὐτὴν, ἢ ὅποια τὴν οὐκουμένην ὅλην ἀνεγέννησε πνευματικῶς; Τὶ δὲ δυνατώτερον ἀπὸ αὐτὴν, ἢ ὅποια ἐκείνους ποὺ ἐγεννήθησαν καὶ ἀμεγάλωσαν καὶ κατόπιν ἐδέχτησαν, σὺν τῇ προσώρῳ γεννηθέντα, ἡμπόρεσε πάλιν νὰ τοὺς πάλιν μέσα της καὶ ἀπὸ τὴν ὁρμήν νὰ τοὺς διαπλάσῃ; Διότι τοῦτο εἰς τοὺς σαρκικοὺς τοκετοὺς εἶναι ἀδύνατον.

Διὰ τὸ δὲν εἶπε· **281** Ἀ σκενία μου, ὅς πάλιν ἀναγεννῶ· ἄλλ' εὐδύνω··· Ἄν καὶ ἄλλοι χρησιμοποιῇ τὰ ἐγεννῶν··· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ ἡμεῖς ἐγεννησάμεθα» (Α' Κορινθ. 4, 15). Ἐκεῖ μὲν τὴν συγγένειαν μόνον ἤθελε νὰ φανερώσῃ, ἐνῷ ἔδω καὶ τὸν πόνον προσπαθεῖν νὰ παραστήσῃ.

Πῶς δὲ ἀναγίνεται τέκνα ἐκεῖνα, ποὺ ἀκόμη δὲν ἐγεννήθησαν; Διότι, ἀφοῦ εὐρίσκειτο εἰς πόνους τοκετοῦ, ὁκλήσῃ δὲν εἶχε γεννήσει πῶς λοιπὸν τὰ ἀνομάζει τέκνα; Διὰ τὸ μῶθης ὅτι δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά ποὺ αἰσθάνεται δι' αὐτοὺς πόνους, πρῶτον ποὺ θὰ ἦτο ἰσχυρὸν νὰ τοὺς συγκινήσῃ. Ἐγὼ, λέγει, μὲ αὐτά, μὰ φορά πνευματικῶς σας πατέρας καὶ ὑπερμεῖνα τὸν ὀφειλόμενον πόνον τῆς κατ' ὁμολογίας διὰ σας. Ἐγίνετε δὲ καὶ οἱ μὴ μὴ μὴ τέκνα μου. Πῶς λοιπὸν μὲ ἐμβάλλετε διὰ δευτέρον φοράν εἰς πόνους; Ἀρκετοὶ εἶναι οἱ ὀκακοὶ πόνους ποὺ ἐδοκίμασα, διὰ τὸ μὲ βασανίζετε πάλιν μὲ νέους πόνους; **Β** Διότι τὰ παραπτώματα τῶν πιστῶν παρεῖχον εἰς αὐτὸν ὅτι ὀλιγώτερον πόνον ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἠσθάνετο δι' ὅσους δὲν εἶχαν ὁκλήσῃ πιστεύσει. Ἐπειδὴ τοῦ ἦτο ἀνυπόφορον μετὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τοιαῦτα μυστήρια νὰ τοὺς ἐλέησῃ νὰ παραδίδωνται εἰς τὴν ἀσέβειαν. Διὰ τοῦτο μὲ πολὺ μεγάλῃν ὀρμῇ καὶ ἀπὸ κάθε γυναῖκα, περιπεστέρα, μὲ εὐλαβίαν ἐλέγε· σκενία μου, ὅς πάλιν ὠδίνω, ἔκρινε οὐ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν.

Μὲ τοὺς λόγους τούτους ἤθελε συγκρῶναι νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ καὶ φοβῆσθαι. Διὰ τὸ νὰ δείξῃ ὅτι δὲν εἶχε μορφωθῇ μέσα τοὺς ὁ χαρακτὴρ τοῦ Χριστοῦ, τοὺς ἐνέβαλεν εἰς ἀγωνίαν καὶ φόβον· μὲ τὸ νὰ φανερώσῃ δὲ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ τὸν μορφώσουν πάλιν τοὺς ἔκανε νὰ ἀποκτήσουν θάρρος. Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ ἔκρινε οὐ μορφωθῇ καὶ τὰ δύο ταῦτα ἐφάνερυνε· καὶ ὅτι ἀκόμη δὲν εἶχε μορφωθῇ καὶ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ μορφωθῇ πάλιν. **Γ** Διὰ τὸν δὲν ἦτο δυνατόν.

δοκῶσα πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν· ἔκρινε οὐ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν» καὶ μὲ ὑπραγματοποιήτες ἐλπίδες τοὺς ἔτρεφε.

2. Ταῦτα λοιπὸν γιναιζόντες, δὲν πρέπει καὶ ἡμεῖς οὕτε νὰ ἀπελπιζώμεθα, οὕτε πάλιν νὰ ἀμελῶμεν, διότι καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι καταστροφικά. Ἡ μὲν ἀπελπίσι ἐκείνων ποὺ ἔπεσε σὲ παράπτωμα δὲν τὸν ἀφίνει νὰ σησθῇ, ἡ δὲ ἀμέλεια ἐκείνων ποὺ εἶναι ὁρθὸς τὸν κάνει νὰ καταπέσῃ. Ἐκείνη συνήθως ἀποστερεῖ ἀπὸ τὰ ἀποκτηθέντα ἀγαθὰ, **Δ** αὕτη δὲ δὲν ἀφίνει νὰ ἀπαλλαγῇ κανεὶς ἀπὸ τὰ κακὰ ποὺ ἔχει. Καὶ ἡ μὲν ἀμέλεια καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς οὐρανούς καταβάλλει, ἡ δὲ ἀπελπίσι εἰς αὐτὴν τῆς κακίας τὴν ὀδύσσοι κατακοιμνίζει, καθὼς πάλιν καὶ τὸ νὰ μὴ ἀπελπισθῇ τις συντελεῖ ἀπὸ ἐκεῖ γρήγορα νὰ γυρίσῃ πίσω εἰς τὴν ἀρετὴν. Κόπτετε νὰ ἴδῃς καὶ τὸν ὅσον τὴν δύναμιν. Ὁ διάβολος ἦτο ἀγαθὸς προηγούμενος· ἐπειδὴ δὲ ἀμέλειαν καὶ ἀπόνυσον ἔδειξεν, εἰς τὴν κακίαν ἔπεσεν, ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ σησθῇ ἀπ' αὐτὴν. Ὅτι δὲ ἀγαθὸς ἦτο πρῶτον, ἄκουσε τί λέγει ἡ Γραφή· «Ἐβὼν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστρατὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα» (Λουκ. 10, 18). Ἡ παρομοίωσις δὲ αὐτοῦ μὲ τὴν ἀστρατὴν φανερώνει καὶ τὴν λογικότητα τῆς προτέρας αὐτοῦ καταστάσεως καὶ τὴν σφοδρότητα τῆς πτώσεως.

Ὁ Παῦλος θλάσθητος ἦτο καὶ διώκτης καὶ ὀδύσσης προηγούμενος· **Ε** ἐπειδὴ ὅμως ἔδειξε προθυμίαν καὶ δὲν κατέληθη ἀπὸ ἀπόνυσον, καὶ ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν, καὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους ἔγινεν ἰσος. Ὁ δὲ Ἰουδας ἀπόστολος ἦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔδειξεν ἀμέλειαν ἔγινε προδότης. Ὁ Ἀπολὺς πάλιν, κατόπιν ἀπὸ τὴν κακίαν, ἐπειδὴ δὲν ἀπληρώσθη, πρῶτος ἀπὸ ἅλλων τοὺς ἄλλους εἰς τὸν παράδεισον εἰσῆλθεν. Ὁ φορισταὸς ὑπερηφανεύθηκε, ἀπὸ αὐτὸ τῆς ἀρετῆς τὸ ὄφρος κατέπεσεν, ὁ δὲ τελώνης, ἐπειδὴ δὲν ἀπληρώσθη, τὸσον πολὺ ἀνυψώθη, ὥστε καὶ ἐκείνον ἐξεπέρασε.

Θέλεις νὰ σοὶ δείξω καὶ πόλιν ὀλοκλήρον, ποὺ ἔκαμε τοῦτο; Ἡ πόλις τῶν Νινευιτῶν ὀλοκλήρος διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐσθῆ, (καὶ τοὺς θεσμούς ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ εἰς ἀνομιαν τοὺς ὠδηγοῦσε, **282** **Α** διότι δὲν εἶπεν, ὅτι δὲν μετανοήσουν θὰ σωθῶν, ἀλλὰ ἀπλῶς εἶπε τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινεὺς καταστραφείσεται» (Ἰων. 3, 4). Ἀλλ' ὅμως ἂν καὶ ἀπειλοῦσεν ὁ Θεός, καὶ ὁ προφήτης ἐφάνηκε, καὶ ἡ ἀπόφασις δὲν εἶκεν ἀνοδοτὴν καὶ περιορισμόν, δὲν ἀπεθαρρύνθησαν, οὕτε τὰς καλὰς ἐλπίδας ἔκρινε. Διὰ τοῦτο δὲ δὲν προσέθεσεν ὅρον, οὕτε εἶπε· Ἐὰν μετανοήσουν, θὰ σωθῶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς, ὅταν ἀκούσμεν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ νὰ φέρεται χωρὶς ὅρον καὶ περιορισμόν, οὕτε τότε νὰ ἀπελπιζώμεθα καὶ ἀποκλινώμεν,

εἰς ἐκεῖνο τὸ παρόδωγμα ἀποβλέποντες. Δὲν φαίνεται δὲ μόνον ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ φιλελευθερία, ἐκ τοῦ ὅτι δηλαδὴ ἂν καὶ δὲν ἐπρόσθεσε περιορισμὸν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως ὅταν μετενόησαν τοὺς συνεκάρησε καὶ συνεκρίνωσθαι μὲ αὐτοὺς. **Β** ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὴν ἀπόφασιν ἐξέφερεν ἀπολύτως. Ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς κόμῃ νὰ φησὶν ὅτιν περὶ αὐτῶν καὶ νὰ παύσων νὰ εἶναι ἀμελεῖς, ἔκαμε ταῦτα ἄλλως τε καὶ αὐτὸς ὁ ὁλόγος τῶν πρώτων ἡμερῶν κρόνος τῆς μετανόιας, φανερώσει αὐτοῦ τὴν ἀφαιτον φιλελευθερίαν. Διότι τί ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ μέσα σὲ ἑπτὰ ἡμέρες, ὥστε νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν κακίαν; Βλέπετε πῶς καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ φαίνεται ἡ πρόνοια; Διότι τὸ περισσότερον αὐτὴ συνεισέφερεν εἰς τῆς πόλεως τὴν σωτηρίαν.

Ταῦτα λοιπὸν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ποτὲ νὰ μὴ ἀπελπιζώμεθα, διότι κενὸν θέλον δὲν εἶναι τόσον ἰσχυρὸν εἰς τὸν διάβολον ὅσον ἡ ἀπόγνωσις. **Γ** Διὰ τοῦτο δὲν τοῦ προειρομένου τὴν εὐχαρίστησιν, ὅταν ἡμαρτάνωμεν, ὅταν ὅταν ἀπελπιζώμεθα. Ἀκούσε λοιπὸν σχετικῶς μὲ ἐκεῖνον ποῦ εἶπεν ὑποπέσει εἰς πορνείαν, πῶς ἀπὸ τὴν ἡμαρτίαν περισσότερον τὴν ἀπόγνωσιν ἐφοβεῖτο ὁ Παῦλος. Διότι γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους τὰ ἐξῆς ἔλεγε: «Ὡς ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία καὶ τοιαύτη πορνεία, ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀναμύχεται» (Α' Κορ. 5, 1). Καὶ δὲν εἶπε ποῦ αὐτὸ μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρῶν ἀποτολμᾷται, ἀλλὰ, ὅτε ἀναφέρεται δηλαδὴ ἐκεῖνο ποῦ αὐτοὶ θεωροῦν ὁρόρητον καὶ νὰ τὸ ἀνορύξουν, τοῦτο σὲ μὲ πρᾶξιν ἐτολμήσατε νὰ κάμετε. «Καὶ ὑμεῖς πεφυσωμένοι ἐστέ;» ἀκόμη; (αὐτῶν 2). Καὶ δὲν εἶπε: Καὶ ἐκεῖνος εἶναι φαντασμένος, ἀλλ' ἀφῆκε τὸν ἡμαρτάνοντα, μὲ τοὺς ὕμεις συνιμλεῖ, ὅπως κάνουν οἱ λαοί. **Δ** ποῦ ἀφήνουν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ μὲ τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν περισσότερον συνιμλοῦν. **Ε** ἀλλου καὶ αὐτοὶ ἦσαν αἱρεῖς τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ, διότι δὲν τοῦ ἐπέβαλλον τιμωρίαν ὅτε τὸν ἐμάλυνον. Ἐκαμε λοιπὸν κοινὸν τὸ ἐγκλημα, διὰ νὰ γίνῃ ἐκκλῆσις τοῦ τραύματος ἡ θεραπεία. Κακὸν θεδαίως εἶναι τὸ νὰ ἡμαρτάνῃ ἕνας, πολλὸ ὅμως χειρότερον τὸ νὰ κοινῶται διὰ τὰ ἡμαρτήματά του. Διότι, ἐάν, πρακτικῶς περὶ τῆς ἀρετῆς, ἡ ὑπερηφάνεια εἴναι ἀπάθεια ἀρετῆς, πολλὸν περισσότερον πρακτικῶς περὶ ἡμαρτημάτων, ἂν συμβῇ τοῦτο (ἡ ὑπερηφάνεια), θά φέρῃ ἐκείνην βλάβην εἰς ἡμᾶς καὶ ἡ ἐνοχὴ τῶν ἡμαρτημάτων, διὰ τὸ ὅποια καυχώμεθα, θά εἶναι μεγαλύτερα. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος: «Ὅταν πάντα ποιήσῃτε, λέγετε ὅτι ἀπαιτεῖται οὐλοῖ ἐσμεν» (Λουκ. 17, 19). Ἐάν δὲ ἐκεῖνα, ποῦ ὅλα τὰ καθήκοντά τοὺς ἐπέτελουν, ὀφείλουν συνεσταλμένον

νὰ εἶναι. **Ε** πολλὸν περισσότερον ὁ ἡμαρτήσας, καὶ νὰ θρηνῇ, καὶ μεταξὺ τῶν τελευταίων τῶν αὐτῶν τοῦ νὰ ποιοθετῇ εἶναι ὄχιον. Αὐτὸ λοιπὸν καὶ τότε φανερώων ἔλεγε: «Καὶ οὐκ ἴσως μᾶλλον ἐπενέκησθε;» (Α' Κορ. 5, 2).

Τί λέγει; «Ἄλλος ἡμαρτήσας καὶ ἐγὼ θά πενήθω; Ναι ἀπαντᾷ. Διότι εἴμεθα μεταξὺ μας συνδεσμένοι, ὅπως τὰ μέλη τοῦ σώματος ἐκ; τὸ σῶμα δέ, ὅταν τὸ πόδι δεχθῇ τραῦμα, ἀλγέπομεν τὸ κεφάλι νὰ κόψῃ πρὸς αὐτό. Καὶ ὅπως τί ὑπάρχει σθεσσιότερον ἀπὸ τὸ κεφάλι; Ἀλλὰ δὲν λαμβάνει ὑπὸν τὴν ὄψιν τοῦ εἰς τὸν καιρὸν τῆς συμφορᾶς. Αὐτὸ καὶ οὐ κάμει. **22** **Α** Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος προτρέπει ἐκκαθεῖν μετὰ καιρῶν καὶ κλαίειν μετὰ κλαυθγῶν» (Ρωμ. 12, 15). Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς Κορινθίους λέγει: «καὶ οὐκ ἴσως μᾶλλον ἐπενέκησθε, ἵνα ἔξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας;» (Α' Κορ. 5, 2); Δὲν εἶπε, καὶ δὲν ἐπροσέστητε μᾶλλον, ἀλλὰ τί; «οὐκ ἴσως μᾶλλον ἐπενέκησθε; σὺν νὰ κατέλαθε τὴν πόλιν ἀσθένεια κοινὴ καὶ μεταδοτικὴ, λέγων ἔστω προσκεκτεῖ καὶ ἐξομολογήσας καὶ ἱκεσίαις εἶναι ἀνάγκη, διὰ νὰ ἐκδικασθῇ ἡ ἀσθένεια ἀπ' ὅλην τὴν πόλιν. Βλέπετε πόσον φόβον ἐκρέμασεν ἐπάνω τους; Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐνδημῶν διὰ μόνον μέγας ἐκεῖνον ποῦ ἡμαρτήσας σαρματῇ τὸ κακόν, ἐμβάλλει αὐτοὺς εἰς ἀγωνίαν λέγων: «οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὸ ζῦμη θλον τὸ φόμα ζυμοῖ;» (Α' Κορ. 5, 6).

Β Οἱ λόγοι δὲ οὗτοι ἔχουν τὴν ἐξῆς σημασίαν: Ἐάν τὸ κακὸν ἐξομολογήσῃ τὸν δόμον του, θά φάσῃ καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέλη. Πρέπει λοιπὸν νὰ σκέπτεσθε καὶ νὰ λαμβάνετε πρόνοιαν σὺν νὰ πρόκειται διὰ πολλὰ καὶ κοινὰ κακά. Μὴ μοῦ εἴπῃς ὡς δικαιολογίαν, ὅτι ἐκεῖνος μόνον ἡμαρτήσας, ἀλλὰ πρόσθε τὸ ἐξῆς, ὅτι τὸ κακὸν ἀμοιᾶται μὲ πληγὴν, ποῦ ἐπαθε σῆμα καὶ μεταδίδεται καὶ εἰς ὅλον τὸ ἄλλο σῶμα. Καὶ ὅπως ὅταν ἕνα σπῆν καίεται καὶ ἐκεῖνοι οἱ γείτονες, εἰς τοὺς ὅποιους ἀκόμη δὲν ἐφῆσε τὸ κακόν, ὅχι διηκότερον ἀπὸ τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν συμφορὰν τρέχουν, καὶ τὰ πάντα συνεκάρουν, ὥστε ἡ φωτὶ νὰ μὴ φάσῃ στίς πόρτες τους. ἔτσι καὶ αὐτοὺς ὁ Παῦλος τροπάζει λέγων: κάποιον κάποιον εἶναι, διὰ προλάβωμεν τὸ κακόν, **Γ** διὰ σθεσώμεν τὴν πυρκαϊάν, προτοῦ προφθῇ νὰ μεταδοθῇ καὶ καταλάβῃ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐάν δὲ ὁμοιωθῇ διὰ τὴν ἡμαρτίαν, ἐπειδὴ ἔγινε σὲ ἕνα σῶμα, φέρεται πᾶσι πολλὰ κακῶς, διότι ἐκεῖνος δὲν εἶναι ἕνός, ἀλλὰ μέρος τοῦ ὅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

3. Ἀλλ' ὅπως ἐκεῖνα πρόσθε, ὅτι, ἂν ἀμελήσῃς καὶ ἀδιαφορήσῃς καὶ σὲ θά καταλάβῃ κάποτε. Ἔστω, ἂν οὐκ διὰ τὸν ἀδελφόν σου, τοῦλάχιστον διὰ τὸν αὐτὸν σου δεῖξαι ἐνδο-

φέρων καὶ σταμάτησε τὴν ἀσθενεῖαν καὶ πρόλαβε τὴν αἰγὴν, καὶ τὴν ἐξήπλωσεν αὐτῆς ἐμπόδιζε. Ταῦτα λοιπὸν καὶ περισσότερα ἂν οὐτὰ ἄφωδ' εἴτε, **Π** καὶ διέταξε νὰ παραδώσουν αὐτὸν εἰς τὸν Σατανᾶν, λέγει κατόπιν, ἐπειδὴ μετεβλήθη καὶ καλότερος ἔγινε· «Ἰκανὸν τῷ τοσούτῳ ἡ ἐπιτημία αὐτῇ ἢ ὑπὸ τῶν πλεόνων» κυρώσατε οὖν εἰς αὐτὸν ἀγάπην» (Β' Κορ. 2, 8). Ἀφοῦ δηλαδὴ κοινὸν ἐκθρόν καὶ πολέμιον εἰς ὅλους τὸν ἔκοιτε καὶ ἀπὸ τὴν ποίμνην τὸν ἐξέβαλε, καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα τὸν ἀπέκοψε, ἔλεγε πόσῃν δραστηριότητι καταβάλλει, ὥστε νὰ ἐνίσχῃ καὶ συνάψῃ πάλιν αὐτὸν μὲ τὸ σῶμα. Διότι δὲν εἶπεν ἀγαπήσατε αὐτὸν ἅπλως, ἀλλὰ ἐκυρώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην» δηλαδὴ, θεοῖαν καὶ ἀκίνητον ἐπιδείξατε τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν, θερμὴν καὶ ζέουσαν καὶ φλογερὰν, καὶ ἰσοδυναμῶν πρὸς τὴν προηγουμένην ἀποστροφήν, τὴν ἀγάπην σας εἰσαγάγετε. **Ε** Τί συνέβη; λέγει μὲν· δὲν παρέδωκες αὐτὸν εἰς τὸν Σατανᾶν; Ναί, λέγει, ἀλλὰ οὐκ εἶπα νὰ μὴν διαρκῶς εἰς τὰ κέρια τοῦ Σατανᾶ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ. Ἀλλὰ ἐκεῖνο ἄκριδός ποῦ ἔλεγον, κόπταζε νὰ ἴδῃς πῶς ἐφοβέτο τὴν ἀπόνυσιν ὁ Παῦλος, σὺν μεγάλῳ ὄπλῳ τοῦ διαβόλου. Ἀφοῦ δηλαδὴ εἶπε· κυρώσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην» καὶ τὴν αἰτίαν προσέθηκε· «μήπως τῇ περισσότερῃ λύτῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος» (ἀντίθετ. 7).

Εἰς τὸ σῶμα τοῦ Λύκου, λέγει, εἶναι τὸ πρόβατον· ὅς τραφεῖσθαιμεν λοιπὸν, ὅς τὸ ἀρπάξωμεν ἂν ἐκεῖ προτοῦ προλάβῃ νὰ τὸ καταπῇ καὶ καταστρέψῃ τὸ μέλος μας. Σὲ τρικυμίαν εὐρίσκεται τώρα τὸ πλῆθος· ὅς προσπαθήσωμεν νὰ τὸ γλυτώσωμεν προτοῦ ναυαγήσῃ. Διότι καθὺς, ὅταν ἡ θάλασσα ὑψώνεται, καὶ τὰ κύματα ἀπὸ παντοῦ μαζεύονται πανύψηλα, **244** **Α** καταποντίζεται τὸ σκάφος, ὅτε καὶ ἡ ψυκὴ, ὅταν ἀπὸ παντοῦ τὴν περιβάλλῃ ἡ λύπη, ἀποκινῆται γρήγορα, ἐὰν δὲν ἔσῃ κἀποικὸν νὰ τῆς δώσῃ χεῖρα βοηθείας, ἢ δὲ σωτήριος διὰ τὰ ἁμαρτήματα λύτῃ, καταστρεπτικὴ ἕνεκα τῆς υπερβολῆς αὐτῆς γίνεται.³ Καὶ ἔλεγε πῶς ἄκριδός εἶπε· δὲν εἶπα, μὴ καταστρέψῃ αὐτὸν ὁ διάβολος, ἀλλὰ τί; καὶ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ (Β' Κορ. 2, 11)· πλεονέξια δὲ εἶναι τὸ νὰ παθιμώμεν τὰ ἑῶνα πράγματα. Διὰ νὰ δεῖξῃ λοιπὸν, ὅτι οὗτος ἀπελευθέρωσεν πλεον ἀπ' αὐτόν, καὶ οὐκ εἶπα τῆς μετανόας ἔκοιτε τὸν ἑαυτὸν τοῦ μέλους τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ λέγει· «Μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. Διότι ἐὰν καταλάβῃ πάλιν αὐτόν, ἀφοῦ μετενόησε, **Β** ἀρπάξει ἰδικόν μας μέλος.

3. Τὸ ῥήγμα τοῦτο ἐμβαλεῖ διὰ πολλῶν εἰς τὴν πρὸς τὸν Ὀλιμπιάδην ἀπεσταλὴς αὐτοῦ.

παίρνει τὸ πρόβατον τῆς ποίμνης, ἐπειδὴ ἀπέβαλε τὴν ἁμαρτίαν διὰ τῆς μετανόας.

Γνωρίζων λοιπὸν ὁ Παῦλος, αὐτὸ ποῦ ἔκοιτε ὁ διάβολος εἰς τὸν Ἰούδαν, ἐροῦντο ἡμῶς καὶ ἐδὲν γῆν τὸ ὕμνον. Τί δὲ ἔκοιτε εἰς τὸν Ἰούδαν; Μετενόησεν ὁ Ἰούδας· ὅστις λέγει· «Ἡμαρτιαν, παραποῦς αἶμα ἑθόν» (Ματθ. 27, 4). «Ἡκουσε τὰ λόγια αὐτὰ ὁ διάβολος, κατέλασε οὐκ ἔκρινε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν δρόμον τῆς θελητικῆς καὶ νὰ διαβίῃ πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἐροῦντο τὴν μεταβολὴν τοῦ. Φιλάνθρωπον, λέγει, ἔκει κύρσεν ὅτε ἐπρόκειτο νὰ τὸν προδοῖσιν ἐδάκρυσε δι' αὐτόν καὶ διὰ μυρίαν παρακλήσεων τὸν ἀπέτρεψε· πολὺ περισσότερον τώρα ποῦ θὰ μετανάστῃ δὲν θὰ τὸν δεχθῇ; Προτοῦ διαρῶν τὸν ἐκόλεσε καὶ τὸν ἔθηκε μὲ τὸ μέρος τοῦ· **Υ** πολὺν περισσότερον τώρα ποῦ διωρθώσῃ καὶ κατέλασε τὴν ἁμαρτίαν τοῦ δὲν θὰ τὸν τραβῇ μὲ τὸ μέρος του; Διότι διὰ τοῦτο ἦλθε νὰ σταυρωθῇ. Τί λοιπὸν ἔκοιτε; Τὸν ἐθορόνθηκε, τοῦ ἐκούσισε μὲ τὴν υπερβολικὴν λύπην τὴν δάκρυαν, τὸν ἠκολούθησε, τὸν κατέδωκεν, ἔως οἷου εἰς τὴν ἀγκύνην τὸν ἔφερε καὶ ἀπὸ τὴν ποροῦσαν ζωὴν τὸν ἐξήγαγε καὶ ἀπὸ τὴν μετάνοιαν, περὶ τῆς ὁποίας εἶχε προθυμίαν, τὸν ἐστέμνε.

Ὅτι δὲ, ἐὰν ἔλθῃ, ἦτο δυνατόν καὶ αὐτὸς νὰ σωθῇ, φαίνεται ἐκ τῶν σταυρωτῶν τοῦ Κυρίου. Διότι ἐὰν αὐτοῦ ποῦ τὸν ἀνέδοσαν εἰς τὸν σταυρὸν δώσω, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν σταυρὸν εὐρισκόμενος παρακαλοῦσε τὸν Πατέρα καὶ ἐζητοῦσε συγχώρησιν ὑπὲρ αὐτῶν διὰ τὸ τὸλμήμα των, εἶναι ὀλοφάνερὸν ὅτι καὶ ἐκείνον ποῦ τὸν ἐπρόδωσαν, ἐὰν μὲ τὸν πρόποντα τρέψῃ τὴν μετάνοιαν ἐπέδεχεν, μὲ πῶσαν ἀγάπην θὰ τὸν ἐδέχετο· **Π** ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν θέλησε νὰ ἐμμεῖνῃ εἰς τὸ φάρμακον τῆς μετάνοιας, ἐπειδὴ τὸν κατέπεν ἡ υπερβολικὴ λύπη. Τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Παῦλος φοβούμενος, πείλει τοὺς Κορινθίους νὰ ἀρπάξουν ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ διαβόλου τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ποῖα ἡ ἀνάγκη νὰ ἀνοφέρω τὰ συμβάντα εἰς τοὺς Κορινθίους; Ὁ Πέτρος μετὰ τὴν κοινωνίαν τῶν μυσηρίων τὸν ἠνέστη τρεῖς φορές καὶ διὰ τῶν δακρύων τὴ ἐξήλεπεν ὅλα. Ὁ Παῦλος ἂν καὶ ἦτο δίκαιος καὶ ἐλάφηνος καὶ ὀρθοστής, καὶ οὐκ μόνον τὸν σταυρωθέντα, ἀλλὰ καὶ οἷου τοὺς ὁπαδοὺς ἐκείνου κατέδωκε, διὰ τῆς μετανόας ἀπόστολος ἔγινε. Διότι ὁ Θεὸς πρόφασιν μικρὰν ἐπιζητεῖ ἀπὸ ἡμῶς καὶ ὅταν τὴν δίδωμεν, μὴς χαρίζει τὴν ἄφεσιν πολλῶν ἁμαρ-

4. Ὡς εἴρηται κατωτέρω, ἐὰν πρόκειται περὶ μετανόας τοῦ Ἰούδα, ἀλλὰ περὶ μεταμέλειος αὐτοῦ, (Ματθ. 21, 8), ἥτις εἶναι τὸ πρῶτον ὅημα πρὸς τὴν μετάνοιαν, εἰς τὴν δὲν ἔβασε λόγῳ τῆς ἀπογνώσεως εἰς τὴν ὁποίαν παρεβλήθη.

τηράτων. Ἄς εἶπω καὶ παραβολὴν ποῦ ἐπιθεβαίνει τοῦτο. **Ε**

4. Ὑπάρχον δύο ἀδελφοί, οἱ ὅποιοι, ἀφοῦ διεκρίσαν τὴν πατρικὴν περιουσίαν μεταξὺ των, ὁ μὲν ἕνας ἐξ αὐτῶν βίαιενεν εἰς τὸ σπῆν, ὁ δὲ ἄλλος, ἀφοῦ κατέφαγεν ὅσα τοῦ ἐδόθησαν, μετέβη εἰς μακρινὴν χώραν, ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερε τὴν ἐντροπὴν τῆς πτωχείας. Ταύτην δὲ τὴν παραβολὴν ἠθέλησα νὰ εἶπω διὰ νὰ μάρτετε ὅτι ὑπάρχει ὄρεσις καὶ διὰ τὰ μετὰ τὸ βάπτισμα ἁμαρτήματα, ἃν προσέκοιμεν. Λέγω δὲ τοῦτο ὅχι διὰ νὰ οὕς ἐμβάλω εἰς ἀμέλειαν, **105 Α** ἀλλὰ διὰ νὰ οὕς ἀπομακρύνω ἀπὸ τὴν ἀπόγνακιν, ἐπειδὴ αὕτη χειρότερα κακὰ ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν μᾶς προξενεῖ. Οὗτος λοιπὸν ὁ υἱὸς ἐξεκονίζει τοὺς μετὰ τὸ λουτρὸν τοῦ βαπτίσματος ἁμαρτήσαντας. Τοῦτο δὲ φαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς: διότι υἱὸς ὀνομάζεται κανεὶς δὲ χωρὶς τὸ βάπτισμα δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ υἱός. Καὶ εἰς τὸ σπῆν κατακοιθεὶς τὸ πατρικόν, καὶ τὰ πατρικὰ ὅλα διεκρίσθη πρόγματα πρὸ τοῦ βαπτίσματος δὲν εἶναι δυνατόν πατρικὰ πρόγματα νὰ λάβῃ, οὔτε νὰ δεχθῇ κληρονομίαν ὥστε δι' ὧν τούτων μᾶς ὀφεινίσσεται τὰ πάγια τῶν πιστῶν. Καὶ ἀδελφός ἦτο τοῦ εὐδοκίμησαντος, ἀδελφός δὲ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ χωρὶς πνευματικῇ ἀναγέννησιν, ποῦ κορυφῇ τὸ βάπτισμα. Οὗτος λοιπὸν, ἀφοῦ ἔπεισεν εἰς ἑσκατον βαθμὸν κακίας, τί λέει; **Β** «Ἐπανήλθω πρὸς τὸν πατέρα μου» (Λουκ. 15, 18). Διότι διὰ τοῦτο αὐτὸν καὶ ἀφῆκεν ὁ πατέρας του νὰ φύγῃ, καὶ δὲν τὸν ἠμπούει νὰ ἀπέλθῃ, εἰς τὴν μακρινὴν χώραν, διὰ νὰ μάρτυ κατὰ ἀπὸ ὅσα θὰ πάθῃ πόσῃν ἐργασίαν ἀπελάμβανε, μένων εἰς τὸ σπῆν πλησίον του. Διότι, πολλὰς φορὰς ὁ Θεός, ὅταν διὰ τῶν λόγων δὲν πείθῃ, ἀρρίνει νὰ δοῦσῃ ἢ πείρα. Αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἔλεγε. Ἐπειδὴ δὲν ἠλάσθη πᾶρα πολλοὺς λόγους διὰ τῶν πρᾶξεων τοὺς εἶπε καὶ δὲν τοὺς ἔπεισεν, οὔτε τοὺς προσελάκυσεν, ὥρηνεν αὐτοὺς νὰ παιδαγωγηθοῖν διὰ τῆς τιμωρίας τῶν πραγμάτων καὶ τοὺς λέγει «παιδεύσῃ σε ἡ ἀποστασία σου καὶ ἡ κακία σου ἐλέγξει σε» (Ἱερ. 2, 10). Διότι ἔπεισεν ὁ Θεός νὰ θεωρητῇ ὅπ' αὐτῶν ἀξιώματος **Γ** καὶ πρὸ τῆς πραγματωθήσεως τῶν λόγων του. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ἀνασθεῖσαν εὐρίσκοντο, ὥστε νὰ μὴ πιστεύουν εἰς τὰς παρανέσεις καὶ συμβουλὰς αὐτοῦ, προκαταλαμβάνοντες τὴν ἐκ τῆς κακίας ἀπειθεῖαν αὐτῶν, ἐπιτρέπει διὰ τῶν πραγμάτων νὰ παιδαγωγηθοῖν, ἵνα διὰ τοῦ τρόπου τούτου τοὺς κώμῃ πάλιν ἰδοῦν τοὺς. Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπῆλθεν ὁ ἀσωπὸς υἱὸς εἰς μακρινὴν χώραν καὶ διὰ τῆς πείρας ἔμαθε πόσον κακὸν εἶναι νὰ ἐκπέσῃ κανεὶς ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπῆν, ἐπανήλθεν, ὁ δὲ πατέρας δὲν ἔδειξε μνη-

σικακίαν, ἀλλὰ μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας τὸν ἐδέχθη. Διὰ τὴν ἡμέραν γὰρ ἐγένετο τοῦτο; Αἰετὶ ἦτο πατέρας καὶ ὅχι δικαστὴς. Καὶ τῶρα πλέον χορὸς καὶ συμπόσιον καὶ πανηγύρι, καὶ ὅλο τὸ σπῆν ἦτο λαμπρὸν καὶ ὑπερβολικὸν χαρούμενον. **Δ** Τί λέγει; αὐτὰ εἶναι αἱ ἀμοιβαὶ τῆς κακίας: «Ὅχι τῆς κακίας, ὡς ἐν ἡρώεσσιν, ἀλλὰ τῆς ἐπιτροπῆς: ὅχι τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ τῆς μετανοίας: ὅχι τῆς πονηρίας, ἀλλὰ τῆς μεταβολῆς εἰς τὸ καλότερον. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἦτο, ὅτι ἠγωνάκτισε δι' αὐτὰ ὁ μεγαλύτερος υἱός: ὁ δὲ πατέρας καὶ τούτων μὲ πρᾶξιν ἐπεισε λέγων «Ὅτι σὺ μὲν ἀεὶ μετ' ἐμοῦ διέτριβες, αὐτὸς δὲ ἀπολωλώς ἦν καὶ εὐρέθη νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησεν» (Λουκ. 15, 31). Ὅταν δὲ εἶναι ἀνάγκη τὸν χαμένον νὰ διασωθῃμεν, λέγει, δὲν εἶναι καιρὸς διὰ δικαστήρια, οὔτε διὰ λεπτομερεῖς ἀνακρίσεις, ἀλλὰ διὰ φιλονεικίαν καὶ συγγνώμην μόνον. Κανεὶς ἱατρός δὲν σταματᾷ νὰ θεοφάρμακον εἰς τὸν ἄρρωστον, διὰ νὰ ἱπύσῃ εὐθύναι καὶ τιμωρίας διὰ τὰς αἰτίας του, ποῦ τοῦ ἐπέφερον τὴν ἀσθένειαν. **Ε** Ἐάν δὲ ἀποραιτήτως ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ, ἄρκετο ἐπιμωρήθῃ διὰ τῆς εἰς τὸ ζῆνα παρορμητικῆς. Τόσον πολὺ λοιπὸν καιρὸν ἐκωλύθη ἀπὸ τὴν συντροφίᾳ μας καὶ μὲ πείνουν, περιφρόνησιν καὶ τὰ χειρότερα κακὰ ἐπάλοιε διαρκῶς. Διὰ τοῦτο λέγει «ἐπολιωλὼς ἦν καὶ εὐρέθη νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν». Μὴ βλέπῃς τὰ παρόντα, λέγει, ἀλλὰ σκέψου τῆς προσηυμένης συμφορᾶς τὸ μέγεθος ἀδελφόν βλέπε, ὅχι ζήνων. Σὲ πατέρα ἐπανήλθεν, ὁ ἀποῖς δὲν δύναται νὰ θυμῇ τὴν προηγούμενα, μᾶλλον δὲ ἐκεῖνα θυμᾷται μόνον, τὰ ὅποια εἰς συμπάθειαν ἠμποροῦν νὰ ἀδηγήσων, καὶ φιλονεικίαν, καὶ ἀγάπην, καὶ φειδῶ, ποῦ ἀρμολοῦν εἰς γονεῖς. Διὰ τοῦτο ὅχι ἐκεῖνα ποῦ ἔκαμεν ὁ υἱὸς του εἶπεν, ἀλλὰ ἐκεῖνα ποῦ ἔπαθε. Δὲν ἀνέφερεν, ὅτι κατέφαγε τὴν περιουσίαν, ἀλλ' ὅτι εἰς ἀναρίθμητα περιέπεσε κοκά.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὸ πρόσθεν ἐζητοῦσε μὲ τὴν προθυμίαν, **106 Α** μᾶλλον δὲ μὲ μεγαλιτέραν. Διότι ἐδῶ μὲν ὁ υἱὸς μόνος του ἐπανήλθεν, ἐκεῖ δὲ αὐτὸς ὁ ποιμὴν ἀπῆλθε καὶ ἀφοῦ τὸ εὗρεν, ἔκαψε δι' αὐτὸν περισσότερον, παρὰ δι' ὅλα τὰ ἄλλα τὰ ἐκασθέντα. Κόττιζε λοιπὸν καὶ μὲ ποῖον τρόπον τὸ ἐπανάφερε. Δὲν τὸ ἐμαρτύρουν, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ὧων φέρων καὶ θαυτάων πάλιν εἰς τὴν ποίμνην τὸ ἀπέδωκε. Ταῦτα λοιπὸν γνωρίζοντες, ὅτι ὅχι μόνον δὲν μᾶς ἀποστρέφεται, ὅταν ἐπιανερχώμεθα πρὸς αὐτόν, **Β** ἀλλὰ καὶ μὲ ὅχι ὀλιγοτέρον προθυμίαν ἀπὸ τοὺς κατορθώσαντας τὴν ἀρετὴν μᾶς δέκεται, ὅτι ὅχι μόνον δὲν ἐπιζητεῖ τὴν τιμωρίαν των, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀναζήτησιν πῶν πεπλανημένων ἔρχεται καὶ ὅτι μᾶλλον

λον καιράς, δότι εὔρεν αὐτά, παρὰ διὰ ἐκεῖνα ποῦ διεσώθησαν, οὔτε, ὅταν εὐρισκώμεθα εἰς τὴν ἁμαρτίαν, νὰ ἀπελπιζώμεθα, οὔτε ὅταν τὸ καλὸν κἀνηνημεν νὰ ἔσωμεν θάρρος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρετὴν, ὅταν κατερθένωμεν νὰ ἀσκήσωμεν, νὰ φοβώμεθα, ἵνα μὴ ἔνεκα τοῦ θάρρους πέσωμεν, καὶ ὅταν ἁμαρτάνωμεν νὰ μετανιώμεν.

Δότι ἐκεῖνο ποῦ εἰς τὴν ἀρετὴν τοῦ λόγου εἶπον, τοῦτο καὶ τώρα λέγω, ὅτι προδοσία τῆς σωτηρίας μας καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι, δηλαδή καὶ τὸ νὰ ἔχωμεν θάρρος, ὅταν εἴμεθα εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸ νὰ ἀπελπιζώμεθα, ὅταν πῆπυμεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Διὰ τὸ ἐξασφαλίσαι ἀπὸ πτώσεως ἐκεῖνους ποῦ εἶναι εἰς τὴν ἀρετὴν ὁ Παῦλος ἔλεγε· C· «Ὁ δοκῶν ἐστάναι βλέπων μὴ πέσῃ». Καὶ πόλιν· «Φοβοῦμαι μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἁδούκῃς γένωμαι» (Α' Κορ. 10, 12 καὶ 9, 27). Διὰ τὸ σκεῖσθαι δὲ ἐκεῖνους ποῦ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἔπεσαν, καὶ εἰς προθυμίαν νὰ τὴν ἀποφύγουν μεγαλυτέραν νὰ τοὺς ἐμβάλῃ, διεμαρτυρήθηκα τοὺς Κορινθίους γράφων τὰ ἑξῆς· «Μήπως πενήθωσι πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανουήσωντων» (Β' Κορ. 13, 21). φανερόντων διὰ τοῦτου διότι ὅσοι ὅσοι ἁμαρτάνοντες, ὅσοι οἱ μὴ μετανουήσαντες διὰ τὰ ἁμαρτήματά των εἶναι ἄετι θνήσκον.

Δι' αὐτοὺς δὲ καὶ ὁ προφήτης λέγει· «Μὴ ὁ πῖπων οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει» (Ἰερ. 8, 4). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαυὶδ αὐτοὺς ταύτους προτρέπει λέγων· «Σήμερον ἐάν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῇ παρακρασίᾳ καὶ ἐπικράνῃ τὸν Θεόν (Ψαλμ. 94, 8). Ἐὰν ὅσον λοιπὸν λέγεται τὸ «εἰ μὲν οὐκ ἐν, δηλαδή διακεῖ ἡ παροῦσα ζωὴ, ὡς μὴ ἀπελπιζώμεθα, ὡς ἀλλὰ καλῶς εἰς τὸν Δεσπότην ἔχοντες ἐλπίδας, καὶ τὸ πέλλος τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ ἐννοοῦντες, καὶ ἐκείνην μετὰ πολλὴν προθυμίαν μακρὰν ὡς πετόμεν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀρετῆς ὡς πασόμεν, καὶ τὴν μετάνοιαν μετὰ κάθε υπερβολὴν ὡς ἐπαδείξωμεν, ἵνα, ὅλα ἐδῶ ἀπὸ ἀποβάλλωμεν τὰ ἁμαρτήματα, μετὰ παρηγορίαν ἡμπορούμεν νὰ σταθῶμεν εἰς τὸ βῆμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας νὰ τῶκαμεν τῶν οὐρανῶν, τῆς ὁποίας εἴθε νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὡς εἶναι δόξα, δόναμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

287 ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Εἰς τὴν οὐκυθροπότητη τοῦ βασιλέως Ἀκαθάβ καὶ εἰς Ἰωνᾶν τὸν Προφήτην

ΟΜΙΛΙΑ Β'

1. Α· Εἴδοτε τὴν προηγουμένην Κυριακὴν πόλεμον καὶ νίκην, πόλεμον μὲν τοῦ διαβόλου, νίκην δὲ τοῦ Χριστοῦ. Εἴδοτε πῶς ἡ μετάνοια ἐπαινεῖτο καὶ ὁ διάβολος τὴν πληγὴν δὲν ἔδοκασεν, ἀλλ' ἐφοβήθη καὶ θάρσεν; Διὰ τὴν φοβέαν, ὡς διάβολος, ὅταν ἡ μετάνοια ἐγκωμιάζεται; Διὰ τὴν δόξασιν; Διὰ τὴν φρίττιν; Ναί, λέγει, δικαίως δόξαται καὶ θλίβεται μεγάλη σκεὴ μου ἄρπαξεν ὁβιὴ ἡ μετάνοια. Ποῖα εἶναι ταῦτα; Τὴν πόρνην, τὴν τελώνην, τὸν ληστὴν τὸν θλάσσημον. Διότι πράγματι πολλὰ σκεὴ αὐτοῦ ἄρπαξεν ἡ μετάνοια καὶ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν τοῦ κατεκράνησε καὶ ἐπικίνδυνον πληγὴν ἀπὸ τὴν μετάνοιαν ἔχει. Β· Ὁ μὴ ὁρῶν, ἀγαπήτε, τοῦτο ἀπὸ δαὶ ἡ πέτρα προηγουμένης ἔδειξε. Διὰ τὴν λοιπὸν, ἀπὸ τὴν μετάνοιαν ἀγαπήμεν, δὲν ἀπολαρόμεν τοιαῦτα καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθ' ἐκείστην δὲν μεταβαίνουμεν; Καὶ ἁμαρτωλὸς ἂν εἴσαι, εἰσελθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὸ λέγειν τὰς ἁμαρτίας σου. Καὶ δικαίως ἂν εἴσαι, εἰσελθε, διὰ τὸ μὴ ἐπιτέρας ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, δότι καὶ διὰ τὰ δύο ταῦτα λυγρὴν εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ἀμαρτωλὸς εἴσαι; μὴ ἀπελπιζέσαι, ἀλλὰ εἰσελθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προβάλλων τὴν μετάνοιαν. Ἠράρτησες; Λέγε εἰς τὸν Θεόν, ἡμάρτησα. Ποῖος κόπος ἀπαιτεῖται δι' αὐτὸ; ποῖο δυσκολία; ποῖα θλίψις; ποῖα στενωπώδεια νὰ εἴπῃς τὴν λέξιν ἡμάρτησας; C· Μήπως δηλαδή νομίζεις δι' αὐτὸ, ἂν δὲν εἴπῃς τὸν δαυτὸν σου ἁμαρτιῶν, δὲν ἔχεις κατήγορον τὸν διάβολον; Πρόλαβε καὶ ἄρπαξε τὸ ἄκρομαί του, διότι ἀξίωμα ἐκεῖνου εἶναι τὸ νὰ κατήγορῃ. Διὰ τὴν λοιπὸν δὲν προλαβαίνεις αὐτὸν καὶ δὲν ἐξαλείφεις τὸ ἁμάρτημα, ἀπὸ τοῦ γνωρίζεις δι' αὐτοῦτον κατήγορον ἔχεις, ὁ ὁποῖος δὲν ἡμπορεῖ νὰ σωπῇ.

Ἠράρτησες; εἰσελθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, λέγε εἰς τὸν Θεόν, ἡμάρτησας. Δὲν ἡμάρτησας πῶς ἄλλο ἀπὸ οὗ παρα ταῦτα

μόνον. Διότι ἡ Θεὰ Γραφή λέγει «Λέγε σὺ τὸς ἀνθρώπους σου πρῶτος ἵνα δικαιωθῇς» (Ὁ 43, 28). Εἰπὼ τὴν ἁμαρτίαν διὰ τὴν ἐξολεσφῆν, τὴν ἁμαρτίαν. Δὲν ἀπαλείφεται διὰ τοῦτο οὐτε κόπος οὔτε πολλὰ λόγια, οὔτε χρηματικὴ δαπάνη οὔτε τίποτε ἄλλο πρὸς τοὺς ἀφ' οὗ εἰσὶν ὁ λόγος νὰ γίνῃς ὡρῶν. Μὴ καὶ νὰ εἴπῃς ὅτι ἡμάρτησα.

Ὁ Καὶ ποθεν τοῦτο εἶναι γνωστόν; λέγει, ὅτι ἐάν εὖναι τὴν ἁμαρτίαν πρῶτος ἐξαλειφῇ τὴν ἁμαρτίαν. Εἰς τὴν Γραφὴν ἔκω καὶ ἐκείνους ποὶ τὴν εὐπείαν καὶ τὴν ἐξήλειψε καὶ ἐκείνους ποὶ δὲν τὴν εἶπε καὶ κατεκρίθη. Ὁ Καὶ ἐφάνησαν τῶν ἀδελφῶν τοῖς ἐπειδὴ τὸν ἀφῆλυνον, καὶ εἰς τὸν φθόνον ἐπιπολοῦσθαι τὸν φόνος. Αἰφύ τὸν ἐπῆρε μαζί τοι εἰς τὴν πεδιάδα τὸν ἑφόνον σε. Καὶ τὸ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· «Ποῦ Ἄδελφ ὁ ἀδελφός σου;» (Γεν. 4, 9). Ἐκείνος ποὶ γνωρίζει τὰ πάντα ἐρωτᾷ, δὲν δίδωσι ἀγνοεῖν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ συρῇ πρὸς τὴν μετάνοιαν τὸν φόνον. Ἐ. «Ὅτι, δὲ ἔκω ἀπὸ ἀγνοίας ἐρωτοῦσε τὸ ἐδείξε λέγων· «Ποῦ Ἄδελφ ὁ ἀδελφός σου;» Ἐκείνος δὲ ἀπάντησε 288 Α. «Οὐκ οἶδα μὴ φυλάξῃ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐμοῦ ἐγώ.» Αὐτοῦ 10. «Ἔστιν δὲν εἶσα φιλακὸς διατρίβει ὅπως φονεῖν δὲν τὸν ἐφελαιότες, διατρίβει τὸν ἐφόνον. Ὅπως τὸ ἀπολογεῖται. Εἶσα πεπαισμένος καὶ διὰ τὴν φυλάξιν τοῦ ἀδελφοῦ σου. Τὴν λοιπὴν ὁ Θεὸς ἀπαντᾷ πρὸς αὐτὸν· «Φωνὴ αἰμάτων τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρὸς με ἐκ τῆς γῆς.» Αὐτοῦ 10. Τὸν ἤλεγξεν ἀμέσως καὶ τὴν τιμωρίαν εἰς αὐτὸν ἐπέβαλε ὅς τὸσον διὰ τὸν φόνον ὅσον διὰ τὴν ἀναίδειαν, διότι δὲν μισεῖ ὁ Θεὸς τοσοῦτον ἐκείνους τοῦ ἀμαρτάνειν, ὅσον ἐκείνους ποὶ εἶναι ἀναισχυντοί.

Καὶ πραγματὶ τὸν Καὶν ὅταν μετενόησε δὲν τὴν εὐνοίαν καὶ ἐπέσθη δὲν ἀπολογεῖται πρῶτος τὴν ἁμαρτίαν τοῖς Διότι εἰ λέγει οὕτως· «Μετάνοι ἡ ἁμαρτία μου τοῦ ἀφῆλυναι μεν» Αὐτοῦ 13, ὁλοκαὶ μὲν ἁμαρτίαν ἐκείνη δὲν μοῦ ἀφῆλται νὰ λήσῃ. Β. Τὴν λοιπὴν λέγει εἰς αὐτὸν ὁ Θεός· «Στήναι καὶ ἐρέμειαν ἐπὶ ἐπὶ τῆς γῆς» Αὐτοῦ 12. καὶ τιμωρίαν τοῦ ἐπέβαλε φρικτὴν καὶ πολλὴν θορῶν. Δὲν σοὶ ἀποκαταστήσῃ τὴν γῆν, λέγει, διὰ τὴν μὴ ἀποκαταστήσῃς ἢ ἀλλήθως ἀλλὰ σὲ καὶ τὸν νόμον σου θὰ σὲ βασανίσῃ ὅλος. διὰ τὴν μὴ νύνη ἢ συμφορὰ σου. ἡ δὲ ἀποκαταστήσῃς φιλανθρωπίας, εἰς τοὺς ἄλλους. Καὶ περιττεύει ὁ Καὶν σὺν νόμῳ ἐρμηνεύει, στήλῃ κινεμένη ὁλοκαὶ καὶ ἀποκαταστήσῃ ἀπὸ τὴν σάλπινγα ἀφῆλυνον φωνῇ. Νὰ μὴ κἀνὴ κανεὶν λέγει, τοιαῦτα διὰ τὴν μὴ πάθῃ τινα. Ἐπὶ τὴν ἀφῆλται διὰ τὴν ἀδανεισμένην τοῦ καὶ ἐπειδὴ δὲν ἀπολογεῖται τὴν ἁμαρτίαν ἤθελεν ἐξαλειφῆν αὐτὴν εἰς τὴν ἀρχὴν.

2. Ὁ Διὰ τὴν μάθησιν ὅτι ταῦτα εἶναι ἔκω, παρατήρησε πῶς ἔλας ἄλλος, μὴ τὸ νὰ ἀπολογεῖται πρῶτος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἐξήλειψε καὶ τὴν. Ἀρ. ἔλασμεν εἰς τὸν Δαυὶδ τὸν προφήτην καὶ βασιλέα, τὸν ὁποῖον εὐκαριστοῦμαι περισσότερο νὰ τὸν ὀνομάζω προφήτην παρὰ βασιλέα διότι ἡ μὲν βασιλεία τοῦ περιωρίζεται εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἡ δὲ προφητεία τοῦ ἐφῆνε εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Καὶ ἡ μὲν βασιλεία μετ' αὐτὸν κατελύθη, ἡ δὲ προφητεία φέρει ἀθάνατα λόγια, ποὺ ἔκω κῆρος αἰώνιον. Εἶναι προτιμότερον ὁ ἥλιος νὰ σβεσθῇ, παρὰ οἱ λόγοι τοῦ Δαυὶδ νὰ λησυνθῇ. Οὗτος ἔπεσεν εἰς ἁμαρτίαν μοιχείας καὶ φόνου. Ὁ Διότι εἶδε, λέγει ἡ Γραφή, ἡμεῖς ὡραῖαν νὰ λούεται καὶ τὴν ἡνέστησε με πάθος κατόπιν δὲ ἐπραγματοποιήθη τὰ ὅσα ἐπείκει (Β' Βασ. 11, 2). Καὶ ἔτσι ὁ προφήτης εὐρίσκειτο εἰς μοιχείαν, ὁ μαρναρτῆς εἰς τὸν θόρυβον. Ἀλλὰ δὲν ἔκω καταλάβε· ἀκούει ὅτι ἡμάρτησε τὸσον τὸν εἶπε ναρκώσας τὸ πάθος.

Διότι ὅταν ὁ ἡνέκος μετᾷ, καὶ τὸ ἀρκῇ, ὅρακα προχωρεῖ. Ὁ τὸ δὲ εἶναι ἡνέκος καὶ ἀρκῇ, τὸ ἴδιον εἶναι ἡ καὶ καὶ τὸμα. Ἐάν ἡ καὶ καὶ σκοπεῖται ἀπὸ τὸ πάθος καὶ τὸ αἶμα εἰς τὸν θόρυβον καὶ λείπει Διότι ἐφ' ὅσον ὁ ἡνέκος στέκεται καλὰ εἰς τὴν θέσιν τοῦ τὸ αἵμα, καλὰ προχωρεῖ ὅταν ὅμως οὕτως ἐκπύεται καὶ ἐξηλεπμένως δύναται καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ κρατῇ γερὰ τὸ καλὸν αἶμα. Ἐ. τότε καὶ τὸ αἵμα, εὐρίσκει, σὲ χειρότερον κατὰστασιν. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐφ' ὅσον μὲν ἡ ψυχὴ εἶναι, νηφάλως καὶ ἐγρήγορος, καὶ τὸ αἶμα εὐρίσκειτο εἰς τὴν ἀννότητά ὅταν δὲ ἡ καὶ καὶ σκοπεῖται ἀπὸ τὸ πάθος καὶ αὐτὸ τὸ αἶμα εἰς τὸν θόρυβον καὶ εἰς τὴν ἐφῆλτασιν ἡδονῇ καλῆται.

Τὴν λοιπὴν ἔκωμεν ὁ Δαυὶδ, ἔμοιχευεν ἀλλὰ δὲν ἐνναιρίζον ὅτι κακὸν ἔκωμεν οὔτε τὸν ἤλεγξε κανεὶς καὶ ὅλας εἰς ἐνναιρίζον σὲ βαθεῖα γεράματα διὰ τὴν μάθησιν ὅτι εἰς εἶσαι ἀμείλις καὶ ἀδικόρος οὔτε τὰ γεράματα σὲ ὡφελοῦν οὔτε πάλιν εἰς ἔκω (ἐλάν πρὸς τὴν ἀρετήν, 289 Α. ἡ νεότης ἡμπορεῖ καὶ καὶ νὰ σὲ θλάσῃ. Διότι τὸ ἥθος δὲν εἶναι ἀμεινόμενον ἢς ἡλικίας, ἀλλὰ τῆς θελήσεως κατὰρθεμα. Αὐτὸ δείξει τοῦτο ὁ Δαυὶδ ποὶ εἰς ἡλικίαν ὡς δεκά εἶπεν ἦτο κριτῆς, οἱ δὲ πρεσβύτεροι ἔκωμεν πολλὰ μεγάλα ἡλικίαν δράμα μοιχείας, ἐκπύματα γεράματα. Δαν. 13, 45) καὶ οὔτε ἐκείνους τὰ ὅλα μαλλίᾳ ὡφέλουν οὔτε αὐτὸν ἡ νεότης παρῆλθε. Καὶ διὰ τὴν μάθησιν ὅτι δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἡλικίαν ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θέλησιν ἢ ὡφροσύνην ὁ Δαυὶδ εἰς αὐτὰ τὰ γεράματα, ἀφῆλται ὅσον εἰς μοιχείαν φόνον ἔκωμεν καὶ εἰς τοιαύτην κατὰστασιν ἦτο. ὥστε νὰ τὴν γνωρίζῃ, ὅτι ἡμάρτησε, διότι

ὁ νοῦς, ποῦ εἶναι ἡνίκας, ἦτο μεθυμένος ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀκαλασίας.

Β Τί κάνει λοιπὸν ὁ Θεός. Στέλλει πρὸς αὐτὸν τὸν προφήτην Νάθαν. Ὁ προφήτης ἔρχεται πρὸς τὸν βασιλεῖα διὰ τὴν ὅτι καὶ μετὰ τῶν βασιλέων γίνεται. ὅταν βασιλεὺς ἀσθενήσῃ ἄλλου βασιλέως ἔχει τὴν ἀνάγκην. Τὸ ἴδιον καὶ ἐδῶ. Προφήτης ἦτο ἐκεῖνος ποῦ ἡμάρτησε καὶ προφήτης ἐκεῖνος ποῦ τὰ φάρμακα ἔφερε. Ἔρχεται λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὁ Νάθαν καὶ δὲν τὸν ἐλέγχει ὡς οὐκ, μόνον εἰσῆλθεν εἰς τὴν θύραν, οὔτε τοῦ λέγει παράνομος καὶ μαροῦτα, ποῦ μοικεῖται καὶ φόνον ἔκομεν, τὸσον πολλὰς τῆρας ἐδέσθη ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ συ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ κατεπάτησας. Τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶπεν ὁ Νάθαν διὰ τὴν μὴ τὴν κόμην τῶν ἀνομιῶν, ὅτι δὲν εἶπεν τὰ ἁμαρτήματα κοινολογεῖν, εἰς ἀνασκυντίαν ἐμψυχοῦν ἐκεῖνον ποῦ ἡμάρτησε. Ἔρχεται λοιπὸν πρὸς αὐτὸν καὶ δράμα δικῆς πλέκει. Καὶ τὴν λέγει, Βασιλεῦ. ἔχω μίαν δικὴν πρὸς ἀναισθητόν. Ὑπῆρξεν ἓνας πλούσιος καὶ ἓνας πτωχός. Ὁ πλούσιος εἶχε κοπάδι βοδῶν καὶ πολλὰς ἀγέλας ἄλλων ζώων, ὁ δὲ πτωχὸς εἶχε μίαν ἀρνάδα, ἣ ὅποια ἀπὸ τὸ ποτήριον ἐπίνεν ἀπὸ τὸ τραπέδι τοῦ ἐτραγε καὶ εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἐκοιμάτο, φανερώων με τοῦτο τὸν γνήσιον δεσμόν τοῦ ἀνδρός πρὸς τὴν σύζυγόν του. Ὅταν δὲ ἦλθε κάποιος ξένος ἐλυπήθη ὁ πλούσιος τὰ ἰδικὰ του καὶ ἔσφαξε τὴν ἀρνάδα τοῦ πτωχοῦ. (Β Βασ 12 1-5) Εἶδες πῶς ἐδῶ ὁφθαλμοὶ τὸ δράμα, ὁ ἔκωλ κρυμμένον εἰς τὸν ἀπόγονον τὸ σιδηρένιον ὄργανον. Τί λοιπὸν λέγει ὁ βασιλεὺς Νομίζων ὅτι ἐναντιὸν ἄλλου πρόκειται νὰ ἀποφανθῇ αὐστηρησάτην ἀπόφασιν ἐξέδωκε. Διότι τέτοιοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι ὅταν πρόκειται διὰ τοὺς ἄλλους μὲ εὐχαρίστησιν καὶ ἀπατομῶν παρῶν καὶ ἐκδίδουν τὰς ἀποφάσεις. Καὶ τὴν λέγει ὁ Δαυὶδ, «Ὑψὲς Κύριος, ἔξωκ θανάτου ὁ τοιοῦτος καὶ ἀποδοσὴ τὴν ἀρνάδα τετραπλοῦσιν αὐτῷ». Αὐτὸς 12, 5 6. Τί λοιπὸν ἀπάντησεν ὁ Νάθαν. Δὲν ἔδωκε μαλακὰ ἐπὶ πολλὰς ὥρας εἰς τὴν πληγὴν ἀλλ' ὡς οὐκ εἶχε φανερώσει καὶ ταχέως διενεργεῖ τὸ κρίμα. διὰ τὴν μὴ ἐξελίξῃ τὸ σφάλμα τοῦ πόνου. Σὺ εἶπας, ὦ βασιλεῦ λέγει. Ἐπὶ λοιπὸν ἀπαντᾷ ὁ βασιλεὺς «Ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ» (Αὐτὸς 12, 13). Δὲν λέγει, πῶς εἶπα, ἐσὺ ποῦ ἐλέγκεις ἐμὲ. Ποῖος σὲ ἔπειλε νὰ τοῦ ὁμολῇς μὲ τὸσον θαρρῶς. Πῶς ἐδόμῃς νὰ κόμης τοῦτο. Τίποτε τέτοιο δὲν εἶπε, ἀλλὰ συνεισέσθῃ τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ τὴν λέγει, «Ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ». Τί δὲ ὁ Νάθαν ἀπήντησε πρὸς αὐτόν. Καὶ ὁ Κύριος συνεκώρῃς τὸ ἁμαρτήμα σου. Ἐπειδὴ τὸν αὐτόν σου κατεδικάσας, ἐνὶ σοὶ οἱ γυναικὶ τὴν καταδικὴν. Ἐπειδὴ μὲ γεννητοφροσύνην

νὴν ἀπολογησας, ἐξηλεψες τὴν ἁμαρτίαν. Ἐπειδὴ κατὰ τοῦ βασιλέως σου κατεδικαστικὴν ἀπόφασιν ἔβουλες, 290 Α ἐνὶ ἔκωλ ἔκωλ τὴν ἀπόφασιν ταυτὴν. Εἶδες πῶς ἐπραγματοποιήθη τὸ καὶ τὸν τῆς Γραφῆς. «Λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιοθῇς.» (Ἠσ 33, 26). Ποῖος κόπος ἀπαιτεῖται διὰ τὴν εἴη πρῶτος τὴν ἁμαρτίαν.

3. Ἐχεις ὅμως καὶ ἄλλον ὅρμον ποῦ ὁδηγεῖ εἰς τὴν μετάνοιαν. Ποῖος δὲ εἶναι οὗτος. Τὸ νὰ πενήθῃς διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Ποῖος κόπος ἀπαιτεῖται εἰς τοῦτο, δὲν ἀπαιτῶ τίποτε περισσύτερον ἀπὸ σέ, παρὰ τὸ νὰ πενήθῃς διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Δὲν σου λέγω νὰ δισκόπῃς πελάγη οὔτε εἰς λιμένα νὰ καταπλέσῃς οὔτε οδοποιῖαν νὰ κόμης οὔτε πολλὰ μακριὰ νὰ πᾶς, οὔτε χρήματα νὰ καταβάλῃς, οὔτε κώματα ἄγρια νὰ περάσῃς ἀλλὰ τί. Νὰ πενήθῃς διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Β Καὶ ἀπὸ τοῦ εἶναι γνωστὸν λέγει, διὰ τὸν πενήθῃς ἐξελίξῃς τὴν ἁμαρτίαν. Ἐκεῖ καὶ περὶ τούτου ἀποδείκνυται ἡ θείαν Γραφήν. Ἦτο κάποιος βασιλεὺς, Ἀχασὸς ὀνομαζόμενος. Γ Βασ 20, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται δικαίος, ἡ βασιλεία τοῦ ὅμως δὲν ὑπῆρξε καλὴ ἐνεκα Ἰεζάβελ, τῆς συζύγου τοῦ. Οὗτος κάποιος Ναβουθαί, Ἰσραηλῆτις τὸ ἀμπέλι ἐπεθυμήσας νὰ πάρῃ καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπους λέγων. Δός μου τὸ ἀμπέλι σου, ποῦ ἐπεθυμήσας καὶ ἡ χρήματα πάρῃ ἀπὸ ἐμὲ ἢ ἄλλον τόπον εἰς ἀντάλλαγμα. Αὐτὸς δὲ ἀπάντησε. Εἴθε νὰ μὴ μοῖ συμβῇ ποτὲ νὰ σοῦ πωλήσω τὴν πατρικὴν μοῖ κληρονομίαν. Ὁ δὲ Ἀχασὸς ἐπυθόμενος μὲν τὸ ἀμπέλι, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ μετακυμωθῇ διὰ καὶ αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν καταπονήσῃ. Ἀφροῦ δὲ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν Ἰεζάβελ, γυναικὶς ἀναίδεοσάτη, παράνομος ἀκαθάρτος καὶ μαροῦτα, λέγει. Σὺ ἀμπέλι καὶ δὲν τρωγεις. Σῆμα φάνε. ἔγωγ εἶ καὶ κῶνυ κληρονόμον τοῦ ἀμπελιοῦ τοῦ Ναβουθαίου τοῦ Ἰσραηλῆτιος. Καὶ ἀφροῦ ἔλαβε, γράφει ἐπιστολὴν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους λέγοντας. ἀφροῦτε νηστεῖαν καὶ παρουσιάσατε φευδοθήρητας κατὰ τοῦ Ναβουθαίου, διὰ ἔκωκλογος τὸν Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα, δηλαδὴ διὰ ἐβλασφημίας. «Ὡ, νηστεῖα γεμάτη ἀπὸ ὑπερβολικῆς παρανομίας. Ἐκθύρουν νηστεῖαν διὰ τὸν κῶνον φόνον. Τί λοιπὸν ἔγινε, Ἐλθὼ βολήθη ὁ Ναβουθαί καὶ ἀπέθανε. Ἀφροῦ δὲ ἔλαβε τοῦτο ἡ Ἰεζάβελ, λέγει εἰς τὸν Ἀχασὸς σῆμα, θὰ κληρονομήσωμεν τὸ ἀμπέλι, διὰ τὸ ἀπέθανεν ὁ Ναβουθαί. Δ Οὗτος δὲ ἐνὶ πρὸς στιγμὴν ἐλυπήθη, εἰσῆλθε ὅμως καὶ ἐκληρονόμησε τὸ ἀμπέλι. Ὁ Θεὸς στέλλει πρὸς αὐτόν Ἠλῖαν τὸν προφήτην λέγων. πῆγαγε καὶ εἰπὲ εἰς τὸν Ἀχασὸς. Ἀνὴρ ὦν ἐφρονέσας καὶ ἐκληρονόμος, σὺ τῆς ἐκκλῆσταις τοῦ αἵματος σου, καὶ οἱ

κυνες λείψουσιν τὸ σῶμά σοι καὶ αἱ πόρνοι λουσονται ἐν τῷ αἵματί σου» (Γ' Βασ. 20, 19). Ἡ ὀργὴ ἦτο ἀπεσταλμένη ἀπὸ τὸν Θεόν τελεία ἢ ἀπόφρασις, πλήρης ἢ καταδίκη. Καὶ πρόσθε νὰ ἴδῃς, ποῦ τὸν στέλλει εἰς τὸ ἀμπέλι. Ὅπου ἔγινεν ἡ παρανομία, δεῖ καὶ ἡ τιμωρία. Καὶ τι λέγει Ἀφοῦ τὸν εἶδεν ὁ Αχαάθ, λέγει «Εὐρηκά με, ὁ ἐκθρός μου». Αὐτόθι 20, 20 δηλαδὴ ἔνοχος εἴμαι διότι ἡμάρτησα καὶ με συνέλαβες τώρα ἔχει ευκαιρίαν νὰ με περιφρονήσῃς. Εὐεβρηκά με, ὁ ἐκθρός μου». Ἐπειδὴ ἤλεγχε πάντοτε ὁ Ἥλιος τὸν Ἀκαάθ γνωρίζων οὕτως, ὅτι ἡμάρτησε πάντοτε, μὴ μὲ ἤλεγχε, τοῦ λέγει, τώρα ὅμως εἰς κατάλληλον καιρὸν μὲ ἔλεγχεις διότι συνήθανετο διὰ ἡμαρτήσας. Εἰς ἀπάντησιν ὁ Ἥλιος οὐ ἀντανασκει τὴν ἀπόφρασιν. Ἰσὺς λέγει Κυρίαρε λέγει ἡ Γραφὴ «Ἄνθ' ὧν ἐφάνευσας καὶ ἐκλήρονησας καὶ σῶμα ἀνθρώπου δικαίον, ἔθηκεας οὕτως ἐκκυβήσεται τὸ σῶμά σοι καὶ οἱ κύνες λείψουσιν αὐτό» 21. Α καὶ αἱ πόρνοι λουσονται ἐν τῷ αἵματί σου».

Ἀκουσας ταῦτα ὁ Αχαάθ σκαθισμένος ἔγινε καὶ ἦτο λυπημένος διὰ τὴν ἀμαρτίαν του. Συνήθάνθη τὴν ὀδίσκον ποῦ διέτρεχε καὶ ἔκτερον ἔκαμε τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφρασιν ὁ Θεός. Ἀλλὰ πρῶτον ἀπελονήθη ὁ Θεός εἰς τὸν Ἥλιον, διὰ νὰ μὴ ραγῇ ψευστῆς, καὶ πάθῃ οὕτως, ὅτι, ἔπαθεν ὁ Ἰωνᾶς διότι τέτοιον ἔπαθε καὶ ὁ Ἰωνᾶς λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός «Ἀπελθε, κήρυξον εἰς Νινευὶ τὴν πόλιν ἐν ἣ κατακοῦσι δώδεκα μισθῶδες ἄνθρωποι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων ἑπτὰ τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευὶ καταστραφήσεται» (Ἰων. 1, 2). Ὁ Ἰωνᾶς δὲν ἤθελε νὰ μεταβῇ γνωρίζων τοῦ Θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν ἀλλὰ τί κάνει. Β. Εἰς φυγὴν τρέπεται, διότι λέγει ἔγωγε πηγαίνω νὰ κηρύξω σὺ ἐπειδὴ εἶσα, φιλάνθρωπος, μεταβάλλεις γυναικὰς καὶ δὲν τιμαρκεῖς ἔγωγε τότε ὡς ψευδοπροφήτης φανερωμαί. Ἀλλ' ὅμως ἡ θάλασσα παραλαμβάνει αὐτὸν δὲν τὸν ἔκρυψε, ἀλλὰ τὸν ἀπέβασεν εἰς τὴν γῆν καὶ τὸν ἐπαυξεν εἰς τὴν Νινευί, ὡς ἀρίστη συνδουλὸς πυνθόλων διατρεφόμενος. Κατέβη νάρ, λέγει, Ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν καὶ εὗρε πλοῖον φοβίζον εἰς Θαρσοῖς καὶ ἔθηκε τὸν ναῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέβη εἰς αὐτό» (Ἰων. 1, 3). Ποῦ φευνεῖς Ἰωνᾶ, εἰς πόσιν ἄλλον ἀπέστειλες; Ἐλθέ τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς» (Ψαλμ. 23, 1). Εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις, ὅτι αὐτοῦ ἔστιν ἡ θάλασσα καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτήν» (Ψαλμ. 94, 5). Γ. Ἀλλὰ εἰς τὸν οὐρανόν, δὲν ἤκουσας τὸν Δαβὶδ ποῦ λέγει ὅτι «Ὁψομαι τοὺς οὐρανοὺς ἔργα τῶν δεξιῶν σου» (Ψαλμ. 8, 4). Ἀλλ' ὅμως ἔ

κεῖνος κατεχομενος ἀπὸ φόβου φοβεῖται, κατὰ τὴν ἀντίληψιν του, διότι τὸ νὰ ξεφύγῃ κανεὶς πραγματικὰ ἀπὸ τὸν Θεόν εἶναι ἀδύνατον. Ὅταν ὅμως ἡ θάλασσα τὸν ἔφερε πάλιν εἰς τὴν γῆν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Νινευί ἐκκήρυξε λέγων «Ἐτρεῖς ἡμέραι καὶ ἡ Νινευὶ καταστραφήσεται» (Ἰων. 3, 4). Διὰ νὰ μὴ εἴδῃς δὲ ὅτι τοῦτο ἔκρινε κατὰ νοῦν ἐρώτησι εἰς φυγὴν, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεός, ἐπειδὴ εἶσαι φιλάνθρωπος μετανοεῖ διὰ τὰ κακά, τὰ ὁποῖα εἶπεν ὅτι θὰ κἀμῃ εἰς αὐτοὺς. Δ καὶ ἔτι ἐμελλεν αὐτὸς νὰ κοιμηθῇ, ὅτι εἶναι ψευδοπροφήτης μὴ νοεῖ τοῦ φανερωθῆναι δώδεκα μὲτὰ τὸ κήρυγμά του εἰς τὴν Νινευί. Ἐκλήθεν ἔξω τῆς πόλεως καὶ παρατηροῦσε τί θὰ γινῇ. Ὅτε δὲ εἶδεν ὅτι ἐπέρασα τρεῖς ἡμέρας καὶ εἰς κανένα μέρους πηλοῦ δὲν σινέθη ἀπ' αὐτὰ πού ἠμελλήσεν ὁ Θεός τότε ἐπανήλθεν εἰς τὴν ἀρχαίην τὴν σκαφὴν καὶ λέγει «Ὅτι οὐ τοῖς εἶπον τα λόγια μου οὐτε ἔλεγον ὅτι ὁ Θεός ἐλεήμων ἐστὶ καὶ μακρόθυμος καὶ μετανόων ἐπὶ κακίᾳ ἀνθρώπων» (Ἰων. 4, 2). Διὰ νὰ μὴ πάθῃ λοιπὸν ὁ Ἥλιος κατὰ τέτοιον ποῦ ἔπαθε καὶ ὁ Ἰωνᾶς λέγει ὁ Θεός τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν σινεχώρησε τὸν Αχαάθ. Καὶ τὸ λέγει ὁ Θεός πρὸς τὸν Ἥλιον, «Εἶδε, πῶς ἐπορεύθη Αχαάθ πενήθων καὶ σκυθρωπίζων ἐνωπὸν μου» (Ἰων. 4, 2). Οὐ μὴ ποιήσῃ κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ» (Γ' Βασ. 21, 29).

Πῶς πῶς ὁ δεσπότης τοῦ δούλου συνήγορος γίνεται, καὶ ἀπολογεῖται ὁ Θεός εἰς ἄνθρωπον ὑπὲρ ἀνθρώπου. Μὴ νόμιζε λέγει, ὅτι χωρὶς λόγων τὸν σινεχώρησα ἐπειδὴ μετέβαλε τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του, μετέβαλεν καὶ ἔγωγε τὴν ὀργὴν μου καὶ τὴν διέλυσα. Τοῦτο δὲ δὲν σημαίνει, ὅτι σὺ θὰ θεωρηθῇς ψευδοπροφήτης διότι τὴν ἀλήθειαν εἶπες, ἐπειδὴ ἐν δὲν μετέβαλε τρόπον ζωῆς θὰ ὑπέμενεν ὅσα εἶκα ἀποφασίσαι κατ' αὐτοῦ ἀλλ' ἐπειδὴ μετέβαλε τὸν τρόπον τοῦ βίου του καὶ ἐγὼ ἐπαύσα τὴν ὀργὴν μου. 29. Α καὶ λέγει ὁ Θεός πρὸς τὸν Ἥλιον «Εἶδε, πῶς ἐπορεύθη Ἀχαάθ πενήθων καὶ σκυθρωπίζων. Οὐ μὴ ποιήσῃ κατὰ τὴν ὀργὴν μου» Εἶδες ὅτι τὸ πένθος διὰ τὰς ἀμαρτίας ἐξάλεσκει ἀμαρτίας.

4. Ἐκεῖς καὶ τρεῖς δρόμους μετανόας. Πολλοὺς δὲ δρόμους μετανόας ἀνέφερον διὰ νὰ σοὺ κἀμῃ μὲ τὴν ποιαιάν των δρόμων εὐκόλῃ τὴν σωτηρίαν. Πῶς δὲ εἶνα ὁ τρίτος οὗτος δρόμος. Ἡ ταπεινοφροσύνη. Γίνου ταπεινός, καὶ ἐλθέσθης εἰς τὴν πόλιν τῶν ἀμαρτιῶν σου. Ἀπόδειξιν δὲ τοῦτον σοὶ παρέχει ἡ θεία Γραφὴ διὰ τὴν παραβολὴν τοῦ Τελμοῦ καὶ Φακαίου. Δοκ. 18, 10. Ἀνέστηκαν λέγει, ὁ Φαρισαῖος καὶ ὁ τελμαῖος εἰς τὸν ναὸν διὰ νὰ προσευκηθῶν. Β καὶ ἡ καρδίᾳ ὁ Φαρισαῖος ὡς ἀρε εἰς αὐτοῦ νὰ ἀναφέρῃ μαν

πρός μὲν. «Οὐκ εἰμὶ κανὴν, λέγει, ἀμαρτωλὸς ὡς καὶ πᾶς ὁ κόσμος, οὔτε ὡς ὁ τελώνης οὗτος». Ἀθλίε καὶ ταλαίπωρε, ἔλυν τὸν κόσμον κατεδικάσας, διὰ πᾶσαν λόγον καὶ εἰς τὸν πλησίον σου ευρισκόμενον θλίψιν ἐπαρξένησας, Δὲν σου ἐφθάγεν ἡ οἰκουμένη καὶ ἔπραπε καὶ τοὶ τελωνῆται νὰ καταδικάσῃς. Ὅλους δὴ τοῦ λόγου τούτου δάδαλας καὶ οὔτε ἓνα ἄνθρωπον δὲν ἐλυπήθης ἐπὶν εἰμὶ ἐγὼ ὅπως ὅλος ὁ κόσμος, οὔτε ὅπως αὐτὸς ὁ τελωνῆς. Διὰ φορὴν τὴν δόδοιτάδα νησιεύει, C τὸ δέκατον ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά μου δίδω εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ὑπερηφανείας λόγος εἶπε. Ἀθλίε ἄνθρωπε, ἔστω τὴν οἰκουμένην κατεδικάσας, διὰτὶ καὶ τὸν πλησίον σου τελωνῆται κατηγορήσας, Δὲν θὰ ἐκάρταινες μὲ τὴν κατηγορίαν τῆς οἰκουμένης, ἐὰν καὶ ἐκείνον ποὺ ἦτο μαζί σοι εἰς τὸν ναὸν δὲν θὰ κατέκρινες, Τί λοιπὸν ἀπῆντησεν ὁ τελωνῆς, Ἀφοῦ ἤκουσε ταῦτα δὲν εἶπε. Πῶς εἶσαι σὺ, ποὺ ποὺ δὲς τέτοια λόγια. Ἀπὸ ποῦ ξέρεις τὸν θῆον μου. Δὲν μὲ συνεινεστήσας δὲν βραίνεις μαζί μου, δὲν ἐπεράσαμεν μαζί τὸν καιρὸν μας διὰτὶ λατύνον τὸσον πολὺ ὑπερηφανεύεσθα, Πῶς τέλος πάντων θεοσκύνηται τὰς ἀναθεωρήσεις σου, Διὰτὶ αὐτὸς παρῆσαι, διὰτὶ τὸν ἐαυτὸν σου κολακεύεις, Τίποτε ὅμως ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶπεν ὁ τελώνης, D ἄλλ' ἀφοῦ ἔκρινε, προσεκίνησας καὶ εἶπε. «Ὁ Θεὸς ἴδωσθῆναι μοι τὴν ἀμαρτωλὴν», Λοὺκ 18. 23, καὶ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ὁ τελωνῆς ἔγινε δίκαιος. Ὁ φορισταὸς κατῆλθεν ἀπὸ τὸν ναὸν ἐστερημένος ἀρετῆς καὶ ὁ τελωνῆς κατῆλθε λαθὼν ἀρετὴν καὶ οἱ λόγοι του ἐνίκησαν τὰ πράγματα. Ὁ μὲν φορισταὸς δηλαδὴ ἔκασε τὴν δικαιοσύνην ποὺ εἶκον ἀπακτῆσαι διὰ τὸν ἔργον του, ὁ δὲ τελώνης διὰ λόγων ταπεινοφροσύνης ἔλαβε δικαιοσύνην.

Κοιτοὶ θεοδαῖας οὔτε ταπεινοφροσύνη δὲν ἦτο ἐκεῖνο ποὺ ἔκαμε διὰτὶ τοῦτο εἶναι ταπεινοφροσύνη. Ἦσαν ἔνας ἐν καὶ εἶναι μεγάλος εἰς τὴν ἀρετὴν, ταπεινὴν τὸν ἑαυτὸν του. Αὐτὸ δὲ ποῦ εἶπεν ὁ τελώνης, δὲν ἦτο ταπεινοφροσύνη. Ἐὰν ἀλλῶσθε, ἀληθινὰ δηλαδὴ ἦσαν τὰ λόγια του, διὰτὶ ἀμαρτωλὸς ἦτο.

Διὰτὶ, τί εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὸν τελώνην, λέγει μου. Τῶν ξένων συμφορῶν εἶναι, ἔμπορος, πᾶν καρπῶν τὸν ξένων κόπων συμμετόχος. Καὶ τὸν μὲν κόπον δὲν παρατηρεῖ, εἰς τὸ κέρδος δὲ τοῦ κόπου συμμετέχει ὥστε τὸ ἔργον τοῦ τελωνοῦ εἶναι χειρότερη ἀμαρτία. Διὰτὶ τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι, ὁ τελωνῆς, παρὰ ἐκδασμὸς φανερός μὲ θύρρος ἀκούσιμος, νόμιμος ἀμαρτία, εὐπρόσωπος πλεονεξία. Διὰτὶ τί εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὸν τελωνῆται, ποὺ καθέτοις εἰς τὸν δρόμον καὶ τριγῶ τῶν καρπῶν τῶν ξένων κόπων καὶ ὅταν μὲν εἶναι ἡ

ἐπαχὴ τῶν κόπων, καθόλου δὲν φροντίζει νὰ βοηθήσῃ, ὅταν δὲ ἔρχεται τὸ κέρδος τῶν κόπων ἀπ' αὐτὰ ποὺ δὲν ἐκοπίσας τὴν μερίδα παίρνει. 299 A. Ἄν δὲ ὁ τελώνης, ποὺ ἦτο ἀμαρτωλὸς, τόσα μεγάλην δωρεὰν ἔλαβε, ἐπὶν ἔθεξε ταπεινοφροσύνην πᾶσι μᾶλλον ἐκεῖνος, ποὺ εἶναι ἐνάρτεος καὶ ταπεινοφρονοῦν, Ὡστε, ἐάν ὁμολογήσῃς τὰς ἀμαρτίας σου, καὶ ταπεινώσῃς τὴν γῆν, δίκαιος γίνεσαι.

Εἴλεος δὲ νὰ μᾶλλον ποῖος εἶναι ταπεινώσῃς. Παρατήρησας τὸν Παῦλον, ποὺ ἦτο πραγματικὸς ταπεινώσῃς, τὸν Παῦλον τὸν διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης, τὸν ῥήτορα τὸν πνευματικόν, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸν λημένα τὸν ἀκρίμαντον, τὸν πύργον τὸν ἀσάλευτον, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ μικρὸ τοῦ σώματος τὴν οἰκουμένην περιήκετο καὶ ὡς νὰ ἦτο πτερωτὸν δὲν ἰσότην περιέτροχε. Ἐλπίε ἐκεῖνον νὰ ταπεινοφροσῇ, ποὺ ἦτο ἰσότης καὶ φιλόσοφος, B πτωχὸς καὶ πλούσιος. Ἐκείνον λέγειν πράγματι ταπεινώσῃς ὁ ὁποῖος ἀναρτήσῃς κόπους ὑπέστη ἀναρτήσῃς τῶσδε κατὰ τοῦ διαβόλου ἔσπασεν, ὁ ὁποῖος ἐκάρτε καὶ ἔλεγεν. «Ἡ χάρις αὐτοῦ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερο πόντων ἐκοπίσας» (Α. Κορ. 15, 10). Ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ὑπέστη φιλανθρωπίας καὶ πληγὰς καὶ μαρτυρήματα ὁ ὁποῖος δι' ἐπιστολῶν τὴν οἰκουμένην ἐσπένευσας καὶ μὲ σφράγιον φωνῆν ἐκλήθη εἰς τὸ ἔξισμα του, ἐκεῖνος ταπεινοφρονοῦν λέγειν. «Εγὼ γὰρ εἰμὶ ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὅς οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος» (Α. Κορ. 9). Εἶδες ταπεινοφροσύνης μέγεθος, Εἶδες τὸν Παῦλον νὰ ταπεινοφρονοῖ καὶ τὸν ἑαυτὸν του νὰ ὀνομάζῃ ἐλάχιστον. Ὡςτὶ ἐγὼ εἰμὶ, λέγει ὁ ἐλάχιστος ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος δὲν εἰμὶ ἕως νὰ ὀνομάζῃ ἀπόστολος. C Διὰτὶ τοῦτο εἶναι πράγματι ταπεινοφροσύνη τὸ νὰ ταπεινωθῇς ἕως εἰς ὅλα καὶ τὸν ἑαυτὸν του νὰ ὀνομάζῃ ἐλάχιστον. Σκέψου πῶς ἦτο ἐκεῖνος, ποὺ ἔλεγε αὐτὰ τὰ λόγια. Ἦτο ὁ Παῦλος ὁ οὐρανοπολίτης, ὁ ἄπλος φέρων τὸ σῶμα ὁ στυλὸς τῶν ἐκκλησιῶν, ὁ ἐπέγειος ἀγγελος, ὁ ἐπουράνιος ἄνθρωπος. Διὰ τοῦτο πολὺ εὐκαρίστως σκεπνὴ ἐνθυμῶμαι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, διὰτὶ βλέπω εἰς αὐτὸν τὸ κάλλος τῆς ἀρετῆς. Δὲν ποὺ εὐφραίνει τὸ πρόσωπον τῶν ἀνατέλλων ἡλίου καὶ λαμπρὰς ἐκπέμπει τὰς ἀκτῖνας. Ὡςτὶ τὸ πρόσωπον τοῦ Παύλου μοῦ καταγράφει τὴν δόξαν. Διὰτὶ ὁ μὲν ἡλῖος τὰς σκιὰς μόνον τοῦ προσώπου φωτίζει, D ὁ δὲ Παῦλος ποὺ δίδει φεγγὰ καὶ φθάνει εἰς αὐτὰς τὰς σκιὰς τῶν σφρανῶν. ἐπειδὴ χάρις τὴν ψυχὴν καὶ ὑψηλοτέρην ἀπὸ τὸν ἡλῖον, καὶ ἀνετέραν ἀπὸ τὴν σελήνην.

Τοιαῦτα εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς. ἀγγελοὶ τὸν ἄνθρωπον.

πον κάνει, τὴν δὲ ψυχὴν τὴν ἀνυψώνει εἰς τὸν οὐρανόν. Αὐτὴν τὴν ἀρετὴν μᾶς διδάσκει ὁ Παῦλος. Ὡς προθυμοποιήσῃμεν νὰ μιμηθῶμεν τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸ θέμα μας. Ὁ σκοπὸς μας ἦτο νὰ ὑποδείξωμεν καὶ τρίτον ὅρονον μετανοίας, τὴν ταπεινοφροσύνην. ὅτι ὁ τελώνης δὲν εἵχε ταπεινοφροσύνην, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν εἶπεν ὅτι ἐπειδὴ ἐξέθεσε γυνὴν τὰς ἀμαρτίας τοῦ καυρὸς νὰ καταβάλῃ κρήματα, οὕτε πελάγη νὰ διασκίῃ, οὕτε μακρὰν ὁδοπορίαν νὰ κάμῃ, οὕτε ἄπερος πελάγη νὰ περάσῃ, οὕτε φίλους νὰ παρακαλέσῃ. Ἐ οὕτε χρόνον πολλὸν νὰ ἐξεδεῖσθαι, παρὰ μόνον διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἀπέκτιτο τὴν δικαιοσύνην, καταξιώσας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. τῆς ὁποίας εἶπε ὁλοις ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φυλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δυνάμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

294 ΠΕΡΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ

Καὶ εἰς τὴν παραβολὴν
τῶν δόκα παρθένων

ΟΜΙΛΑ Γ'

1. Α. Ἀρὰ γε ἐνθυμέσθε ἀπὸ ποῦ ἤρξασεν ὁ προηγούμενος λόγος ἡμῶν, ἢ ποῦ κατέπαυσεν, ἢ ἐκ ποίας ὑποθέσεως ἤρξαμεν καὶ εἰς ποῖον κατέληξαν τῆς προηγουμένης διμιλίας οἱ λόγοι, Ἀλλὰ σὺς μὲν νομίζω, ὅτι ἔχετε λησμονήσει ποῦ κατέληξεν ὁ λόγος ἡμῶν, ὅγῳ ὅμως τὸ ἐνθυμώμεθα, καὶ δὲν σὺς ἐπακρίνω, οὕτε σὺς κατηγοροῦ ἐπειδὴ τὸ ἐλπιονόησατε. Διότι καθένος ἀπὸ σὺς γυναῖκα ἔχει καὶ εἰς τὰ παῖδιά ἄροσκινεται, καὶ δι' ἑλπίας τὰς ἀνάγκας τοῦ σπιτοῦ φροντίζει.

Ἄλλοι μὲν μὲ τὰ στρατιωτικὰ ἀσχολοῦνται, ἄλλοι δὲ χειροτέχναι εἶναι καὶ μὲ διαφόρους ἀνάγκας καθένος σὺς καταγίνεται. Ἡμεῖς ὅμως μὲ αὐτὰ ἀσχολούμεθα καὶ μὲ πᾶσι καταγινόμεθα, καὶ μὲ αὐτὰ τὸν καιρὸν μας περνοῦμεν. Ὡστε δὲν εἴθετε ἄξιοι κατακρίσεως διὰ τὴν ἐπιληρησόνην ταύτην, ἀλλὰ τοῖνοντίον, εἴθετε ἄξιοι ἐπαίνου διὰ τὴν προθυμίαν σας. Διότι οὕτε μὲν Κυριακὴν δὲν μᾶς ἐγκαταλείπετε, ἢ ἀλλὰ περιφρονοῦντες ἄλλοι, εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἔρχεσθε. Τοῦτο εἶναι τὸ μέγιστον ἐγκώμιον τῆς πόλεώς μας. ἔχει τὸ νὰ ἔχη κίνησιν καὶ θερμότητα καὶ προάσπειρα, οὕτε σπῖρα μὲ κρυψὴν στέγην καὶ εὐρύχωρα δωμάτια, ἀλλὰ νὰ ἔχη λαὸν σεμνὸν καὶ προσεκτικόν. Διότι δὲν γνωρίζομεν τὴν εὐγενεῖαν καὶ ἄξιαν τῶν δένδρων ἀπὸ τὰ φύλλα, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς καρπούς.

Ὁ λόγος δὲ ποῦ ἀπερέκαμεν ἀπὸ τὸ εἶλογα ζῆρα καὶ ἐπιμήτημεν εἶναι, διότι ἔχομεν τὸ προσόν νὰ ἔχωμεν λόγον, νὰ ἐπισυναινοῦμεν διὰ τοῦ λόγου καὶ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν λόγον. Διότι ὁ ἄνθρωπος, ποῦ δὲν ἀγαπᾷ τὸν λόγον, πολλὸ ἀλογώτερος ἀπὸ τὸ κτήνη εἶναι, διότι δὲν γνωρίζει, διὰ τί ἐπιμήτηται καὶ ἀπὸ ποῦ ἔχει τὴν τιμὴν. Καὶ καλὰ ἔλεγεν ὁ προφήτης: Ὁ εὐδωρὸς ἐν τιμῇ ὅν αὐ συνήκε παρῑνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ἐμοιῶθη αὐτοῖς. (Ψαλμ. 48, 13). Ἐνῷ εἶσαι ἄνθρωπος λογικός, δὲν ἀγαπᾷς τὸν λόγον, Λόγε μου, καὶ ποῖον θὰ ἔχῃς συγκινήσιν; Ὡστε σὺς εἴθετε δι' ἡμᾶς

αναγκαστώμενοι ἀπὸ ἰλλοῦς, οἱ ὅποιοι πρὸς τὸν λόγον τῆς ἀρετῆς μὲ ἐνθουσιασμόν τρέκετε καὶ ἄλλα εἰς δευτέραν μοῖραν ἀπὸ τοῦς θεοῦς λόγους θέτετε.

Εμπρός λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν ὑπόθεσιν τοῦ λόγου δεξιόσωμεν καὶ εἰς τὴν συνέσειαν τῶν προηγουμένων λαχθέντων δεξιόσωμεν. Χρεώστης οὐδὲς εἰμὶ καὶ εὐχαρίστικος πληρῶν τὸ κρῆος, διότι ἡ πληρωμὴ δὲν μοῖ προξενεῖ πτωχείαν, ἀλλὰ τοῦναντίον πλοῦτον μοῖ συνάφροζει. Εἰς μὲν τὰ κοινὰ δηλαδὴ πρόγματα **Δ** οἱ κρεῖσται ἀποφεύγουν τοὺς δυνεστικὰς των διὰ τὴν μὴ δύσασιν πῶς τὸ ἀπειλούμενον, ἐγὼ δὲ κρῆος τρέπω τὸν πρὸς εἶδος διὰ τὴν τὴν ἐπιστρέφω, καὶ πολλὴν αἰσχύαν διότι εἰς μὲν τὰ κοινὰ πράγματα ἡ ἀποτροπὴ φέρει πένιαν, εἰς δὲ τὰ πνευματικὰ γεννᾷ πλοῦτον. Καὶ ἐξηγῶ, τὴν ἐννοῶν μὲ ταῦτα. Ὑποθέσταις ὅτι κρεῖσταις εἰς κάποιον κρήματι εἶναι καταβάλλω ταῦτα, δὲν εἶναι δυνατόν αὐτὰ νὰ εἶναι, καὶ εἰς ἀκρίβειαν καὶ εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ ἀπὸ ἐμὲ μὲν θορυγαν εἰς ἀκρίβειαν δὲ προσεκκολληθήσαν. Ἐάν τις καταβάλλω λόγον, καὶ εἰς ἐμὲ εἶναι οὗτος καὶ ἄλλοι τὸν ἔχετε. Ἐάν κρατήσω τὸν λόγον καὶ δὲν τὸν μεταδώσω, τότε γίνωμαι πτωχός, ὅταν δὲ τὸν μεταδώσω γίνωμαι πλουσιώτερος. Ἐάν δὲν καταβάλλω τὸν λόγον, **Ε** τότε ἐνὶ μόνον εἶμαι πτωχός, εἴαν δὲ τὸν καταβάλλω, μολὶ μὲ δῶκεν σοὶ τὸν καρπὸν ἀπολαμβάνω.

Εμπρός λοιπὸν δεξιόσωμεν τὸ κρῆος. **295** **Α** ποῖον δὲ εἴπο τοῦτο. Περὶ μετανοίας ἐκάνεμε προηγουμένως λόγον καὶ ἐλέγομεν, ὅτι πολλοὶ καὶ διάφοροι τῆς μετανοίας δρόμοι ὑπάρχουν διὰ τὴν νίκην εὐχολοίας εἰς ἡμᾶς ἡ σωτηρία. Διότι εἴαν ἓνα δρόμον μετανοίας μᾶς εἴδω δώσω ὁ Θεὸς θὰ ἀνεβάλλωμεν νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν λέγοντες δὲν δυνάμεθα νὰ τὸν θαυμάσωμεν δὲν δυνάμεθα νὰ σωθῶμεν. Πῶρα δὲως ἀραιῶν αὐτὴν σοὶ τὴν δικαιολογίαν δὲν σοὶ ἔδωκεν ἓνα δρόμον μόνον, οὔτε δύο, οὔτε τρεῖς ἀλλὰ πολλοὺς καὶ διαφόρων εἰδῶν, ὥστε μὲ τὸ πλῆθος αὐτῶν εὐκαλὸν νὰ σοὶ κάμῃ τὴν ἀνέσταν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἐλέγομεν τότε, εὐχολοία εἶναι ἡ μετάνοια καὶ κανένα θῆρος δὲν ὑπάρχει εἰς αὐτὴν. Ἀμαρτωλὸς εἰσα εἰσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ, ἀπὸ ὅτι ἡμάρτησα καὶ ἐξήλειψες τὴν ἀμαρτίαν. **Β** Καὶ τὸν Δαυὶδ ἐπέφραμεν εἰς τὸ μέσον ὡς παράδειγμα, ποῦ ἠμάρτησε καὶ μὲ τὴν ἀπολογίαν ἐξήλειψε τὴν ἀμαρτίαν. Ἐπειτα δεῦτερον δρόμον ὡς ἐλέγομεν, ποῦ νὰ λυπηθῇ ἓνας διὰ τὴν ἀμαρτίαν, καὶ ἐλέγομεν, ποῦς κόπος ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο, δὲν πρόκειται, κρήματα νὰ καταβάλλῃ, οὔτε μικρὰν ὀδοποιίαν νὰ κάμῃ οὔτε τίποτε ἄλλο ὅμοιον ἀλλὰ μόνον νὰ λυπηθῇ διὰ τὴν ἀμαρτίαν καὶ ἀπὸ τὴν Γραφὴν ἐπέφραμεν τοῦτο, διότι ὁ Θεὸς μετεμελήθη

διὰ τὸν Ἀκαῶν, ἐπειδὴ οὗτος ἐλυπήθη καὶ σκυθρωπὸς ἔγενε καὶ τοῦτο αὐτὸς ἔλεγεν εἰς τὸν Ἠλίου. «Εἶδες πῶς ἐπαυρῆθαι Ἀκαῶν ἐνὶ σπῆν μου πενθῶν καὶ σκυθρωπὸν ἔγενε. Οὐ μὴ ποιῶ κατὰ τὸν θυμὸν μου» (Γ' Βασ. 21, 29). **Γ** Κατόπιν καὶ τρίτον δρόμον μετανοίας ἀνεφέραμεν καὶ ἀπὸ τὴν Γραφὴν παρουσιάζομεν εἰς τὸ μέσον τὸν φαρμακὸν καὶ τὸν τελώνην καὶ εἶδομεν ὅτι ὁ μὲν φαρμακὸς ἔνεκα τῆς υπερηφανείας του ἐξέπεσεν ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης, ὁ δὲ τελώνης ἔνεκα τῆς ταπεινοφροσύνης του κατέβη ἀπὸ τῶν νῶν φορτωμένος μὲ καρποὺς δικαιοσύνης καὶ χαρὸς νὰ καταβάλλῃ ὅστε ἓνα κόπον δίκαιος ἔγενε λόγια ἔβαλε καὶ πράγματα ἔλαβε.

Εμπρός λοιπὸν εἰς τὴν συνέσειαν δεξιόσωμεν καὶ τὸν τρίτον δρόμον μετανοίας δεξιόσωμεν πῶς δὲ εἶναι οὗτος. Εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν ἡ ὁποία γρήγορα μεταφέρει εἰς τὰς ἀφῆδας τῶν οὐρανῶν τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἶναι ὁριστὸς συνήγορος αὐτῶν. **Δ** Μεγάλον κρήμα εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σολομὸν ἐπράνοιζε ἐμὲ γὰ ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄνδρ ἐλεήμων» (Παροιμ. 30, 9).

Μεγὰ εἶναι τὰ φερὰ τῆς ἐλεημοσύνης διὰ τοῦτο τὸν ἄνθρωπον παρέχεται τὴν σελήνην, ὑπερβαίνει τὰς ἀστῆρας τοῦ ἡλίου εἰς αὐτὰς ἀνέρεται τὰς ἀφῆδας τῶν οὐρανῶν. Ἀλλ' οὔτε δεξιόσωται, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανὸν παρέχεται καὶ τὴν πλῆθὴ τῶν ἀγγέλων παρατρέχει καὶ ἄλλος τὰς ἀνωτέρας δυνάμεις καὶ εἰς αὐτὸν τὸν θρόνον τὸν βασιλικὸν παρίσταται μᾶλλον δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν ἡ ὁποία λέγει «Κοινήτω **Ε** αἱ προσευχαὶ σοὶ καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σοὶ ἀνέβησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 10, 4). Τὸ δὲ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σημαίνει. Καὶ εἴαν ἔχεις πολλὰς ἀμαρτίας, ἔχεις ὅμως συνήγορόν σου τὴν ἐλεημοσύνην, μὴ φοβῆσαι, διότι καμμία ἀπὸ τὰς ἀνω δυνάμεων δὲν ἀντιτάσσεται εἰς αὐτὴν. Χρῆος ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέρως κρεῖσταιν γραμμάτων ἔχει πρὸς εὐστροφίαν, τὸ ὁποῖον κρατῇ εἰς τὰ χεῖρα. Δόξα αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ Δεσποτοῦ φωνὴ εἶναι, ὅτι «Ὅς ἂν ποιῇ ἐνὶ τῶν ἐλεημοσύνην τῶν ἀποφῶν ἐποίησεν» (Ματθ. 25, 40). «Ὅτε λοιπὸν δώσω καὶ ἂν ἔχεις ἀμαρτίας ἡ ἐλεημοσύνη σου εἶναι βαρὺ τέρας ἀπὸ αὐτὰς καὶ ἄλλος τὰς ἀνωτέρας δύμεις».

Σ. 296 **Α** «Ἡ δὲν ἐπρόσεξας τὴν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον παραβολὴν τῶν δέκα παρθένων, πῶς ἐκείνης ποῦ δὲν εἶχον ἐλεημοσύνην ἐξήλειψαν ὅμως παρθένοι ἔξω θύναν τοῦ νυμφῶνος. «Ὅσον νῦν λέγει, δέκα παρθένοι πέντε μακάρι καὶ πέντε ἀφρόνοι» (Ματθ. 25, 2-3). Καὶ αἱ μὲν ἀφρόνοι εἶχον λάδι αἱ δὲ ἀνόητοι δὲν εἶχον καὶ ἀπὸ τοῦτο ἐξοβύνοντο τὰ λυχνάρια τῶν Ἀφροῦ δὲ προσήλθον αἱ ἀνόητοι εἰς τὰς ἀφρόνους»

εἶπον· «ὅτε ἡμῖν ἔλασαν ἐκ τῶν ἀγγέλων ὑμῶν» (Αἰτήσι δ.)
 Ἐντρέπονται καὶ κοκκινίζουσι καὶ διακρύβουσι, ὅταν ἀκούσῃ ὅτι
 κάποια παρθένος εἶναι ἀνήτορος. Κοκκινίζουσι δὲ ἀπὸ ἐντροπῆς
 ἀκούσαν τὴν λέξιν ταύτην, διότι μετὰ ἀπὸ τούτων ἀρετῆν, μετὰ
 ἀπὸ παρθενίας δοκῶσιν, ὅ μετὰ τὴν ἀνύμφωσαν τοῦ σώματος
 εἰς τὸν οὐρανὸν μετὰ τὴν ἀμύλλαν, ποὺ ἔδειξαν πρὸς τὸν
 ἄνω δυνάμεις καὶ τὴν θέμεν τῆς σαρκὸς ποὺ ὑπέμεναν, καὶ
 τὴν σαρκικὴν ἡδονὴν ποὺ καταπέδησαν· τότε ἀνέστη ἡκού-
 σαν ὅτι εἶναι καὶ δικαίως ἀνήτοροι, διότι ἐνὶ τῷ μεγάλῳ κα-
 ταβάσαν νὰ κόμουν ἐνταῖθισαν ἀπὸ τὸ μικρὸ. «Καὶ προσήλ-
 θον λέγει· αἱ γυναῖκες καὶ εἶπον ταῖς φρονήμασι· ὅτε ἡμῖν ἔ-
 λασαν ἐκ τῶν ἀγγέλων ὑμῶν. Αἱ δὲ εἶπον· οὐ δύναμεθα δοῦ-
 ναι ὑμῖν, μήποτε ὀρεσὴν ἡμῖν καὶ ὑμῖν» (Ματθ. 25, 8-9).
 Οὐτε ἀπὸ ἀσπλαχνικίας τοῦτο κάνουν· οὔτε ἀπὸ κακίας, ἀλλὰ
 ἀπὸ ἄλλειψιν χρόνου· διότι ἐπρόκειτο νὰ ἐλθῇ ὁ νυμφίος. Εἴ-
 κον καὶ αὐταὶ λυχνάρια, ἀλλὰ ἐσείνων εἶκον λάδι, ἐνὶ αὐ-
 τῶν δὲν εἶδον· ὁ δὲ τὸ φῶς εἶναι ἡ παρθεनिया, τὸ δὲ λάδι
 ἡ ἐλεημοσύνη. Ὅπως λοιπὸν τὸ φῶς· εἴν δὲν τροφοδοτεῖται·
 με λάδι σβέννεται· εἶται καὶ ἡ παρθεनिया, εἴν δὲν ἔχη ἐλεημο-
 σύνην ἀφανίζεται· καὶ δὲν ἔχει ἄξιον.

«ὅτε ἡμῖν ἔλασαν ἐκ τῶν ἀγγέλων ὑμῶν». Αὐταὶ δὲ ἀ-
 πήνησαν πρὸς αὐτὰς· δὲν ἠμποροῦμεν νὰ σὰς δώσωμεν. Οἱ
 λόγοι οὗτοι δὲν εἶναι ἀπετέλεσμα κακῆς διαθέσεως, ἀλλὰ φῶ-
 βος· Μήπως δὲν φθόση καὶ σὲ μὰς καὶ σὲ σὰς· μήπως σὺας
 ὅλες ἀπαχισθῶμεν νὰ εἰσελθῶμεν, ὅλες μένημεν ἔξω; Ἀλλὰ
 ἀπελθούσαι ἀγοράσατε ἀπὸ τῶν πωλούντων. Ποῖοι δὲ εἶναι
 οἱ ἔμποροι τοῦ ἐλαίου τούτου; Οἱ πτωχοὶ ποὺ κἀθηνίαι ἐμ-
 πρὸς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ζητοῦντες ἐλεημοσύνην· καὶ πόσον
 τὸ πωλοῦν· Ὅσον θέλετε. Ὁ πτωχὸς δὲ καθορίζεται διὰ νὰ μὴ
 προσβάλῃ πτωχεύειν· ἀγοράσας τόσον ὅσα εἶναι καὶ τὰ χρή-
 ματα ποὺ ἔχει· Ἐσας εἶνα ὁθολόν· Ἀγοράσας τὸν οὐρα-
 νὸν· οὐκ εἶναι εἶναι φθηνὸς ὁ οὐρανός, ἀλλὰ διότι εἶναι φι-
 λάνθρωπος ὁ Θεός· ὅτε ἔχεις εἶνα ὁθολόν, δώσε εἶνα
 ποιῆ· χρὸς νερό· «Ὅς εἶναι ποιῆσαι ποτήριον πτωχοῦ ὁδο-
 τοῦ εἶνα τῶν ἐλαχίστων τοῦτον· ἔνεκα ἐμοῦ· οὐ μὴ ἀπολέσῃ
 τὸν μισθὸν αὐτοῦ» (Ματθ. 10, 42).

Ἐμπόρευμα καὶ ἐμπορικὴ ἐπιχείρησις εἶναι ὁ οὐρανός
 καὶ ἡμεῖς ἀμελούμεν· δώσε πτωχῷ καὶ πάρε παράδεισον· δώσε
 μικρῷ καὶ πάρε μεγάλα· δώσε ἱκανὰ καὶ πάρε ἀθάνατα· δώσε
 φθαρὰ καὶ πάρε ἀφθάρτα· Ἐάν ὑπῆρχε μία ἐμπορευματοθήκη·

ὁ, ὁ θωλὸς ἦτο ἀρχαῖον χαλκὸν ἢ ὀρυζοῦν νόμισμα, τὸ ἔκτο
 νῆ· ἀπὸ τῆς ὀρεσῆς· ἡμεῖς ὀρεσῆτες ἐσθμεν· εἶναι τῆς μακρῆς ὀρεσῆς.

ρικ, εἰς τὴν ὅποιαν νὰ ὑπῆρχε φθηνία, ἀφθονία τροφίμων
 ἔ· καὶ ὅσοι με ὀλίγα χρήματα θὰ ἀγόραζε ἕνας πολλὰ πρά-
 γματα· δὲν θὰ ἐπαυλόσαστε τὴς περιουσίας σας καὶ εἰς θε-
 τερὰν μείραν θέτοντες δῖα, δὲν θὰ ἀγοράζετε τὰ ἐμπορευ-
 ματα ἐκεῖνα· Καὶ διὰ μὲν τὰ φθαρὰ τούτων ἐπιδεκνύεται
 προθυμία· ὅπου δὲ ὑπάρχει ἐμπόρευμα ἀθάνατον, πόσον ἀ-
 μελεῖται καὶ ἀδιαφορεῖται· δώσε εἰς τὸν πτωχόν, ἵνα καὶ ἐν-
 συ σιωπῆς ἀναρίθμητα πτωχοὶ διὰ σὲ ἀπολογονῶνται· ἐπειδὴ
 ἡ ἐλεημοσύνη θὰ εἶναι παρούσα καὶ θὰ συνηγορᾷ· Ἀπορὸν τῆς
 ψυχῆς εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη· διὰ ταῦτα ὅπως οἱ νυμφεῖς¹ εἴ-
 ναι νυμφεῖς νερό· ἐμπρὸς ὅς τὰς θύρας τῆς Ἐκκλησίας, διὰ
 νὰ πλύνῃ τὰ χέρια, εἶται ἔξω τῆς Ἐκκλησίας κἀθηνίαι οἱ
 πτωχοὶ· διὰ νὰ πλύνῃ τὰ χέρια τῆς ψυχῆς· 297 Α· Ἐπλυνε-
 τὰ χέρια με σιωπῆτο νερό, Πλυνε καὶ τὰ χέρια τῆς ψυχῆς
 με τὴν ἐλεημοσύνην· Μὴ προσωσίζεσαι, πτωχεύειν· Ἡ κῆρα
 εἰς ἐσκόταν πτωχεύειν τὸν προφήτην Ἠλίαν ἐφιλοξένησε·
 Γ· Βασίλ. 17· καὶ ἡ πτωχεία δὲν τῆς ἔγινε ἐμψόχον εἰς τὴν
 ἐλεημοσύνην· ἀλλὰ με πολλὴν καρὰν τὸν ὑπεδέσθη· διὰ αὐτὸ
 καὶ ἔξωθη νὰ ἀπαλαύσῃ τοὺς καρπούς καὶ ἔθῃρε τὰ σάκκα
 τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἀλλὰ ἴσως ὁ ἀκρατής εἰπῇ· δὲς μου τὸν Ἠλίαν· καὶ ἐγὼ
 θὰ τὸν φιλοξενήσω· Διὰ τὴν ζήτησιν τὸν Ἠλίαν, τὸν Δεσπότην
 οἱ Ἠλῖα σοὺ δίδω καὶ σὺ δὲν τὸν τρέφεις· Τὸν Ἠλίαν εἴναι
 ἡ εὐρισκός, πῶς θὰ τὸν ἐφιλοξενήσῃς, τοῦ Χριστοῦ, τοῦ
 Δεσπότης τῶν ὅλων ἀπόφασις εἶναι· Β· «Ὅς εἶναι ποιῆσαι ἐνὶ
 τῶν ἐλαχίστων τοῦτον· ἐμοὶ ἐποιήσας» (Ματθ. 25, 40)· Ἐάν
 ὁ βασιλεὺς ἤθελε καλεῖσαι κάποιον εἰς δείπνον καὶ ἤθελεν
 εἶπαι εἰς τοὺς παρεστραμένους· ἐκεῖ ὑπῆρξαν περιωπῆθη-
 τε τοῦτον πάλιν ἐκ μέρους μου· διότι οὕτως διὰν ἡμῖν πτω-
 χὸς με διέθρησε καὶ ἐφιλοξένησε καὶ πολλὰς εὐεργεσίας
 εἰς καιροὺς δυσκόλους μοῦ παρέσχε· καθέννας πῶς δὲν θὰ ἐ-
 ἡμεδυνεῖν ὅλα αὐτοῦ τὰ χρήματα διὰ ἐκεῖνον· εἰς τὸν ὁποῖον ὁ
 βασιλεὺς εἶπε· τόσα εὐχαριστῶ· Πῶς δὲν θὰ ἐδεικνεν ἐνδια-
 φερὸν· Πῶς δὲν θὰ ἐπροθυμοποιεῖτο καθέννας νὰ τὸν τῆ-
 σόσῃ καὶ φιλικῶς νὰ σι νδεθῇ με· αὐτῶν.

3· Εἶδαι πόσην δύναμιν ἔχει ὁ λόγος· Ἐάν δὲ προκει-
 μένου περὶ βασιλείας, ποὺ ἀνθρώπος εἶναι, τόσην τιμὴν ἔχει
 τὸ πρῶγμα· Ὁ Χριστὸς κατ' ἐκτένην τὴν ἡμέραν
 νὰ καλῇ ἐνωπιον τῶν ἀγγέλων καὶ κάθε δυνάμειος καὶ νὰ

1· Ἦνουν δὲ τούτοις τὴν ἐν τῇ μεσσηνίᾳ τοῦ λαοῦ καὶ πρὸ τῶν
 ἐσθίων ἀπὸ τῶν ὑπερκαρῶν καὶ τῶν ὀρεσῶν τῶν πρηνῶν πρὸς τὴν
 κῆρ· εἰς τὴν ἐπὶ τῶν χερσῶν οἱ εἶναι τὸν ὅσον ἀπορῆρμεν.

λέγει οὕτως εἰς τὴν γῆν μὲ ἐφαλοζέμενσεν, οὕτως ἀναριθμήτους εὐεργεσίας μου παρέσχεον αὐτὸς ἐν τῇ ἡμῶν ἔξοδῳ μετ' ἐπιμελείας, Σκέψου λοιπὸν τὴν παρρησίαν ὀνόματι τῶν ἀγγέλων τὸ κατόχημα ἐνάμιον τῶν οὐρανίων δυνάμεων. Ἐκεῖνος περὶ τοῦ ἀποστόλου ὁ Χριστὸς μορτυρεῖ, πῶς δὲν θά ἔχη παρρησίαν περισσοτέραν ἀπὸ τοῦ ἀγγέλου.

Μεγάλο λοιπὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη, ἀδελφοί. Αὐτὴν, πρὸς τὴν ὅποιαν τίποτε δὲν εἶναι ἴσον ὡς ἐπιδοκίμασεν Ἰκανὴ εἶναι καὶ ἄλλας ἀμαρτίας νὰ ἐξαλείψῃ καὶ τὴν καταδίκην νὰ ἀπομακρύνῃ. Ἐνθ' οὗ σωθῇ, ἵσταται πλησίον σου καὶ γίνεται συνήγορός σου, μᾶλλον δὲ ἐνθ' οὗ σωθῇ, ἀναριθμητὰ στήματα ἀμολογῶν τὰς εὐεργεσίας σου πρὸς αὐτά, το ὅποιον εἶναι ὑπὲρ σοῦ. Ὁ Τόσον πολλὰ ἀγαθὰ προσκοινοῦνται ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης καὶ ἡρεῖς ἀμελοῦμεν καὶ ἀδακροῦμεν. Δώσε δὲον δύνασαι ψυμὶ εἰς τὸν ἔκοντα ἀνάγκην. Δὲν ἔχεις ψυμὶ, Δώσε ἓνα ὀβολόν. Δὲν ἔχεις ὀβολόν. Δώσε ἓνα ποτήρι κροῦ νερό. Δὲν ἔχεις καὶ τοῦτο. Δώσε μέρος εἰς τὸ πένθος ἐκείνου που θλίβεται καὶ μισθὸν λαμβάνει διὰ τοῦτο. Διότι ὁ μισθὸς δὲν εἶναι τῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ τῆς προσορέσεως.⁷ Ἄλλ' ἐνθ' περὶ τούτου ἀκούω, ἀμολοῦσμεν, ἐλημονήσμεν τὰς παρθένους. Ἄς ἐπανέλθωμεν λοιπὸν εἰς τὸ θέμα μας ἀδελφοί. ἡμῶν λέγει, ἔλασον ὅπὸ τῶν ἀγγέλων ἡμῶν. Οὐ δύναμεθα δοῦναι ἡμῶν, μήποτε οὐκ ἀσκήσῃ ἡμῶν καὶ ἡμῶν. Ἄλλ' ἀπελθούσαι ἀγοράσατε ἀπὸ τῶν πωλούντων. Ὅταν ἔμωκ αὐταὶ ἐπλήγαναι νὰ ἀγοράσουν. Ἐῖθ' ἦλθεν ὁ νυμφίος καὶ ἐκεῖνες ποῦ εἶδον τὰς λαμπράδας ἐτοιμαίας καὶ ἀναμείνας, ἐμῆκαν μαζί με αὐτὸν καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα (Ματθ. 25, 10). Ἠλθον δὲ καὶ αἱ πέντε ἀνάγκαι καὶ ἐκείναι οὐκ οἶδον τὴν θύραν τοῦ νυμφεύου φωνάζουσαι «ἀνοῖξαι ἡμῖν» ἀπάντα δὲ ἀπὸ μέσα πρὸς αὐτάς ὁ νυμφίος λέγων «ἀπέλθετε ὑπὲρ ἐμοῦ οὐκ οἶδα ὑμᾶς» (αὐτ. 12). Καὶ μετὰ ἀπὸ τούτους λόγους τί ἔβουσαν. Δὲν οὐκ ἔγνωσαν. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἔλτεγον δοκῶσα καὶ ὁμοῖα ἐπέκτεισαν τὸ μεγάλο κτήν τῆς παρθενίας. Σκέψου μετὰ ἀπὸ τούτους λόγους ἔμεινα. ἔχω. Ὅτε τὰς σαρκικὰς ὁρμὰς ἐκαλινανώγησαν.⁸ Ἄς εἰς τὰς ἀνάγκαις ἀμύλλαν εἴδωμεν, ὅτε τὰ σαρκικὰ πρᾶγματα ἐπεκτείνονται, ὅτε τὴν καὶ σπυρὰν τὴν μέγα ὑπερμεγανὴν ὅτε τὰ σκῆματα ὑπερέβησαν.

7. Ἡ ἀνάγκη τοῦ σώματος οὕτως εἶναι, ὅτι αἱ τὴν ἀνάγκη τῆς ἡμετέρας, αἰτίας τῶν ὁρμῶν τινὲς λαμβάνεται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἀνάγκη. ὅταν λόγῳ ἀνάγκης δὲν ἐκτείνονται αὐτὴν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἀνάγκη. ὅταν λόγῳ ἀνάγκης, ἡμετέρας εἶναι ὁ ὁμοῖα τῶν ἀνάγκαις ὁρμῶν. Διότι καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἀνάγκη πρὸς τὸν θεὸν ἔχει τὴν ἀνάγκη τῆς ἀνάγκης, ὅς ἐάν καὶ ἐβελήσῃ (Χριστὸς) ἀνθρώπου. Δογματικὰ μελετᾶται, Ἄρθρον 1907, σελ. 106. Ἰδὲ καὶ τὸ παράδειγμα τῆς γῆρας, (Μέρος, 12, 91.).

ὅτε ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπέτοζαν, ὅτε τοῦ σώματος τὴν παρθενικὴν σφραγίδα δὲν διέλυσαν, ὅτε τὸ μεγάλο πρᾶγμα τῆς παρθενίας ἐπέκτεισαν, ὅτε τὴν ἀμύλλαν πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἐβελήσαν, ὅτε τοῦ σώματος τὰς ἀνάγκαις κατεπάτησαν, ὅτε τὴν φύσιν τὴν ἀνθρώπινην ἐλημονήσαν, ὅτε εἰς τὸ σῶμα τῶν σαρκικῶν ἔργα ἐπέτελεσαν, ὅτε τὸ μεγάλο καὶ ἀκαταμάχητον κτήν τῆς παρθενίας ἐπέκτεισαν, τότε ἔβουσαν ἀπέλθετε ὑπὲρ ἐμοῦ οὐκ οἶδα ὑμᾶς.

Διότι μὴ νομίζετε, παρακαλῶ, εἰ μικρὸν τὸ μέγεθος τῆς παρθενίας εἶναι. Τοιοῦτον πρᾶγμα εἶναι ἡ παρθενία, ὥστε κανεὶς δὲν ἠμπόρεσεν ἐκ τῶν ὁρμῶν νὰ τὴν πρῶσῃ. Ἡ δὲ αὐτὴν δὲ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς μετὰ Χριστὸν χρόνους εἶναι μεγάλη, διότι ἐκεῖνα ποῦ ἦσαν φοβερά εἰς τοὺς προφῆτας, καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους, ταῦτα ἔγιναν τώρα εὐκαταφρόνητα. Ποῦ δὲ ἦσαν τὰ θαυμάσια καὶ ἀκατόρθωτα, ἡ παρθενία καὶ τοῦ θανάτου ἡ περιφρόνησις. Ἀλλὰ αὐτὰ τώρα καὶ κοινὰ μικρὰ τὰ περιφροῦνται. Τόσον δὲ θαυρῆτο τῆς παρθενίας τὸ ὄψωμα, ὥστε κανεὶς ἐκ τῶν παλαιῶν δὲν ἠμπόρεσε νὰ τὴν τηρήσῃ. Ὁ Νῦν δίκαιος ἦτο καὶ περὶ τῆς δικαιοσύνης, ὅς ὁ Θεὸς εἶχε μαρτυρήσει, ἀλλὰ ἐνιμνεῖται γυναῖκα. Ομοίως καὶ ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ Ἰσαὰκ οἱ συγκληρονόμοι τῆς ὑποσχέσεως αὐτοῦ γυναῖκα ἔλαβον. Ἰωσήφ ὁ σκύριος ἠρνήθη νὰ πρῶσῃ τὸ μεγάλο ἔγκλημα τῆς πορνείας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐνιμνεῖται γυναῖκα διότι θαυρῆτο τῆς παρθενίας τὸ ἔργον. Ἐκ τούτου ποῦ τὸ ὄψωμα τῆς παρθενίας ἐβλάστησεν, καὶ τὸ θαυρῆτο ἡ παρθενία ἔγινε. Κανεὶς λοιπὸν ἀπὸ τοῦ παλαιούτου δὲν ἠμπόρεσε παρθενίαν νὰ ἐκασκήσῃ διότι μέγαλον πρᾶγμα εἶναι ὁμοῖα νὰ καλινανώγηται.

Συγγραφεὺς διὰ τοῦ λόγου τὴν μορφήν τῆς παρθενίας καὶ μόθε καλὰ τὸ μέγεθος τῆς ὁρμῆς αὐτῆς. Κάθε ἡμέραν πόλεμον ἔχει ὁ ὁμοῖος οὐδέποτε ἠμπορεῖ νὰ καλεσθῇ καὶ ὁ ὁμοῖος εἶναι. χειρότερος ἀπὸ τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς θαυμάσιους. Διότι ὁ μὲν πόλεμος πρὸς τοὺς θαυμάσιους διακρίνεται, κατὰ τὸν καιρὸν τῶν συνθηκῶν καὶ ἄλλοτε μὲν τὰ ἀντιπάλους στρατεύματα συμπλέκονται, ἄλλοτε δὲ εἰς καὶ ἀμεινόμενοι καὶ ποῦ πολέμοι καὶ εἰρήνην ὑπάρχει. Προκειμένον δὲ καὶ περὶ τοῦ κατὰ τῆς παρθενίας πολέμου, δὲν ὑπάρχει ἀναγκαστικὴ. Ὁ δὲ αὐτὸς ὁ διάβολος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ πολεμεῖ ὁ ὁμοῖος, δὲν ἐπὶ

8. Τῆς παρθενίας τὸ ἄνθος εἶναι ὁ θαυμάσιος. Κοινὰ, ὅς τὴν ὁρμὴν θαυμάσιον διὰ τὸν γυναικῶν ἡμῶν. Ἡ παρθενία γεννᾶται, παρθενία ὁμοῖα τῶν ὁρμῶν, ὡς λέγει Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (ἀδελφὸς ἐπιτάφιος εἰς τὸν βασιλεῖον ΣΒ), ὅτις ἀνακαλεῖ τὴν παρθενίαν «Χριστὸς ὁμοῖος» (ἔκρη τῆς παρθενίας, ὅς ὁμοῖος, σελ. 12).

δικαίαι να εὖρη κατάλληλον καιρὸν ἐπαθεύουσ, οὔτε να συντάξῃ τὰς δυνάμεις τοι. πρὸς συμπλοκὴν περιμένει, ἀλλὰ σέκει πάντοτε ζητῶν τὴν παρθενίαν γυνῆν να εὖρη διὰ να τῆς δίκαιη θανατηφόρον πληγὴν καὶ οἷσι οὐδέποτε ἡμπορεῖ ἢ παρθένος ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦτον να ἀπομακρυνθῇ δίκαι μᾶσα τῆς τὴν ταραχὴν φέρει καὶ τὸν πολέμουσιν. Καὶ οἱ μὲν κατὰδικοι, καὶ ἂν ἴδουν ἐπὶ ὀλίγον ἰὼν ἄρακοντο, δὲν τὰρᾶσσονται ἴσασιν ὅσον ἡ παρθένος δίκαι αὐτῇ, οἷου καὶ ἂν ὑπάγῃ τὸν δικαστὴν φέρει μαζί τῆς καὶ τὸν ἐκθρόν. ὁ ὁποῖος οὐτε τὸ θράθυ τῆς ἐπιτρέπει να ἔχη ἄνεσιν, οὔτε τὴν νόκτα οὔτε τὸ πρωὶ οὔτε τὸ μεσημέρι, ἀλλὰ πάντοτε τὴν πολέμει ὑποβάλλων ἡδονὴν γόμεν ἀναγγέλλων. Εἰ δια να ἐκδιώξῃ ἐξ αὐτῆς τὴν ἀρετὴν καὶ να τῆς εἰσαγάγῃ τὴν κακίαν, οἷως τὴν σωφροσύνην ἐξ αὐτῆς ἀποδιώξῃ καὶ παρνεύει ἐνοσιεργ. Καίεται καλὰ κάθε ὥρα ἢ κάμινος τῆς ἐφαρμάτου ἡδονῆς δίκαι διαρκῆς σιγὰ-σιγὰ υποκαίεται. Σκέψου λοιπὸν πόσος εἶναι τοῦ κατορθώματος τῆς παρθενίας ὁ κόπος. Ἀλλὰ ἐκεῖνες μετὰ ἀπὸ όλα ταῦτα ἤκουσαν· Ἐπὶ ἐθέτετε ὅτι ἐμοῦ, οὐκ αἰδο ὕμεις. Βλέπε πόσον μεγάλο πρᾶγμα εἶναι ἡ παρθενία. Ὅταν εἶναι μαζί με τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς τὴν ἐλεημοσύνην. ²⁹⁹ Α κατένα καὶνὸν δὲν ἡμπορεῖ να τὴν καταβάλῃ ὅλλ ἰσχυρότερα ἀπ' όλα εἶναι. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι παρθένοι δὲν εἰσέλθουν εἰς τὸν νυμφῶνα διότι μαζί με τὴν παρθενίαν δὲν εἶκον καὶ τὴν ἐλεημοσύνην. Πολλὴν ἐντροπήν ἱστένετε ὁ λόγος οὗτος. Ἐνῷ κατενίκησες τὴν ἡδονὴν δὲν ἐπεριφρόνησες τὸ χρήματα. Ἀλλὰ ἐνῷ εἶσαι παρθένος, ποῦ ἀστηνήθη τὸν κοσμητικὸν βίον καὶ ἐνεκράθηκε ἐπ' αὐτὸν χρήματα ἐπιθυμεῖς. Ἐῖθε να ἐπαύροσσετε ἄνδρα καὶ δὲν θὰ ἦτο τόσον ἰσχυρότερό σοι, διότι ὅλην ἡμοιοῖσιν θὰ ἐπιθυμεῖς, ὡρα δὲ μεγαλύτερον εἶναι τὸ παράπτωμά σοι, διότι ὅλην ἔβην πρὸς τὴν ἰσκήν σοι οὕτως ἐπιθυμοῖσες. Αἱ γυναῖκες ἐκεῖνες ποῦ εἶναι πανδρεμένες καὶ δελεάζουν ἀπονεύματα ἔναντι τῶν πτωχῶν, κακῶς προβάλλουν ἐκ δικαιολογίαν τὴν συντήρησιν τῶν τῶν τῶν. Καὶ ἐὰν εἴπῃς εἰς αὐτῆς, ὅδε με ἐλεημοσύνην παιδιὰ ἔχομεν, ἀπαντοῦν καὶ δὲν ἡμποροῦμεν. Β Ὁ Θεὸς σοῦ ἔδωκε παιδιὰ, καρπὸν τῆς κοιλίας ἐλπίδες δια να γίνῃς φιλόνητος, δια ἀπονεύματος. Μὴ παύῃς τὴν θάσιν τῆς φιλονητικῆς ἐκ δικαιολογίαν ἀπαντησῇς. Θέλεις να ἀφῇς κληρονομίαν καλὴν εἰς τὰ παιδιὰ σοι. Ἀρπάζεις ἐλεημοσύνην διὰ να σὲ ἐγκωμιάσων διδοὶ καὶ παλιωρὴν ἡν μνημὸν σοι καταλείπῃς. Σὺ ἤμεις ποῦ δὲν ἔχει παιδιὰ, ἀλλὰ νεκρὰ εἶσαι εἰς τὸ ἐγκόσμη. ἡμεῖς χρήματα μαζεύεις.

4. Ἀλλὰ ὁ λόγος ἔχει καὶ ἄλλα ἀκόμη να σὲ εἴπῃ καὶ περὶ τοῦ δρόμου τῆς μετανόας καὶ περὶ τῆς ἐλεημοσύνης. Ἐλέγουμεν διὰ μεγάλο πρᾶγμα εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη C καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μετεπέσαμεν εἰς τὸ πέλαγος τῆς παρθενίας. Ἐκεῖς λοιπὸν πρῶτον καὶ μεγάλων δρόμον πρὸς τὴν μετάνοιαν τὴν ἐλεημοσύνην ἢ ὅποια δυνάται να σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν ἄλυσίδα τῶν ἁμαρτημάτων. Ἀλλὰ ἔχεις καὶ ἄλλον δρόμον μετανόας εὐκολώτατον πάλιν διὰ τοῦ ὁποῖου δυνάσαι να ὑπαλάτῃς ἀπὸ τῶν ἁμαρτίας σου. Προσεύχου κάθε ὥραν καὶ μὴ ἀποκρίνῃς να προσεύξῃσαι, μήτε με ἀφέλῃς τοῦ Θεοῦ τὴν μετανόησιν να ἐπισκευῇσαι, καὶ ὁ Θεὸς δὲν θὰ σὲ ἀποστρέψῃ, ὅταν ἐπιμένῃς, ἀλλὰ τὰς ἁμαρτίας σου θὰ συγχωρήσῃ καὶ ὅτι τοῦ ἐξήτησας θὰ σοῦ δώσῃ. Ὅταν προσεύξῃσαι, ἐὰν νισακουσθῇς, συνέλασε προσελόμενος καὶ εὐχαρίστησε τὸν Θεόν· ἐὰν δὲ δὲν νισακουσθῇς ἐπιμένε εἰς τὴν προσευχὴν διὰ να νισακουσθῇς. Καὶ μὴ λέγῃς πολλὰς προσευκὰς ἑκάμα καὶ δὲν νισακουσθῇς διότι καὶ τοῦτο πολλὰς φορές διὰ σο συμφέρει σοι γίνεται. D Ἐπειδὴ δηλοδὴ γνωρίζεις ὅτι εἰ καὶ ἀμελῇς καὶ ἀδιόφορος καὶ ὅτι, ἐὰν ἐπιτελῇς διὰ τῆς προσευκῆς αὐτὸ ποῦ κρεάζῃσαι, παύεις πλῆθος να προσεύξῃσαι ἀναβάλλεις, να σοῦ δώσῃ ὅτι ζητεῖς, διὰ να ἀσκολήσῃς συχνότερα με τὴν προσευχὴν καὶ ἐπαυνοῦντῃς μετ' αὐτοῦ. Διότι, ἐὰν ἐνῷ εὐρίσκεις εἰς ταιούτην δύσκολον περίστασιν, καὶ σὲ τόσων ἀνάγκη ἀμελῇς καὶ δὲν παραμένῃς εἰς τὴν προσευχὴν, ἢ θὰ ἔκανες ἂν δὲν εἶκες αὐτὰς τὰς ἀνάγκας. Ἐῖθε καὶ ὁ Θεὸς διὰ τὸ καλὸν σου διὰ να σὲ κινήν να μὴ ἐν καταλείπῃς τὴν προσευκὴν κάνει τοῦτο.

Συνέλασε λοιπὸν να προσεύξῃσαι καὶ να μὴ εἶσαι ἀμελῆς εἰς αὐτὴν. Διδοὶ πολλὰ ἡμπορεῖ ἡ προσευχὴ να κατορθώσῃ ὅλα ποῦ καὶ να μὴ ἔχεις μικρὸν ἰδέαν περὶ αὐτῆς. Ὅτι δὲ ἡ προσευκὴ συντελεῖ εἰς τὸ να συγχωρηθοῦν ἁμαρτίαι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Εὐαγγέλια, ἰστέ τοῦτο διότι λέγει· Ὅμοια εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν με ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐκλείπει τὴν πόρταν τοῦ σπυατοῦ τοι καὶ ἔπασε μετὰ τὰ παιδιὰ τοι να κοιμηθῇ. Ἦλθε δὲ κάποιος τὸ θράθυ θῆλιν να πάρῃ ψαμμι ἀπ' αὐτὸν καὶ κτυπῇ λέγων· ἀνοίξέ μου διότι ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ σου. Αὐτὸς δὲ τοῦ ἀπαντῇ δὲν ἡμπορῶ τώρα να σοῦ δώσω, διότι ἐπέσαμεν να κοιμηθῶμεν ἡμεῖς καὶ τὰ παιδιὰ μας. Αὐτὸς δὲ ἐπέμενε να κτυπῇ τὴν πόρτα. Καὶ πάλιν λέγει, πρὸς αὐτόν. ³⁰⁰ Α δὲν ἡμπορῶ να σοῦ δώσω, διότι ἐπέσαμεν να κοιμηθῶμεν ἡμεῖς καὶ τὰ παιδιὰ. Ἐκεῖνος δὲ καὶ αὐτὰ ἀφοῦ ἔκρινε ἐπέμενε να κτυπῇ καὶ δὲν ἐφυγεν. Ἐκεῖς εἶπεν ὁ οἰκοδεσπότης σηκώθητε δώσατέ τοι ὅτι ζητεῖ καὶ

αφήσατε αὐτὸν νὰ φύγῃ. Λουκ. 11, 9). Διδάσκει λοιπὸν σὲ διὰ τούτου νὰ προσευχεσθαι πάντοτε καὶ νὰ μὴ ἀποθαρρύνῃς, ἀλλὰ καὶ ἐὰν δὲν λάβῃς, εἴ τι ζητεῖς νὰ παραμυνη: προσευκόμενος, ἕως ἔσται λόγος. Καὶ πολλοὺς ἄλλους ὁρμούς μετανόας θὰ εἶρῃς εἰς τὴν Γραφὴν. Ἀλλ' ἡ μετάνοια καὶ πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐκτενέστερα διὰ τοῦ Ἰερεμίου λέγοντος: «Μὴ ὁ πῖπλον οὐκ ἀνίσταται ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει.» (Ἰερ. 3, 4). Καὶ πάλιν «Μετὰ ταῦτα ἔδωκεν αὐτῇ Μετὰ τὸ πορνεῖσαι δεῦρο ἀνίστρεψον πρὸς με» (Ἰερ. 3, 7). Διὰ τοῦτο πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους μετανόας μὲς ἔδωκεν ὁ Θεὸς. Ὁ δὲ διὰ τὴν νύκτα πόρῃς ἀμελείας. Διὰ τὸν ἕνα μόνον τρόπον εἰκομέν δὲν θὰ ἡμωροσώμεν νὰ ἐσέλθωμεν εἰς αὐτήν.

Ταύτην τὴν μάκαιραν, δηλ. τὴν μετάνοιαν, πάντοτε ἀποφύγει ὁ διάβολος. Ἡμάρτησες, ἔλαλθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐξέλειψε τὴν ἁμαρτίαν σου. Ὅσας φορές ἤθελες πέσει εἰς τὴν ἀγοράν, τόσας καὶ σημαίνονται ἔτσι καὶ ὅσας φορές θὰ ἁμαρτήσῃς τόσας μετανόησον διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ μὴ ἀπελπίσεις. Καὶ διὰ δευτέραν φοράν ἔαν ἁμαρτήσῃς, πάλιν καὶ διὰ δευτέραν φοράν μετανόησον ἐκ φόβου μήπως ἐνεκα ἀμελείας τελέως χάσῃς τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν ἀγαθὴν πόσιν προορίζονται δι' ἡμᾶς. Καὶ εἰς ταῦτα νῆρας ἔαν ἐπιδέσῃς καὶ ὁ μαρτύρησας, εἰσελθε καὶ μετανόησον, διότι ἱαρεῖον εἶναι ἐδοῦκε διὰ δικαστήριον. Ὁ δὲν ζητεῖ εὐθυνας διὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ συγκωλύει τὴν ἀμαρτανίαν παύσει. Εἰς τὸν Θεόν, μόνον λέγε τὴν ἁμαρτίαν σου. «Εἰς τὸν Θεόν ἥμαρτον καὶ τὸν πονηρὸν ἐνὶ σπῆν σου ἐποίησα» (Ψαλμ. 50, 6). καὶ οὐ κατεπίται ἡ ἁμαρτία σου.

Ἐκεῖς δὲ καὶ ἄλλων ὁδόν μετανόας δοκ. δυσκόλον ἀλλὰ πάρα πολὺ ἐσκόλον. Πῶς δὲ εἶναι οὕτως. Κλαῖες διὰ τὰς ἁμαρτίας σου. Καὶ τοῦτον ἀπὸ τὰ θεῖα Εὐαγγέλια μάθε.

Ὁ Πέτρος ἀκείνους ἡ κοινὴ τῶν ἀποστόλων, ὁ πρῶτος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ φίλος τοῦ Χριστοῦ, ὁ μὴ δεχθεὶς τὴν ἀποκάλυψιν ἀπὸ ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, καθὼς εἰς αὐτὸν μαρτυρεῖ ὁ Δεσπότης λέγων. **Δ** «Μακάριος εἰ, Σίμων Βαρκιλλέ, ὅτι σάβη καὶ αἷμα οὐκ ἀντεκάλυψε σοι, ἀλλ' ὁ Πατήρ μου, ὁ οὐράνιος» (Ματθ. 16, 17). Οὗτος ὁ Πέτρος Πέτρον δὲ εἶναι εἶπω τὴν πέτραν λέγων τὴν στερῆν τὴν ὕσιν τὴν ἀσάλευτον τὸν ἀπόστολον τὸν μέγαν, τὸν πρῶτον ἐκ τῶν μαθητῶν, ποὺ πρῶτος ἐκλήθη εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἔργον καὶ πρῶτος ὑπάκουσεν. Ἐκεῖνος δὲν ἔκαμε κατὰ μικρὸν πράγμα, ἀλλὰ πάρα πολὺ μέγαν, ὥστε αὐτὸν νὰ ἀνιῇ τὸν Δεσπότην τὸ τοῦτο λέγω. Ἐκ διὰ τὴν κατηγορήσει τὸν δάκρυον ἀλλὰ

διὰ τὴν δακρυὶν εἰς τὴν ἀφορμὴν μετανόας, αὐτὸν τὸν Δεσπότην τῆς Οἰκουμένης, τὸν κηδεμόνα τὸν Σωτῆρα τῶν δούλων ἡμετέρων. Ἄς εἴπωμεν δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ἐπεὶ ἐπληρώθη ὁ καιρὸς νὰ παραδοθῇ ὁ Σωτὴς εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ νὰ τὸν ἐγκαταλείψουσιν (Ἰω. 8, 87) καὶ λείπει εἰς τὸν Πέτρον Μήτις καὶ οὐ νὰ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ ἐμὲ θέλης. Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε «Κάν ὅσον με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν οὐ μὴ σὲ ἀπαρνήσομαι» (Ματθ. 26, 35). Τί λέγεις, Πέτρε, Ὁ Θεὸς προλέγει τί θὰ συμβῇ καὶ οὐ διαφρανεῖς. Εἰς ταῦτα ὁμοῦ καὶ ἡ προφῆσει αὐτοῦ ἐφανή καὶ ἡ δύναμις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ταῦτα ὁμοῦ πότε ἐγένοντο. Κατὰ τὴν νύκτα ποὺ παρεδόθη ὁ Χριστὸς. Ἰδοὺ λοιπὸν, λέγει, Ἰσχυροὶ ὁ Πέτρος πλησίον σὲ ἀναμμένα κάρδουνα καὶ ἐβερμαίνετο. κάποια δὲ νὰ τὸν ἐκλήσας καὶ τοῦ λέγει. «Χθὲς καὶ σὺ μετὰ τοῦτο τοῦ ἀνθρώπου ἦς» (Ματθ. 26, 69). Αὐτὸς δὲ ἀπάντησε «Οὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπον τοῦτον» (Ματθ. 26, 70). Μετὰ καὶ δευτέραν καὶ τρίτην φοράν ἐπανέλαβε τὸ ἴδιον καὶ ἔτσι ἐπραγματωσάμεθα οἱ λόγοι τοῦ Σωτῆρος. 301 Α. Ἐπειτα ὁ Χριστὸς ἐρριψε ἕνα τέτοιο βδέμμα εἰς τὸν Πέτρον, ὡς νὰ τοῦ ἠμιλοῦσε δι' αὐτοῦ. Δὲν τοῦ ἠμιλοῦσε διὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐλπίδα ἐννοῶμεν πῶς Ἰουδαῖον καὶ ἐντροπήσθη τὸν μαθητὴν τοῦ διὰ τοῦτο τοῦ ἀμάρτησε μετὰ τὸ βδέμμα, δηλαδὴ τοῦ εἶπε Πέτρε, αὐτὸ ποὺ ἔλεγον ἐγὼ. Πρῶτον λοιπὸν ὁ Πέτρος ἠσθάνθη τὸ παρῳπαμὰ τοῦ καὶ ἤρκασε νὰ κλαίῃ καὶ ὅχι ἀπλῶς ἐκλαύσεν, ἀλλὰ πικρά, θαυτασθεὶς διὰ δευτέραν φοράν διὰ τὴν δοκρυὶν τῶν οφθαλμῶν τοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐκλαύσε τοσόν πικρά ἐξήλεψε τὴν ἁμαρτίαν μετὰ δὲ ἡμωροσώμεθα εἰς αὐτὸν τὸ κλαῖναι τῶν οφθαλμῶν. Ὁ δὲ κλαυθρὸς τοῦ Ἰέρου ἐξήλεψε τοσόν μέγαν ἁμαρτίαν, οὐ ἔαν κλαίσεις πᾶς δὲν θὰ ἐξέλθῃς τὴν ἁμαρτίαν. Διότι δὲν ἦτο μικρὸν ἐγκλημα τὸ νὰ ἀρνήθῃ τὸν Δεσπότην τοῦ, ἀλλὰ μέγαν καὶ ἰσχυρὸν καὶ ἐν τοῖς τοῖς δάκρυα ἐξήλεψεν τὴν ἁμαρτίαν.

Κλαῖες λοιπὸν καὶ ἐκ διὰ τὴν ἁμαρτίαν σου, ἀλλὰ ὅχι ἀπλῶς, οὔτε διὰ τὸν τύπον, ἀλλὰ κλαῖες ὅπως ὁ Πέτρος, πικρῶς. Ἀπὸ τὰ θεῖα τῆς ψυχῆς σου νὰ ἡγησῇ τὸ δάκρυον διὰ τὸν σὲ εὐπλάγκτισθῃ διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ὁ Δεσπότης καὶ σοὺ συγκωλύει τὸ ἁμάρτημα, ἐνεκα τῆς φιλευθιμίας τοῦ διότι ὁ ἴδιος εἶπε «Οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτανίου, ἀλλὰ τὸ ἐπιστρέφει καὶ μετανόησαι, καὶ ζῆν αὐτὸν» (Ἰω. 3, 18).

302 Α. Ἀπὸ σὲ μικρὸν κόποι θέλει καὶ αὐτὸς παρέχει τὸ μέγα

λα. Ὁ Αφορμὴν ἐπιτίθει ἀπὸ σὲ διὰ τὸν σὲ δάκρυ θησαυρὸν

οωτηρίας. Προβάλε δάκρυα⁹ και αὐτὸς σοὺ δίδει συγκάρι-
αν. Προβάλε μετάνοιαν, και αὐτὸς σοὺ παρέχει ἔφεσην ἁ-
μαρτιῶν. Αφορμὴν μικρὴν σὺ πρόσφερε, διὰ νὰ ἐκῃς εὐφρο-
συτον ὑπολογίσαν. Διότι ἄλλα μὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν Θεόν,
ἄλλα δὲ ἀπὸ ἡμῶς. Ἐδὼ ἡμεῖς εἰσπέφραμεν ἐκεῖνα ποὺ ἀνέ-
κουν σὲ ἡμεῖς πάλιν και αὐτὸς παρέχει ὅσα ἀνήκουν εἰς σου.
Και τὰ μὲν ἰδικά του τὴ παρέσχε πᾶρα πλέον δηλαδὴ
τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, διακόδρους ἑμάδας ἑστέρων ἔθεμε-
λίωσε ἕδρα ἐξέκωσε, γῆν ἠπλώσε θάλασσαν περιετείχισε
ἔδωκεν ὄρη, φάραγγας, λόφους, πηγὰς, λιμένας, ποταμούς, τὰ
καύσωνα, εἶδεν τῶν φυτῶν, ὕδατος κήπους, τὰ ἄλλα ὅλα. **Δ**
οὐ δὲ πάλιν πρόσφερε ὄλγον. ὥστε νὰ σοὺ χάριση και τὰ
οὐράνια. Ἄς μὴ δείξωμεν λοιπὸν ἀμέλειαν διὰ τῶν ἑσπέρων
μας, οὐτε ἀδιαφορίαν διὰ τῆς σωτηρίας μας, ἀφοῦ ἔχομεν
τόσον πέλαιος φιλανθρωπίας τοῦ Δεσπότη τοῦ ὅλων, ὁ ὅ-
ποῖος μεταμέλλεται ὅταν μετανοῶμεν και συγκυρεῖ τὰς ἁ-
μαρτίας μας. Βασιλεὺς οὐρανῶν μὰς περιμένει και παρᾷδει-
ται και νὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, εἰ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε και οὐς οὐκ
ἤκουσε και ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἐνόησεν ἢ ἠτοίμασεν ὁ
Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσι αὐτόν» (1. Κορ 2, 9, και δὲν ἀρκεῖται μὲν
νὰ πᾶν νὰ κάμωμεν διὰ νὰ εἰσπέφραμεν κατὰ ὥστε νὰ μὴ χάσω-
μεν ταῦτα. Ἦ δὲν γνωρίζετε τί λέγει ὁ Παῦλος, ὁ ὅποῖος πολὺ
ἐκατίσσε και ἀναρτήματα τροπῶνα κατὰ τοῦ διαβολοῦ ἔστη-
σεν ὁ ὅποῖος σωματικῶς και περὶ τὴν σῴζομένην περιήλθεν.
Ε ὁ ὅποῖος γῆν και θάλασσαν και ἕδρα περιέδραμε, και σὴν
πτερωτῶν ὄν τὴν σῴζομένην περιήλθεν ὁ ὅποῖος ἐλιθοβολή-
θη, ἐρρινοῦθη, ἐκτεμήθη ὁ ὅποῖος τὰ πάντα διὰ τὸ ὄνομα τοῦ
Θεοῦ ὑπέστη. ὁ ὅποῖος μὲ οὐράνιον φωνὴν ἐκλήθη ἀπὸ τὰ
ὄνω εἰς τὸ ὄχημα τοῦ ἀποστολικόν, ἔβλεπε οὕτως τί λέγει,
ποῖαν φωνὴν ἀφῆκε. Ἐλάθωμεν χάριν λέγει ἀπὸ τῶν Θεῶν
ἄλλα και ἐγὼ ἐκατίσσε και συνεισέφερα. Ἐλάθωμεν χάριν,
λέγει, ἀπὸ Θεοῦ ἄλλα κάνω ἐκατίσσε και συνεισέφερα. Καί
ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἡμᾶς κενὴ οὐκ ἐνενηθη ἄλλὰ και περισ-
σότερον αὐτῶν πάντων ἐκατίσσε και συνεισέφερα (Α' Κορ
15, 10). ¹⁰² **Α** Γνωρίζωμεν λέγει, εἰ αὐτῶν, γνωρίζωμεν τῆς

9. Ταῦτα εἶχον ὅτι ὄφειν καὶ ὁ ἡμετερος Ἀνδρέας ὁ Κρήτης, ὅταν
ἔγραψεν εἰς τὸν Μ. Κορινθίαν «Τὰ δάκρυα, ἔσπην τὸν ὄμμιον μου και
τοὺς ἐκ σῶσους στεναγμούς, καθαράς προσέφερα δαύτης τῆς καρδίας, ὁ
Θεὸς ἡμέτερον σοι, λάσθητι μου». «Θεομαι διακρίνει πᾶντα, στεναγμοὶ
κατανοῶν ἀπὸ καρδίας ἀνέναντος κατέκλυε διηγετικῶς εἶχαι ἐκταναίς, ἄλλ
πρὸς σοὶ και ἐκπρὸς σοὶ θωμάς, τὸ κατεγνώσκει τῶν γεγονυμένων, τὸ
μνηστέ, τοῖς αὐτοῖς ἀπεκτείνων πάλιν αὐτοῖς ἀμαρτίας ἀποκαθάρσει
φῶς, αὐτὸς ἀποκαθάρσει, τῆς ψυχῆς ὁ ὅποῖος λέγει ἄλλωτος (PG 61,
224).

χάριτος το μέγεθος, ποὺ ἐλάθωμεν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν μὲ εὖρε
αργὸν διότι φανερά εἶναι ὅσα συνεισέφερα. Ἔτσι λοιπὸν
και ἡμεῖς τὰ κέρια πρὸς ἐλεημοσύνην ἄς συνήθισωμεν, διὰ
νὰ συνεκπέφραμεν κατὰ, ἔστω και μικρὸν. Ἄς κλάσωμεν διὰ
τὴν ἁμαρτίαν, ἥς θρηνήσωμεν διὰ τὴν ἀνομίαν, διὰ νὰ φανώ-
μεν ὅτι κατὰ μικρὸν συνεισπέφραμεν ἐπειδὴ και μεγάλα εἶναι
ὅσα μέλλουν νὰ μὰς δοθοῦν και ἀναμπερα τῶν δυνάμεών μας.
Διότι ὁ παρᾷδεισος εἶναι αὐτὸ και ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν,
τῆς ὁποίας εἶθε ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιπικνωμεν διὰ τῆς χάριτος και
φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ
ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, συγκρόνας και εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα,
ὅς εἶναι ὁ Θεός, δι ναμὶς, πληρ, και πᾶρα και πάντοτε και εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. **Β**

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

ΟΜΙΛΙΑ Δ'

1 Οἱ θεοκοί δπου θά ἴδουν, ὅτι θεοφιλες τὸ χορτάρι εἶναι, ἐκεῖ φέρουν συνεχῶς τὰ πρόβατα καὶ δὲν τὰ ἀπομακρύνουν, πρὸς τὸ ἄσπετον καὶ τὸ καταφύγον Τούτους καὶ ἡμεῖς μιμούμενοι ἐπὶ τόσας ἡμέρας, Ἐν τῷ τῶν τρόπων κατὰ τὸν ὁποῖον ἀπελευθεῖται ἡ μετάνοια δοκῶμεν τοῦτο τὸ ποίημα καὶ οὐτὶ καὶ σήμερον ἐτοιμαζόμεθα νὰ τὸ σηκώσωμεν ἐξ αὐτοῦ διότι βλέπομεν ὅτι ἀσκήσι μάρκευ ἀρθον χορτάρι καὶ πολλὰ συγκρόντας γέφυς καὶ ἀφελείας.

Διότι τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων πού χρησιμεύουν ἀντὶ σφέλης κατὰ τὸ μεσημέρι εἰς τὰ πρόβατα, δὲν τὰ ἀναπαύουν τόσο οὔτε τόσο πῶς τὴν καὶ ἀφελείαν παρέκουν τὴν σκάν καὶ μετὰ πολλὴν εὐκαρίστησιν τὰ ἀποκομίζουν, ὅσον ἡ τῶν θεῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις, ἡς πνεύματι ψυχῆς καὶ ἀπὸ τὴν λίσσιν ἀνελόμενος τὰς κάνει νὰ ἀποκλήσιν τὴν ψυχραιμίας καὶ τὰς δροσίζει διότι τὴν σφοδρότητα καὶ τὴν καυστικότητα τοῦ πόνου ἀφαιρεῖ καὶ παρηγορεῖ. Ὁ ἀπὸ κάθε σκάν πὸ εὐκαρίστησιν καὶ τερπνὴν παρέχει. Ἐπειδὴ δὲ μόνον δταν πρόκειται περὶ χρηματικῆς ζητίας, οὔτε δταν σωματικὴ θάνατος τέκνων, οὔτε εἰς ἄλλα παρόμοια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς περιστάσεις πού ἀμαρτάνομεν πολλὰν αὐτὴ μὲς παρέχει παρηγορίαν.

Διότι δταν ὁ ἀνθρώπος κεραιθεῖς καὶ καταβλήθῃς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καταπέσει, ἐπειτα δὲ καταμυγῇ αὐτὸν ἡ συνέπεια καὶ ἡ συνεχὴς ἀσκήσις τῆς ἀμαρτίας τὸν πνίγει μετὰ τὴν ὑπερβολικὴν λύπην καὶ καθημερινῶς φλέγεται καὶ ἀνενω πολλοὶ τὴν παρηγορίαν ἀπαρηγορητοὺς μένει δταν ἐκσέλη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀκούσῃ ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοῦς ἀγίους, ἐν τῷ ἔπασαν εἰς τὴν ἀμαρτίαν ἐσκαμμένοι. Ἐ καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ἔπος ἤλθον καλὴν αὐτῶν καὶ ἵστασιν καὶ νὰ τὸ ἐννοήσῃ παρηγορημένους ἀπέρχεται. Καὶ εἰς μὲν πὸς ἀνθρώπους δταν πολλὰς ἀμαρτήσας οὔτε νὰ φανερωμένην τὸ παράπτωμά μας ὑπομένομεν διότι ἐντροπόμεθα

καὶ κοκκινίζομεν, καὶ δὲν δὲ τὸ φανερωμένο, κομμιαν σπουδαῖον ἀφελείαν δὲν θά ἔχωμεν δταν ὁ θεὸς παρηγορεῖ καὶ τὴν καρδίαν θῇ, γρήγορα καὶ σατανικὴ λύπη φεύγει.

Διὰ τοῦτο καὶ πᾶσι τὸν δικαῖον ἔχουν ἀναγραφῇ δι' ἡμῶς εἰς τὰς Γραφὰς ἵνα καὶ ἐκεῖνοι πού κατορθάνουν νὰ ἀκούσιν τὴν ἀρετὴν καὶ ἔτσι ἀμαρτάνουν, μετάνοιαν ἀφελείαν ἐκ τούτων λαμβάνωσι. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος πού ἠμώρησε δὲν ἔρχεται εἰς ἀπελπίσαν καὶ ἀποκρίσιν, ²⁰³ Ἀ δταν ἴδῃ ὅτι καὶ ἄλλος ἔπασεν εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ πάλιν νὰ σηκωθῇ ἡμῶς εἰς ἐκεῖνον δὲ πού τὴν ἀρετὴν ἀκολουθεῖ, προθυμότερος θά εἶναι καὶ σφοδρότερος διότι, δταν ἴδῃ πολλοὺς πολὺ καλυπτομένους ἀπὸ αὐτὸν, νὰ ἔχουν καταπέσει, σκονοφανίζομενος ἀπὸ τὴν φόβον τῆς πτωχείας ἐκεῖνων. θά εὐρίσκειται πάντοτε εἰς ἀγωνίαν καὶ πᾶς ὁ θά φρονίσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ νὰ ἀφελεία. Καὶ μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ μὲν ἀκολουθεῖ τὴν ἀρετὴν θά μένῃ εἰς αὐτὴν μετὰ σταθερότητα ὁ δὲ ἀμαρτάνων, ἀφοῦ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀπάγωνσιν, θά ἐπανέλθῃ γρήγορα ἐκεῖ δὲ δταν ἐξέλτεται διότι, δταν, καὶ δὲ χρόνον εἴμεθα λυπημένοι, ὁ ἄνθρωπος μὲς παρηγορεῖ, καὶ φανώμεν πρὸς στιγμὴν ὅτι παρηγορούμεθα, πάλιν εἰς τὴν ἴδιαν λύπην καταπίπτομεν. Β' Ὅταν ὁ θεὸς μὲς προτρέπῃ δι' ἄλλαν πού ἡμάρτησαν καὶ μετενόησαν καὶ ἐσώθησαν, φανερόν κἀμεν τὴν ἀγαθότητά Του, διὰ νὰ μὴ ἀμφισβητήσωμεν περὶ τῆς σπουδαίας μας καὶ ἀπολογουμένην καὶ ἀσφαλὴ δεσφάμεθα τὴν παρηγορίαν. Καθὼς λαλοῦν εἰς τὰς περιστάσεις τῆς ἀμαρτίας, ἐπὶ καὶ ἐν καρπῷ ἐπερχομένων κινήσεων, καταβλήθῃς φάρμακον διὰ τοῦς λυπομένους, τὴν Γραφῶν αἱ παλαιαὶ ιστορικαὶ παρέχουν, εἰς ὅλους ὅμως ἐκείνους πού θέλουν νὰ φασέχουν. Καὶ εἴτε πραγματικὴν ἀδυσίαν μὲς αἰμῇ, εἴτε σκωφάνται μὲς βλάψαν εἴτε δεσφάμεθα, εἴτε μᾶστιγες, εἴτε ὁ πῶς καὶ ἄλλο κακὸν μὲς καταλάβῃ, δταν ἀποβλέπομεν εἰς τοὺς δικαίους πού τὰ ἴδια ἔπαθον καὶ εἰδὲσαν ὑπομονὴν γρήγορα θά ἡμπορέσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας νὰ ἐλθωμεν. Διότι, σχετικῶς μετὰ τὰς ἀσθενείας τοῦ σώματος, τὸ νὰ ἀποβλήτῃ κόποιος εἰς τοὺς πῶς καὶ ἀσθενεῖ τὴν ἀσθενείαν τοῦ σώματος. Ὁ πολλὰς φορές καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ αὐτὴ τὴν δημιουργεῖ ἐπὶ παραδείγματι, ἐπειδὴ μερικοὶ εἶδον μὲς ὅραστα, μετεδότη εἰς αὐτοὺς ἡ ἀσθενεία ἀπὸ μόνην τὴν θεῶν εἰς τὰ φυσικὰ δὲ νοσήματα δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον. Ἀλλὰ τὸ ἀντίθετον, καὶ τὸ συνεχῶς τὴν σκέψιν μας νὰ φερωμένη εἰς ἐκεῖνους, πού ἔπαθον τοιαῦτα, μὲς ἀνακουφίζει ὑπὸ τὴν λύπην τῶν ἰδικῶν μας κακῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦ-

λας, τούς θλιβαμένους πιστούς διά τοῦ τρόπου, τούτου παρηγορεῖ φέρων εἰς τὸ μέσον αὐτῶν ὅχι μόνον τοὺς ζῶντας ἀγίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποθανόντας. Γράφων ἐπὶ παραδείγματι εἰς τοὺς Εβραίους, οἱ ὅποιοι ἐπρόκειτο νὰ κατορθώσωσι ὑπὸ τῶν θλίψεων καὶ καταπίεσιν, τοὺς ἀγίους ἄνδρας εἰς τὸ μέσον φέρει τὸν Δαυὶδ, τοὺς τρεῖς παῖδας Δ' τὸν Ηλῖαν, τὸν Ἑλισσαῖον, Λέαν, τὰ ἐξῆς. *Ἐφάρξαν σφόδρα λέοντες, ἔσθασαν δόναμιν πρὸς, ἔφυνον στόματα μακαίρας, ἐλιθάσθησαν θηλαίων καὶ μικτῶν πείραν ἔλαθον, ἐπὶ δὲ δεσφῶν καὶ φυλακῆς περιήλθον ἐν μηλῶταις ἐν αἰγεαῖς δέμασιν, ὑστεροῦμενοι, θλιβόμενοι, κακοκούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιός ὁ κόσμος. Εδρ 11, 34-36) Ἡ συμμετοκὴ εἰς τὰ παθήματα τῶν ἄλλων, παρέχει παρηγορίαν εἰς τοὺς πονεμένους ἀπὸ τῆς θλίψεως. Καὶ ὅπως τὸ νὰ πάθῃ ἕνας μόνος αὐτός, κατὰ καὶ τὴν λύπη του εἶναι ὑπαρξηφόρος, εἶσι καὶ το νὰ εὕρῃ καὶ ἄλλοι ὁμοιοπαθεῖ, ἐλαφρότερον τοῦ κάνει τὸν πόνον τῆς πληγῆς.

2. Ε Δὲ νὰ μὴ καταβαλλώμεθα λοιπὸν ἀπ' ὅσα φαινόμενα εἰς μᾶς ἐνοχλοῦν μετὰ προσοχῆς δι' ἐγκυπταμένους εἰς τῶν Γραφῶν τὰς ιστορίας. Ἀπ' αὐτὰς ἀφορμὴν πρὸς ὑπομονὴν θὰ λάβωμεν διότι ὅχι μόνον θὰ παρηγορευώμεθα διὰ τοῦ ὅτι θὰ βλέπωμεν ὅτι, τὰ αὐτὰ ὑπαίφρουσι καὶ ἄλλα ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ διότι θὰ μάθωμεν τὸν τρόπον τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὰ ἐπερχόμενα κακά, μετὰ δὲ τὴν ἀνάστην ἐκ τῶν κακῶν νὰ μένωμεν πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν καὶ ἡμεῖς εἰς ἀμέλειαν νὰ πῆταμεν, ὥστε εἰς ὑπερφάνειαν νὰ καταλήνωμεν. Διότι τὸ νὰ εὕμεθα, ὅταν δυστυχοῦμεν συννεσταλμένοι καὶ ταπεινοὶ καὶ πολλὴν εὐλαβείαν νὰ ἐπιδεικνύωμεν, δὲν εἶναι καθόλου θαυμαστὸν πρᾶγμα, 304 Α ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ φρουρὰ τῶν πειρασμῶν καταναγκάζει καὶ τοὺς ἔχοντας καρδίαν σκληρὰν ὡς ἡ πέτρα, νὰ εἶναι τοιοῦτοι, εἶναι ὅμως ἴδιον ψυχῆς εὐλαβοῦς, ἡ ὅποια ἔχει τὸν Θεὸν διαρκῶς ἐμπρός εἰς τὰ μάτια τῆς, μετὰ τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῖς πειρασμοῦς καθόλου νὰ μὴ λησμονῇ τὸν Θεόν, πρᾶγμα τὸ ὅποσον οἱ Ἰουδαῖοι συνεχῶς ἐπισκοποῦν διὰ τοῦτο καὶ ἐμπνέων αὐτοὺς ὁ προφήτης ἔλεγεν· «Ὅταν ἀπέκτεινεν αὐτοὺς τότε ἐζήτουν αὐτὸν καὶ ἐπέστρεφον καὶ ἀνέστησαν πρὸς τὸν Θεόν» (Ψαλμ. 77, 34). Καὶ ὁ Μωϋσῆς δὲ ἐπεὶ ἐκείνην ἐκείνην ἔκλει καὶ αὐτοὶ τοῦτο ἐπισκοποῦν τοὺς συννεσταλμένους λέγων· «καὶ πῶς καὶ πῶς καὶ ἐμπνέω, πρὸς ὅσα οὐκ ἐστὶν, μὴ ἐπιλόθῃ Κε-ρ οἱ τοῦ Θεοῦ σου» (Δευτ. 6, 12, 13).

Τοῦτο πρᾶγμα καὶ ἐγίνε διότι ἐφραγε, λέγει Β. Ια-κωβ καὶ ἐλυπάνθη καὶ ἐπαυάνθη καὶ ἀπελάσκει ὁ ἀγα-

πημένος Δευτ. 32, 15) Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ θαυμάζωμεν τοὺς ἀγίους ἄνδρας ὅσα διότι, ὅταν ἡ θλίψις αὐτῶν ἦτο εἰς μὴν ἀκμήν, ἦσαν τόσοι εὐλαβεῖς καὶ φιλόσοφοι, ἀλλὰ καὶ διότι καὶ ὅταν παρήλθεν ἡ τρικυμία τῶν θλίψεων καὶ ἐγινε καλὴν ἡμερὴν ἐμὲν εἰς τὴν ἰδίαν πνευματικὴν κατάστασιν καὶ προθυμίαν. Καὶ ἐκεῖνον τὸν ἥπτον κυριακῶς πρέπει νὰ θαυμάζωμεν ὁ ὅποιος χωρὶς νὰ ἔχη καλὴν, ἡμπορεῖ μὲ κανονικὸν ρυθμὸν νὰ καθίξῃ ἐν ἐξ ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ καλινῶς καθίξῃ ἡσυχία, δὲν εἶναι καθόλου θαυμαστὸν διότι ὅχι εἰς τῆς καλωσύνης τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ εἰς τὴν πίεσιν τοῦ καλινῶς τὸ ἥπτον θαύμαζε, πρέπει νὰ ἀποδοῦμεν. Τοῦτο καὶ διὰ τὴν ψυχὴν ἡμποροῦμεν νὰ εἰπωμεν. Εἰ τὸ νὰ εἶναι ἡρεμὸς ὅταν ὁ φόβος ὑπάρχῃ δὲν εἶναι καθόλου θαυμαστὸν, ὅταν ὅμως παρέλθουν οἱ πειρασμοὶ καὶ τὸν καλινῶν τοῦ φόβου ἀφανίσῃ τις, τότε δεῖξέ μου φιλοσοφίαν ἡσυχῆς καὶ τὴν χρησιμεύειν σου ὅλην.

Ἀλλὰ φοβοῦμαι, μῆπως ἐν φθέγγῃ νὰ κατηγορεύω τοὺς Ἰουδαίους τὸν ἰδικὸν μας θίγον κατηγοροῦμεν. Ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς ὅταν ἐθαυνοῦμεθα ἀπὸ πένθος καὶ ἀσθένειαν καὶ καταστροφῆς καλῶς καὶ ἑλλειψιν βροχῆς καὶ πυρκαϊῶν καὶ ἐναντιοστασιν ἐχθρῶν καθημερινῶς δὲν ἐστενωκυρετο ἡ Ἐκκλησία, διότι οὐκ ἡμποροῦσε νὰ περιλάβῃ τὸ πλῆθος τῶν συναθροισμένων εἰς αὐτήν. Καὶ πολλὰ ἦτο τότε ἡ φιλοσοφία εἰς ἡμᾶς καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν κοσμικῶν πραγμάτων καὶ οὕτως χρημάτων πόθος. Οὕτως δόξης ἐπιθυμία, οὕτως δρεφίς καὶ ἐρωτικὴ ἀσέλγεια, οὕτως κανεῖς ἄλλος λονισμὸς πονηρὸς ἐνυπνοῦσε τότε, ἀλλὰ ὅλοι εἰς θεοσέβειαν εἶχαν ἐπιδοθῇ μὲ ἱκεσίαν καὶ δάκρυα. Καὶ ὁ μὲν πόρος σάφρων ἦτο τότε, ὁ δὲ μητροικός εἰς τὴν συμπύκνωσιν ἐτρέπετο, ὁ πλεονέκτης ἐκάμπετο καὶ ἐλεῆμων ἐγίνετο, ὁ ὀρνίλος καὶ θρασὺς εἰς ταπεινότητα καὶ πρᾶον μετεβάλλετο. Καὶ ὅταν ὁ Θεὸς τὴν ὀργὴν ἐκείνην διεσκόρπισε καὶ τὴν τρικυμίαν κατέπαυσε καὶ μετὰ ἀπὸ τόσα κύματα θαυμαστῶν καλῶν ἐδημώρησεν, Εἰς τὰς προηγουμένας πάλιν ἐπανήλθομεν ἀρραβόντους συνηθείας. Καίτοι θεοσέβειαν δὲν ἔπαυα τότε εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν τῶν πειρασμῶν νὰ προλάμνῃ ταῦτα καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ ἀλλ' ὅμως τίποτε δὲν καυχήσασκεν καὶ σὺν νὰ ἦτο ὄνερρον καὶ σιγῇ, πρὸς πέρας, εἶσι ὅλα ὅσα εἶπαμεν ἀπὸ τὴν διάνοιάν σας τὸ ἀποδόλασε.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν φοβοῦμαι νῦν περισσότερο ἀπὸ τότε καὶ ἐκεῖνο πρὸς τότε ἔλεγα, νῦν ἄρκετα περισσότερον νὰ φοβοῦμαι, μῆπως ὁπλαθῇ ἐπισύραμεν εἰς τὸν δαυτὸν μας χειρότερα ἀπὸ τὰ προηγουμένα κακὰ καὶ δεσφόμεν πλὴν ἡ-

θεραπεύοντων ἀπὸ τὸν Θεόν. Δὴ τότε ἔσαν ἕνας ἐνὶ συνειδήσει ἀμαρτανῶν αἰγαρχεῖται ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ὁ ἀνθρώπος αὐτός· καθόλου δὲν ὑπερβαίνει ἀπὸ τὴν ἀνεγκέκλιαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ νὰ ἐπαλλοτρίῃ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν. τότε πλὴν παρακαλεῖ ὁ Θεός, 305. Ἀπὸ αὐτοῦ νὰ πάσῃ εἰς τὸν κοσμοφάνη τὸν κοινόν, ἐὰν νὰ τὸν συντηρήσῃ τελείως καὶ μὴ τοῦ δώσει πλὴν προθέσμων μετανοίας, ὅπως συνδοξὴ καὶ εἰς τὸν Παράκλ. Ἐπειδὴ δηλοῦται μετὰ μίαν, δύο, τρεῖς καὶ τέσσαρες καὶ τὰ κατώτερην πλάνην, πολλὰς ἀπέλαυσε μακροθυμίας παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ὑπερβίη ἀπὸ τὴν μακροθυμίαν ταύτην συνετηρήσῃ κατὴν καὶ ἐξηφανίσθη παρὰ μὲ τοὺς ἰδικούς του τελείως. * Τὸ ἴδιον ἔπαθον καὶ αἱ Ἰουδαίαι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔσαν ἐπρόκειτο αὐτοὺς νὰ ἐξομολογήσῃ καὶ ἐπιστρέψῃ αἱ αὐτοὶ ἐξήμενοι ὁμογενεὶ καὶ ἀμαρτανῶν, ἔλεγε τὰ ἑξῆς· «Πολλὰς ὀφείλου ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου καὶ οὐκ ἠθέλησατε. Ἰδοὺ ἀφίεται ὁ σίκκος ὑμῶν ἔρημος» (Λουκ. 13, 34).

Φοβούμε λατῶν μάρτυς καὶ ἡμεῖς τὰ ἴδια πάθουεν, ἐπὶ οὐτὸ ἀπὸ τὰ ξένα, ὅτι ἀπὸ τὰ ἰδικὰ μὲν κακὰ συμπερινομέθα· δὲν λέγω ὅτι αὐτὰ ἀπὸ οὗς μόνον ποὺ εἶσθε παρόντες· ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ ἄρρησαν τὸν ἥλιον, τὸν αὐτὸν καθεμερινὸς εἶδον καὶ τὰς προηγουμένας θλίψεις ἑλθουσιν· καὶ πρὸς τοὺς ὁσούδους δὲν ἐπαύσα πάντως τὴν ἐπιστολή λαμβάνω μὲν θλῆς τὰς συνήκειας μου καὶ τὰ λέγω, ὅτι ἂν καὶ ἐπὶ πειρασμοῖς αὐτῶν καὶ μὲν εἰς τὰς ψυχὰς καὶ ζωὴν ἢ ἐν θυμῷ καὶ πειρασμῶν ἵνα καὶ τὴν εὐεργεσίαν τῆς ἀπὸ λαγῆς ἐξ αὐτῶν ἐνθυμούμενοι, διαρκῶς εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν, ὁ αὐτοὺς πάντας παρέσχε ταύτην

3. Ταῦτα αὖ τὸτε ἔλεγον καὶ πάλιν λέγοντες καὶ με
 νος εἰς ἀνάστασιν ἡς ἀπὸ τῶν τούτων ἁγίων. Ὁ γὰρ ὁποῖος
 οὗτος ἦτο πρὸς πάντας καταπονεόμενος, οὕτως ὅτι τὰς ἀνα-
 στασεὺς νεκρῶν ἔγνων, οὕτως ἀνέστην ὁμοίως καὶ πολλοὺς
 ἀπὸ τούτων ἀνέστησαν, οἱ ὅποιοι εἶναι οὐκ ἐπὶ τῆς λαοκρα-
 τίας τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ τῆς προστάσεως τῆς κατὰ τὴν περιφύγεσθαι καὶ
 καταφυγεῖσθαι. Διότι πολλὰς φορές, ποτὶ ἡ ἡμετέραν ἐπὶ
 ἡμῶν ἐναντίον μας, μετὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν καὶ ἐν τῷ θυμῷ
 ἔφερον καὶ πάλιν τὴν ἀποκήρυξιν πάλιν ἀντιφάσιοντες, ἵνα ἐν-
 ἡμετέραν

[illegible]

ντες και εις ἑκάστην ὁμοιοτητα μὲς τῷ ἡγῶντος. Δι' αὐτὸ, οὐκ ποικιλεῖ, να παραλείποντες ἅλα τὰ ἅλλα καὶ τὰς ψυχὰς μας εἰς ρυθμιζομεν πρὸς σωτηρίαν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν. Διότι, ὅταν αὐτὴ εἰς καλὴν καταστάσιν εὐνοήσεται, ἀποψήμα καὶ ὡς καὶ πρὸς, αὐτὴ πείνα, εἴτε ὀρέσεται, εἴτε συκοφαντῇ, εἴτε κρημνίσαν διαταγῇ. Ὁ εἰς αὐτὴν ὁμοιωθεὶς ἅλλα, ὑποφερτὸν εἶναι καὶ καὶ ἐλαττωρ λόγῳ τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εἰς, αὐτὸν ἐλπίδος καθὼς πάλιν, ὅταν ἡ ψυχὴ, ἀπεινῶσι τὸ Θεοῦ δὲν εἶναι ἐν τάξει, λόγῳ ἀμαρτιῶν αὐτῆς, καὶ τλῆστος δὲν γένηται ἀφ' ὧν καὶ καμιά ἂν εἶναι παρόντων, καὶ ἄναρ θημῶν πραγμάτων ὁπλῶντας ἐν ὑπάρξει, στενωπὸς καὶ πολὺς καὶ φρονιτικὸς ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπος δὲ ἐπιστρεφ. μὲ δὲ αὐτὴ εἰς τὸν αὐτοῦ τοῦ. Ἀγ. μὲν ἐκπύκνωσιν λωπὴν καὶ ἀποκρίσιν πλοῦτον, αὐτὴ καὶ ἀποσυμμεν πτωχεύον, ἅλλα πρὸ πόντων καθέναν καὶ φρονιτικῶν ἐν τῇ ψυχῇ μας καὶ εἰς, ὅταν τοιαυτὴν καὶ τὴν φέρωμεν. ὅστε να ἐπικρατῇ τοῦ παρόντος Θεοῦ καὶ τῆς ἀποδομῆς ἐξ αὐτοῦ. Εἰς αὐτὸν ἀλγόν, ἀκόμην καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ὅς βαρυνεῖται διὰ τὴν φωνὴν τοῦ εἶναι. ὅταν δὲ περυσταθῶμεν εἰς τὸν ποθερὸν βῆμα τοῦ Χριστοῦ, φοροῦντες ἐξ ἡμῶν ἐνδοῦσαν τὰς πράξεις μας καὶ ἐλπίαντες μὲ τὸ μῦτον μας ὅς ἐνός πέν τὸ δάκρυ τὸν ὀφθαλμὸν ὡς ἑτέρου δὲ τὰς ἀποδορ ἀνελγέας διὰ τὸν ὅτιον ἐμολύναντες τὰς ψυχὰς μας. ἐξ ἁλλου δὲ τοῦ στενωπὸν τῶν κινήτων τὰς καταστάσεις τῶν πνεύμα, τὰς ἀρπαγὰς τῶν πτωχῶν. Καὶ ὅτι μῦτον, αὐτὴ καὶ τὰ παρόμοια ἅλλα καὶ δι. ὅταν νοερώς ἐπιδράμεν διὰ αὐτοὺς εἶναι ἐνθουσιασμένους δικαιοσύνης καὶ ἑννοῦν κρημῇ. (Ἑβρ. 4. 12 καὶ πάλιν ἐ'Πέτρ. 1ον κεφάλαιον καὶ νεφεροῦς (Ψαλμ. 7. 10). καὶ 206 Α' ἀποκρίσεις ἐκαστὸς κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ) (Ματθ. 6, 27

Ὁ ἄνθρωπος που δι' οὗτος δὲν ἀπευθύνετα ῥήσαν εἰς ἐκεῖνους που ζοῦν εἰς τὸν καιρὸν ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους που σπαραττὸν διὰ καλῶς τὴν εὐρίαν εἰς τὴν ὁρῇ κέρων τοῦ ἀνθρώπου. Πισὺ διότι διὰ ῥήσαν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀφελοῦν καὶ διαφυλάττειν ἀγνὰ ἀπὸ πολυκαταργεῖν ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν τὴν καθεστὴν ἀπὸ πάσης σαρκινῆς πικροεἰτίας. Διότι διὰ ῥήσαν διὰ τὴν καλὴν καὶ ῥήσαν τὸν ἄνθρωπον ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ ὁλοκλήρουν τὴν Ἐκκλησίαν ὅταν λέγῃ διὰ τὴν παρθεῖν πρεῖται να εἶναι ἄνθρωποι κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα. Α Κορ., 7, 34. Καὶ πάλιν διαρραστὴ οὗτοι τὰ σῶματα ὡς παρθεῖν ἀγνίαν. Β Κορ. 11, 2 ἀγνίαν ῥήσαν. 11η ἔκδοσις οὐλῶν ἡ ῥήσαν. Έξρ. 5, 27

Β. Επειδή και έκεινον αι παρθέναι ποθ' εϊκον τάς σθημένους
λατρίδας, παρθένοι ήσαν κατέ τω σώματι ός όπως και άνναι
κατά τή καρδίαν, αλλά άν και άνδρας αυτών δεν διασφαι

ρεν, ὁ ἔρως τῶν κρημάτων τὰς διέφθειρε. Τὸ αἷμα αὐτῶν ἦτο καθαρὸν· ἀλλ' ἡ ψυχὴ αὐτῶν πολλὰς ἦτο γαμίται· μοι-
τείας, ἐπεὶ εἰσεχώρησαν εἰς αὐτὰς πονηροὶ λογισμοὶ φιλο-
κρημάτων, ἀσπλαγχνίας, ὀργῆς πθόνου, ἁρτίας, ἀμελείας,
καὶ ὑπερηφανείας, οἱ ὅποιοι ἄλλοι ἐλάτουν τὴν σεμνότητα
τῆς παρθενίας αὐτῶν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε «Ἵνα ἡ
παρθένος ᾗ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι» (Α' Κορ. 7, 34)
καὶ πάλιν «Παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῇ Χριστῷ» (Β'
Κορ. 11, 2).

3. Διότι ὁμοίως τὸ σωμα ἀπὸ τὴν μοικρίαν διαφθείρεται
καὶ κάνει τὴν ἀγνότητα τοῦ, εἶται καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ λογισμοῦ
σατανικοῦ καὶ ὁμοῦ διαφθαρμένος καὶ νόσημα ὅποια μολύ-
νεται. Διότι ἐκεῖνος ποιεῖ λέγει παρθένος εἶμαι κατὰ τὸ σῶμα
διὰ δὲ τῆς ψυχῆς φθονεῖ τὸν ἀδελφόν· τοι αὐτὰς δὲν εἶναι
παρθένος διότι τὴν παρθενίαν αὐτοῦ κατέστρεψεν ἡ ἀνάμι-
ξις μετ' αὐτὸν πθόνον. Ἐπίσης ὁ κενόδοξος δὲν εἶναι παρθένος,
διότι τὴν παρθενίαν αὐτοῦ κατέστρεψεν ὁ ἔρως τῆς δόξης.
Ἐπειδὴ τὸ πάθος τοῦτο εἰσελθὼν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ κατέ-
λυσε τὴν παρθενίαν αὐτῆς. Καὶ ὁ μισὸν τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ,
οὗτος ἄλλων ἀνθρωποκτόνος εἶναι παρὰ παρθένος. Καὶ γε-
νικῶς ἕκαστος διὰ τοῦ πονηροῦ πάθους εἰς τὸ ὅποιον εἶναι
δοῦλος, διὰ τούτου τὴν παρθενίαν αὐτοῦ καταστρέφει. 4. Διὰ
τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ὅλος αὐτὰς τὰς πονηρὰς ἐξας καὶ ἰδέας
ἀπηγόρευσε νὰ ἔχωμεν καὶ μὴ προτρέπει νὰ ἐπιμεθῶ παρθε-
νοι εἰς τοσοῦτον σπείον ὥστε κανένα ἐφάρμακον λογισμὸν
βελημιστικὸς· νὰ μὴ ἔχωμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας.

4. Τί λοιπὸν διὰ τοῦτο νὰ λέγωμεν, Πῶς θὰ ἐλεηθώ-
μεν. Πῶς θὰ σωθῶμεν. Ἐγὼ ὑποδεικνύω τὸν τρόπον τὴν
προσευχὴν εἰς τὴν καρδίαν ὡς ἀναλαμβάνει πάντοτε καὶ τοὺς
καρπύους αὐτῆς ἀληθεῖς τὴν τσιτανοφοσίαν καὶ τὴν πρὸς
τὴν «Μάθετε, λέγει ὁ πατήρ μου ὅτι πρὸς εἰμὶ καὶ ταπεινός
τῇ καρδίᾳ καὶ εὐφραίνεται ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν» (Ματθ.
11, 29). Καὶ ὁ Δαυὶδ πάλιν «Θυσία τῇ Θεῷ πνεῦμα συντε-
τριμμένον· καρδίαν συνετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην· ὡς
θεὸς οὐκ ἐξουθενώσκει» (Ψαλμ. 50, 19).

5. Διότι ἵπποι ἄν ἀποδέσονται ὅσον ὁ Θεὸς καὶ ἀγαπᾷ
ὅσον ψυχὴν ἡρῶν καὶ ταπεινόφρονα καὶ εὐγνώμονα. Πρω-
σευχε λοιπὸν καὶ οὐ ἀδελφε καὶ ὅταν σοὶ αἰμὴ καὶ σὲ εὐκα-
κλῆσι κατὰ ἀπρόσδοκον, νὰ μὴ καταφυγῇ πρὸς ἀνθρώ-
πους καὶ πρὸς ἀδελφὴν ἀποβλέπων, ἀλλὰ ἀφοῦ πα-

11. Ὁ προσβολὴ ὑπὸ τοῦ πονηροῦ εἰς τὴν ψυχὴν ἐφάρμακον ἐκλήθη,
ἐπ' ὅσον ἀποκρίνεται ὅτι αὐτὸς, δὲν φέρουν ἐνοχλήν.

πατρέλῃς πάντας νὰ ἀντιτρέλῃς διὰ τῆς διανοίας σου πρὸς
τὸν πατέρα τῶν ψυχῶν. Διότι καρδίαν νὰ θεραπεύσῃ ἐκεῖνος
μόνον δύναται, ὁ ὁποῖος καὶ μόνος ἐπέλασε τὰς καρδίας μας
καὶ γνωρίζει ὅλα τὰ ἔργα μας καὶ τὰ ἐλάτριά αὐτῶν. (Ψαλμ.
32, 15.) Αὐτὸς δύναται καὶ εἰς τὴν συνέλπισιν μας νὰ εἰσελ-
θῇ καὶ τὴν δύναισιν μας νὰ ἐγγίσῃ καὶ τὴν ψυχὴν νὰ παρη-
γορήσῃ. 307. Α' Ἐάν δε ἐκεῖνος δὲν παρηγορήσῃ τὰς καρδίας
μας, τὰ ἀνθρώπινα μέσα παρηγορίας εἶναι περιττὰ καὶ ἀνω-
φελῆ, ὅπως πάλιν εἴταν ὁ Θεὸς παρηγορήσῃ καὶ καθῆται χάρις
καὶ ἀναρίστητοι ἄνθρωποι ἐν παρενοχλοῦν καθόλου δὲν θὰ
ἡμπορέσουν νὰ μὴ βλάψουν διότι εἴταν ἐκεῖνος στεραδῶσῃ
τὴν καρδίαν μας κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὴν κλονίσῃ.

Ταῦτα λοιπὸν γνωρίζοντες, ἀναπητοί, πάντοτε πρὸς τὸν
Θεὸν ὡς καταρεῖ γαμεν, ὁ ὁποῖος καὶ θέλει καὶ δύναται νὰ
μὴς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς συμφορὰς. Διότι εἴταν μὲν πρόκειται
ἀνθρώπους νὰ παρακαλέσωμεν καὶ θεωρούμε εἶναι ἀνάγκη
πρῶτα νὰ σινατήσωμεν, καὶ παροσίτους καὶ κάλακας νὰ πα-
ρακαλέσωμεν καὶ μακριὰν δρομον νὰ ἱκανοώσωμεν. Προκει-
μένοι ὅμως περὶ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀπαίτεται τίποτε ἀπ' αὐτὰ.
Β' Ἀλλὰ χωρὶς μετῆτην παρακαλεῖται, χωρὶς κρήματα, χωρὶς
δαπάνην σιναταγεύει καὶ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν δέησιν
μας ἥρκει μόνον νὰ φωνάζωμεν ἀπὸ τὴν καρδίαν μας καὶ
δόξαρε νὰ προσφέρωμεν καὶ ὁμοῦ εἰσελθῶμεν θὰ προσελ-
κωσάμεν τὸ ἔλεος Του. Καὶ ἄνθρωπον μὲν εἴταν προκεῖται νὰ
παρακαλέσωμεν πολλὰς φορὰς φοβημεθὰ μήπως κανεὶς ἐκ
τῶν ἐκθρῶν μας, εἶναι παρὼν ἢ φίλος ἢ κάποιος ἐκ τῶν ἀντι-
δικῶν μας αἰκούσῃ τὴν ὑπόθεσιν καὶ διαπορευτικὰ παραστήσῃ
εἰς αὐτὸν τὰ πράγματα καὶ καταστρέψῃ τὸ δίκαιόν μας· προ-
κειμένοι ὅμως πρὸς Θεοῦ τίποτε ὅτι αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ ὑπο-
θέσῃ. Διότι εἴταν θέλῃς λέγει νὰ μὲ παρακαλέσῃς νὰ ἐλ-
θῇ πρὸς ἐμε μόνος, χωρὶς κανεὶς ἄλλος νὰ εἶναι παρὼν. ὅτι
λαδὴ μὲ τὴν καρδίαν σου νὰ μὲ ἐπικαλεσθῇς ὅτι μὲ ἡ
ἀλὴν κινήσῃ ἂν κελῶν. «Ἐίσέλθε, λέγει, εἰς τὸ ἡμεῖον
σοι ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου καὶ πρόσευξαι τῇ Πατρὶ σοι,
τῇ ἐν τῷ κρηπτῷ καὶ ὁ Πατήρ σου ὁ ἅγιος ἐν τῷ κρηπτῷ
ἀποδύσει σοι ἐν τῷ φανερώ» (Ματθ. 6, 6). Β' Ὁμοῦ πῶσον
ὑπερβολικὰ σὲ τιμᾷ. «Ὅταν μὲ παρακαλῇς λέγει· κανεὶς νὰ
μὴ σὲ ἐλθῇ εἴταν δὲ ἐγὼ σὲ τιμᾷ τὴν αἰσχυμένην φέρω
ὡς μάρτυρα τῆς εὐεργεσίας.

3. Ὅσον ὑποκωσάμεν λοιπὸν καὶ δε μὴ προσευχημεθὰ πρὸς
ἐνδοξίαν, οὔτε ἐναντὶ τῶν ἐκθρῶν μας, καὶ δε μὴ ὑποδει-
κνύμεν πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ῥάπον κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ μὴς
δοηθήσῃ. Διὸς ἔαν τις ἐνθρῶνται εἰς τοὺς νηγοῦν καὶ μὴ

τορνεύουν ὑπὲρ ἡμῶν ἐνώπιον τῶν κοσμιῶν δικαστῶν, τὰς ὑποθέσεις μας λέγοντες μόνον τὸν δὲ τρόπον τῆς ὑπερασπίσεως εἰς ἐκείνους ἀφίνωμεν, δεχόμενοι νὰ ἐνεργήσῃσι κατὰ τὴν κρίσιν αὐν εἰς τὰ ζητήματά μας. Ὁ πολὺ περισπούρτερον εἰς τὸν Θεὸν τοῦτο πρέπει νὰ κάμωμεν. Ἐπειτα εἰς αὐτόν το ἡγήματά σου, εἶπες ἐκεῖνα ποὺ ἐπαθες, Μὴ λένε πλὴν καὶ τὸ πᾶς νὰ σὲ βοηθήσῃ, διότι Αὐτὸς γνωρίζει ἀκριβῶς τί σὲ συμφέρει. Εἶναι δὲ πολλοί, οἱ ὁποῖοι παυλολογίαν ἔχουν κατὰ τὴν ἄρσιν τῆς προσευχῆς λέγοντες: Κύριε, ὅς μοι ὑγείην σώματος, διπλασιάσῃς μου τὴν παρουσίαν, φλόαξέ με ἀπὸ τὸν ἐκθρόν μου, τὸ ὅσιον εἶναι μεγάλη ἀνοησία.

Διὰ τοῦτο πρέπει ὅλα αὐτὰ νὰ ἀρῶμεν καὶ νὰ ἱκετεύωμεν καὶ παρακαλῶμεν κατὰ τὸν τρόπον ποὺ παρακαλοῦσε ὁ τελώνης, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν: «Ὁ Θεὸς Ἰδοὺσθί μοι τῇ ἀμαρτανῇ», Λουκ. 18, 13 καὶ αὐτὸς γνωρίζει πλὴν πᾶς νὰ σὲ βοηθήσῃ. «Ζητεῖτε γὰρ, λέγει, πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσονται ὑμῖν», Ματθ. 6, 33.

Εἴ. Ἐτεῖ λοιπὸν, ἀγαπῶν, διὰ φιλοσοφῶμεν καὶ διὰ προσευκάμεθα μὲ πόνον καὶ ταπεινώσιν, κτυπῶντες τὰ στήθη, δάκρυα ἔκλινον, καὶ θὰ ἐπιτύχωμεν ἐκεῖνο, ποὺ ἐπιζητοῦμεν. Ἐὐν δὲ προσευκάμεθα γεμῆτοι ἀπὸ θυμοῦ καὶ ὀργῆς κατὰ τῶν ἄλλων, εἰμεθα σκαρπεροὶ καὶ μιστοὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἄς ἔλθωμεν λοιπὸν εἰς ἐσωτερικὴν συντριβὴν, διὰ ταπεινωσώμεν τὰς ψυχὰς μας καὶ διὰ προσευκάμεθα διὰ τὸν ἑαυτὸν μας καὶ διὰ ἐκείνους ποὺ μὲς ἐλυπησαν. Διότι ἔάν θέλῃς τὸν δικαστὴν νὰ τροβήσῃς πρὸς βοήθειαν τῆς ψυχῆς σου καὶ γὰρ τὸ μέρος σου, παρὲς μὴ τὸν παρακαλῆς ἐναντίον ἐκείνου ποῦ σὲ ἐλύπησε. 308 Α. Ἐπειδὴ τοιοῦτος εἶναι τοῦ δικαστοῦ ὁ χαρακτήρ εἰς ἐκείνους κυρίως συγκρατεῖται καὶ δίδει δὲν τοῦ ζητοῦν. οἱ ὁποῖοι εὐχόμενοι ὑπὲρ τῶν ἐκθρῶν τῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν μνησκακοῦν οἱ ὁποῖοι δὲν ἀεγείρονται κατὰ τῶν ἐκθρῶν τῶν. Καὶ ὅσον αὐτοὶ κλονοῦν τοῦτο, τόσο ἐναντίον αὐτῶν ἐκθρῶν τῶν, πέρχεται ὁ Θεός, ἐάν βεβαίως οὗτοι δὲν μεταλλάξῃ ἡθὴ καὶ δὲν μετανοήσωσι.

5. Προσεχετε λοιπὸν ἀδελφοί, ὅταν μὲς προσβάλῃ κάποιος νὰ μὴ ἀγανακτήσωμεν καὶ λυπηθῶμεν, ἀλλὰ φιλοσοφῶντες νὰ εὐχαριστῶμεν καὶ νὰ περιμένωμεν τὴν βοήθειαν τοῦ Κυρίου. Β. Μήπως δὲν ἠμποροῦσεν ὁ Θεὸς προτοῦ τὰ ζητήσωμεν νὰ μὲς ἔσωσῃ τὰ ἀγαθὰ του. Μήπως δὲν ἠμποροῦσε νὰ μὲς χάρισῃ θίον ἀνάδυσον καὶ ἀπὸ πᾶσαν θλίψιν ἀπαλλαγμένον. ἠμποροῦσεν, ἀλλὰ καὶ τὰ δυο ὡς ἀνάγκην τοῦ κάνει. Διὰ τὴν διηλαθὴ ἐπιτρέπεται νὰ θλιβώμεθα καὶ δὲν μὲς αὐτοῖς παλάσσει γρήγορα ἀπὸ τὴν θλίψιν. Διὰ τὴν, διὰ νὰ μὲνεν ἐν

τόντοι πλῆσιον τοῦ, περιμένοντες τὴν βοήθειαν, καὶ ἐκ Αὐτοῦ νὰ προσευγάμεν καὶ συνεπὺς Αὐτὸν νὰ καλοῦμεν καὶ βοήθειάν μας. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὑπάρχουν πόνοι αἵματες, ὑπὸ τοῦτο ἀφορμὰ καρπῶν, διὰ τοῦτο πείνα, ἵνα λόγῳ αὐν θλίψιν τούτων πάντοι ἀπὸ Αὐτοῦ νὰ κρηκίμεθα καὶ ἔτσι διὰ τῶν προσωρινῶν θλίψεων τὴν αἰώνιον ζωὴν νὰ κληρονομήσωμεν. Ὡστε λοιπὸν καὶ διὰ αὐτὰ δεόμεθα νὰ εὐκαρτοῦμεν τὸν Θεόν. C. ὁ ὁποῖος διὰ πολλῶν τρόπων θερίζει καὶ σώζει τὰς ψυχὰς μας. Οἱ μὲν ἄνθρωποι, ἐάν τυχόν ὑεργνήσουσιν ἡμᾶς κάποτε καὶ κατόπιν, χωρὶς νὰ θέλωμεν τοὺς προεξνήσωμεν κάποιαν μικρὰν λύσιν αὐτοῖς μὲς ἡμῶν, προβάλλοντες τὴν εὐεργεσίαν τῶν πρὸς ἡμᾶς ὡς πάλαι νὰ καταρῶνται τὸν ἑαυτὸν τῶν, διότι αὐτοὺς εὐεργετήσωμεν. Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν φέρεται ἔτσι, ἀλλὰ ὅταν μετὰ τὰς εὐεργεσίας τοῦ περικαρπῶνται, καὶ ὑβρίζεται, ἀκόμη καὶ ἀπολογεῖται καὶ εὐφρόνως δίδει εἰς τοὺς ὑβρίζοντας αὐτόν, λέγων τὰ ἑξῆς: «Λοὺς μοι, τί ἐποίησά σοι» (Ματθ. 8, 31). Αὐτοὶ Θεὸν δὲν ἤθελον νὰ τὸν ὀνομάζουσιν καὶ αὐτοὺς δὲν ἔπαυε λαόν τινά νὰ τοὺς ὀνομάζῃ. Αὐτοὶ ἠρνοῦντο τὴν εἰς αὐτοὺς κυριαρχίαν τοῦ. Ὁ αὐτὸς ὅμως δὲν ἀπηνεῖτο αὐτοὺς, ἀλλὰ ἰδοὺ, τοὺς ἔθαυροσε καὶ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ. Τοι τοῖς ἔσσυρε λέγων: «Λοὺς μοι, τί ἐποίησά σοι.»

Μήπως λέγει φροστικός σου εἶναι ἡ βοήθεια ἡ ἀκλήριος, ἀλλὰ δὲν ἠμπορεῖς τέτοιον πρᾶγμα νὰ εἴπῃς. Καὶ τοῦτο δὲ ἐάν ἤθελε σὺ μὲν, καὶ τότε ἀκόμη δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποκαρτήσῃς ἀπὸ ἐμὲ. «Τίς γὰρ ἐστὶν υἱός, ὃν οὐ παθεῖται πατήρ» (Ἰβρ. 12, 7). Ἀλλὰ ἔπος οὕτω τοιοῦτο ἠμπορεῖτε νὰ εἴπῃτε. Καὶ πάλιν εἰς ἄλλο μέρος: «Τὶ εὐχόμενοι οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν ἡμῶν πλημμελέματα» (1 περ. 2, 5). Μενᾶλο καὶ θαιμαστὸν εἶναι αὐτὸ ποὺ εἶπε διότι τὴν ἑξῆς ἀμφισβήτησιν ἔχει. Κατὰ τί ἡ κάρτησα. Ὁ Θεὸς λένει εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν ἡμέραν: «Ὁ ὅποιος οὐτε οἱ δοῦλοι δὲν ἀνέκονται νὰ εἴπῃ ὁ δεσπότης τῶν. Ε. Καὶ δὲν λένε, κατὰ τὴν ἡμέραν σου σὲ σὲ, ἀλλὰ ἴς ὅς πατέρας σας. Δηλαθὴ οὕτω τοῦτο ἔχει νὰ προσβάλῃ. ὅτι διατηρεῖτε πατρικὴν ἐκθῶν ἐναντίον μου, διότι οὕτω τοὺς προγόνους σας εἰς μικρὰν ἢ μεγάλαν θάλασσαν παρημέλησα, ὥστε νὰ ἔχουν παράπονον κατὰ τῆς τῆς αὐτοῦς προνοίας μου. Καὶ δὲν εἶπεν ἀλλῶς, τί εἶναι οἱ πατέρες σας, ἀλλὰ: «Εἰς ὅσον» Δηλαθὴ ἐν πολλῇ ἐπικρατοῦσαν νὰ εἴποιεν πολλὰ μέρη ὑπερβάλλει, τόσον ἔτι ἵπὸ τὴν ἐξουσίαν μου ἦσαν κανένα παράπτωμα δὲν εὗρον εἰς ἡμέ. Διὰ ὅλα λοιπὸν τοῦτα συνεπὲς πρὸς αὐτόν εἰς καταφεύγωμεν. 309 Α. καὶ εἰς καθὲν μας ἄλλῃν διὰ τῆς τῆς. ἡν ἰδικὴν τοῦ παρηγορεῖται εἰς

κάθε συμφοράν τὴν ἰδίαν του λητρίων το ἰδιάν του ἔλεος, σὲ κάθε πειρασμόν τὴν ἰδίαν του βοηθίαν. Διότι οἰονόησθε καὶ εἶναι τὸ κακόν, ὅσον μεγάλο τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, ἔλα καὶ νὰ τὸ διαλύσῃ καὶ νὰ τὸ ἀπακαρύνῃ δύναιται. Καὶ ὅχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ κάθε ἁσφάλεια καὶ δόνησιν καὶ φήμην ἀνάσθην, καὶ ὑγειαν τοῦ σώματος καὶ φυλασσικὴν διαθεσὴν ψυχῆς καὶ ἐλπίδας καλὰς, καὶ τὸ νὰ μὴ περιττήσῃμεν γρηγόρα εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἢ ἀγαθότης αὐτοῦ ἢ μὲς διόσῃ.

Ἄς μὴ νογγύζωμεν λοιπὸν ὅπως οἱ ἀγνωστοὶ δοῦλοι, οὔτε τὸν Δεσπότην μας νὰ κατηγόρησωμεν, ἀλλ' εἰς ἔλα νὰ τὸν εὐχαριστοῦμεν, καὶ εἶναι μόνον νὰ θεωρῶμεν ὅτι εἶναι κακόν. Ὡς τὸ εἰς αὐτόν νὰ ἁμαρτάνωμεν. Ἐάν τοιαύτην πρὸς τὸν Θεὸν συμπεριφορὰν ἔχωμεν οὔτε ἀσθένεια οὔτε πτωχεύα, οὔτε αἰματὶ οὔτε ἀφορία καρπῶν, οὔτε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ θεωρούμενα ὅτι εἶναι λυπηρὰ θὰ μᾶς εἴρῃ, ἀλλὰ εὐχαρίστησιν καθαρὰν καὶ ὀνύην διαρκῶς θὰ ἀπολαμβάνωμεν καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ θὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλοφρονέως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα ἦς εἶναι ἡ δόξα συγχρόνως καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Σ ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ

Καὶ εἰς τὸν προφήτην Ἰωάννην
Δαν ἦλ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς παῖδας,
λεχθεῖσα κατὰ τὴν παραμονὴν
τῶν Ἀγίων Νηστειῶν.

ΟΜΙΛΙΑ Ε

1. Φιλόφρόν, εἶναι σήμερον ἡ πανήγυρις καὶ λαμπροτέρα ἀπὸ τὴν συνήθη ἢ συνάθροισις. Ποια ἀρὰ γε εἶναι ἡ αἰτία. Τῆς νηστείας, εἶναι τὸ κατόρθωμα τοῦτο, τὸ γνωρίζω καὶ ἐγὼ, νηστείας ἡ οποία δὲν ὑπάρχει τώρα, ἀλλὰ ἀναμένεται. Ὁ Ἄκτι ἐκ τῶν πατρικῶν οἴκων, μᾶς συνήθρυσεν. Αὐτὴ καὶ ἐκείνους που προηγουμένως ἀμελότεροι ἦσαν, σήμερον εἰς τὰς μητρικὰς ἐπανέτερον ἀγκάλας. Εἴναι δὲ καὶ μόνον ἡ ἀναμονὴ τῆς τόπην μᾶς ἔθηκε προθυμίαν, ὅταν ἐμφανισθῇ καὶ ῥάτῃ πομπὴν θὰ μᾶς φέρῃ εὐλαβείαν. Τοιούτοτρόπως καὶ πόλις, ὅταν πρόκειται νὰ ἐκείλῃ ἐκ τῶν φοβερῶν, ἀποβάλλει κάθε ἐμέλειαν καὶ περισσοτέραν ἀναλαμβάνει προθυμίαν καὶ δραστηριότητα. Ἀλλὰ μὴ φοβηθῆτε, ἀκούσαντες ὅτι φοβερός ἄρατιν εἶναι ἡ νύστα, διότι δὲν εἶναι σὲ ὅσας φοβερά, ἀλλὰ εἰς τοὺς δαίμονας. Εἴναι σὲληνιαζόμενος εἶναι κάποιος δεῖξαι εἰς αὐτὸν νηστείας ὑπόστων καὶ ἀπὸ τῶν λήθους αὐτοὺς ἀκηνητότερος μένει. Ἐπανῶναι ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ εἶναι σὲν νὰ ἐμβόσκηται, ἐκ τῶν δεσπρὰ καὶ μάστιγι ὅταν ἴδῃ μαζί μὲ τὴν νηστείαν νὰ εἶναι ἡ ἀδελφὴ τῆς νηστείας καὶ ὁ κωροίος αὐτῆς σπινώδε. ἡ προσευχὴ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς λέγει. «Τὸ γένος τοῦτο οὐκ ἐξέρκεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ» (Ματθ. 23, 21).

Ὅταν λοιπὸν τοὺς ἀσθῆναι τῆς αἰτηρίας μας τόσοι ἀκδικη καὶ εἰς τοὺς ἐκθρόους τῆς ζωῆς μας τόσοι εἶναι φοβερά, νὰ ἀγοπώμεν αὐτὴν καὶ ἐποδωκαρεθῇ καὶ ὅχι νὰ φοβοῦμεθα πρὸς, Ἐάν δὲ πρέπει κατὰ νὰ φοβοῦμεθα τὴν μέθην καὶ τὴν πολυφονίαν πρέπει νὰ φοβοῦμεθα καὶ ὅχι τὴν νηστείαν. Διότι ἐκείνη μὲν ἡ μέθη καὶ πολυφονία οὐκ εἶναι ἡμέτερον, ἀλλὰ τὸ κέρρι εἰς τὴν τρυφάνειαν διὰ τῶν παθῶν.

οὐκ οὐκ κυρίαν κακὴν, βούλους καὶ σικυαλίτους μὲς παραβί-
δει 310 Α' Ἡ δὲ νηστεία βούλους καὶ δεινόνους ὅταν μὲς εὐ-
ρη, μὲς λύει ἀπὸ τῆς ἐσθρᾶς, μὲς ἀπολλάσσει ἀπὸ τῆς τυραν-
νίας καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ προηγουμένου εἰχομεν,
μὲς ἐπιναφέρει "Ὅταν λοιπὸν καὶ ἐναντίον τῶν ἐκθρῶν μὲς
πολεμῇ, καὶ ὡς δουλείαν μὲς ἀπαλλάσσει καὶ πρὸς τὴν ἐ-
λευθερίαν μὲς ἐπιναφέρει ποῖαν ἄλλην μεγαλιτέραν ἐπι-
ζηρεῖ ἀπέδειξεν τῆς ἀνάτης αὐτῆς πρὸς τὸ γένος μας, διότι
μεγίστη ἀπέδειξε φιλίας ἔνθε πρὸς ἡμᾶς θεωρεῖται ὅτι εἶ-
ναι, οὗτος νὰ ἀγαπᾷ καὶ μὴ τὰ ἴδια πρόσωπα, τοῦ ἀγαπῶ-
μεν καὶ μισοῦμεν καὶ ἡμεῖς

2. Θέλεις νὰ μάθης πόσον σπάζει τοὺς ἀνθρώπους, ἡ
νηστεία πόσον τοῖς προσφυλάσσει καὶ τοὺς ὑποκαλίζει ἀπὸ τὸ
κακόν. Σκέψου, σὲ παρακαλῶ, τὸ μακάριον καὶ θαυμαστὸν
γενοῖται τῶν μοναχῶν. Οὗτοι δηλαδὴ τοὺς θυροφύλους τοῦ κό-
σμου ἐγκαταλείψαντες καὶ πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν θουνῶν
ἀνατρέξαντες Β καὶ τῆς καλῆς καὶ εἰς τὴν ἡσυχίαν τῆς ἐ-
ρήνου ὡς εἰς γαλήνιον λιμένα σπῆσαντες τὴν νηστείαν σὺν
τροπῶν καὶ συμμέτοκον καθ' ἕλον τὸν ἦσαν τῶν ἐλαθόν. Διὰ
τοῦτο λοιπὸν καὶ ἀγγέλους αὐτοὺς ἀπὸ ἀνθρώπων τοὺς ἔκα-
με, οὐκ ὁ μόνον ἀκείνους, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων
τῶν πάλαι, ὅσους ἤθελεν εὖρε νὰ ἀκολουθοῦν αὐτῇ πρὸς
τὸ ἴδιον τῆς φιλοσοφίας ὅπως ἀνέφανε.

Διότι καὶ ὁ Νηυστὴς καὶ ὁ Ἠλίας οἱ πόρτοι τῶν προφη-
τῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἂν καὶ ἀπὸ ἄλλας αἰσῶν ἄρεται
ἦσαν λαμπροὶ καὶ μεγάλοι καὶ παρηγοῖαν πολλὴν εἶπον διὰ
ἡθέλων τὸν Θεὸν νὰ ἀπεσταλῇ καὶ νὰ συνομιλήσων μετ'
αὐτοῦ, ὅσον ἦτο τοῦτο δυνάστην εἰς τὴν νη-
στείαν κατέβησαν καὶ διὰ τῶν χειρῶν ταυτῆς, εἰς αὐτὴν
προσέφερον τὸ

3. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεός, ὅταν τὸ πρῶτον ἐδημοσύνηται
τὴν ἀνάστην ἡμέρας τὸν ἔφερε καὶ τὸν παρέδωκε εἰς τὰ
χέρια τῆς νηστείας ἀναθέτων εἰς αὐτήν, οὐκ οὐκ φλόσσο-
γον μετῆρα καὶ ὀρίστην διδασκαλίαν νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν
σωτηρίαν ἀκείνου. Διότι τὸ «Ἀπὸ παντός ἐξέλει τοι παρα-
δεσσι θύμωσι, φαγῶν ἀπὸ τοῦ ἐξέλιον τοῦ γυνώσκου» καλὸν
καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε» (Γεν 2, 16-17) ἦτο ἕνα εἶδος νη-
στείας. Ἐὰν δὲ εἰς τὸν παραδείσον ἦτο ἀνσυνέκτα ἡ νηστεία
πολύ περισσότερον εἶχε τοῦ παραδείσου. Ἐὰν τὸ τῆς αἰγῆς
γῆς χρῆσιμον τὸ φάρμακον ἦτο, τοῦ περισσότερον μετὰ τὴν
πληγὴν. Ἐὰν δὲ πρὸς τὸν ἀνὴρα ὁ πόλεμος καὶ ἐπιθυμιῶν, ἀ-
κραιβήτων τὸ ὄπλον τοῦτο μὲς ἦτο πολὺ περισσότερον μετὰ
τὴν ὥσπερ μίαν ἐκ τῶν ἐπιθυμιῶν ἐκ τῶν θαυμάτων. D ὁ

νυνκαία μὲς εἶναι ἡ ἐκ τῆς νηστείας βοήθεια. Ἐὰν ἡμεῖς
ταύτην τὴν φωνὴν ὁ Ἀδάμ, δὲν θὰ ἔκρινε τὴν δευτέραν ποι-
ήσας «Γὴ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελευσῇ» Γεν 3, 18

Ἄλλ' ἐπειδὴ παρήκουσε ταύτην διὰ τοῦτο ἐπικολούθη-
κε θάνατος καὶ φροντίδες καὶ πόνοι καὶ λύπαι καὶ ζωὴ θανά-
του ἀπὸ καὶ θάνατον, διὰ τοῦτο ὀγκώδης καὶ τριβόλης τὸ
καυτηρίας καὶ πόνοι, καὶ ζωὴ κοιροστικῆς.

Εἶδες πῶς ὁ Θεὸς οὐκ ἀνακτεῖ, ὅταν ἡ νηστεία περιφρονῇ-
ται. Μάθε τώρα καὶ πῶς εὐφραίνεται, ὅταν αὐτὴ τηρεῖται
καθὼς δηλαδὴ ὅταν αὐτὴ ὑβρίσῃ, εἰς τὸν ὕβρισαντα ταύ-
την τὸν θάνατον ὡς πονὴν ἐπέβαλε. ἔπειτα πάλιν καὶ ὅταν αὐ-
τὴ ἐπιλήθῃ, τὸν θάνατον ἀνέκαλεσε. Διότι θέλων νὰ σοὶ δεί-
ξῃ τὴν δύναμιν τῆς δυνάμεως ἐξουσίας εἰς αὐτήν. Ἐμετὰ τὴν
καταδικαστικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν μετὰ τὴν ἀπαγογὴν πρὸς
θανάτον ἐκτέλεσεν τοὺς ἀπαγομένους ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ
ὁρῶμαι νὰ διαρπάσῃ καὶ εἰς τὴν ζωὴν νὰ τοὺς ἐπιναφέρει
καὶ τοῦτο δὲν πῶς ἔκαμεν εἰς δύο ἢ τρεῖς ἢ εἰκοσι ὅπως, ἀλ-
λά καὶ εἰς λαὸν ὁλόκληρον. τὴν μεγάλην καὶ θαυμαστὴν πό-
λιν τῶν Νινευιτῶν ἡ ὅποια εἶχε νομισθεῖ διὰ τὴν ἐκτελεσθῆναι
καὶ πληροῖεν εἰς αὐτὸ τὸ βάρβαρον ἐκάλνε τὸ κεφάλι καὶ ἐ-
πρόκειτο νὰ δεσφῇ τὴν δύναμιν φερόμενην πληγὴν. Αὕτη
ὅταν κάποια δύναμις ἰσχυρὰ ἐπέταξε ἀπὸ ἐπάνω τῆς τῆς ἀρ-
πάξε ἀπὸ αὐτοῦ τὰς πύλας τοῦ θανάτου καὶ εἰς τὴν ζωὴν τὴν
ἐπανάφερε.

31. Ἄλλ' ἐὰν θέλετε διὰ ἀκούσασθαι καὶ τὴν ιστορίαν
αὐτῆς. «Καὶ ἔγινετο, λέγει, λόγος Κυρίου πρὸς Ἰωνᾶν λέ-
γων ἀνάστηθι καὶ πορεύθη εἰς Νινεὺν τὴν πόλιν τὴν με-
γάλην» Ἰων 1, 1. Ἀμέως αὐτὸν ὅπου τὸ μέγεθος τῆς πό-
λεως θέλει εἶναι διὰ συγκρίσιν διὰ ἐγνώριζε τὴν μελλοντι-
κὴν φωνὴν τοῦ προφήτου. Ἀλλὰ διὰ ἀκούσασθαι καὶ τὸ κή-
ρυγμα. «Εἰ τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινεὺς καταστραφῆσεται»
Ἰων 3, 4. Καὶ διὰ τὸν λόγον τὰ κακά, τοῦ μέλλου νὰ
καρπῆ προλέγετο. Διὰ τὸ μὴ κάμει ἔχειν, ποῦ ἡ ἀλήθεια
διὰ τοῦτο καὶ μετὰ νενόησαν ἠπειλήσε διὰ τὸ μὴ ἀπαγῆναι εἰς
γένεον. «Ὡς οὗ φοβίζων λέγει τὸ λόγιον καὶ διὰ τὸ οὐκ ἀν-
τιπρὸς τὰ πράγματα. Διὰ ποῖον δὲ λόγον καὶ τὴν προθεσίαν
εἰς πόλιν στεγνὸν περιορίζει χρόνον. B Διὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν
βαρβαρίαν τῆς ἀρετῆς. βαρβαροὺς ἀνθρώπους τοὺς Νινεὺσιτας,
οἱ ὅποιοι εἰς διάστημα τριῶν ἡμερῶν ἠμάρτανον. ὅσον μεγά-
λην ἀγῆν ἐξ ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν ἀρετὴν νὰ διαλύσῃ καὶ τὴν
καὶ Θεοῦ φιλοφρονέσας νὰ μετανοήσῃ. ὁ ὅποιος ἠκούσθαι εἰς
τὸ εἶναι τριῶν ἡμερῶν διὰ τοῦτο πολλὰ ἡμάρτανον καὶ
τὸ ἡμάρτανον καὶ ἀνεναντίας καὶ ἀνὰ ἀρετὴν ἀνατρέψαι τὸ ἀμάρ-

ἥματα ἔκεις διασπράξει.

Διότι ὅπως ὁ νυθρός εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἀδιόφορος, καὶ ἂν λάθῃ πολλοὶ χρόνοι, ὡς προθέσμιαν διὰ τὴν μετανοήσῃ, τίποτε τὰ σπουδαίων δὲν κάνει. οὐτε μετὰ τοῦ Θεοῦ θὰ συμμιχθῇ λόγῳ τῆς καθύπερθε σου, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὁ ὅρος στήριος καὶ θερμός κατὰ τὴν προθυμίαν καὶ μὲ πολλὸν ζῆλον καὶ ὁρμήν τὴν μετάνοιαν τοῦ φανερωθῆναι καὶ σὲ μικρὰν χρονικὴν στιγμὴν πολλοῦ χρόνου ἀναστήματα γὰρ ἀφανίσθῃ θὰ διενεθῇ. Ὁ Ἰσραὴλ φορὰς ὁ Πέτρος δὲν ἠρνήθη τὸν Χριστόν. Δὲν τὸν ἠρνήθη μετὰ τὴν τριτὴν φορὰν. Δὲν ἔκαμε τοῦτο διότι, ἐροῦσθ' ἡμῶς ὑπηρετισίας λόγια (Ματθ. 26, 69-70). Τὴ λοιπὴν συνδῶν Ἐκρειάσθη πολλά χρόνια διὰ τὴν μετάνοιαν. Καθόλου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἰδίαν νύκτα καὶ ἔπασσε καὶ ἐσηρώθη ἀπὸ τὴν πτώσειν, καὶ τὴν πλὴγὴν καὶ τὸ φάρμακον ἐδέχθη, καὶ ὁρμήσθη καὶ εἰς τὴν ὑγίαν ἐπανήλθε. Πᾶς καὶ κατὰ τὴν τρόπον. Μὲ κλάματα καὶ θρήνοις μάλιστ' ἀνὰ μετὰ τὰ πτωκὰ κλάματα, διότι μὲ πολλὴν ὁρμήν καὶ κατὰ τὴν ἐκτασὶν διὰ τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν εἶπεν, ὅτι ἔκλαιον ἀπλῶς ἀλλ' ἐκλάουσεν πικρὰς. Αὐτόθι 26, 75. Καὶ ποσὴ ἦτο τῶν δοκρίων ἐκείνων ἡ δύναμις κανεὶς λόγος νὰ παραστήσῃ δὲν θὰ δύνηθ' ἀλλὰ τὴν φανεράναι σαφὲς τῶν πραγμάτων τὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ Δαὲν μετὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην πτώσειν, τὴν λένου φοβερὰν, ἐπειδὴ κανένα κακὸν δὲν εἶναι ἴσον μὲ τὴν ἁρτίαν τοῦ Χριστοῦ μετὰ ἀπὸ τὸσον μεγάλου κακὸν πάλιν αὐτὸν εἰς τὴν πρᾶγνυμένην ἐπανέφερε τμήν, καὶ τὴν ἐπιστάσειν τῆς οἰκουμένης. Ἐκκλησίας τοῦ ἐνεκείρισε. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἀπ' ὅλα εἶναι, ὅτι μὲς τὸν εἰδείξεν ὅτι περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀποστόλους πρὸς τὸν Δεσπότην ἀγάπην ἔχει Διότι, «Πέτρε, λέγει, φιλεῖς με πλεον τοῦτων.» (Ἰω. 21, 15). Μὲ αὐτὸ δὲ ἔπασσε δὲν εἶναι ἴσον ἀπὸ ἀπονεύς ἀρετῆς. Ἐ διὰ τὴν μὴ λέγῃς δὲ, ὅτι τοὺς Νινευίτας δικαίως συνεκαθάρσε, διότι, ἴσαν ἄνθρωποι θάρδαροι καὶ ἀνόητοι, ἐπειδὴ, ὅπως λέγει, «Ὁ νόμος δουλαί, ὁ μὴ εἶδος τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου οὗτο καὶ μὴ τοῖσας δοθήσεται ὀλίγος.» Λουκ. 12, 46. διὰ τοῦτο εἰς τὸ μέσον σου ἔφερα καὶ τοὺς Πέτρον, δοθὼν πού παλιν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ κυρίου τοῦ ἐγνώριζε. Ἀλλ' ὅμως καὶ οὗτος ἂν καὶ ἡμάρτησε καὶ μάλιστ' αὐτὴν ἐσκατὴν ἀμαρτίαν βλέπε εἰς πόσον ὕψος πωρησίας ἀνῆλθε.

Μὴ λοιπὸν καὶ σὺ ἔνεκα τῶν ἁμαρτημάτων σου κἀντὶς τὸ θάρρος σοι καὶ ἀποσηρευθῇς. Διότι τὸ χειρότερον σημεῖον τῆς ἁμαρτίας εἶναι, τὸ νὰ μὴν κάποιος εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὸ φοβερωτέρον τῆς πτώσεως, τὸ νὰ κείται ἕνας εἰς

τὴν πτώσειν. 12 Α Δ, αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος θρηγεῖ καὶ κλαίει. Τοῦτο θεωρεῖ ἄξιον πένθους. «Μήπως γάρ, λέγει, ἐλθόντα μοι πρὸς ὑμᾶς ταπεινώσῃ με ὁ Θεός καὶ πενθήσω πολλούς, οὐκ ἔτι ἡμαρτηκότων ἀπλῶς, ἀλλὰ τῶν μὴ μετανοησάντων. Ἐπὶ τῇ ἀσελγείᾳ καὶ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ ἡ ἐπύραξαν.» (Β' Κορ. 13, 21). Διὰ μετάνοιαν δὲ πᾶσι καιρὸς καταλλήλότερος δύναται νὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς νηστείας.

3. ΑΛΛ' ὅτε ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν. Αὐτοῦ δὲν ἤκουσε τοῦτους τοὺς λόγους ὁ προφήτης, «κατέβη εἰς Ἰερουσαλὴν καὶ φωνεῖν εἰς θάλασσαν καὶ πρὸς πᾶσαν Κερίαν.» Ἰων. 1, 3. Ποῦ φωνεῖται, ἀνθρώπε. Δὲν ἤκουσε τὸν προφήτην ποὶ λέγει «Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσηγορίου τοῦ φωνεῖ.» Ψαλμ. 138, 7. Εἰς τὴν νῆα. Β' Ἀλλὰ, «τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς.» (Ψαλμ. 23, 1). ΑΛΛ' εἰς τὸν Ἄδην «ἐκὼν κατὰ τὴν εἰς τὸν Ἄδην, λέγει, πάρε.» Εἰς τὸν οὐρανόν, «Ἀλλ' εἰς τὸν οὐρανόν, οὐ καὶ εἰς τὸν οὐρανόν, εἰς τὴν θάλασσαν. ἔκει ἔκει, λέγει, κατέβη με ἡ δεξιὰ σου.» Ψαλμ. 138, 8-11. Αὐτὸ ἀκριβὲς ποὶ συνέβη καὶ εἰς αὐτόν. ΑΛΛ' τέτοια εἶναι ἡ ἀμαρτία εἰς πολλὰ ἀνοήτων ἐμβάλλει τὴν ψυχὴν μας. Καθὼς δηλαδὴ ὅσοι ἐλαιομένοι εἶναι λόγῳ μέθης ὁσποία δῶν καὶ ἔχει περιφέρονται καὶ αὐτοὶ θάρδαροι, καὶ ἂν ἀρτηνός, καὶ ἂν οὐκ ἔσονται ἄλλο εἶναι κάπως ἀπὸ τὴν πόδια τοὺς λήπτουν μέση, διότι δὲν προφύλασσονται, εἶναι καὶ ὅσοι ἐγλωστέρουν εἰς τὴν ἀμαρτίαν οὐκ μεθυσμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀμαρτίας πρᾶξεις εἶναι. Ὁ καὶ δὲν ξέρουσι τι κάνουν, οὔτε διὰ τὰ πόρνητα, οὔτε διὰ τὰ μέλλοντα προνοοῦν καὶ ἐνδιαφέρονται.

Μακρὰν ἀπὸ τὸν Δεσπότην θέλεις νὰ φύγῃς. Λέγε μοι λοιπὸν περὶ αὐτοῦ λίγο καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα θὰ μάθῃς ὅτι πῶς ἀπὸ τῆς δοίλης τοῦ Θεοῦ θαλάσσης τὰ χέρια δὲν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ διαφυγῇς. Διότι μόλις οὕτως ἐπιβεβαιώσῃ εἰς τὸ πλοῖον, ἔκεινη ἀμέσως τὰ κύματα ἀνύψωκε καὶ μάλιστ' αὐτὸν πολλὸν μεγάλο ὕψος. Καὶ ὅπως μία ὑπὲρ τῆς εὐγενείας, ὅταν εὖρη σινδωνίον τῆς ποὶ ἐδραπέτευσε, διότι ἐκλεψε κατὰ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κυρίου τῆς δὲν ἀπομακρύνεται. Ὁ ἀλλὰ πέρα πολλὰς ἐνοχλήσεις παρέχει εἰς αὐτοὺς τοῦ τὸν ἐδέχθησαν, ἕως ὅτου τῆς τὴν ὥσων καὶ ἀπέβη εἰς τὸν αἰρὸν τῆς. Ἐπὶ ἀκριβὲς καὶ ἡ θάλασσα, ἥρα εἶρε τὸν συνδουλὸν τῆς καὶ τὸν ἐγνώρισε ἀναρίθμητα ἐμπόδια παρέχει εἰς τοὺς γνότας ταράττουσα, φωνάζουσα μὴ σιγούσα εἰς δικαστήρια, ἀλλ' ἀπελτοῦσα αἰτάνδρον νὰ θυθῇ τὸ πλοῖον, αὐτὸν τὸν συνδουλὸν τῆς δὲν θὰ τῆς ἀπέδιδον.

Τὴ λοιπὴν αἱ ναῦται ἔκαμον ἐν τῷ ταῦτα ἐγίνοντο. ε'Ε-

ποιήσαντο, λέγει, ἐμβολὴν πᾶν σκευὸν τῶν ἐν τῇ πλοίᾳ» (Ιω. 1, 5, ὅστις ὅλον το βάρος μέσα ἀκόμη ἔμενε, δηλαδή τοῦ προφήτου τὸ σῶμα, τὸ βαρὺ φορτίον διὰ λόγῳ τῆς φύσεως τοῦ σώματος, ἀλλὰ ὅντιναι τοὺς θάρους τῆς ἁμαρτίας. Ἡ πειρὴ τότε δὲν εἶναι τῶσαν βαρὺ καὶ δυσβάστακτος, ὅσον εἶναι ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ παρακοή διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Ζαχαρίας Ε' τὴν παρέστησε μὲ τὸν μόλυσθον (Ζαχαρ. 3, 7). Ὁ Δαυὶδ δὲ τὴν φασὶν αὐτῇ περιγράφειν ἔλεγε «Αἰ, ἀνυμνα, μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλάν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρυνθήσαν ἐπ' ἐμέ» Πсалм 37, 5. Ὁ δὲ Χριστὸς πρὸς ἐκείνους ποὺ ἔζησαν μὲ πολλὰς ἁμαρτίας ἔλεγε «δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς» (Ματθ. 11, 28). Αὕτη λοιπὴν καὶ ἡ πλοῖον ἐβάρυνε τότε καὶ νὰ τὸ θυθῆται ἔμελλε, ὁ δὲ Ἰωάννης ἐκωμῶσα καὶ ἐπροκάλεσε βαρὺς ὁ ἴσως τοι ἦτο διὰ ἀποεὐχαρίστησιν ἄλλὰ ἀπὸ λύπης, διὰ ἔξ ἀμελείας, ἀλλ' ἐκ στενοχωρίας διότι οἱ ἐννοημένοι ὑπερέβαινεν γράναρα τὰ ἁμαρτηματὰ τῶν ἀισθάνοντα τὸ ὅποιον καὶ ἐκείνος ἔπαθε.

32 Ἀ' Ἄκουε δηλαδὴ διατρέχε τὴν ἁμαρτίαν κατάλαβε τότε τῆς ἁμαρτίας τὸ καταστρεπτικὸν ἀποτέλεσμα, διότι τέτοιο πρᾶγμα εἶναι ἡ ἁμαρτία. Ὅταν γίνῃ ἡ γεννήσις της, δηλαδή διαπραχθῇ ἡ ἁμαρτία, τότε δημιουργεῖ τοὺς φοβερούς πόνους εἰς τὴν ψυχὴν ἢ οἵαυτα τὴν ἐγέννησις, ἀντιθέτως μὲ τὸν φυσικὸν νόμον τῆς ἰσχύος μας γεννήσεως διότι ἡμεῖς μὲν γεννιῶμεν παύσαντες τοὺς μητρικοὺς πόνους, ἐνῷ ἡ ἁμαρτία καταδρασκεῖται μὲ τοὺς πόνους τοῦ λογισμοῦ οἱ ὁποῖοι τὴν ἐγέννησαν. Τὶ λοιπὸν ἔκαμε ὁ ἐκτελὼν τὰς διαταγὰς τοῦ κυβερνήτου τοῦ πλοίου, τὸν ἐπληρώσας καὶ τοῦ λέγει πάντοτε καὶ ἐπικαλῶν Κύριον τὸν Θεόν σου» Ιω. 1, 6. Κατάλαβε πλέον ἐκ τῆς πειρᾶς ὅτι δὲν ἦτο τυχαία ἡ τραυματία, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐτελέη ἡ πληγὴ αὕτη διὰ τὴν θαλασσοπαρακὴν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ υπερνικηθῇ δι' ἀνθρώπινης δεξιότητος, καὶ διὰ τὸ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κυβερνήτου καμμία ἐπιβλαβὴ δὲν προήρχετο. Β' διότι ἄλλου ἀνελαττέρου κυβερνήτου εἶλον ἀνάγκην τὰ γινόμενα, ἔκεν νοῦ, ποῦ κυβερνᾷ τὸν κοσμον ὅλον καὶ τῆς ἀνωθεν βοηθείας εἶλον ἀνάγκην διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι κοινὰ πονοῦν σχοινὶ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀφίσταντες καὶ ἀπὸ τὴν κατηλασίαν τὰ χέρια ἀπομακρύνανται, ἔρακε τὸν αἰθρᾶν τὸ ἀνέψακτον καὶ τὸν Θεὸν παρεκαλεῖσάν.

Ἐπειδὴ δὲ οὔτε διὰ τοῦ πρώτου τοῦτο ἡ κατάστασις ἐκαλίσσετο, ἐρχομένων κληρῶν καὶ τῆς ἐβόης πλέον ὁ κληρὸς διὰ τὴν ψήφον τὸν ὑπερβῆναι τῆς τιμωρίας. Οἱ δὲ ναῦται

οὔτε τότε δὲν τὸν ἐπληραν νὰ τὸν καταποντίσουν ἀλλὰ ἐνφύσας θόρυβος καὶ παρακῇ ἐγένετο, οὐκ νὰ εὐρίσκοντο εἰς πολλὰν ἡσυχίαν δικαστήριον εἰς τὸ πλοῖον συνεκρότησαν καὶ νὰ ὁμολογήσῃ καὶ ἀπολογηθῇ τοῦ ἐπέτρεψαν καὶ ὅλα μὲ προσοχὴν ἐζήταζον, Ὡς οὐκ νὰ ἦσαν ὑπεύθυνοι εἰς κάποιον διὰ τὰς ἀποφάσεις ποὺ θὰ ἐλάμβανον. Ἄκουσε λοιπὸν αὐτοὺς ποῦ ὅλα τὰ ἐξετάζουν ὅπως γίνεται εἰς τὸ δικαστήριον Ποῦ εἶναι ἡ ἐργασία σου καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, καὶ ποῦ πηγαίνεις, καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχαν καὶ ἐκ ποῦ ποῖα λαοὶ εἶσαι σὺ. Καίτοι δὲ ἡ μὲν θάλασσα τὸν κατηγοροῦσε διὰ τῆς ἰσχυρᾶς θαλῆς της, τὸν ὑπέδειξε δὲ ὁ κληρὸς ὡς αἴτιον καὶ ἐπιστρέψαν ἐναντίον του, ἐν τούτοις οὔτε μετὰ τὴν κατακραυγὴν τῆς θαλάσσης καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ μαρτυρίαν τοῦ κληρικοῦ σπεύδουσιν νὰ ἐκδέκωνται τὴν ἀπόφασιν. Ἀλλ' ὅπως εἰς τὰ δικαστήρια, ἐνῷ κατηγοροὶ εἶναι παρόντες καὶ μάρτυρες παρίστανται καὶ ἔλεγκται γίνονται, οἱ δικασταὶ δὲν ἀκούονται εἰς αὐτοὺς, οὔτε διδίδουσιν τὴν ἀπόφασιν, Ὁ προτοῦ αὐτὸς οὗτος ὁ κατηγορούμενος ὁμολογήσῃ τὴν ἐνοχλήν του, ἔτσι ἀκριβῶς καὶ ἐδῶ οἱ ναῦται, ἀνθρώποι θάρραροι καὶ ἀνόητοι, τὴν τάξιν τῶν δικαστηρίων ἐμμελῶν καὶ μάλιστα ἐνφύσας φόβος, τὴν τραυματία, τὴν παρακὴν ἦτο γύρω τους, ἡ δὲ θάλασσα οὔτε νὰ ἀναπνεύσουν δὲν τοὺς ὄφιν, διότι ἐθρομυθόσε καὶ μὲ ὄφιν καὶ μανία καὶ βαλὴν ἔτρεχε καὶ τὰ κύματα συνεχῶς ἐξέγειρε.

Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν προήρχετο, ἀγαπητοί, ἡ τὴν πρόνοια διὰ τὸν προφήτην. Ἀπὸ τὴν θεῖαν οἰκονομίαν διότι ὁ Θεὸς ἐπερνεῖν ἔτσι τὰ πράγματα, διδάσκων διὰ τοῦτο τὸν προφήτην νὰ εἶναι φιλόνητος καὶ ἐπιμελής καὶ λέγων πρὸς αὐτὸν οὐκ οὐδὲν τὰ ἔλεγε. Μάρτυρος τοὺς ναυτας, ἀνθρώπους ἀνοήτους Ε' αὗτοι μὲν δὲν περιφρονοῦν αὐτὴν μίαν ψυχὴν, οὔτε δι' ἓνα σῶμα, τὸ ἰδικόν σου, δὲν ἀδιαφοροῦν, ἐνῷ οὐ δολοκλήρουν πάλιν μὲ τὴν μυστικὴν κακοήθειαν, ἐπὶ τὴν ἐκτελέσαν ἀπὸ σέ, νὰ καταστραφῇ. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἐκείνων ὁ ἀποῖος ἦτο αἴτιος τῶν κακῶν ποῦ τοὺς συνέβησαν, ἀπὸ τὸν ἀνεκάλυψαν, οὔτε τότε ὁρῶν νὰ τὸν καταδικάσουν, οὐ δὲ χωρὶς κανένα παρόντων νὰ ἔχει κατὰ τῶν Νινευιτῶν, τοὺς ἐπὶ τὴν καὶ κατέστρεψε. Καὶ σὺ μὲν, ἐνῷ ἐγὼ σὲ διέταξα νὰ ὑπάγῃς εἰς αὐτοὺς καὶ διὰ τοῦ κηρύγματος νὰ τοὺς καλέσῃς πρὸς σωτηρίαν δὲν ὑπήκουσες, 314 Α' ἐνῷ οὕτω, χωρὶς νὰ ἀκούσων τίποτε ἀπὸ κανένα, πᾶν μέσον πετρίζονται, ὡστε αὐτὸν ἔπρεπε νὰ τραυμῆθαι, νὰ σὲ ἐπαναφέρουν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν διότι καὶ μετὰ τὴν ἐκ μέρους τῆς θαλάσσης κατηγορίαν, μετὰ τὴν φωνήριον ποῦ ἔκαμεν ὁ κληρὸς,

ὅτε ὁ ἴδιος τὸν αὐτὸν τοῦ κατηγόρησε καὶ τὴν φυγὴν ἀπολόγησεν οὕτε τότε ἐπεπεισαν νὰ καταστρέψουν τὴν προφήτην ἀλλὰ ἀνακτὴν ἐδεικνόν καὶ συνεκροτούντα καὶ ὅλα ἐκόνον ὥστε αὐτὸν οὕτε μετὰ τὴν τὸσον ἀπόδειξιν τῆς ἐνοχῆς του, νὰ τὸν παραδόσῃν ἐκ τῆς ὁρμῆς τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ δὲν ἐπέτρεπεν οὕτε τοῦτο ἡ θάλασσα, μᾶλλον δὲ ὁ θεὸς δὲν ἔφαινε, διότι, ὅπως διὰ τῶν νοσητῶν, ἔτσι καὶ διὰ τοῦ κήτους, νὰ τὴν σκορπίσῃ ἤθελε. Ἐκ τούτου, ἀφοῦ ἤκουσαν «ἀρατέ με καὶ ἐμβαλετε εἰς τὴν θάλατταν καὶ καπῶσαι ἡ θάλαττα ἀπ' ὁρμῆς» (Ἰωάν. 1, 12) προσπαθοῦσαν μὲ θῆαν εἰς τὴν ἑρπὶν νὰ ἀπέλθουν, ἀλλὰ τὰ κύματα δὲν τοὺς ἐπέτρεπον.

4 Σὺ δὲ ὅπως εἶδες τὸν προφήτην νὰ φωνῇ, ἄκουσε αὐτὸν καὶ νὰ ἐξομολογῇται ὅπῃ τὸ δόθος τῆς κοιλίας τοῦ θαλάσσιου θηρίου. Διότι ἐκεῖνο μὲν, τὸ νὰ φύγῃ ὡς ἀνθρώπος ἔκιν ἄδυναμιας ἔπαθε, τοῦτο δὲ, τὸ νὰ ἐξομολογηθῇ, ὡς προφήτης ἐπέδειξε. Ἀποῦ λαοῦν. Ἐλθὲν αὐτὸν ἡ θάλασσα εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους, σὺν σὲ φυλακτὴν τὸν ἀπέθεσε, σφόν διὰ τὸν Δεσπότην διαφυλάττουσα τὸν φυγάδα. Καὶ οὕτε κύματα ἄγρια τὸν ἔλαβον καὶ τὸν ἀπέπνιξαν, οὕτε τὸ κήτος ποὺ ἦτο ἀγριώτερον ἀπὸ τὰ κύματα καὶ τὸν δόκεθαι εἰς τὴν κοιλίαν του. τὸν κατέστρεψε. Ὁ ἀλλὰ τὸν διέσωσε καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸν ἐπανέφερε καὶ θάλασσα καὶ κήτος παρὰ τὴν φωνὴν τῶν ὑπήκουσαν, ὥστε δι' ὅλων ὁ προφήτης νὰ διδάσκειται. Ἀποῦ λαοῦν ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν ἀνέγνωσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ ὡς ἐπιστολὴν βασιλέως τιμωρίαν ἀναγγέλλουσα καὶ ἐφωτοῦσε λέγων· «Ἐτι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευὶ καταστραφήσεται» (Ἰωάν. 3, 4).

Ἦκουσαν τοῦτο ἀκρίνοι. δὲν ἐδείξαν διωπιστίαν οὕτε τὸ ἐπὶ τὴν ἀφῆρκατα, ἀλλὰ γρήγορα ὅλοι μαζί εἰς τὴν νηστείαν ἔτρεξαν, ἄνδρες γυναῖκες δοῦλοι, κύριοι, ὀρκοντες, ἀρχόμενοι, παιδιὰ γέροι. Οὕτε τὰ ἄλογα ζῶα θύειναι ἔξω ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔργον (Ἰωάν. 3, 8). Παντοῦ σάκκος, παντοῦ στάκτη, παντοῦ θάψος καὶ δόρυμός. Ὁ Διότι καὶ αὐτὸς ποὺ τὸ στέμμα ἐφορούσε, κατέβη ἀπὸ τὸν θρόνον τὸν βασιλικόν ἐπάνω εἰς σάκκον θύειν, εἰς τὸ κεφάλι στάκτη ἔρριψε καὶ ἔτσι τὴν πόλιν ἀπὸ τοὺς κινδύνους ἐξήγαγε. Καὶ ἔβλεπε κανεὶς παραδοξὸν πρᾶγμα. ὁ σάκκος νὰ τιμᾶται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ περισσότερον ἀπὸ τὴν βασιλικὴν πορφύραν. Διότι αὐτὸ που δὲν ἤμπορεσε νὰ κόμῃ ἡ ὀλυμπία, τὸ ἔκαμιν ὁ σάκκος. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν κατωρθώσε τὸ στέμμα, τὸ κατωρθώσεν ἡ στάκτη.

Βλέπουμε, δι' ὅτι χωρὶς λόγον εἶπαν προηγουμένως, δι' ὅτι τὴν νηστείαν ἀλλὰ τὴν μέθην καὶ τὴν πολυφαγίαν πρέ-

πει νὰ φοβοῦμεθα, Διότι ἡ μὲν μέθη καὶ πολυφαγία τὴν πόλιν, ἐνθ' ἦτο ἀκίνητος, τὴν ἐκλόνησε καὶ ἐκτρόμαξε νὰ τὴν μάθῃ κόπῃ. Ἡ νηστεία ὅμως ἐνθ' αὕτη ἐκλονίζετο καὶ ἔμελλε νὰ καυτεῖται, τὴν συνεκρότησεν εἰς τὴν θέσιν τῆς.

Ἐ Διὰ τῆς νηστείας καὶ ὁ Δανιὴλ, εἰσελθὼν εἰς τὸν λαὸν τῶν λεόντων, ἐξήρατο ἐξ αὐτοῦ δόξαθῆς, ὡς ἐπὶ εἶπεν ἐπισκοπῶνται μὲ πρόβατα. Διότι ἂν καὶ τὸ θηρία ἔβραζον ἀπὸ τὸν θυμὸν τῶν, καὶ τὰ πρόβατα τοὺς ἐκαρτυροῦσαν τὰς φωνικὰς τῶν διαθέσεις, δὲν ἤγγιζον τὸ τραπέζι, ὅπου ἦτο γόρυνον διὰ τὸν Δανιὴλ, ἀλλὰ, δι' καὶ ἡ φύσις τῶν τὸ παρακαλοῦσε, ἀφοῦ τίποτε δὲν εἶναι ἀγριώτερον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ θηρία καὶ ἡ πείνα, διότι ἦσαν νηστικά ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας σὺν κάποιοις δῆμος νὰ ἐκλόγητο μέσα καὶ νὰ τὰ ἐφωτοῦσε νὰ μὴ ἔγγισουν τὰς σάρκας τοῦ προφήτου, δὲν ἐπληρώσαν ἀπὸ οὐθυσίαν αὐτὴν τὴν τροφὴν (Δαν. κεφ. 3).

Μὲ αὐτὴν καὶ αἱ τρεῖς παῖδες εἰσελθόντες εἰς τὴν βαθυλινωκὴν κόλμιν καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον παραιμεινόντες εἰς τὸ πῦρ τῆς κομίνου. 11⁵ Ἀ ἀπὸ τοῦτο τὸ πῦρ λαμπρότερα ἔχοντες τὰ σωματὰ ἀπὸ τῆς κομίνου τότε ἐξῆλθον¹ καίτοι θεβαίως ἔδιν τὸ πῦρ ἐκεῖνο ἦτο πράγματι πῦρ, πῶς δὲν ἔκανε τὰ ἔργα τοῦ πυρός. Εἰάν σωματὰ ἦσαν ἐκεῖνα τὰ σωματὰ, πῶς δὲν ἐπλάκωναν διὰ τοὺς παθόντας τὰ σωματὰ. Πῶς, ἔρωτησε τὴν νηστείαν καὶ θὰ σοῦ ἀποκαθῇ καὶ αὐτὴ θὰ σοῦ λύσῃ τὸ αἶνγμα. Διότι καὶ πράγματι αἶνγμα ἦτο, ἐπειδὴ σωματὰ ἐράχοντο πρὸς τὴν φωτὶν καὶ ἐνικοῦσαν τὰ σωματὰ. Εἶδες παράδοξον μύκην. Εἶδες παρὰδοξότερον τὴν νήκιν. Θαύμασε τὴν νηστείαν καὶ ὑποδέξου τὴν μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας. Διότι ὅταν καὶ μέσα εἰς τὴν κόλμιν θοῦθῃ, καὶ μέσα εἰς τὸν λαόν τῶν λεόντων διαφυλότη, καὶ δόξοντες ἀποκακρύνῃ καὶ ἀπόφασιν Θεοῦ αἰκυρόνῃ, ἔκ καὶ παθὼν μανίαν καταστέλλῃ, καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν μὲς ἐπαναφέρει καὶ πολλὴν γαλήνην εἰς τοὺς λογισμοὺς μας ἐπαφέρει, δὲν εἶναι ἐσκόπη τρέλλα νὰ τὴν ἀπορεῖναι καὶ φοβοῦμεθα, ἐνθ' ὅσο ἀνασθῇ εἰς τὰ κέρια τῆς ἔκει. Τὴν φοβοῦμεθα λέγει, κάποιοις, ὅπῃ φθέρει τὸ σῶμα καὶ ἀσθενῶν τὸ κάνει. Ἀλλὰ ὅσον ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος, δηλαδὴ τὸ αἶμα, φθέρεται, τόσο ὁ ἐσωτερικὸς, δηλαδὴ ἡ ψυχὴ, γίνεται νεωτέρα ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα (3^ο Κορ. 4, 16). μᾶλλον δὲ, ἐάν θελήσῃ καλά νὰ ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ μῆτερά τῆς σωματικῆς ὑγείας θὰ τὴν εὖρησι νὰ εἶναι.

12. Ἐντεθεν προφανὲς ἔχει ἐμπνευσθῇ καὶ ὁ ὑπογράφος τοῦ θαλασσινοῦ τῆς Α. Κυριότης τὸν Νηστεϊαν.

Καί εάν δὲν πιστεύεις εἰς τὰ λόγια μου, ἐρώτησε δι' αὐτὰ τοὺς ιατροὺς καὶ αὐτοὶ καλλίτερα θὰ σοῦ τὰ εἴπωσι, ὅτι οἱ ὁποῖοι τὴν μὲν πτωχείαν ματέρα τῆς υγείας ἀνοράζουσιν, τοὺς δὲ νόνους τῶν ποδῶν καὶ τοὺς πονεκεφάλους καὶ τὰς ἀποπληξίας καὶ τὴν φυματικίαν καὶ τὴν υδρωπικίαν καὶ τὰς φλεγμονὰς καὶ τὰ ἀποστήματα καὶ ἀνορθώσιμους ἄλλων νοσημάτων πληθύνοντες ἀπὸ τὴν πολυτελεῖ διαπαν καὶ τὴν πολυφαγίαν προέρχονται, λέγουσι, "ὅτι μικρὰ αὐλάκια μολυσμένου νεροῦ, ποὺ πηγάζουν ἀπὸ πάρα πολὺ μολυσμένην πηγὴν, καὶ τοῦ σώματος τὴν υγείαν καὶ τῆς ψυχῆς τὴν σωτηρίαν καταστρέφουσιν."

5. Ἄς μὴ φοβούμεθα λοιπὸν τὴν νηστείαν, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ κακοῦ μᾶς ἀπολλύσκει. Δὲν οὐκ εἶδον αὐτὴν τὴν συμβουλὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ οὐκ εἶδον, ὅτι ἄλλ' ἐπειδὴ βλέπω πολλοὺς ἀνθρώπους, ὅταν νὰ πρὸςκαί νὰ παραδοθῶν εἰς ἀγρίαν γυναικα, εἴτι διατάζουν καὶ δυσκολεύονται καὶ διὰ μέθης καὶ πολυφαγίας σήμερον καταστρέφουσιν τὸν δευτὸν τους. Διὰ τοῦτο οὐκ συμβουλεύω, ὥστε τὴν ἀφέλκω, ποὺ θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς νηστείας νὰ μὴ καταστρέψῃς, ἐπιδοδόμενος πρὸς τῆς νηστείας εἰς λαμπρίαν καὶ μέθην. Διὰ καὶ οἱ στοματικοὶ ἀνθρώποι, ὅταν πρὸςκαί πικρὰ φάρμακα νὰ πίνουν, ἂν γεμίσουν πρῶτον τὸ στομάχι των ἀπὸ τροφῆς καὶ κατόπιν τὰ φάρμακα λάβουν, τὴν μὲν πικρίαν τῶν φαρμάκων ἀπέμειναν, τὴν δὲ ἀφέλκω αὐτῶν ἔκταναν, ὅσοι μὲ τὴν πολυφαγίαν κάνουν δυσκολοτέραν τὴν πάλιν τοῦ φαρμάκου πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς κακῆς τῶν ἐπιβλαβῶν χυμῶν τοῦ στομάχου ἐπιδρομῆς. Διὰ τοῦτο οἱ ἱατροὶ διατάσσουσιν αὐτοὺς νὰ κομίσανται, κυρίως νὰ φάγουν, ἢ διὰ νὰ προσβάλῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅλη ἡ δύναμις τῶν φαρμάκων τοὺς χυμοὺς τῶν νοσημάτων περιττωμάτων. Τὸ ἴδιον καὶ ἐπὶ τῆς νηστείας γίνεται. Εάν μὲν ἀπὸ πολλὴν μέθην γεμίῃς τὸν δευτὸν σου σήμερον, καὶ αὐτὸν ἄλλως ποὺ ἀπὸ ἐκείνης προσφερόμενον φάρμακον ἀφαιρῇς, καὶ ἀναμελῇς τὸ κῆρυξ. Καὶ τὸν μὲν κόπον ὑπομένεις, ὅτι ἐκ κέρους τοῦ φαρμάκου δὲν ἀπολαμβάνεις, διότι εἰς τὸ πρόσωπον κακόν, ποὺ ἔφερον ἡ μέθη, διαπαν δὲ τὴν αὐτοῦ τὴν δύναμιν. Εάν δὲ ἔλαφρον εἰς αὐτὴν τὸ σῶμα παρασκευάσῃς καὶ μὲ διαιτητὴν διάνοιαν δεχθῇς τὸ φάρμακον, πολλὰ ἀπὸ τὰ παλαιὰ ἀμαρτήματα θὰ ἡμπορέσῃς τελειῶς νὰ ἐξελίξῃς.

16. Α. Ἄς μὴ ἐρκώμεθα λοιπὸν διὰ τῆς μέθης εἰς τὴν νηστείαν, ὅτε πάλιν ἀπὸ τῆς νηστείας εἰς τὴν μέθην νὰ κα-

18. Τοῦτο καὶ ἡ σύγχρονος ἱατρικὴ ἐπιβεβαιώνει.

ταλῆγμεν, διὰ νὰ μὴ συμβῇ, ὅτι γίνεται εἰς ἓνα ἀρρωστον σῶμα, πρὸ μέλλει νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ τὸ ἀποῖον γίγνεται χειρότερον, εάν ἕνας τὸ κρεβάτι μὲ κλισιά. Τοῦτο καὶ εἰς τὴν ψυχὴν μας γίνεται, διότι καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, δολοφία καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπὸ τὸ τέλος τῆς νηστείας, τὴν νηστεία, ποὺ δίδει ἡ νηστεία, τὴν ἐπισπαστικὴν μὲ τὸν σκοπιμὸν, ποὺ φέρει ἡ μέθη. Ἐάντι καθὼς ἐκείνοι, ποὺ μέλλουσιν μὲ τὰ θηρία νὰ ἀνασταθῶν, ἀποσπῶν ἀπολλύουσιν διὰ πολλῶν μέσων τὸ ἀσπαστικὸν μέλι τοῦ σώματος των εἰς τὰ ὅποια αἱ τέλην εἶναι θανατηφόροι, τότε πρὸς ἐκείνους ἀρχίζουν τὴν μέθην, ὅσοι καὶ τώρα πολλοὶ ἀνθρώποι ὑπάρχουσιν οἱ ὁποῖοι μέλλουσιν νὰ ἀνασταθῶν πρὸς τὴν νηστείαν ὅταν μὲ θηρίον κατὰ τὴν ἴσιν μὲ ἐκείνους τρόπον, ἀπλῶνται καλὰ μὲ τὴν πολυφαγίαν, καὶ ἀποσπῶν ἀπὸ τὸ πάλιν φανερὸν καὶ σκοπιμὸν ἡ διάδοξίς τους ἀπὸ πολλῶν παραφροσύνην, ὑποδέχονται τὸ γαλῆριον καὶ ἡσυχίαν τῆς νηστείας ὁμοῦ. Καὶ ἂν μὲν σὲ ἐρωτήσω διὰ ποῖαν λόγον εἰς τὸ λαοὺν τρέχεις σήμερον, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ τὴν νηστείαν μὲ καθεστὸν τὸ σῶμα, μοῦ ἀπαντᾷς. Εάν δὲ ἐρωτήσω διὰ ποῖον λόγον μεθας. Ὁ ἐπεὶ εἰς τὴν νηστείαν πρὸςκαί νὰ εἰσελθῇ, πάλιν θὰ μοῦ εἴπῃς. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἄπονον, μὲ σῶμα μὲν καθαρόν, μὲ ψυχὴν δὲ ἐκδοκῶν ἐκ τῆς μέθης τὴν καλὴν καὶ τὴν εὐαγγελίαν νὰ ὑποδέχῃς.

Ἦτο δυνατόν καὶ περισσότερο ἀπ' αὐτὰ νὰ εἴπωμεν, ἀλλὰ εἰς τοὺς φρονήτους καὶ ταῦτα ἀρκετὰ εἶναι διὰ νὰ διορθωθῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νὰ ἀκούσῃς τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς, εἶναι ἀνάγκη νὰ τελειώσω τὸν λόγον. Διὰ καὶ ἡμεῖς μὲν ὅταν τὰ τοσπανόπουλα κατὰ ἀπὸ τὴν πικρίαν τῆς βελανιδιάς ἢ λευκῆς, παύσων φλογέρον καλῶμεν κατὰ ἀπὸ τὴν σκάν τῶν τερπῶν τοῦτων καθήκοντων καθήμενοι, ἐντὶ οὗτος ὅπως ὁ ἄριστος ἐκείνος μουσικός, ποὺ παίζει καθὼς κρουσὴν καὶ μὲ τὴν συμφωνίαν τῶν κρουσμάτων αὐτῇ ἀντιπῶντες εἰς ἀντιπῶντες σοφίας ἀλόκληρον ὁμοῦ. Ὁ δὲ διὰ τῆς συμφωνίας τῶν καὶ καὶ ἀλλὰ διὰ τῆς συμφωνίας τῶν λόγων τοῦ πρὸς τὰς πράξεις του, πολλὴν εἰς ἡμᾶς ἀφέλκω προξενεῖ. Τέτοιους καὶ ὁ Χριστὸς ζητεῖ διδοσκάλους. Ὁ γὰρ πᾶσι λέγει, καὶ διδάσκει, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. (Ματθ. 5, 19) Τέτοιους εἶναι καὶ οὗτοι καὶ διὰ τοῦτο μέγας εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἶναι. Εἴθε δὲ καὶ ἡμεῖς δι' ἐνκαὶν αὐτοῦ καὶ

16. Πρὸςκαί κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τοῦ πατρὸς, τοῦ ἐπισκόπου Ἁγιοπολίτης Φλεβιανῆς ἱστορὶ πολλὰς περιπτώσεις εἰς τὴν ἀμείαν τῆς Χρ-

τῶν προεπιπῶτων ὄλων, νῶ ἀξιωθόμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα θεοὶ εἶναι ἡ δόξα, ὁρῶν καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, νῶρα καὶ πᾶντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ

Εκφωρηθεῖσα τὴν ἐκ τῆς ἐβδομάδος
τῆς Ἀγίας Τεσσαρακοστῆς

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤ'

Ι Πόσον εὐκάριστα μᾶς εἶναι τῆς πνευματικῆς ταύτης θαλάσσης τὰ κύματα. Εἶναι γὰρ εὐκάριστα καὶ ἀπὸ τὰ κύματα τῆς πραγματικῆς θαλάσσης. Διότι ἐκεῖνα μὲν ἀνέμῳ ὀρέζονται, ταῦτα δὲ ἁεροστάτως ἐπιβουάᾳ δημιουργεῖται. 317 Α Καὶ ἐκεῖνα μὲν ὅταν ὑπνώνονται πολλὴν ἄγνοιαν εἰς τὸν κυβερνήτην τοῦ πλοίου δημιουργοῦν. ταῦτα δὲ ὅταν ἐμφανίζονται πολλὴν εἰς τὸν λέγοντα ποροποιῶν ἐπιβάλλουν. Διότι αὐτὰ μὲν εἶναι, τραχυμάδους θαλάσσης ὁπότες, ταῦτα δὲ ψυχῆς εὐφραυνόμενης σημεῖα. Καὶ ἐκεῖνα μὲν εἰς τοὺς θράκους ὅταν κτυπήσουν ἀσπρῇ ἵκων ἀφίνουσι, ταῦτα δὲ εἰς τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας προσκρούοντα γλυκεῖαν φωνὴν ἀφίνουσι. Ἔτσι καὶ αἱ πνοαὶ τοῦ ἱερῆς πνεύματος πρὸς εἰς τὰ σπαστά καὶ κύνουν τὰ σπάκια νὰ κλίνουν πρὸς τὰ κάτω καὶ πάλιν νὰ σηκώνονται, μωρῶνται τὰ κύματα τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἑρπύνην. Β Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ κύματα τῶν σπαστῶν αὐτὰ εἶναι γὰρ εὐκάριστα, διότι οἱ τοῦ νόμου τοῦ ἱερῆς. Ἀλλὰ τοῦ Πνεύματος ἡ χάρις τὰς ἰδικὰς αἰς ἀνοψαίει ψυχὰς καὶ ἐθέριαν καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖνο, διὰ τὴν ὁποῖον πρὸ πολλοῦ χρόνου ἔλεγεν ὅτι «Πῦρ ἦλθεν βαλεῖν εἰς τὴν γῆν καὶ τί θέλω εἰ μὴ ἀνθρώπων». Λουκ 12, 49. Τοῦτο γὰρ πῦρ βλέπω ὅτι ἔχει τοῦ καὶ καίει μέγα εἰς τὰς ψυχὰς σας. Ἐπειδὴ λοιπὸν τόσας πολλὰς λαμπάδας εἰς ἡμᾶς ὁ ἀόρατος τοῦ Θεοῦ ἔστησε, θεοὶ σπάζοντες εἰς αὐτὰς ἀπὸ ἐδῶ τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας διὰ νὰ διατηρηθῇ περισσύτερον χρόνον εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς.

Ο καιρὸς τῆς νηστείας εἰς τὸ τέλος πλέον σπευδεῖ, ἀπειρὸς ὅρου εἰς τὸ μέσον τοῦ σταθίου εἰμεθα. εἰς τὸ τέλος πλέον ἐφθάρμεν. Γ Διότι καθὼς ἐκεῖνος που ἤρχισεν ἕνα ἔργον ἡμποροῦμεν νὰ εἰπωμεν ὅτι ἐφθάρμεν εἰς τὸ μέσον, ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἦλθεν εἰς τὸ μέσον, ὅτι ἐφθάρμεν εἰς τὸ τέλος. Ο μὲν λοιπὸν καιρὸς πρὸς τὸ τέλος σπευδεῖ καὶ πρὸς τὸν λυμένα πλέον τὸ σκάφος βλέπει. Ἀλλὰ τὸ ἔσχατον δὲν εἶναι πρὸς τὸν λυμένα ἀπλῶς νὰ ἔλθῃ ἀλλὰ νὰ μὴ ἔλθῃ

ασπόμεν. Εἰς τοιαύτην περίστασιν ὁ Χριστός τις εἶπε· «Τὸ πῶς φιλοστοργότερον γίνονται» ὅν, τὶ δὲ τοιαυτέρον, ἐς οὗτω θεοῦ ἐπιβεβεσθαι τὴν ἀγάπην κοινῆς καὶ τοσοῦτον καταθέτω. φέρεται. (PG 49 257 ἰδὲ καὶ 51 87)

εις τὸν λιμένα ὁδεύει ἀπὸ ἐμπορεύματα. Διὰ τοῦτο οὐκ παρακαλῶ ἄλλους καὶ σὲς ἰκετεύω, εἰς τὴν συνεσθῆσιν τοῦ καθεναὶς ἀς συλλογισθῇ τὸ ἀπὸ τῆς νηστείας ἐμπορίον καὶ εἴη μὲν εὐρὴ ὅτι κέρδιος πολλὸν ἔχει συγκεντρώσει ἀς προσέσθῃ καὶ ἄλλο ὅν δὲ ἴδῃ ὅτι τίποτα δὲν ἐπλάκυσεν, ἀς κορημοποιήσῃ τὸν ὑπολοίπον χρόνον διὰ τὸ ἐμπορίον τοῦτο. Ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ πανήγυρις, ἀς ἐπιμεληθῶμεν αὐτῆς, διὰ τὸ κερδήσασθαι πολλά καὶ μὴ κέρδιον ὁ νὰ φύγῃ καὶ ὅς με τὰ χέρια ἄδεια, διὰ νὰ μὴ κάωμεν τὸν μισθὸν τῆς νηστείας ἐνῷ ὑπερβαίνομεν τὸν κόπον τῆς νηστείας.

Διότι εἶναι δικαίον καὶ κόπον νηστείας νὰ ὑπομεινόμεν καὶ μισθὸν νηστείας νὰ μὴ λάβωμεν. Πῶς ὅταν ἀπὸ μὲν τὰ φανερὰ ἀπέκαμμεν, ἀπὸ δὲ τὰ ἀφανήματα δὲν ἀπέκαμμεν ὅταν κρέατα μὲν δὲν τρώγομεν κατατρυγιομεν ὅμως τὰ σπύια τῶν πτωχῶν ὅταν μὲ κραοὶ μὲν δὲν μεθύομεν, μεθύομεν ὅμως μὲ πονηρὸν ἐπιθυμῶν ὅταν ἄλλην τὴν ἡμέραν μένουμεν νηστικοὶ τελείως, ἀλλὰ τὴν περὶ ὅρα βλέποντες ἐκλόασα θεάματα. Ἰδοὺ καὶ κόσμος νηστείας καὶ μισθὸς νηστείας οὐδὲν ἔστι, ὅταν εἰς τὰ θεάματα τῆς παρανομίας μεταδιδώμεν. Δὲν τὰ λέγω αὐτὰ διὰ σὲς, διότι γνωρίζω ὅτι, σὲς καθαροὶ εἶσθε ἀπὸ αὐτῆς τῆς κοιτητορίας. Ἐ ἀλλὰ σιγήθηκα εἶναι εἰς ἐκείνους ποὺ ὑποφέρουσιν, ὅταν τοὺς αἰτίους δὲν συλλάβουσιν ἐκ τούτων παρόντων νὰ ἐκδηλάνουσιν τὴν ὀργὴν των.

Τι κερδίζετε, ὅταν νηστεύετε, συγχρόνως δὲ εἰς τὰ θεάματα τῆς παρανομίας ηἰσφύγετε, εἰς τὸ κοινὸν τῆς ἀσελγείας διδασκαλεῖον εἰσερχοσθε καὶ εἰς τὸ δημόσιον τῆς ἀκολασίας γυμναστήριον, εἰς τὴν καθέδραν τῶν λιμενίων καθεσθε. Διότι καὶ καθέδραν ἀλέθρου καὶ ἀπολασίας γυναιστηρίον καὶ διδασκαλεῖον ἀσελγείας καὶ μὴ ὅλα τὰ ἀσέλγη ὄντομα τὰ θεάματα ἂν ὀνομάσῃ κανεὶς δὲν θὰ ὁμιλήσῃ, τὸν κατασπερματικῶς ἐκείνον τύπον. τὸν νεῖστον ἀπὸ διάφορα πτωχὰ νοσήματα, τὴν κήρυκον τῆς Βασιλῆως 114 Α. Διότι ὁ διάβολος, ἀφοῦ ἔβαλε μέσα εἰς τὰ θεάματα τὴν πόλιν, σὺν σὲ κομίν. τὴν καίει ἀπὸ κάτω. ῥπιν μέσα εἰς αὐτὴν καὶ κληματαῖδας ὅπως ὁ θάρβαρος τότε ἐκείνος οὔτε νέφρι, οὔτε σταυρὶ, οὔτε πλοῦσαν (Δαν 3. 22), ἀλλὰ τὰ πολὺ κατασπερματικώτερα, ἀς περισσώτερον εὐφρανέται, πορνικὰς δυνεὶς ἀσέλγη λόγια, μελὼν προκλητικὰ ῥηκίσματα, ἀπὸ κακίαν γεμάτα ὄσματα. Ἐκείνη μὲν τὴν κήρυκον θάρβαρον κέρριο ὄνομα, ἐνῷ αὐτὴν ὀνομαζομένην ἀπὸ τούτων θάρβαρος ἀνάπτει λογισμοί. Κατασπερματικώτερα εἶναι αὐτὴ ἀπὸ ἐκείνης ἐπειδὴ καὶ ἡ φωνὴ αὐτῆς εἶναι περισσώτερον κατασπερματική, διότι δὲν καίει σώματα ἀλλὰ θυεῖται

φυκτῆς καταστρέφει. Καὶ τὸ χειρότερον χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνωνται αὐτοὶ ποὺ βλέπονται. Διότι, εἴαν τὸ ἡσθάνοντο δὲν θὰ ἐξεκαρθίζοντο ἀπὸ τὰ γέλια, δι' ὅσα βλέπουν ἐκεῖ νὰ γίνονται. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι τὸ χειρότερον. Ἐ ὅταν δηλαδὴ ἕνας ἐνῷ εἶναι ἄρρωστος, οὔτε ὅτι αἰσθάνει γυναικῆ, καὶ ἐνῷ καίεται ἀσχημα καὶ βασανιστικά δὲν αἰσθάνεται τὰ κομμάτια.

Ποῖα ἡ ἀφέλεια τῆς νηστείας ὅταν τὸ μὲν σῶμα τὸ ἐμποδίσῃς ἀπὸ τοῦ νὰ λάβῃ τὴν νόμιμον τροφήν, εἰς δὲ τὴν ψυχὴν προσφέρῃς τὴν παράνομον τροφήν. Ὅταν περὶ τὴν ἡμέραν ἐκεῖ καθήμενος, βλέπων τοὺς συνανθρώπους σου νὰ ἀσχημονοῦν καὶ κακὸν παράδειγμα νὰ γίνονται, γυναικῆς νὰ περιευνώονται μοικεῖας νὰ ὑποκρίνονται ἐκεῖ ἐκείνοι ποὺ μαγεύουσιν τὰ κακὰ κάθε σπύτου. Διότι καὶ μοικεῖας καὶ πορνείας εἶναι δυνατόν ἐκεῖ νὰ ἴδῃ κανεὶς καὶ βλασφημίας νὰ ἀκούσῃ ὅτι δὲ εἰσέρχεται ἡ ἀσθένεια εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἀπὸ τὰ μάτια καὶ ἀπὸ τὰ οὐρά. Μημόνται τὰς ξένας συμφορὰς καὶ δι' αὐτὰ ἔκουν καὶ τὸ ἀσχηρὸν ὄνομα τοῦ ὑποκριτοῦ. Ποῖον λοιπὸν τὸ κέρδιος τῆς νηστείας ὅταν μὲ τέτοιαν τροφήν τρέφεται ἡ ψυχὴ. C. Μὲ ποῖα πράγματα θὰ ἴδῃς τὴν γυναῖκα σου ὅταν φῶνῃς ἀπὸ ἐκείνα τὰ θεάματα. Μὲ ποῖα ὄντομα θὰ ἴδῃς τὸν υἱόν σου. μὲ ποῖα τὸν ὑπερέτιν σου, μὲ ποῖα τὸν φίλον σου, διότι κατ' ἀνάγκην εἶναι ἐκ τῶν δύο θὰ γίνῃ ἢ θὰ λέγῃς τὰ ὅσα ἐκεῖ εἶναι καὶ θὰ ἀσχημονῇς ἢ θὰ σιωπῇς καὶ θὰ κρυπταί. κοκκινίζων ἐξ ἐντροπῆς. Απ' ἐδῶ δυνά, δὲν ἀνακαρτεῖς εἶναι, ἀλλὰ θὰ ἡμπορῇς μὲ παρηγοίαν νὰ διηγήσῃς, εἰς τὸ σπύ. σου ὅλα τὰ νεώμενα τὰς προφητικὰς φωνῶν. τὰ ἀποσταλτικὰ δόγματα, τοὺς νόμους τοὺς θεοποιητικούς, ἄλλην τῆς ἡρετῆς τὴν πρὸς πεζαν νὰ παραθέσῃς. Καὶ τὴν γυναῖκα σαρφρονεστέραν κανεὶς μὴ τὰ διηγήσῃς ἀπὸ ἐπ' ἐδῶ ἐπὶ τῆς, καὶ τὸν υἱόν σου συνεπιτερον καθιστῇς καὶ τὸν ὑπερέτιν σοι περισσώτερον ἀρρωσταμένον πρὸς σέ καὶ τὸν φίλον σου νὰ σὲ ἀγαπῇ περισσώτερον τὸν κανεὶς καὶ αὐτὸν τὸν ἐκθρόν σου περθεῖ νὰ ἀφῇς τὴν κατὰ σοῦ ἐκθρόν. D.

2. Βλέπετε ποῦ αὐτὰ μὲν τὰ δόγματα παντοῦ μεταδιδόμενα σωτήρια εἶναι, ἐκεῖνα δὲ ποὺ εἰς τὰ θεάματα ἀκούονται παντοῦ ἀχρηστὰ εἶναι. Τὴν ἀφέλεια λαλοῦν προέρχεται ἀπὸ τὴν νηστείαν λέγε μου, ὅταν ἴδῃ μὲν τὸν σῶματος νηπιότης, διὰ δὲ τὸν ὀφθαλμὸν μοικεῖας, διότι μοικεῖα εἶναι ὅτι μόνον συμπλοκὴ σωμάτων, οὔτε σαρκεῖα ῥητιφῇ, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ βλέπῃς μὴ ἀκόλαστον διάθεσιν. Ποῖα ἡ ἀφέλεια ὅταν καὶ ἐδῶ ἔρχεται καὶ ἐκεῖ μεταβαίνει. Ἐγὼ μορφάτω. ἐκεῖνος δὲ διαφθείρει. Ἐνῷ φάρμακα δίδω εἰς τὴν

δοθέντων, εκείνος προσθέτει άπορριμής έπιτόσεως, της άσθενείας. Εγώ σθένω την φλόγα της φυσικής, εκείνος ένάπτει την φλόγα της έπιθυμίας. Τι τό άφελος, λέγε μου, «Είς οικοδομῶν καί εἰς καθαυρῶν τί ώφέλησαν πλεόν ἢ κόποις» (Σοφ. Σοφ. 34, 28) Ε

Όχι λοιπόν έδώ καί εκεί, άλλά μόνον έδώ, νά περνῶμεν τὸν καιρὸν, δὴ νὰ τὸν περνῶμεν έπιμελῶς, διότι έδώ ὀχι μοταίως, οὔτε άσκάπας, οὔτε διὰ νὰ κατακριθῶμεν, δυνατόμεθα νὰ τὸν περῶμεν «Εἰς οικοδομῶν καί εἰς καθαυρῶν» 210 Α τί ώφέλησαν πλεόν ἢ κόποις» Καί πολλοὶ θεβαίως ἐάν θὰ ἦσαν οἱ οικοδομοῦντες, ἔνας δὲ ὁ κριννίζων. γὰρ τὰ πολλὰ χέρια τῶν οικοδομούντων ἢ εὐκολία τῆς κατασκευῆς.

Μεγάλη πρόηκη εντροπή καί νέσι καί γέροντες νὰ τρέχουν εἰς τοιαῦτα πρόηκη. Ἀλλά μακάρι μέχρι τῆς έντροπῆς νὰ ἔφθανε τὸ κοινόν. Ἄν καί θεβαίως οὔτε οὔτη εἶναι υποκριτὴ εἰς ἐλευθέριον ἄνδρα, ἀλλὰ ὑπάρχει καί εὐκόγη ἡμῶς εἰς τὸν φρόνιμον καί κατασκευ καί έντροπή. Δὲν περιορίζεται ὅμως μέχρι τῆς έντροπῆς ἢ ποινῆ, ἀλλὰ καί κόλασις έπακολουθεῖ μεγάλη καί τιμωρία.

Διότι καί' ὀνέγκην, δοσι κόθηνται ἐκεῖ ὅλοι εἰς τὴν ἁμαρτίαν τῆς μοικείας υποπίπτουν. 22 δὲ ἐπειδὴ συμπλέκονται μετὰ τὰς ἐκεῖ γυναῖκας, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰς βλέπειν μετ' αὐλοῦτος ὀφθαλμοῦς. "Οτι ὀηλοῦν καί οὔτοι καί' ὀνέγκην εἰς μοικείαν θὰ ὑπαπέσουν. θὲν θὰ οὐκ εἴπω ἰδικόν μου συλλογιζομῶν. διὰ νὰ μὴ τὸν περιφρονήσῃτε ἀλλὰ θεῖον θὰ σὺς ἀναγνώσας νόμον τὸν ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταφρονήσῃτε. Τι λοιπὸν ὁ θεὸς νόμος λέγει, «Ἔκοῦσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαῖοις οὐ μοικεύσεις». Ἐξοδ. 20, 14.

Εἰς δὲ λέγω ὑμῶν ὅτι πᾶς ὁ ἐμὲ λέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἥδη ἔμοικευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. 5, 27-28) Εἶδες τέλειον μοικόν. Εἶδες πληρὴ τὴν ἁμαρτίαν. Καί τὸ χειρότερον ἔ' ὅτι, ὁ μοικὸς δὲν δικάζεται εἰς ἀνθρώπινον δικαστήριον ἀλλ' εἰς θεῖον, τὸ ὁποῖον ἐπιβάλλει, αἰώνως τιμωρίας. εἴτῃς ὁ ἐμὲ λέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς ἥδη ἔμοικευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» Δὲν ἀφαιρεῖ τὸ νόημα, ἀλλὰ τὴν ρίζαν τοῦ νοσήματος, διότι ρίζα τῆς μοικείας ἢ ἡκόλαστος ἐπιθυμία εἶναι. Διὰ τοῦτο δὲν τιμωρεῖ μόνον τὴν μοικείαν ἀλλὰ καί τὴν ἐπιθυμίαν τὴν μητέρα τῆς μοικείας. Ἔτσι κάνουν καί οἱ ἄστροι δὲν προσέχουν μόνον εἰς τὸ νόημα ἀλλὰ καί εἰς αὐτὰς τὰς αἰτίας τοῦ νοσήματος. Όταν δὲ ἴδουν ὀφθαλμοῦς νὰ πᾶσκουν τὰ παθόντων ρεῦμα ἐπ' αὐτὸ ἀπὸ τοῦς κρεταφους προκαθοῦν νὰ περιστέλλων. D Αὐτοῦ καί

ναι καί ὁ Χριστὸς Φαθερὸς πανόματος εἶναι ἡ μοικεία. Πονόματος ὅμως ὀχι πᾶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ προηγουμένως τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς. Διὰ τοῦτο ἐκεῖ ἐκεί ἐνέσπειλε τὸ ρεῦμα τῆς ἡκολασίας διὰ τοῦ φόβου τοῦ νόμου. Διὰ τοῦτο ὀχι μόνον τὴν μοικείαν ἐκόλασεν, ἀλλὰ καί τὴν ἐπιθυμίαν ἐτιμωρῆσε. «Ἦδη ἔμοικευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ»

Όταν δὲ ἡ καρδία καταφραῖ, τί ὀφείλει πλεόν τὸ ὑπόλοιπον σῶμα. Διότι καθὼς εἰς τὸ φυτὸ καί τὸ δένδρον, ὅταν ἴδωμεν ὅτι ἡ καρδία ἔχει φρονεθῇ, δὲν δίδωμεν προσοκὴν εἰς τὰ ὑπόλοιπον μέρος, ἔπει καί εἰς τὸν ἄνθρωπον. Όταν ἐκεῖνη καταστραφῇ, ὀνοφελὴς εἶναι, πλεόν τοῦ σώματος ἢ νεῖα. Ε. Ὁ ἡνίσκος ἐκόθη, ἄφροντος ἔγινε, κατὰ ἔπαιον ἀσέπως τρέχουν πλεόν οἱ ἴπποι. Ἐπίπνοος ὁ νόμος οὗτος εἶναι καί παλὺ πειστικός. ἀλλὰ καί μεγάλον στέφανον παρέχει. ἢ τῆς οὐκ οὗτος Διὸς τοιαῦτα εἶναι αἱ έντολαί τοῦ ὁποῦτον κόποις πρὸς ἐφαρμογὴν, μεγάλας ἀποδοῖς ἔχουν.

Σὺ ὅμως, ἢ θάλητης μόνον τὸν κόπον, ἀλλὰ σκέψου καί τὴν ἁμοιβὴν ὅπως γίνεται καί εἰς τὰς κοσμηδὲς ὑποθέσεις. Ἄν δηλοῦν εἰς τὸν κόπον, μόνον μετὰ τὸν ὁποῖον καταφραῖται ἢ ὀρετὴ στρέφῃς τὴν προσοκὴν σου, θαρεῖα καί φορηκὴ σοῦ φαίνεται. Ἄν δὲ εἰς τὴν ἁμοιβὴν ἀποβλέψῃς, ἐλαφρὸ καί εὐκόλος. Καί ὁ κυβερνήτης, ἄν τὰ κύματα μόνον θάλητῃ οὐδέποτε θὰ σύρει ἔξω ἀπὸ τῶν λιμῶν τὰ πλοῖον.

220 Α ἀλλὰ ἐπειδὴ θάλητῃ περισσότερον τὸ κέρδος τοῦ διπορεῖ παρὰ τὸ κινεῖται, παίρνει θάρρος καί, ταλμὶ κυρὸς φρόνον νὰ διαπλῇ τὸ ὅπερον πέλαγος. Τὸ ἴδιον καί ὁ στρατιωτὴς. Ἄν τὰ τραύματα θάλητῃ καί τὰς σφαγὰς, οὐδέποτε θὰ φορεθῇ ἐν θαλάσσῃ. Ἄν ὅμως, περισσότερον ἀπὸ τὰ τραύματα, τὰ τρόπαια κατατῇ καί τὰς νίκας, θὰ τρέξῃ εἰς τὴν παράταξιν μετὰ τὴν προθυμίαν ποῦ τρέχει σὲ λιπῶν. Καί τοῦτο, διότι καί τὰ ἐκ φύσεως θαρεῖα πολλὰ ἐλαφρὰ γίνονται, ὅταν ὀχι μόνον τοὺς κόπους συλλογίζωμεθα, ἀλλὰ καί τὰς ἁμοιβὰς αὐτῶν παρατηρῶμεν. Θέλεις νὰ μάθῃς πῶς τὸ ἐκ φύσεως θαρεῖα ἐλαφρὰ γίνονται. Ἄκουσε τὸν Παῦλον ποῦ λέγει. 23 «Τὸ γὰρ παρατὶκο ἐλαφρόν τῆς θλίψεως καί' ἐπεβολῇν εἰς υπερβολὴν αὐτῶν θάρος δόξης ἡμῶν καταρτίζεται». Β. Κορ. 4, 17. Αἰνιγμα αὐτὸ ποῦ εἶπεν εἶναι. Ἐπειδὴ ἐάν εἶναι ἐλαφρὰ, πῶς τότε εἶναι. θλίψης ἐάν δὲν εἶναι θλίψις, πῶς εἶναι ἐλαφρὰ. Διότι τοῦτα εἶναι ἀντίθετα. Αλλὰ ἔλασε τὸ σῆνγμα δείξας μετὰ ἐν συνεχείᾳ εἶπεν ὅτι εἶναι ἐλαφρόν. Πῶς, «Μὴ σκοπεῖν τὴν ἡμῶν τὰ βλεπόμενα». Αὐτόθι 18, «Ἐόρασε τὸν στέφανον καί ἐλαφρόν

έκοψε τὸν ἀγκύρα. Ἐδεῖξε τὸ βραβεῖον καὶ ἀνεκούφισε τοὺς ἰδρύτας.

Καὶ οὐ λοιπὸν, ὅταν ἦρχε γυναῖκα μὲ λαμπρὰν ὄφιν, μὲ ὠραίαν ἐνδυμασίαν ὅταν ἀνταληφθεὶς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ σὲ γαρναλίῃ ὅταν ἦρχε τὴν ψυχὴν σου νὰ ἐπαυρήσῃ νὰ τὴν ἐλπίσῃ, στρέψε τὸ βλέμμα σου εἰς τὸν στέφανον, ποὺ εἶναι ἔτοιμος διὰ σὲ ἴδω, διὰ νὰ ἀποφύγῃς τὴν τοκαύτην ὄφιν. Εἶδες γυναῖκα σὺνδουλὸν σου, Σκέψου τὸν Δεσπότην Ε καὶ ὑπηρετῶντάς θὰ καταπαύσῃς τὸ νόσημα. Διότι ἐάν τὸ παιδί, ποὺ ἀκολουθοῦν τὸν παιδαγωγὸν των, δὲν τυρβάζουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, δὲν περνοῦν ἀκούσιως τὸν καιρὸν τους, δὲν ταράσσονται, πολὺ περισσότεροι οὐ τὸν Χριστὸν ὅν ἦρχε μὲ τὰ μέγιστα τῆς ψυχῆς νὰ εἶναι παρῶν τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν θὰ πάθῃς. «Ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπαυρήσας ἤδη ἐμπίστευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ 5, 27-28). Μὲ εὐχαρίστησεν καὶ πολὺ σικνὰ μελετᾷ ὅσα γράφει ὁ νόμος. Εἶθε δὲ καὶ καθ' ἑλπὴν τὴν ἡμέραν νὰ ἴτο δυνατόν τοῦτο νὰ λέγω πρὸς σὰς, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς σὰς ἄλλα πρὸς ἑσείνους ποὺ εἶναι ἔντοκοι εἰς αὐτὰ τὰ ἁμαρτήματα καὶ οὐ σὰς ἀκόμη, διότι καὶ αἰεὶ ἀσφαλέστεροι θὰ εἴσθε καὶ ὅσοι εἰς τὴν ἀσθένειαν ταύτην εὐρίσκονται γρήγορα εἰς τὴν υγίαιαν θὰ ἐπανέλθουν. «Ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμήσαι αὐτήν, ἥδη ἐμπίστευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» Β

3 Ἀρκούν ὅλως τῆς ἁμαρτίας τὴν σαρτὰ νὰ καθαρῶσιν τὰ ὅπλα αὐτῶν λόγια, ὅταν ἀνανεωθοῦν. Ἀλλὰ συνχωρήσατε με' τρωάματα καθαρῶς καὶ εἶναι ἀνάγκη αὐτοῦ ποὺ καθαρῶς τρωάματα νὰ θέτῃ ἐπάνω εἰς αὐτὰ καὶ παρὰ φάρμακα. Ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ὑποφέρετε τὰ λόγια ταῦτα, τόσοι περισσότερον καθαρῶνται τὸ δηλητήριον τῆς πληγῆς. Διότι καθὼς ἡ φωστὶς ὅσον περισσότερον χρόνον μείνῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν χρυσόν τόσοι περισσότερον κατατρίβει τὴν σκωριάν αὐτοῦ. ἔτσι καὶ ὁ φόβος τὸν ὁποῖον προκαλοῦν οἱ λόγοι οὗτοι, ὅσον περισσότεροι ἐντυπωθῇ εἰς τὴν διάνοiάν σας, τόσοι περισσότερον θὰ καθαρῶσιν ὅλην τὴν ἀκολασίαν τὴν ἁμαρτιαν. Ε Ἄς τυρβαλίσωμεν αὐτὴν ἐδῶ διὰ τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας, διὰ νὰ μὴ ἀνανεωθῶμεν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν νὰ τὴν τυρβαλίσωμεν μὲ τὴν φωστὶς τῆς νεότητος. Διότι ἐκείνη τὴν διάνοiαν, ποὺ θὰ ἀπέλθῃ ἀπ' ἐδῶ καθαρὰ, καθόλου δὲν θὰ τὴν βλάβῃ ἐκείνη ἡ φωστὶς, ἐνῶ ἐκείνην ποὺ θὰ ἀπέλθῃ μὲ ἁμαρτήματα ἀπ' ἐδῶ, θὰ τὴν δευθῇ καὶ καταπλέξῃ ἐκεῖνο τὸ πῦρ. «Ἐκείνου γὰρ λέγει, τὸ ἔρπον ὁποῖον ἔστι τὸ πῦρ δοκιμάσει» (Α' Κορ 3, 13). Ἄς δοκιμάσωμεν νῦν τοὺς θαντοὺς μας καὶ, πόνους διὰ

νὰ μὴ δοκιμασθῶμεν τότε μὲ πόνους. 321 Α Ὅσα καὶ ὅν εἶπες, λέγει, ἀπαπαῖ κόπον ἡ τήρησις τοῦ νόμου.

Τι λοιπὸν, ἄδυνατα πράγματα μὰς διατάσσει ὁ Θεὸς νὰ κάμωμεν. Ὅσα λένω. Κλείσε τὸ στόμα σου καὶ μὴ κατηγορεῖς τὸν Δεσπότην, διότι τοῦτο δὲν εἶναι τρόπος ἀπολογίας ἀλλὰ προσθήκη νέας ἁμαρτίας βαρυτέρας ἀπὸ τὴν προηγουμένην. Ὅτι δὲ εἰς τοὺς πολλούς, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἁμαρτάνουν, ὑπάρχει συνήθεια εἰς τὸν Δεσπότην νὰ ρεῖται τὴν εὐνοίαν διὰ τὰ ἁμαρτήματά των, ἀκούσον τὸ ἔλεος. Προσῆλθεν εἰς τὸν κυρτὸν τοῦ ἐκείνου, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐμπιστευθῇ τὰ πέντε τάλαντα καὶ προσέφερεν ἄλλα πέντε. Προσῆλθεν ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐμπιστευθῇ τὰ δύο καὶ προσέφερεν ἄλλα δύο. Προσῆλθε καὶ ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἐμπιστευθῇ τὰ ἑνα τάλαντον καὶ ἐπειδὴ ἄλλα τάλαντα νὰ προσφέρῃ δὲν εἶχε, ἀντὶ ταύτων καὶ κατηγορίαν προσέφερε. Β Πῶς λέγει, «Ἐγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶς» (Ματθ 23, 24). Ὡς ὀνυμμοσύνη ὑπηρετοῦ δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἁμαρτίαν ποὺ ἔκοψε, ἀλλὰ καὶ κατηγορίαν ἀναφέρει κατὰ τοῦ Δεσπότη, ἐθερίζων ἑαυτὸν οὐκ ὁμοιωρὰς καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας (Λουκ 19, 21). Ἔτσι καὶ εἰς τὸν παρόντα βίον ὅσοι κανένα καλὸν δὲν κάνουν, αὐξάνουν τὴν ἁμαρτίαν των μὲ τὸ νὰ κατηγοροῦν τὸν Δεσπότην.

Μὴ λοιπὸν κατηγορεῖς τὸν Δεσπότην. Δὲν διέταξεν ἄδυνατα πράγματα. Θέλεις νὰ μάθῃς θὰ δὲν διέταξεν ἄδυνατα, Πολλοὶ κάνουν μὲ τὴν θέλησιν τους περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἐπιβάλλει ὁ Θεός, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἐγίνετο, ἐάν αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ ἦτο ἄδυνατοι νὰ τηρηθῶν. Τὸν παρθενικὸν βίον δὲν τὸν ἐπέβαλεν ἀναγκαστικῶς καὶ ὑπακρευτικῶς, καὶ ὅμως τὸν κατηρθύνουν πολλοί. Τὴν ἀκαρμυσίνην δὲν τὴν ἐπέβαλε. Ε καὶ ὅμως πολλοὶ ἀποβάλλουν τὰ ὑπερκόνατά των, μαρτυροῦντες διὰ πῶν ἔργων, ὅτι πολὺ ἐγκαλοὶ εἶναι οἱ ἀποβαλλόμενοι νόμοι. Διότι δὲν θὰ ὑπερέβαινον αὐτοὺς, ὅν τὰ διατακθέντα δὲν ἦσαν ἐπικολα. Δὲν διέταξε διὰ τοῦ νόμου παρθενίαν, ὥστε ἐκεῖνος ποὺ ἐπιβάλλει διὰ τοῦ νόμου παρθενίαν, ἀναγκάζει νὰ τηρήσῃ αὐτὴν καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἐπιβάλλει ταῦτα. ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ ἀπλῶς προτρέπει, ἀφίνει κύριον τὸν ἁποστόλιν νὰ ἐκλέξῃ ὅτι θέλει. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει «Περὶ δὲ τῶν παρθενῶν ἔπιπον ἡ Κυριοὶ οὐκ ἔχω νῦν ὡμην δὲ δίδωμι» (Α' Κορ 7, 25). Βλέπετε δὲ διαταγὴν, ἀλλὰ συμβουλὴν; Βλέπετε δὲ προσταγμὰ ἀλλὰ προτροπὴν, Πολλὴ δὲ διαφορά ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο τοῦτων. Διότι τὸ μὲν προσταγμὰ ἐπιβάλλεται ἀναγκαστικῶς ἡ δὲ προτροπὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν προ-

αίρεσιν καὶ δὲν εἶναι ὑποκριτικὴ. Δὲν διατάσσει λέγει, διὰ τὸ μὴ οὐκ ἐπιβαρύνει. Ὁ προτρέπων ὁμοῦ καὶ συμβουλεύει, διὰ τὸ εἰς ἀσκήσας προαιρετικὸς εἰς αὐτὴν. Τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἔκανε. Δὲν εἶπε "Ὅλοι νὰ ζῆτε παρθεναῖον βίον. Διότι τότε θὰ ἔκανε νόμον τὸ πρόσταγμα καὶ ἐκεῖνος, πρὸ θὰ τὸ ἐτηρούσε δὲν θὰ ἐπιδίωκε τόσον, ὅσον τιμᾶται τώρα ἐκεῖνος, δὲ πρὸ θὰ παρέβαινε αὐτὸ τὴν ἐσχάτην θὰ ὑφίστατο τιμωρίαν.

Εἶδες διὰ συγκαταβολῆς εἶναι ὁ νομοθέτης μας, "Ὅτι φροντίζει διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Μήπως δὲν ἤμπορούσε καὶ τοῦτο νὰ τὸ κῆρι διδάσκει νόμου καὶ νὰ εἴπῃ "Ὅσοι ζοῦν παρθεναῖον βίον νὰ τιμῶνται καὶ ὅσοι δὲν (οὐκ) νὰ τιμῶνται. Ἀλλὰ μὲ τοῦτο θὰ ἐπεδύρνε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐνῶ τώρα πρὸ τὸ ἀφῆκεν εἰς τὴν προαίρεσιν, δεκνύει φρεσὶ καὶ συγκαταβολῇ εἰς αὐτὴν. Ἐὰν φῆκεν ἔξω ἀπὸ τὸ πᾶν τῶν υποκριτικῶν ἀνάντων τὴν παρθεναίαν, ὥστε καὶ ὅσοι θὰ τὴν κατορθώσουν τὴν μεγαλοφυκίαν των νὰ ἐπαυξάνουν καὶ ὅσοι δὲν τὴν κατορθώσουν τὴν αὐγνυσμὴν νὰ ἀπολαύσουν τοῦ Δεσπότη. Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ διὰ τὴν ἀκτιμωσίνην δὲν τὴν ἔκανε διατάξιν τοῦ νόμου ὑποκριτικῆς. Διὰ τὴν δὲν εἶπεν ἁπλῶς πωλήσον τὰ ὑπάρχοντά σου, ἀλλὰ, «Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι ὕπαι, πωλήσον σοι τὰ ὑπάρχοντα» (Ματθ 19, 21). Δηλαδή εἰς τὴν θέλησιν σοι νὰ εἶναι κύριος εἶσαι εἰς ἀπαρτίαν σου δὲν σὲ ἀναγκάζω. οὔτε σὲ ἐπιβαρύνω, ἀλλὰ ἂν μὲν κατορθώσῃς τοῦτο, σὲ ἀμείψω. ¹²² Ἀντὶ δὲν τὸ κατορθώσῃς, δὲν σὲ τιμᾷ. Διὰ τὸν ὅσον μὲν γίνονται ἐκ νομικῆς ὑποχρέωσης καὶ ἀπειλῆς δὲν φέρουν τόσον πολλὴν μισθόν, ἐνῶ ὅσοι γίνονται ἀντὶ ἐπιβολῆς τοῦ νόμου καὶ ἀπὸ τὴν θέλησιν καὶ τὴν φιλοτιμίαν μας, λαμβάνουν στεφάνους ἀμειψῆς φέρουν. Καὶ μάρτυρα τούτων ποὺ λέγω φέρει τὸν Παῦλον «Ὁν εὐαγγελίζομαι, λέγει, οὐκ ἔστι μοι καύχημα. Διὰ τὸ, «Ἀνάγκη γὰρ μοι ἐπικεῖται. Οὕτως δὲ μοι ἔστιν, ἂν μὴ εὐαγγελίζομαι». (Α' Κορ 9, 18). Βλέπεις διὰ ὅταν πρόκειται περὶ διατάξεων τοῦ νόμου, ἐκεῖνος ποὺ τὰς τηρεῖ δὲν ἔχει πολλὴν μισθόν, διότι ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλει τὴν τήρησιν, ὁ δὲ παραβάτης αὐτῶν εἶναι ἀνευθύνος καὶ ἀσφαλῶς καὶ τιμωρίας. Β. «Ὅσοι γὰρ μοι, λέγει, ἂν μὴ εὐαγγελίζομαι». Διὰ δὲ τὰς ἄλλας ποὺ δὲν εἶναι νομικαὶ διατάξεις, ἀλλ' ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν προαίρεσιν, δὲν ἐκφράζεται εἶπα, ἀλλὰ πᾶς, «Τίς οὖν μοι ἔστιν ὁ μισθός; Ἵνα εὐαγγελίζομαι ἀδελφάν σου ἵνα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ μὴ κατακρίσθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου» (Α' Κορ 9, 18). Ἐκεῖ ἦτο νόμος, διὰ τοῦτο δὲν εἶπε μεγάλῃν ἀμειψὴν ἢ τήρησιν. αὐτὸ ὅμοιον.

ἐπακόλουθα εἰς τὴν προαίρεσιν, διὰ τοῦτο ἐπέφερε μεγάλῃν ἀμειψὴν.

4. Ὅλα αὐτὰ ποὺ ἀνέφερα ἀναγνώρι, δὲν τὸ εἶπα καὶ μετὰ λόγον ἀλλὰ τὰ εἶπα διὰ τὸν θεῖον νόμον, διὰ τὸν δεῖξαι, διὰ δὲ εἶναι ὁμοῦ, οὔτε φορτικός, οὔτε κοπιαστικός, οὔτε δι' ἀδύνατα πράγματα ἐπιβάλλει. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ διὰ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ τοῦτο ἂς ἀποδείξωμεν. Ὁ ἐμβλέψας γ. ναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίκευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ 5, 18). Ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριστὸς ἐγνωρίζε τοῦτο. Ὁ δὲ διὰ πολλοὶ τὸν νόμον τοῦτον θὰ κοπηνόρουν, διὰ εἶναι δύσκολος, δὲν εἰσῆλθεν αὐτὸν νυμνόν, οὔτε ἀπλῶς, οὔτε μερωναμένον, ἀλλὰ καὶ τὸν παλαιὸν νόμον ὑπενθυμίζει, διὰ τῆς συγκρίσεως ποὺ κάνει, καὶ τὴν ἐκκολίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἰσχύϊν του φαλανθρωπῶν δεικνύει. Πᾶς δὲ κάνει τοῦτο, προσέχετε νὰ μὴ δέτε. Δὲν εἶπεν ἁπλῶς Ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίκευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ προσέχετε πάρα πολὺ, ἀλλὰ πρῶτα ἀνέφερε τὸν παλαιὸν νόμον, ἡμῶν. «Ἡκούσατε διὰ ἐρρήθη τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐ κατεῖδοντες». Ἐξοδ 20, 14. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν πᾶς ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίκευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ 5, 27-28). Ὁ Εἶδες τοὺς δύο νόμους τὸν παλαιὸν καὶ τὸν νέον. Ἐκεῖνος ποὺ ὁ Μωυσῆς ἔθεσε καὶ ἐκείνους ποὺ αὐτὸς εἰσήγαγεν, Μάλλον δὲ καὶ τὸν παλαιὸν αὐτὸς ἔθεσε. διότι διὰ τοῦ Μωυσέως αὐτὸς ἐμίλησε. Καὶ ἀπὸ ποὺ εἶναι φανερόν, διὰ καὶ ἐκεῖνος αὐτὸς τὸν ἔθεσε, δὲν θὰ λάβω τὰς ἀποδείξεις οὔτε ἀπὸ τὸν Ἰωάννην, οὔτε ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, διὸν ὁ ἡγὼν μου τώρα στρέφεται ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς προφήτας, εἰς τοὺς ἀποστόλους φαίνεται διὰ ματεῖον. Ἀπ' αὐτοῦ θὰ ἀποδείξω, διὰ καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἡ Καινὴ ἓνα εἶναι νομοθέτην.

Τὸ λοιπὸν ὁ Ἱερεμίας λέγει, «ἐδιδάσκαμαι ὑμῖν διδοῦσιν καινὴν» (Ἱερ 31, 8). Εἶδες καὶ τῆς Καινῆς τὸ ὄνομα εἰς τὴν Παλαιάν. Εἶδες καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτῆς πρὸ τῶν χρόνων νὰ διαλάμπῃ, Ε. «Διδάσκαμαι ὑμῖν διδοῦσιν καινὴν». Ἀλλὰ ἀπὸ ποὺ φαίνεται διὰ καὶ τὴν Παλαιάν αὐτὸς ἔδωκεν. Ἀπὸ εἶπεν, «Διδάσκαμαι ὑμῖν διδοῦσιν καινὴν», προσέθεσεν «Ὅτι κατὰ τὴν διδοῦσιν ἦν διδοῦσιν τοῖς πατράσιν ὁρμήν» (Αὐτῇ 32). Ναί, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ἀπεδείχθη τὸ πρῶτον. Διὸ πρῶτον ὅλος τὸς ἀντιρρήσεις νὰ ἀναφέρωμεν καὶ παραινέσωμεν ἡμῶς σας, ὥστε ἀπο παντοῦ ὁ λόγος μας νὰ διασφαρτίζεται καὶ ἐνισχύεται καὶ καμμία εἰς τοὺς ἀνασθεντοὺς νὰ μὴ μετῇ πρὸς δικαιολογίας. «Διδάσκαμαι ὑμῖν

διαθήκην καινήν οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθήκην τοῖς πατέρας ὑμῶν» Ἐκοιμε διαθήκην πρὸς τὸν Νῶε, 323 Α ὅταν ὁ κατακλυσμὸς ἐκίνη, θέλων νὰ μὴ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῶν φόντων, ποὺ θὰ μὴ κατεῖται, ὅταν, θάλλοντες πληρωμὴς καὶ ἀρμαγγκας θροκοῖ, θὰ ἐνομιζομεν ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡ παναλευθρία ἐκείνη. Ἀπὸ τοῦτο λέγει «Διεθήσομαι διαθήκην μετὰ σοῦ καὶ μετὰ πάσης σαρκός» (Γεν. 9, 9) Διαθήκην πάλιν ἔκοιμε πρὸς τὸν Ἀβραάμ τὴν διαθήκην τῆς περιτομῆς καὶ ἄλλην διὰ τοῦ Μωυσέως, τὴν ὁποῖαν ὅλοι γνωρίζομεν. Ἔτιεν ὁ Ἱεροεὐσεβὴς «Διεθήσομαι ὑμῖν διαθήκην καινὴν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθήκην τοῖς πατέρας ὑμῶν» Ἐπὶ πρὸς τοῖς πατέρας, Διότι καὶ ὁ Νῶε πατὴρ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀβραάμ, ἐπίσης. Ποῖους λοιπὸν πατέρας ἐνοεῖ. Διότι ὁ μὴ καθορισμὸς τοῦ προσώπου φέρει σύγκυον. Τὸ σημεῖον αὐτὸ προσέειπε, παρακαλῶ «Οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθήκην τοῖς πατέρας ὑμῶν» Β Διὰ νὰ μὴ λέγῃ, ὅτι τὴν πρὸς τὸν Νῶε ἢ τὴν πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἐνοεῖ, ἐξήγησε τὸ πρῶτον μὲ τὸ νὰ ἀναφέρῃ τὸν χρόνον τῶν δύο διαθηκῶν εἰς τὴν συνέκειν. Ἀπὸς δηλαδὴ εἶπεν ὅτι «Διεθήσομαι ὑμῖν διαθήκην, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθήκην τοῖς πατέρας ὑμῶν, προσέθετε καὶ τὸν χρόνον» «Ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου» Ἐίδες ὅσον διεσοφώθηκε τὸ ζήτημα ὁ καθορισμὸς τοῦ χρόνου, Δὲν φέρει πλέον ἀντιρρήσεις οὔτε ὁ Ἰουδαῖος Ἐνθυμήσου τὸν χρόνον καὶ λάβε τὴν νομοθεσίαν «Ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν» Διότι δὲ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐξόδου αὐτῶν ἀναφέρει, C «Ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου» Διὰ νὰ δείξῃ πατρικὴν φιλανθρωπίαν. Δὲν τοὺς ἐξήγαγεν ὡς δούλους, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐξόδου, διὰς ὁ πατέρας πᾶναι τὸ παιδί του, ὅτοι τοὺς ἐλευθέρωσε. Δὲν διέταξε νὰ δοῦναι πᾶσι του εἰς ὑπακοήν, ἀλλὰ τοὺς ἐλευθέρωσεν ὡς υἱοὺς εὐγενεῖς καὶ ἐλευθέρους, ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς ἐξόδου, τὸ δεξιὸν χεῖρ. Ἐίδες ὅτι ἔπος εἶναι ὁ νομοθέτης καὶ πᾶν δύο διαθηκῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐτελεύτασεν ὁ ἀγῶνας με τοὺς Ἰουδαίους, θὰ σοῦ ἀποδείξω τοῦτο καὶ διὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης, διὰ νὰ μᾶλλον ὅτι συμφωνοῦν καὶ οἱ δύο διαθήκες.

Ἐίδες τὴν προφητείαν διὰ τῶν λόγων, Μᾶλλον ταῦτα καὶ τὴν προφητείαν διὰ τῶν τύπων, ἂν καὶ τοῦτο πάλιν ἀσφαλὲς εἶναι, δηλαδὴ τί ἄρα γε εἶναι διὰ τοῦτο πάλιν ἀσφαλὲς εἶναι, διὰ λόγου προφητείας. Λοιπὸν καὶ τοῦτο δι' ὁδῶν θὰ σὺς τὸ κάμω σαφές. Ἡ προφητεία τοῦ ἐκφέρεται διὰ τοῦ τύπου, εἶναι ἡ προφητεία διὰ τῶν πραγμάτων, ἡ δὲ ἄλλη προφητεία, εἶναι ἡ προφητεία τοῦ ἐκφέρεται διὰ τῶν λόγων, δηλαδὴ

τοὺς μὲν συνεπαικτέους διὰ τῶν λόγων τοὺς δεῖξαι, τοὺς δὲ ἀνασθητέους διὰ τῆς θύρας τῶν πραγμάτων τοὺς ἐπληροφῆσαι. Ἐπειδὴ δηλαδὴ γεγονὸς μεγάλο ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ καὶ ὁ Θεὸς σάρκα ἀνθρώπινον νὰ πάρῃ ἐπειδὴ ἡ γῆ αἰρωνδὸς ἐμελλε νὰ γίνῃ καὶ ἡ φύσις μας πρὸς τὴν εὐγένειαν τῶν ἀγγέλων νὰ ἀνυψωθῇ ἐπειδὴ τὰ μέλλοντα νὰ γίνοντο εἰς ἡμᾶς ἀγαθὰ ἦσαν ἀπαραδόκιστα καὶ ἀνέκδοτα καὶ ἀνέκδοτα διὰ λόγου, διὰ νὰ μὴ προξενήσῃ θόρυβος καὶ σύγκυον ἢ μὲ μᾶλλον καὶ ἀποστήσει ἀποκρηστικὴ ἐμφάνεις τοῦ νεοῦ καὶ παραδόξου γεγονότος, Β εἰς ἐκεῖνους ποὺ θὰ ἔδωκεν καὶ ἔκρινον ταῦτα, ἀπὸ τὴν ὁρμήν τὸ προστάσας καὶ ἐφρονέτωσε διὰ πραγμάτων καὶ διὰ λόγων, συνήθων διὰ τοῦ τρόπου, τοῦτοι τὴν ἀσπὴν καὶ τὴν θῆν μας καὶ ἐκείνο ποὺ θὰ ἐγίνετο προσηγορευόμενον. Τοῦτο ἦτο ἐκείνο, ποὺ ἐλέγομεν ἀναπέραν, τί εἶναι ἡ διὰ τύπου καὶ τί ἡ διὰ λόγου προφητεία, ἐκείνη μὲν διὰ τῶν πραγμάτων, αὕτη δὲ διὰ τῶν λόγων. Νὰ σοῦ εἰπω μίαν προφητείαν διὰ πρόγνωσης καὶ μίαν διὰ λόγου, ἀναφερομένην εἰς αὐτόν, «Ὡς πρόβλεπον ἐπὶ σπαγὴν ἡμεῖς» 324 Α καὶ ὡς ὁμοῦ ἐναντίον τοῦ κειμένου αὐτοῦ «Ἡσ. 53, 7» Τοῦτο εἶναι προφητεία διὰ λόγου. Ὅτε δὲ τὸν Ἰουδαῖο προσέφερεν εἰς θυσίαν ὁ Ἀβραάμ καὶ ἰδὼν πρόβλεπον νὰ κρείται ἀπὸ τὰ κέρατα, τὸ ἐπῆρε καὶ τὸ ἐθυσίασεν ἀντὶ ἐκείνου ὡσὺν νὰ μὴ προσήγγειλε διὰ τύπου τὸ σπῆναι πῶτος.

5 Ὅπως λοιπὸν ἔλεγον, θέλει νὰ σοῦ δείξω τοὺς δύο ταυτὺς διαθήκας διὰ τῶν ἔργων. Ὅπως εἶδες τὸ πρόβλεπον εἰς τὸν λόγον, μᾶλλον αὐτὸ καὶ εἰς τὸ πρῶτον. Ἐλέγετε μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, Γαλ. 4, 21. Καλῶς εἶπε ἐθέλοντες εἶναι, ἐπειδὴ δὲν ἦσαν Διότι εἰν ἦσαν ὑπὸ τὸν νόμον δὲν θὰ ἦσαν ὑπὸ τὸν νόμον. Ἰουδαῖοι ἀνιγνῶν εἶναι τὸ λεγόμενον. Β Διότι ὁ νόμος τοῦ Μωυσέως εἰς τὸν Χριστὸν ἀδύνητος ἐκείνην ποὺ εἰς αὐτὸν ἐπρόσεπον. Ὁ μὴ τιμῶν τὸν διδάσκαλον δὲν λαμβάνει ὅτι θῆναι καὶ ἀγνοεῖ καὶ τὸν παιδαγωγόν. Διὰ τοῦτο λέγει «Ἐλέγετε μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι τὸν νόμον οὐκ ἄκουετε, ὅτι Ἀβραάμ, ὅς ὡς υἱὸς ἔσκειν ἔνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἔνα ἐκ τῆς ἐλευθέρου, ἀπὸ τοῦ ὅτι ἄλληγορούμενος» Ἀποκτ. 21-23. Ἐίδες προφητείαν διὰ τοῦ πρῶτου, Διότι τὸ ὅτι εἶχε γυναικάς δὲν εἶναι λόγος. ἀλλὰ πρῶτον. Καὶ διὰ τῶν λόγων σοῦ ἐδείξε δούλην καὶ ἐλευθέρου.

15. Ὁ εἶναι εἶναι ἡ ἐξῆς ἐπὶ οἱ Γαλιλαῖοι, συναρροφῶντο μὲ τὸν Μωυσέων νόμον, ποὺ τοὺς ἐδίδασκεν οἱ Ἰουδαῖοι, ψευδοδιδασκαλοὶ, ὅτι ἐπὶ παλαιὸν εἰς αὐτόν, διότι οἵτις παιδαγωγὸς ἦν εἰς Χριστὸν, (Γαλ. 3, 24) παραπῆμα, καὶ δέχεται εἰς τὸν ἀναγγελλόμενον νόμον.

ραν διότι καὶ τῶν δύο διαθηκῶν ἓνας εἶναι ὁ νομοθέτης. Μάθε τώρα καὶ διὰ τῶν τυπῶν τὸ ἴδιον. Ὁ Ἀβραάμ, δύο γυναῖκες ἔλαβε. Ὁ Αὐτὸς εἶναι ὁ δύο διαθήκη καὶ ἓνας νομοθέτης. Καθὼς ἐκεῖ (εἰς τὴν προφητείαν τοῦ Ἰσοῦ καὶ εἰς τὴν θυσίαν τοῦ Ἰσοῦ) εἶναι πρόβατον καὶ πρόβατον τὸ μὲν ἓνα διὰ λόγον, τὸ δὲ ἄλλο διὰ πράγματος, ὑπάρχει δὲ πολλὴ συμφωνία μεταξὺ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων. ἔτσι καὶ ἐδῶ διαθήκη δύο εἶναι καὶ ταύτας δὲ μὲν Ἰερουσαλὰς τὰς προσέειπεν δια λόγων, ὁ δὲ Ἀβραάμ διὰ τῶν ἔργων τὰς προσέειπεν, μὲ τὸ νὰ ἔχη δύο γυναῖκας. Καθὼς δηλαδὴ ἐδῶ εἶναι ἓνας ἄνδρας (ὁ Ἀβραάμ) καὶ δύο γυναῖκες ἔτσι εἶναι ἓνας νομοθέτης καὶ δύο διαθήκαι. Ἀλλὰ δε διανελέσθωμεν εἰς ἐκεῖνο ποῦ ἐλέγομεν καὶ διὰ τὸ ὅποιον ὅλα αὐτὰ ἀνεκινήσαμεν διότι δεῖν πρέπει νὰ μείνωμεν ἔξω τοῦ θέματος. «Ὁ ἀμβλέψας νυναικά πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς ἡδὴ ἐποίευσεν αὐτῇ ἔν τῃ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ 5, 28). Ὁ Νοὶ ἀλλὰ σκεπτικῶς μὲ αὐτὸ, διὰ τὸ ὅποιον ὅλα αὐτὰ ἀνεκινήσαμεν, διὰ ποῖαν αἰτίαν ἐκ αὐτοῦ τὸν παλαιὸν ἀναγινώσκει νόμον. Διότι τοὺς λέγει «Ἰκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἄρχαῖς οὐ μοιχεύσεις».

Κάνει τοῦτο, ἐπειδὴ ἐγνωρίζεν ὅτι δύσκαλος εἶναι ἡ ἐντολὴ αὕτη, ὅτι λόγιμ. τῆς φύσεως τῆς, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀμελείας τῶν ἄρχαίων. Διότι πολλὰ ἂν καὶ ἐκ φύσεως εἶναι ἐγκόδια δυσκολοκατηρῶνται γίνονται καθὼς πάλιν καὶ πράγματα δύσκολα, ελαφρὰ καὶ εὐκόλα γίνονται ὅταν ἡμεῖς δευνώμεν προθυμίαν καὶ δραστηριότητα. Ἡ δυσκολία δηλαδὴ δὲν ἐγκρίνεται εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ εἰς τὴν θέλησιν ἐκείνων που τὰ ἐπικρίνουν. Ὅτι δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθές, φαίνεται ἐκ τοῦ ἔξης. Τὸ μέλι ἔχει φύσιν γλυκεῖαν καὶ εὐχάριστον, ἀλλὰ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ μικρὸν εἶναι καὶ ἀηθὴν προκαλεῖ. Ἐδοὶ διότι ἡ φύσις του εἶναι ταυτοῦ, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀσθενείας ἐκείνων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν νόμον. Ἄν μᾶς φαίνεται ὅτι εἶναι φορητὸς τοῦτο δὲν ἀπελέγεται εἰς τὴν φύσιν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἰδικήν μας ἀμέλειαν. Δὲν μοῦ κάνει πολὺν κόπον διὰ νὰ σὺς ἀπαδείξω ὅτι εἶναι εὐκόλον νὰ τὸν τηρήσῃς διότι ἐκεῖνο ποῦ θὰ τὸν ἔκανε δύσκολον, θὰ ἦτο νὰ ἔλεγε τὸ ἀντίθετον. Τώρα δηλαδὴ λέγει ἀπώρευγε τὴν ὁμὴν τῆς γυναικός, μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀσέλγειαν. Τὸ δύσκολον θὰ ἦτο νὰ ἔλεγε τὸ ἀντίθετον, ἦτοι προσήλωσε τὰ πόδια σου εἰς τὰς γυναῖκας νὰ περιεργάζεσαι τὰ ξένα κάλλη καὶ πάλιν νὰ εἶσαι κύριος τῆς ἐφαμέρτου ἐπιθυμίας καὶ νὰ μὴ ὑποδουλώσῃς εἰς αὐτήν. Τοῦτο βεβαίως ἦτο δύσκολον. Τὸ ὅτι δὲ εἶπε, φύγε ἀπὸ τὴν κάρηνον, μακριὰ ἀπὸ τὴν φωτιά, μὴ πληρώσῃς εἰς τὴν φλόγα, διὰ νὰ μείνῃς ἀλλο-

μῆς εἶναι πολὺ εὐκόλον νὰ τηρήσῃς διότι ἡ ἐντολὴ αὕτη δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

218 Α «Ἰκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἄρχαῖς, οὐ μοιχεύσεις» Διὰ τὴν λοιπὴν μᾶς ὑπενωθίζει τὸν παλαιὸν νόμον, ἐνθ' ἡμεῖς ἄλλον νὰ εἰσαγάγῃ. Διὰ νὰ μᾶς ἀπὸ τὴν σύγκρισιν ποι. κάμει, ὅτι δὲν ἀντιτίθεται αὐτὸς πρὸς ἐκεῖνον. Διότι ὅταν γίνετο σύγκρισις, τότε γίνεται φανερωτέρα ἡ κρίσις. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐγνωρίζεν ὅτι ἐπρόκειτο μερικὰ νὰ τὸν κατηγοροῦν ὅτι νομοθετεῖ ἀντίθετα πρὸς τὸν παλαιὸν νόμον, λέγει, τρώσῃς τινά, δι' αὐτῶν τὰ ἔξης. Ἰσοῦ θέτω τὸν ἓνα νόμον παρ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον, δοκίμασε καὶ μάθε τὴν συμφωνίαν αὐτῶν. Καὶ ὅτι μόνον διὰ τὸ φανῆ ταῦτα ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ δείξῃ ὅτι καὶ εὐκόλος εἶναι ὁ νέος νόμος καὶ ἐπικρίτως εἰσάγεται. Διὰ τοῦτο λοιπὸν λέγει «Ἰκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἄρχαῖς, οὐ μὴ μοιχεύσεις» Δηλαδὴ ἐπὶ πόσο χρόνον ἐμελεῖσθε τὸν παλαιὸν νόμον. Β Καθὼς ὁ διδάσκαλος που ἐπιθυρεῖ τὸ ἀκηρὲ παιδί, τὸ ὅποιον ἀρέσκεται νὰ μόνῃ ἀκόμη εἰς τὰ παλαιὰ μαθήματα, νὰ τὸ ὁδηγήσῃ εἰς ἀντίταρον, τοῦ λέγει, σκέψου πόσον χρόνον κατοικήσεις μὲ τὸ μάθημα τοῦτο, ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς, ὑπενωθίζων ὅτι πολὺν καιρὸν ἐμελέτησαν καὶ κατέχουν τὸν παλαιὸν νόμον καὶ ὅτι εἶναι κυριὸς πλέον πρὸς ὑπερλότερον νὰ ἐνέλθουν, τὴν νομοθεσίαν, ποῦ παλαιὰ ἔλαβον αἱ πατέρες των, τοὺς ἀνέφερε, λέγων «Ἰκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἄρχαῖς, οὐ μοιχεύσεις» Ἐκεῖνο εἰς τοὺς ἄρχαίους ἐλέσθη, «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν» Διότι ἐὰν μὲν εἰς τοὺς ἄρχαίους ἔλεγε ταῦτα, δικαίως θὰ ἐδυσενοχάετες καὶ ἐστενοχάρετες, διότι ἀτελεστέρα ἦτο ἡ φύσις μας. Ὅτε ἡμῶς προήκοντι πνευματικῶς αὕτη καὶ τελειότερα ἔγινε, εἶναι πλέον καιρὸς νὰ λάθῃ καὶ τελειότερα διδάγματα καὶ ἐντολὰς. Γ Διὰ τοῦτο, ὅταν ἤρκει νὰ νομοθετῇ θέλων νὰ κάμῃ καὶς ἀκροατὴς του νὰ μὴ διατάσσῃ καὶ ἀποσπασθῇ ἀπὸ αὐτοῦ, ἀποστρέφοντες τὴν ἀνομιαν ἀπὸ τὴν παλαιὰν φιλοσοφίαν, ποῦ ἀπεκρίνεται, λέγειν «Ἐὰν μὴ περιοσέσῃς ἡ ἐκαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσεέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ 5, 20).

Διὰ τὴν περισσοτέρους κόπους ἀπαιτεῖς ἀπὸ ἡμῶν. Δὲν ἔκωκῃν αὐτῇ μὲ ἐκείνους φύσιν, δὲν εἶμαι ἄνθρωπος, ὅπως ἐκεῖνοι, διὰ νὰ μὴ λέγουν διὰ τὴν ἐμεγαλύνουν εἰς ἡμῶς τοὺς κόπους, διότι εἰς δυσκολοτέρους ἐκώλεσεν ἡγῶνως ἀσκήσαντες ἐκ τῶν προτέρων τὰς ἀναρμοχίας ταύτας προβαλὺν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Μεγαλύτερα, λέγει, βραβεῖα σὺς ἔδω. Ἀπὸ ἀνέφερε τοὺς κόπους, τοὺς ἀγῶνας τὴν τελειότεραν νομοθεσίαν ἀνέφερε καὶ τὰ βραβεῖα. Δ Δὲν σὺς δίδω

τὴν Παλαιστίνην, λέγει, οὕτε τὴν γῆν ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρέκει νότια καὶ μέλα, ὡς ἀραιήν, ἀλλ' αὐτὸν τοῦτον τὸν οὐρανόν.

Υπερέβαιον δὲ ἐκεῖνον ὅχι μόνον κατὰ τὴν ἀραιήν τῶν κατορθωμάτων, ἀλλὰ καὶ διὰν παρθεσίαν τῶς ἐντολάς θὰ ὑποσπώμεν μεγαλύτεραν τιμωρίαν διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας. Δίδει καθὼς οἱ πρὸ τοῦ γραπτοῦ νόμου ἁμαρτήσαντες τιμωρόντας ἐλαφρότερον ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἠμάρτησαν κατὰ τὸν καιρὸν ποὺ εἶπε ὁ θεὸς: «Ὅσοι γὰρ, λέγει, ἀνόμιος ἤμαρτον, ἀνόμιος καὶ ἀπολοῦνται» (Ρωμ. 2, 12), δηλαδὴ δὲν θὰ ἔχουν τὸν νόμον κατήγορον, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν φύσιν τὸν αὐτὴν θὰ φέρει τὴν καταδικαστικὴν φήμην, διότι οἱ ἐσωτερικῶς αὐτῶν λογισμοὶ θὰ τοὺς κατηγοροῦν ἢ θὰ ἀπολογουέσθαι (Λύτθ. 15). ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι ποὺ κατὰ τὸν χρόνον τῆς χάριτος ἠμάρτησαν θὰ τιμωρηθοῦν ἀσπληρότερα ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ ἠμάρτησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Ἐξαιρῶ τὴν δικαιοδικαίαν ταύτην τιμωρίαν ὅτι ἐκεῖνος ὁ Παῦλος εἶπεν, τὰ ἔξῃ: «Ἀβελήσας τις νόμον Μωσαίου, χωρίς σκευισμῶν ἐπὶ δυσί, ἢ τριῶν μάρτυρων ἀποθνήσκει, τίς ποτε χειρόνως ἀντιθέσεται τιμωρίᾳ, ὃ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπαύσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐλυθίσας.» Εἰρ. 10, 28-29) 326 Α. Ἡλέπεις ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς χάριτος μεγαλύτερα εἶναι ἢ τιμωρία, ὅπως πάλιν καὶ τὰ θραβεῖα μεγαλύτερα εἶναι.

Ἐπεὶ δὲ ὅμως τὰ μυστήρια οὗς ὑπενθύμισα τὰ φρικτωδέστερα καὶ πνευματικὰ, οὗς παρακαλῶ καὶ δέχομαι καὶ ἱκετεύω καὶ ἀπὸ πολλῶ ἀνδιαφέρων, ἔχω τὴν ἐξέτασιν ἀπὸ σῶς ἄφου πρῶτον ἀποθώλκετε κάθε ἁμαρτίαν, τότε νὰ πληρώσαστε εἰς τὴν φρικτὴν ταύτην τράπεζαν. «Ἐρχήνην γάρ, λέγει, διαύκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ὀνησμοὶν σὺ χωρίς οὐδεὶς θρεῖται τὸν Κύριον» (Εἰρ. 12, 14). Ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἄγιος νὰ ᾄδῃ τὸν Κύριον, οὕτε τῆς κοινωνίας τοῦ σώματος τοῦ θεοσησιακοῦ εἶναι ἄγιος. διὰ τοῦτο λέγει ὁ Παῦλος: «Ἐκαστος δὲ δοκιμάζτω ἑαυτὸν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ τὸς τοῦ πατρὸς πινέτω» Α. Κορ. 11, 28) Β. Δὲν ἀπεκάλυψε τὴν πληγὴν, δὲν ἔφερε τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ἀμαρτωλότητα, δὲν παρουσίασε μάρτυρας τῶν παραπτώματων. Μέσο εἰς τὴν ἀνεύθυνσιν σου ποὺ κοινοὶ δὲν εἶναι πορῶν ἐκτός τοῦ Θεοῦ ὁ ὁποῖος δλα τὰ βλέπει κἄν τὴν κρίσιν καὶ τῶν ἁμαρτημάτων τὴν ἐξέτασιν καὶ ἀναθεωρῶν νοερῶς ὁλόκληρον τὸν θῖον σοι, φέρε εἰς τὸ δικαστήριον τὰ ἁμαρτηματά σου. Διόρθωνε τὰ ἁμαρτηματά σου καὶ τότε ἔκων καθαρὴν τὴν σκευὴν νὰ ἐγγίγῃς τὴν τερῶν τράπεζαν καὶ νὰ συμπιέγῃς τῆς ἁγίας θυσίας. Ταῦτα ἔκωντες εἰς τὸν νοῦν, καὶ

ὅσα περὶ ἀκολασίας εἴποιεν ἐνθυμούμενοι, καὶ μὴ ληρονοῦντες πόσον τιμωρόντας ἔσαι ἐπιμένεις καὶ ἀκολάστως βλέπουν τὸν γυναικῶν τὰ πρόσωπα, καὶ περισσότερο ἀπὸ τὴν τιμωρίαν εἰς τὴν γέννησιν τοῦ πυρός, ὁ τοῦ Θεοῦ τὸν φόβον καὶ τὴν ἀγάπην ἔκωντες ἐπὶ τὴν, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τὸν ἐαυτὸν μας ἄφου καθαροῦμεν τότε νὰ προσερχώμεθα εἰς τὰ ἐρὰ μυστήρια, διὰ νὰ μῶς ἀποδοῖν ἢ αὐτῆς τῶν τῶν χάρις ὅχι ἐκ κρίσεως καὶ καταθέσιν, ἀλλὰ ἐκ σκευῶν καὶ ὑγείαν ψυχῆς καὶ παρηγορίαν διοική, ἀπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ὁμολογεῖ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΥΞΕΩΣ

ΚΑΙ ΟΤΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΙΝΑΙ ΤΑΧΥΣ ΕΙΣ ΣΩΤΗΡΙ-
ΟΝ ΚΑΙ ΘΡΑΔΥΣ ΕΣ ΤΙΜΩΡΙΑΝ ΚΑΙ
ΠΕΡ ΤΗΣ ΡΑΔΘ ΠΑΡΑΔΟΧΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΟΜΙΛΙΑ Ζ'

ΔΙ Πάντα μὲν ὁ θεὸς Ἀποστόλος θεῖον καὶ οὐρά-
νιον μεταχειρίζεται γλῶσσαν καὶ μὲ πολλὰν ἐπιστημονικὴν
δεξιότητα ὑπάρχει τὸν εὐαγγελικὸν λόγον διότι δὲν ἀμιλεῖ
ἀπλῶς ἐξ ἰδικῆς τοῦ γνώμης, ἀλλὰ ἐκ τῆς βασιλικῆς αὐθεν-
τίας τοῦ προσφέρει τὰ δόγματα Κυρίου δὲ αὐτὴν τὴν δεξι-
ότητα μεταχειρίζεται. ὅταν περὶ μετανόιας πρὸς τοὺς ἁμαρτάνον-
τας ἀμιλεῖ. Αὐτὸ τὸ θέμα εἰς ὅλους οὐκ ἔστι ὑπενθυμῶται.
Ἡκούσατε λοιπὸν διὰ τὸ ἐπανέλθω εἰς ὅλην εἰς ὅσα εἶ-
πον, ὅτι ὅπως προηγουμένως οὐκ εἶπον, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς
Κορινθίους ἔλεγεν ὁ γενναῖος καὶ θαυμαστός ἑκείνος ἀν-
δρᾶς Εὐαγγελιστὴς ἔδωκεν πολλοὺς πενήτους τῶν προσημαρτη-
κότων καὶ μὴ μετανουμένων. (Β' Κορ. 12, 21) "Ἀνθρώ-
πος μὲν ἦτο κατὰ τὴν φύσιν ὁ μέγας οὗτος διδασκαλὸς, Θεοῦ
ὅμως ὑπηρετῆς κατὰ τὴν πρόθεσιν διὰ τοῦτο ὅπως οὐράνιον
μεταχειρίζεται γλῶσσαν καὶ ὅπως ἀπὸ αὐτοῦ τοὺς οὐρανούς
ἀμιλεῖ ἔτι καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀπειλεῖ καὶ εἰς τοὺς μετα-
νοήσαντας ἐβλέσκων ὑπόσχεται. ³²⁷ Α. "Ὅταν δὲ ταῦτα λέγω
ἢ ἐν ἀποδόσει τὴν αὐθεντίαν εἰς τοὺς Παῦλοι τὴν γλῶσσαν
ἀλλὰ τὸ πᾶν εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀναφέρω, περὶ τοῦ ὁ-
ποῖου πάντα αὐτὸς ἔλεγεν. «Εἰ δοκιμὴν ἡμεῖς τοῦ ἐν ἐμοὶ
καλοῦντος Χριστοῦ» Β' Κορ. 13, 8.

Προσφέρει λοιπὸν εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας φάρμακον εὐ-
μεγέθυν καὶ μετάνοιαν πρὸς αὐτηρίαν. Συνέτισσε δὲ σήμε-
ρον μὲ τὸ ἀποστολικὸν ἀνάγκασμα καὶ ἡ εὐαγγελικὴ παρκα-
τή ποῦ φανερώνει τοῦ Σωτῆρος τὴν αὐθεντίαν, ἡ ὅποια μὲ
αὐθεντίαν κερτίζει ὅπως ἁμαρτιῶν διότι τὸν παρὰ τοῦτο
ὁ Σωτὴρ θεραπεύει. ἔλεγεν ὅπως πρὸ ἀλλήγου ἡκούσατε «Τέ-
κνον ἀσθενεῖσαι αἱ ἁμαρτίαι σου οἱ πολλοί» (Μάρκ. 1, 5).
³²⁸ Ἀρετὴ δὲ ἁμαρτιῶν πηγὴ σωτηρίας καὶ βραβεῖον μετανόιας

εἶναι. Β διότι ἡ μετάνοια εἶναι ἰσχυρὸν καταστροφικὸν τῆς
ἁμαρτίας, ὅσον οὐράνιον δύναμις θαυμαστὴ νικῶσα διὰ
τῆς θείας χάριτος τὰ ἐπακόλουθα τῆς παραβάσεως τῶν νό-
μων διὰ τοῦτο οὐτε πόρνον ἀπέχει, οὐτε μοιχὸν φυγαδεύει,
οὐτε μέθυσον ἐκπομπέρεται, οὐτε εἰδωλολάτριν συκαίνεταί,
οὐτε ὑβριστὴν ἀπομακρύνει, οὐτε ἀλάσκαρον ἀποδίδωκεν, οὐ-
τε ἀλαζόνα, ἀλλὰ ὅλους μεταβάλλει διότι κινευστήριον τῆς
ἁμαρτίας εἶναι ἡ μετάνοια. Εἴησι δὲ ἀνάγκη πρῶτον νὰ γνω-
ρίσωμεν τὸν σκοπὸν τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ διὰ μὲ ἰδι-
οῦς μας οὐθευμένους συλλογισμούς, ἀλλὰ ἀπ' αὐτὰς τὰς θει-
αίς Γραφαῖς μαρτυρημένην ἀποδεικνύντας τὴν αὐτῆσαν.

Ο σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ πρὸς τοὺς
ἁμαρτάνοντας, διπλοῦς εἶναι καὶ εἰς δύο σωτήρια πράγματα
ἐποβλέπει εἰς αὐτοὺς μὲν διὰ τῆς μακροθυμίας εἶδει καρπὸν
νῆ μετανόιας καὶ σωθῶσι. Εἰς δὲ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν
ὅσο πρόκειται νὰ ἐκκληρονομήσουν τὴν ἀρετὴν, ἀποταμιεύει τὴν
ἐκκεντρίαν. Καὶ διὰ τὸ ἐπαναλῆθαι πάλιν τὸ ἴδιον, ὁ Θεὸς μα-
κροθυμεῖ ἵνα καὶ οἱ ἁμαρτάνοντες μετανόησιν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπογόνου
τοῦ νὰ μὴ ἀποκλεσθῇ τὴν σωτηρίαν διότι καὶ ἂν ἄκοιμη-
τοί καὶ ἁμαρτάνει δὲν ἔχη διάθεσιν νὰ μετανόησιν, λυσιπ-
τεῖ καὶ δὲν τιμωρεῖ πολλὰς φορές τὴν ρίζαν διὰ τὸ φυλάξαι
οὐς καρποὶς πολλὰς δὲ φορές καὶ αὐτὴν τὴν ρίζαν, ὅπως εἴ-
η τοῦ προηγουμένου μεταβάλλει. Καὶ ὅταν ἄκοιμη τελειῶσι ἑαρη-
σιν, ἐκείνη γίνῃ, ὁ Θεὸς ἀναβάλλει ἐμπροσθέν τῆς τιμωρίας
περιέμενον τὸν μετανουμένων τὴν σωτηρίαν. Καὶ ἄκουσε πῶς
Ο Ἰσραὴλ, ὁ πατήρ σου Ἀβραάμ, προσκυνήτης τῶν εἰδώ-
λων ἦτο, ἀλλὰ ὅμως δὲν ἐτιμωρήθη ἐδῶ διὰ τὴν ἀσέβειάν του
ἐκείνην καὶ δικαίως.

Διότι εἰς ἐπιδόλῳθεν ὁ Θεὸς καὶ ἀπέκοιπτε τὴν ρί-
ζην ἀπὸ τοῦ τόσον μεγάλου καρποῦ τῆς πίστεως, ³²⁹ ὅς ἐπι-
μύωνε, Πι ἀπὸ τὸν Ἰσραὴλ μοιχῆρότερον ὑπῆρχε, Κυτταζε,
παρκαλῶν, νὰ ἴδῃς καὶ ἄλλην φιλόνημασαν τοῦ Θεοῦ ἐνέ-
ργειαν. Τί ἀπὸ τὴν κασίαν ἐκείνου ὑπερῶς ἐναιδέστερον
δὲν ἦτο πόρνος καὶ θεόβηλος, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος. Ἐξ
12, 16. Δὲν ἦτο μητροποιός καὶ πατράποιός. Δὲν ἦτο φο-
νὴς τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κατὰ πρόθεσιν. Δὲν ἦτο μεθύμενος
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Γραφὴ μαρτυρεῖ τοῦτο λέγουσα «Τὸν Ἰα-
κώβ ἠγάπησεν τὸν δὲ Ἰσραὴλ ἐμίσησεν» Ρωμ. 9, 13. Εἰς Ἀφραὶ
λοιπὸν πόρνος καὶ ἀδελφοκτόνος καὶ θεόβηλος καὶ μοιχὸς
ἦτο, διὰ τοῦτο δὲν ἀφανίζεται διὰ τοῦτο δὲν ἐκκοιπτεται διὰ τοῦτο
ἡ πρέπουσα τιμωρία δὲν τοῦ ἐπιβάλλεται διὰ τοῦτο Ἰσρα-
ὴλ.

πον είναι και τὴν αἰτίαν νὰ εἴπωμεν. Ἐὰν ἤθελεν ἑκαστοῦ μέγατον καρπὸν δικαιοσύνης ὁ κόσμος θὰ ἔκανε. Καὶ τί λαγῆς καρπὸν ἔδωκε; «Ἰησοῦ ἐγέννησε τὸν Ραγουῖλ, Ραγουῖλ τὸν Ζαρά, Ζαρά τὸν Ἰούδα. Γεν. 36. Βλέπετε τί ἄνθρωπος τυπομένης θὰ ἐκάνετο, ἂν ἐπιδρομήσανεν ὁ Θεὸς καὶ πρὸς τιμωρίαν ἔκοπτε τὴν ρίζαν, ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθε

2. Εἰς ὅλα λοιπὸν τὰ κρίγματα αὐτῇ τὴν ἐξήγησιν τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ νὰ ἔχωρ ἕως ἔσθιν. 329 Α. Μακροθυμεῖ πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, ποὺ εἶναι ἀνυπόφορα ἀλασφρημαί, χάριν τῶν Ἐκκλησιῶν, ποὺ πᾶσα ἐκεῖ ὀνθοῦν καὶ ὑπαλίσουν, τὸν μοναστηρικὸν καὶ ἐκείναι, ποὺ ἀγγελικὸν δοῦναι θῶν. Δόξα, καθὼς λέγουσι οἱ ἔμπειροι τῶν κοινῶν νόμων καὶ καθὼς οἱ ρωμαῖκοὶ νόμοι διατάσσουσιν, ἡ ἐνκυρε γυναικα, δὲν ἤθελε περιπέσῃ εἰς παράπτωμα, ποὺ τιμωρεῖται διὰ θανάτου, δὲν θανατώνεται, προσοῖ νενήσῃ τὸ εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς. Καὶ πολλὸ δίκαιος, δόξα δὲν ἐθεώρησαν δίκαιον οἱ καὶ νομοθέται νὰ καταστραφῇ καὶ μὲ ἐκείνην ποὺ ἡμάρτησε, τὸ ἀνομιάρτητον ἄνθρωπον. Ἐὰν δὲ οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι φείδονται ἐκείνων ποὺ καθόλου δὲν ἡμάρτησαν, πολὺ περισσότερον ὁ Θεὸς δὲν θὰ διαφυλάξῃ τὴν ρίζαν καὶ δὲν θὰ ἀποδόσῃ εἰς τοὺς καρποὺς τὴν ἐκ τῆς μετανοίας εὐεργεσίαν, B.

Δόξα πᾶρα, παρακαλῶ, ὅτι ὅταν τὴν εὐεργετικὴν ἐπιδράσιν τῆς μετανοίας καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἁμαρτανόντας διότι καὶ ἐπ' αὐτῶν ὁ ὢσιος λόγος τῆς φιλανθρωπίας ἐκεῖ διαρρηγνύῃ. Ἐὰν ἐπιδρομήσανε ἡ πημωσία τὴν διόρθωσιν, ὁ κόσμος τελείως θὰ ἐκάνετο καὶ θὰ καταστρέφετο. Ἐὰν ὁμῶς μετὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐπιμαρτυροῦσεν ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἀποκατοῦσεν ἡ Ἐκκλησία τὸν Παῦλον, τὸν μένον καὶ πολλὸν τοῦτον ἄνδρα. Διὰ τοῦτο ἀνέβηκε τὴν τιμωρίαν, ὅταν οὕτως ἐδύσασθαι μῶσε, διὰ νὰ τὸν δεῖξῃ ἀργότερον εἰς τοὺς ἀνθρώπους μετανοοῦντας. Τοῦ Θεοῦ ἡ μακροθυμία ἔκαμε τὸν δικτὴν κήρυκα τοῦ Θεοῦ ἡ μακροθυμία τὸν λύκον μετέβαλεν εἰς ποιμένα τῶν προβάτων τοῦ Θεοῦ ἡ φιλανθρωπία τὸν τελώνην ἔκαμεν Εὐαγγελιστὴν (Ματθ. 10, 3. C τοῦ Θεοῦ ἡ μακροθυμία ὅλους ἡμᾶς ἡλῆθον ὅλους μετέβαλεν ὅλους μετέστρεψεν. Ἐὰν ὦρε τὸν κάποτε μέθυον πᾶρα νὰ μὴ πύξῃ καθόλου, ἐὰν ὦρε τὸν κάποτε ἐβόλινε τὸ στόμα τοῦ με σισκρά τραγοῦδία, πᾶρα μὲ θεῖους ὕμνους τὴν ψυχὴν τοῦ νὰ καθαρῇ, θανατῶε τοῦ Θεοῦ τὴν μακροθυμία, ἐγκωμιάζε τὴν μετάνοιαν καὶ ἐξ ἡ φωνῆς τῆς μεταβολῆς ταυτῆς λέγε. «Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου» (Ψαλμ. 76, 11. Ο Θεὸς πρὸς πάντας μὲν εἶναι ἀγαθός, ἰδιαιτέρως δὲ τὴν μακροθυμίαν. Τοι δε-

κινε πρὸς ἐκείνους ποὺ ἁμαρτανόνουν. D. Καὶ ἂν θέλῃ σκεπτικῶς μὲ αὐτὸ παράδοξον νὰ ἀκούσῃ λόγον, παρὰδοξον μὲν ὅτι δὲν εἶναι συνήθης, ἀληθινὸν ὅμως διὰ τὸ εὐσεβὲς περιεχόμενον τοῦ, ἀκούσε.

Ο Θεὸς θαρρε καὶ αὐστηρὸς πάντοτε φαίνεται πρὸς τοὺς δικαίους, μαλακὸς δὲ καὶ ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ἁμαρτανολοὺς καὶ γρηγορὸς εἰς φιλανθρωπίαν. Ἐκείνον ποὺ ἡμάρτησε καὶ ἔπρεπε νὰ ἀποστρέφῃ, τὸν σηκώνει καὶ λέγει πρὸς αὐτόν. «Μὴ δ πίπτῃς οὐκ ἀνίσταται, ἡ δ ἀποστρέφῃ οὐκ ἐπιστρέφει,» (Ιερεμ. 8, 4. Καὶ: «Ἐνὰ τί ἀπέστρεψεν ἀποστρεφὴν ἀναστῆ ἡ ἀπέναντος θανάτῳ Ἰούδας.» Αὐτόθι 5.) Καὶ πάλιν «Ἐπιστρέφητε πρὸς με καὶ ἐπιστροφίσομαι πρὸς ὑμᾶς», Ζακ. 1, 3. Καὶ εἰς ἄλλο μέρος μὲ δεικνυθῆναι, ὅτι θὰ σωθῶν οἱ μετανοοῦντες, λόγῳ τῆς μεγάλης αἰδοῦς φιλανθρωπίας. «Ὡς γὰρ ἐγώ, λέγει, Κύριος οὐ θούλωμαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτανολοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέψαι, καὶ (ἴδιν αὐτόν)» (Ἰερ. 33, 11.) Διὰ δὲ τὸν δίκαιον λέγει: «Ἐὰν ποιῇ ἄνθρωπος πᾶσαν δικαιοσύνην καὶ πᾶσαν ἀλήθειαν καὶ στραφῇ εἰς ἁμαρτίαν, E οὐ μὴ μνησθῶ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνειται.» Ἰερ. 18, 24. «Ὡς, πόση αὐστηρότης πρὸς τὸν δίκαιον. Ὡς, πόση ἀφθονία συγγνώμης πρὸς τὸν ἁμαρτανόντα! Κατὰ πολλοὺς δὲ καὶ διαφόρους τρόπους ἐνεργεῖ. Διὰ διότι αὐτὸς μεταβάλλεται, ἀλλὰ διότι ἐκπεπλῶς διαμοιρᾷ τὴν ἀκαιοσύμειας τῆς ἀναστότης τοῦ. Ἀκούσε πᾶρα μὲ πᾶσαν τρόπον. Τὸν ἁμαρτανόντα καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἡμμένοντα, ἐὰν φοβήσῃ εἰς ὀπόνωναι καὶ ὀπελοῦσαι τὸν φέρει, 329 Α. τὸν δὲ δίκαιον, ἐὰν τοῦ φοβῆθῃ μὲ ἐκπεπλῶναι καὶ τὸν καλοτυχίσῃ, τοῦ καλοῦμαι τὸν νόμον τῆς ἀρετῆς, ἐπειδὴ οὕτως θὰ θεωρῇ τὸν αὐτόν τοι εὐπείκῃ καὶ θὰ κάσῃ τὴν προθυμίαν τοῦ πρὸς τὴν ἀρετὴν. Διὰ τοῦτο τὸν μὲ, ἁμαρτανόντα ἐλεεῖ, τὸν δὲ δίκαιον φράζει. «Φοβερός γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλῳ αὐτοῦ» Ψαλμ. 88, 8.) καὶ «Ἀρρητός Κύριος τοῖς σῶμασι Φοβερός λέγει ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλῳ αὐτοῦ» (Ψαλμ. 144, 8. Καὶ ποῖος θὰ εἴηαι αὐτὸς παρὰ οἱ ἄγγιαι, «Ο Θεὸς γὰρ λέγει ὁ Δουτὶς ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίᾳ, μέγας καὶ φοβερός ἐστὶν ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλῳ αὐτοῦ» Ψαλμ. 88, 8. Ἐὰν ὦρε κάποιον ὅτι ἔπρεπε ἐκτείναι χεῖρα φιλανθρωπίας. Ἐὰν ὦρε κάποιον νὰ ἴσταιται ὁρθὸς τοῦ προεινῶν φρόνον τοῦτο δὲ εἶναι ἔργον, εἰς δικαιοσύνην καὶ δικαιοκρασίαν. Τοῦ.

Δόξα τὸν μὲν δίκαιον διὰ τοῦ φόβου τὸν στήριζε εἰς τὴν ἀρετὴν περισσότερον τὸν δὲ ἁμαρτανόντα διὰ τῆς φιλανθρωπίας τὸν σπικῶναι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν διὰ τὴν ὁδηγεῖ εἰς μετάνοιαν.

νοικον. **Β** Θέλεις δὲ νὰ γνωρίσης ὅτι εἰς κατάλληλον καιρὸν φανερώναι τὸς τὴν ἀνασφάλαν σου ὅσον καὶ τὴν ἀφέλῃ σου καὶ ἀρρέδνουν εἰς ἡμᾶς ἀποστολὴν σου. Πρόσεξε καλῶς διὰ νὰ μὴ σοὶ διαφύγῃ τὸ μέγεθος τοῦ σπουδαίου ἰσχύου ζήτηματος. Ἡ ἀμαρτωλὴ ἐκείνη γυναικα ἡ δημοσίως γνωστὴ διὰ πᾶσαν ἀμαρτίαν καὶ ἀνομίαν ἡ ὅποια τόσο ἀμαρτίας ἔκαμε καὶ αὐτὸς τόσο ἐπαρκετὰ ἔργα ἐνοχίας ἦτο, ἐπιθυμήσασα, ὅπως ὁ δικασμένος τὸ νερό, τὴν σωτηρίαν σου δίδῃς ἡ μετάνοια, ἐκοίλῃσε κρυφὰ εἰς τὸ συμπόσιον τῶν ἁγίων τὸ ἀνοράζον δὲ συμπόσιον ἀνίων, ὁδοὶ ἦτο παρὼν ὁ Ἅγιος τῶν ἀνίων. Ὁ τοῦ δηλαδὴ ὁ Σωτὴρ ἐκάλειτο ἐξοικωμένους, ὅπως συνήθιζον τότε, εἰς τὸ τραπέζι τοῦ φαγητοῦ εἰς τὸ σπῆτα τοῦ Σιμωνος τοῦ Φαρισαίου, ἐκοίλῃσε καὶ νὰ τὴν ἀνταληφθεὶ κανεὶς ἡ ἀμαρτωλὴ ἐκείνη γυναικα. **Γ** καὶ τὰ πόδια τοῦ Σωτῆρος ἔπασσε καὶ μετὰ τὰ πόδια τῆς τὴν ἐπλενε καὶ μετὰ τὰ πόδια τῆς τὴν ἐσπόνγισε καὶ αὐτὴν τὴν γυναικα, ποὺ ἦτο βοιωτίνη σὲ τόσο ἀμαρτήματα, τὴν σηκώνει ἐπάνω ὁ φιλόανθρωπος Σωτὴρ λέγων «Ἀφένεται αὐτῇ αἱ ἀμαρτίαι» Λουκ. 7:47. Δὲν ἀναφέρει ὅλην τὴν ἱστορίαν διότι δὲν ἔχω τοσοῦτος σκοπὸν ἀλλὰ μόνον τὸ νὰ φέρω ἀποδείξῃ τῆς τοῦ Σωτῆρος φιλοφροσύνης. Βλέπε λοιπὸν τὴν ἀφθονίαν ταύτης. «Οὐ χάριν λέγουσιν ὑφένονται αὐτῇ αἱ ἀμαρτίαι, αἱ πολλοί, διὰ πολὺ ἡγάπησαν». Αὐτοῦτοι. Τόσων πολλῶν λοιπὸν ἀμαρτημάτων ἡ μνηστὴρ ἀπεκόμισε, ἡ ἀμαρτωλὴ γυναικα. Ἡ Μαρία ὅμως ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μωϋσέως, ὁ ἕνα μακρὸν γογγυσμὸν τιμωρεῖται μὲ λέπρον. Ἀριθ. 12:10. Εἰς τοὺς ἀμαρτανόντας λέγει **Δ** «Εἰς ὅσον αἱ ἀμαρτίαι ἔχουν ὡς κόκκινον ὡς χιὼνα λευκαντῶς». Ἡσ. 1:18 καὶ μετὰδίδει τὸ σκότος εἰς φῶς, διὰ τῆς μεταβολῆς, ποὺ ἐπικρατεῖ ἡ μετάνοια καὶ τὴν ἀφθονίαν κακῶν διαλύει διὰ τῆς φωνῆς τῆς ἀνοθεότητος. Τῇ. Εἰς ἐκεῖνον δὲ τοῦ βασιλεῖς εἰς τὸν δρόμον τῆς δικαιοσύνης λέγει «Ὁς δὲ εἴπῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ, μισέ, ἐννοεῖται, ὅτι τὴν νεάνην τοῦ ἁρώς. Ματθ. 5:22. Διὰ ἕνα μόνον λόγον τὸς ἀνιστοῦνται ἀμαρτῶν ἐπιβάλλει εἰς τὸν ὅτι καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ ἀμαρτῶνται, τὸς ἀφθονον πλοῦτον συγγνωμῆς παρέχει. 3. Καὶ ἕνα ἄλλο θεομασίον πρᾶγμα παρακαλῶ παρατηρῆσαι προσεκτικῶς. Ἐπειδὴ τὰ ἀμαρτήματα ἀναγράφονται ὡς κρῆνη εἰς μὲν τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ τὰ κεφάλαιον χαρίζει, ὅταν μετανοῶν ἀπὸ δὲ τοὺς δικαίους καὶ τόκους ζητεῖ. Προσῆλθεν εἰς αὐτὸν χρειοφιλῆτης πολλῶν τολάντων **Ε** καὶ μετὰ τὴν μετάνοιαν καὶ τὰς πολλὰς παρακαλήσεις καὶ μετὰ τοὺς λόγους «Κυριε μετάνοιαν ἐπὶ ἐμοὶ καὶ πάντα ἀποδοῦναι» (Ματθ. 19, 26) ἠθέλησε νὰ ἀποφύγῃ τὴν δίετη. Δὲν ἔπερι

μενε τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους ὁ φιλόανθρωπος ἀλλὰ τὴν ἐξομολόγησιν ἐξομολογῶν ἔκαμε τοῦ χρέους. Εἰς τὸν ἀρετῆν τῶν δέκα καλῶν τολάντων διὰ τοῦ τὰ συνεκρίθησε, καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ κεφάλαιον ἀπὸ δὲ τοὺς δικαίους διακηρύττει διὰ ζητεῖ καὶ τόκους διδοὶ λέγειν «Διὰ τὸν οὐκ ἔδωκατε τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζίταις κἀγὼ ἔλαβον σὺν τόκοις ὑπήγησα.» (Ματθ. 23:27) Λουκ. 19:23.

Ταῦτα λέγω, διὰ διὰ ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς δικαίους δυσμενῶς διακρίνεται. 330 **Α** διότι εἰς τὸν Θεὸν αἰσιοτε δὲν εἶναι περὶ τοὺς ἀγαθούς ἀπὸ τῶν δικαίων ἀλλὰ, ὅπως εἶπον προηγουμένως, παρηγορεῖ μετὰ τὸν ἀμαρτανόν, διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς μετάνοιαν φοβῆτε δὲ τὸν ὅτι καὶ διὰ τὸν σπῆτα ἡ ἀσφαλέστερον εἰς τὴν ἀρετὴν. Καὶ εἰς ἐκείνους μὲν συγκρατεῖ τὰ πολλὰ ἀμαρτήματα, ἐπειδὴ ἐκείνοι τοῦ εἶναι καὶ ραντισμένοι εἰς τοὺς τοὺς δὲ καὶ εἰς τὰ πολλὰ μικρὰ αὐστηρὸς φαίνεται ἐπειδὴ θέλει ἡ ἡθικὴ τῶν τελειώσῃ νὰ μὴ ἔχη καμῶν ἄλλωθεν. Διὰ δὲ εἶναι διὰ τὸν κόσμον τοῦτον ὁ λαός, τοῦτο εἶναι διὰ τὸν Θεὸν ὁ δικαίος καὶ ὁ εἶναι διὰ τὸν κόσμον ὁ πτωχὸς τοῦτο εἶναι διὰ τὸν Θεὸν ὁ ἀμαρτανός. Τίποτε δὲν εἶναι πτωχότερον ἀπὸ τὸν ἀμαρτανόντα καὶ ἴσως πτωχευότερον ἀπὸ τὸν ἐν ἀρετῇ.

Διὰ τοῦτο περὶ ἐκείνων ποὶ ζοῦν μετὰ εὐσεβείαν καὶ **Ζ** καὶ πλοῦτον ἀρετῆς λέγει ὁ Παῦλος. **Β** «Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ διὰ ὅτι ἐν παντί ἐπιδοκῶντες ἐν αὐτῷ, ἐν παντί λόγῳ καὶ πίστει γινώσκω» 1 **Α** Κορ. 1:4-5. Περὶ ἐκείνων δὲ ποὶ ζοῦν μετὰ εὐσεβείαν ὁ μακάριος Ἱερωνίμος λέγει «Τίς πτωχὸς εἶναι διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο ἀκούειν λόγον Κυρίου» Ἱερ. 5:4. Βλέπετε ὅτι πτωχοὺς ἀναγίρει ἐκείνους ποὶ ἀπερακωνθέντες ἀπὸ τὴν εὐσεβείαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν πτωχοὶ εἶναι αἱ ἀμαρτῶν καὶ τοὺς ἔλκει καὶ ἐπειδὴ πλοῦτοι εἶναι οἱ δικαίοι, ἔκει οὐκ ἀποστρέφεται ἀπὸ αὐτοῦ. Εἰς ἐκείνους μὲν χαρίζεται, λόγῳ τῆς πτωχείας τῶν ἀπὸ τοῦτο δὲ, διὰ τὸν πλοῦτον τῆς ἀρετῆς τῶν ἀποστρέφεται μετὰ τὴν αὐστηρότητα καὶ ἐλέγχεται. Ὅπως δὲ φέρεται πρὸς τοὺς δικαίους καὶ ἀμαρτανόντας φέρει καὶ πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ πτωχοὺς. Καὶ ὅπως ἐκεῖ τὸν μὲν ἀμαρτανόντα σηκώνει, ὅτι ἡν ἀμαρτῶν διὰ τῆς φιλοφροσύνης καὶ δεκτικῆς εἰς αὐτόν, **Γ** τὸν δὲ δικαίον φοβῆτε διὰ τῆς ἀποστολῆς καὶ αὐστηρότητος διὰ καὶ εἰς τὰ κοινὰ πρᾶγματα ἐννοεῖ ἡ σκευή του. Εἰς τὴν ἐξουσιουσίαν μετὰ ὑπεράνω πρᾶ ἡρώματα βασιλεῖς ἀρχοντας, ὅλους αὐτοὺς ποὶ διακρίνονται διὰ τοῦ πλοῦτος τοῦ ὁμοῦ διὰ λόγων τοῦ προδυνου φέρον καὶ θέτει ἐπ'αὐτοὺς εἰς τὸ ἄξιωμα τοῦτον πρὸς ὡφέλειαν τῶν ὧν φόβον «Καὶ νῦν βασιλεῖς σύνετε παιδείαν

θητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν δουλεύετε τῷ Κυρίῳ, ἐν φόβῳ, καὶ ἀναλλατὸς αὐτῷ ἐν τρόπῳ. Ψαλμ. 2, 10), διότι «βασιλεὺς ἐπὶ τῶν βασιλευντων, καὶ Κύριος τῶν κυριούντων» (Α΄ Τίμ. 6, 15). Ὅποι ἐξουσία δι' αὐτοῦ εἶναι, ἐπιβάλλει τὸν φόβον τῆς βασιλείας του. Ὁ ὅποι κατείνωσι ἀστημόντης, προσφέρει τὸ φάρμακον τῆς φιλανθρωπίας του. Διότι ὁ Θεὸς αὐτός, μέγας βασιλεὺς τῶν βασιλευντων καὶ Κύριος τῶν κυριούντων εἶναι. Αὐτὸς οὗτος πάλιν, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευντων καὶ Κύριος τῶν κυριούντων, υποθιβάσας τὴν ἐξουσίαν του, εὐρίσκειται κατὰ τὴν Γραφὴν πατὴρ ὁρανοῦν, κριτὴς συμπῶν τῶν κληρῶν βασιλέων βασιλείας, ἀρχόντων ἀρχῶν, κυριούντων Κύριος. Βλέπεις πολλὴν ἀφθονίαν φιλανθρωπίας, βλέπεις τὴν χρησιμότητα τοῦ φόβου εἰς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ τοὺς ἔκοντας ἐξουσίαν. Ὅποι ἀγαθὴ εἶδεν διὰ ἄρκει ἡ ἐξουσία πρὸς παρηγορίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἔδεν ἐν αὐτῇ, πρὸς ἀφελειὴν τῆς, τῶν φόβον ὅπου δὲ εἶδεν ὅτι εἶναι παραλειμμένα τὰ ὁρανά, λόγῳ τῆς μειονεξίας που δημιουργεῖ ἡ ὁρανοῦ, τὰς δὲ κήρας λόγῳ τῆς ἀδυναμίας ποὺ φέρει ἡ πτωχεία, προσέφερε τὴν φιλανθρωπίαν του πρὸς παρηγορίαν των. Ε.

«Ἐγὼ πατὴρ τῶν ὁρανοῦν» (Ψαλμ. 87, 6). Διὰ τοῦτοι δύο πράγματα κάνει, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν του δεκνύει καὶ τῆς δυναστείας τὴν ἐξουσίαν περιορίζει. Ὁνομάζει τὸν αὐτόν του πατέρα τῶν ὁρανοῦν, ἵνα καὶ τοὺς εἰς συμφερόν ἐννοημένους παρηγορήσῃ, καὶ τοὺς ἔκοντας ἐξουσίαν τρομάξῃ, ὥστε νὰ μὴ βλάπτουν καὶ δοκῶν ὁρανοῦ καὶ κήρας. Ἐπειδὴ ὁ θάνατος ἀνέφρασεν ἀπὸ τοῦτον μὲν τὸν πατέρα, ἀπὸ ἐκείνην δὲ τὸν ἄνθρωπον, ὅσους ἐβλάψεν καὶ ἐζημίωσεν ὁ νόμος τῆς φύσεως, δηλ. ὁ θάνατος ἀνεπλήρωσε τὴν ζημίαν ὁ ἄρκος τῆς φιλανθρωπίας. Καὶ ἡ αὐτὴ χάρις εἰς αὐτὴν μὲν ὡς κριτὴν εἰς δὲ τὸ ὁρανοῦ πατέρα, τὸν βασιλέα τῶν ἀγγέλων. 31) Α΄ Ὡστε, λέγει διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου, ὃ ὡς κριτὴν καὶ κήρας, τὸν προνοητὴν τῶν κληρῶν παροργίζεις ἐάν ὁρανοῦς ἀδικῇ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ ὡς κριτὴν. Ἐγὼ εἶμαι ὁ πατέρας τῶν ὁρανοῦν καὶ κριτὴς τῶν κληρῶν. Ποῖος δὲ εἶναι πόσον πολλὴ ἀσέβεια, ὥστε νὰ τοῖς νὰ ὡς κριτὴν τοῦ Θεοῦ καὶ κήρας, ποὺ εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ νὰ βλάπτῃ. Βλέπεις πόσον ὠφέλιμα τὸ καποικεῖν τὰ φάρμακα τῆς εὐσεβείας. Ἄλλους μὲν φοβᾶται ἄλλους δὲ ἐλπεῖ. Διότι αὐτὸς μερίζεται, ἀλλὰ διότι ἐνερθεῖ ἀναλόγως μὲ τὸς φυσικὰς διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων. Ὡς προσφέρωμεν λοιπὸν εἰς ἡμᾶς, ἀδελφοί, τὴν μετάνοιαν ὡς φάρμακον πρὸς σωτηρίαν, μᾶλλον δὲ ὡς δεκτὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν μετάνοιαν. ποὺ μὲς ἱατρνεῖ. Β. Διότι δὲν προσφέρωμεν ἡμεῖς

ταύτην εἰς αὐτόν, ἀλλ' αὐτὸς εἰς ἡμᾶς τὴν ἐκπονήσαν.

Βλέπεις αὐτοῦ τὴν αὐστηρότητα εἰς τὸν μωσαϊκὸν νόμον, βλέπεις αὐτοῦ τὴν φιλανθρωπίαν εἰς τὸν εὐαγγελικὸν νόμον τῆς χάριτος. Ὅταν εἶπω τὴν αὐστηρότητα αὐτοῦ εἰς τὸν μωσαϊκὸν νόμον, δὲν κατηγοροῦ τὸν νόμον, ἀλλὰ τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος κερύττω τὴν φιλανθρωπίαν, διότι ὁ μὲν νόμος μὲ αὐστηρότητα ἐπιμαρτυροῦς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἡ δὲ εὐαγγελικὴ χάρις μὲ πολλὴν μακροθυμίαν ἀναβάλλει τὴν τιμωρίαν. ἵνα ἐπιφέρει τὴν διόρθωσιν.

Ὡς δεκτὸν ἀπὸ τῶν μετάνοιαν ἀδελφοί ὡς φάρμακον πρὸς σωτηρίαν. Ὡς τὴν δεκτὸν εἰς φάρμακον. ποὺ ἐξαιρεῖται τὸ πταίσματός μας. Μετάνοια δὲ εἶναι ἡ δὲ διὰ τοῦ λόγου κερύττωμένη, ἀλλὰ ἡ ὑπὸ τῶν πραγμάτων θεοῦ μὲν ἐκείνη ἡ μετάνοια, C ἡ αὐτὴ ἐξαιρεῖται ἀπὸ αὐτὴν τὴν καρδίαν τὸν ρυπαρὸν τῆς ἁμαρτίας. «Λοιδοῦσε γὰρ, λέγει, καθαροὶ γίνεσθε ἀπέλτε τοὺς πονηρίας ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὁρανοῦν μου» (Ἠσα. 1, 18). Τί θέλουν ἐδῶ αἱ περιτταὶ λέξεις, διότι τὸ «ἀπέλτε» τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν» δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ πᾶν, διὰ τὴν λοιπὴν καὶ τὸ «ἀπέναντι τῶν ὁρανοῦν μου». Ἐπειδὴ καὶ ἄλλαν τρόπον βλέπουν τὰ ἀνθρώπινα πράγματα καὶ κατ' ὅλον τὸ πᾶν τοῦ Θεοῦ. Διότι «Ἀνθρώπος γὰρ εἰς πρόσωπον Θεοῦ δὲ εἰς καρδίαν». Α΄ Βασ. 16, 7. Μὴ νοθεύσῃτε, λέγει, τὴν μετάνοιαν μὲ ἐξωτερικὰ προσποιητὰ σχήματα, ἀλλὰ ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μου, ποὺ ἐρευνᾶ τὸ κρυπτό, ἔχετε τοὺς καρποὺς τῆς μετάνοιας.

4. Πρέπει ἡμεῖς, Ὡς ὅταν καθαρῶς μετάνοιας ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μας νὰ ἔσωμεν τὰ ἁμαρτήματά μας. Καὶ ἂν ὁ Θεὸς λόγῳ τῆς φιλανθρωπίας του σοῦ συγκλησῇ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ σὺ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ψυχῆς σου ἁμαρτὸς εἰς τὰ μάτια σου ἔκε τὴν ἁμαρτίαν. Διότι ἡ διαρκὴς ἐνθύμησις τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ παρελθόντος, ἐμπόδιον γίνεται διὰ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ μέλλοντος καὶ ἐκεῖνα ποὺ διὰ τὰ πρῶτα σπεννοκεῖται ἀπὸ τὰ δεύτερα μὲ πολλὰν σθερότητα προκρίλασεται. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαυὶδ λέγει «Κοιτᾶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διαπαντός».

Ψαλμ. 50, 5. ὥστε ἔκων ἁμαρτὸς εἰς τὰ μάτια σου τὰ προσκυνομένα νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὴν μέλλοντα. Ὅτι δὲ ὁ Θεὸς θέλει νὰ εὐρίσκειται ἐκ αὐτῆς τὴν κακότητα. Διότι πᾶς ὁ ἄνθρωπος τοῦ λέγει Ἐ «Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἐξαλείψων τὰς ἁμαρτίας σου καὶ οὐ μὴ μνησθῶμαι σὶ δὲ μνησθήσῃ, καὶ κριθῶμεν, λέγει Κύριος. λέγει σὺ πρῶτον τὰς ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιωθῇς. Ἠσα. 43, 25. 26.

Δὲν περιμένει ὁ Θεὸς νὰ περάσῃ χρόνος μετὰ τὴν μετάνοιαν. Εἶπες τὴν ἀμαρτίαν σου, δδικαιώθηκε Μετενόησες, ἡ λεγέθης. Δὲν λαμβάνεται ὑπὸ ὄψιν ὁ χρόνος ἀλλ' ἡ συμπεριφορά τοῦ μετανοοῦντος σφραγίζει τὴν ἀμαρτίαν. Εἶναι δυνατὸν καὶ χρόνον πολλὸν νὰ περιμένῃ κανεὶς καὶ νὰ μὴ λάβῃ τὴν συγχώρησιν καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ δὸν εὐλακρινῶς ἐξομολογηθῇ, νὰ ἀποβάλῃ τὴν ἀμαρτίαν. ³³² Α Πολλὸν χρόνον ἐδίδουσαν ὁ μακάριος Σαμουὴλ παρακαλῶν τὸν Θεὸν διὰ τὸν Σαουλ καὶ πολλὰς νύκτας ἐπέτειον ἀγγυλιὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀμαρτήσαντος. Ὁ Θεὸς ὅμως μὴ λαβάνων ὑπὸ ὄψιν τὸν χρόνον (οἷον δὲν συνέτρεξε μετὰ τὴν παρακλήσιν τοῦ προφήτου ἢ μετάνοιαν τοῦ ἀμαρτήσαντος), λέγει πρὸς τὸν προφήτην τοῦ «Εὗς, πότε σὺ πενήσεις περὶ Σαουλ, κἀνὶ ἀπίστου αὐτόν;». Α Βασιλ 16, 1. Τὸ εὗς, πότε, τὰς χρόνον φανερώνει καὶ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ ἱκετεύοντος. Καὶ δὲν ἔλαβεν ὑπὸ ὄψιν ὁ Θεὸς τὸν πολλὸν χρόνον τῆς παρακλήσεως τοῦ προφήτου, ὥστε δὲν ἐβόησε μαζί με τὴν μεστειάν τοῦ δικαίου ἡ μετάνοια τοῦ βασιλέως. Εἰς δὲ τὸν μακάριον Δαυὶδ, ὁ ὁποῖος ἐδέσθη τὸν ἔλεγχον τοῦ τοῦ ἔκαμε διὰ τὴν ἀμαρτίαν τοῦ ὁ προφήτης Νάθαν. ³³³ καὶ ἄμεσως μετὰ τὴν προφητικὴν ἀπειλὴν ἐπέδωκε τὴν εὐλακρινὴ μετάνοιαν καὶ εἶπεν «Ἦμαρτον τῇ κυρίῳ» (Β' Βασ 12, 13) ἄμεσως μὲν λέξιν, σὺν ὁποῖαν μὲ εὐλακρινὴ διάθεσιν ἐπρόφερεν, ὁλοκληρὸν τὴν σωτηρίαν ἔφερεν εἰς τὸν μετανόησαντα. Ἀμέσως δηλοδὴ ἡ διορθωτικὴ ἐπέλαβε τὴν καταδικαστικὴν ἀπόκρισιν. Λέγει λοιπὸν πρὸς αὐτόν ὁ Νάθαν «Καὶ ὁ Κύριος ἀφῆκε τὴν ἀμαρτίαν σου». Αὐτοῦ, ἔλεγε δὲ, σὲ παρακαλῶ, ὅτι ὁ Θεὸς ἀργὰ ἐνεργεῖ, ὅταν πρόκειται νὰ τιμωρῇ, καὶ γρηγορὰ, ὅταν πρόκειται νὰ σώσῃ. Καὶ πρῶτον πρόσεχε τὰ ἔξω, ὅτι ἤλυνε τὸν Δαυὶδ ὁ φιλόανθρωπος Θεός, πολλὸ ἀργά. Ἦμαρτιον δὲ Δαυὶδ, ἔγινεν ἔγκαιρος ἡ γυναικα καὶ κανεὶς ἔλεγχος δὲν ἔγινε διὰ τὴν ἀμαρτίαν. Ἀλλ' ἀφοῦ ἐγεννήθη τὸ δρόμος, ὁ πού προσέλαβεν εἰς τῆς ἀμαρτίας, τότε ἀποστέλλεται ὁ ἱερός τῆς ἀμαρτίας. Διὰ τὴν ἀμέσως μετὰ τὴν ἀμαρτίαν δὲν τὸν διόρθωσε, ἔπειδ' ἂν γινώσκῃς ὅτι, ὅταν τὰ ἀμαρτήματα εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀσκήν τινα εἶναι τυρῶν ἡ ψυχὴ ἐκείνων τοῦ ἀμαρτήσαντος, οἷον εἶναι τελείως καθαρά τὰ αὐτὰ τῶν εὐρισκομένων εἰς τὴν διάνοιαν τῆς ἀμαρτίας. Ἀναβάλλει λοιπὸν νὰ προσφέρῃ τὴν διορθωσιν ἀπειδὴ τὸ πάθος εὐρίσκεται εἰς φλόγῳσιν. Μετὰ δὲ ἀπὸ πολλὴν καιρὸν ὁ ἔλεγχος προσέρχεται καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ μαζί ἡ μετάνοια καὶ ἡ συγκωρησις «Καὶ ὁ Κύριος ἀφῆκε τὴν ἀμαρτίαν σου». Ὡς τῆς ἀδικονομίας τοῦ ἀπειθήσαντος! Βλέπεις, ὅτι γρηγορὰ εἶναι, ὅταν πρόκειται νὰ σώσῃ. Δ Τούτου

καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις κήνει. ἀργὰ κρημνίζων καὶ γρηγορὰ βοηθῶν.

Ἰδοὺ τί ἐννοῶ μετὰ ταῦτα. Ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ὅταν πρόκειται νὰ κτισθῇ οἰκοδομήματα καὶ οἷα, ἔχουμεν ἀνάγκην πολλοῦ χρόνου. Διὰ νὰ κτισθῇ χρειάζομεθα πολλὸν χρόνον διὰ νὰ κρημνίσωμεν ὀλίγον. Εἰς τὸν Θεὸν ὅμως τὸ ἀντίθετον συμβαίνει. Ὅταν κτίῃ γρηγορὰ κτίει ὅταν καταστρέφῃ, ἀργὰ καταστρέφει. Ταχὺς εἶναι ὁ Θεὸς διὰ κτίει καὶ βραδὺς διὰ καταστρέφει. Καὶ τὰ δύο δὲ αὐτὰ ἁρμολογῶν εἰς τὸν Θεὸν διὸ τὸ μὲν πρῶτον φανερώνει τὴν δυνάμιν αὐτοῦ, τὸ δὲ δεύτερον τὴν ἀγαθότητά του. Ἀποδείξεις δὲ τῶν ἡσὺν λέγω εἶναι ἡ πείρα τῶν πραγμάτων. Εἰς ἐξ ἡμέρας ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὸν θάλασσαν τῶν θουνῶν, τὰς πεδιάδας, τὰς φάραγγας, τὰς κοιλάδας, ³³⁴ τὰ δάση, τὰ φυτὰ, τὰς πηγὰς τοῦς ποταμούς, τὸν παρόντα ὅλον τὴν πτωχίαν που βλέπομεν τὴν μεγάλην ταύτην καὶ εὐρύχωρον θάλασσαν, τὰς νήσους, τοὺς παραλίους τόπους καὶ μεσογειούς. Ὅλον τὸν ὁρατὸν καὶ ἀοράτῳ τοῦτον κόσμον, τὰ λογικὰ ζῶα καὶ τὰ ἀλογα, που ὑπάρχουν εἰς αὐτόν, ὅλην τὴν διακόσμησιν αὐτοῦ, πού βλέπομεν μέσα εἰς ἐξ ἡμέρας, δημιουργεῖ. Αὐτοῦ λοιπὸν πού εἶναι τόσον ταχὺς εἰς τὸ νὰ κτίῃ, διὰ ἀπεκρίσας μίαν πόλιν, νὰ καταστρέψῃ καὶ καταστρέφει, εὐρέθῃ βραδὺς. Λόγω τῆς ἀναστροφῆς τοῦ ³³⁵ Α. Θέλει νὰ ὑπανίστη τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ λέγει εἰς τοὺς Ἱεροσολίτας «Κυκλώσατε αὐτὴν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ τὴ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ πεσεῖται τὸ τεῖχος». Ἰηρ Ναυ 8, 3, 5. Τὸν κόσμον ὅλον σὲ ἐξ ἡμέρας κατασκευάζει καὶ μίαν μόνον πόλιν σὲ ἐπὶ ἡμέρας καταστρέφει. Διὰ τὸ μὲν δὲν τὴν ἀναστρέφει, Δὲν φανόζει ὁ προφήτης περὶ σοῦ λέγων «Εὖν ἀνοίξῃς τὸν οὐρανὸν τῷ ὄρει ἀφήσεται ἀπὸ σοῦ βῆλ, καὶ ταπεινωθῇ ἡς κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός». Ἡσ 64, 1, 2. Τὰ ἔργα τῆς δυνάμεώς σου, διηροῦμενος, δὲν λέγει ὁ Δαυὶδ «Ὁ φοβηθῆνός με ἐν τῇ ταπεινώσει τὴν γῆν, καὶ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίᾳ θαλασσῶν» (Ψαλμ 45, 3). Βουὴν ἀλόκληρα ἡμπορεῖς νὰ μετακινήσῃς καὶ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν νὰ τὰ βάλῃς. Β καὶ μίαν πόλιν ἢ ὁποῖα εἶναι ἀντίθετος πρὸς σέ, δὲν ἡμπορεῖς νὰ τὴν καταστρέψῃς ἀμέσως. Ὅλλο δίδεις παράτονον χρόνον εἰς αὐτὴν μέχρι τῆς καταστροφῆς ἐπὶ ἡμέρας, διὰ ποῖον λόγον. «Οὐκ ἔστι ἡ δυνάμις εἴνα ἔτινος, ἀπαντῶ ἀλλὰ διότι ἡ φιλοανθρωπία μακροθυμεῖ. Τῆς δίδως προθεσίμην ἐπὶ ἡμερῶν, ὅπως δώσω εἰς τὴν Νινευὶ τρεῖς μῆνας συμφορᾶς μετὰ τὸ κήρυγμα τῆς μετανόιας καὶ σωθῇ.

Καὶ πόσος κηρύττει τὴν μετάνοιαν εἰς αὐτήν, Ἐσθὼ

τὴν πόλιν ἀπολόρησαν, ὁ σιναίτηδες περιεκύκλιον τὰ πει-
κη αὐτῆς, πολλὸς ἦτο ὁ φόβος, πολλὸς ὁ φόβος, πολλὸν λαὸν
δρόμον μετανόας εἰς αὐτοὺς ἀνάγει, Μήπως προφήτην ἀ-
πέστειλες; Μήπως, Εὐαγγελιστὴν ἐπεμψες; Μήπως, ἰσχυρὰ
κανὼς εἰς αὐτοὺς ποιῶν τὸς ὑπεδεχόμενος τὸ συγχέρον τοὺς,
Μάλιστα, ἀπαντᾷ, διότι εἰκὼν μέσα εἰς τὴν πόλιν διδάσκει
λὸν τῆς μετανόας, τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην Ραββί, τὴν ὁποίαν
ἔβουσα διὰ τῆς μετανόας. Ὁ ἄνθρωπος τὸ ἴδιον φῶς ἦτο ποὺ
ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ ἐπειδὴ δὲν εἶχε τὰ φρονήματα ἐκεῖ-
νων, δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἀμαρτίαν των διότι θύεινεν ἀ-
μέτοχος εἰς τὴν ἀμαρτίαν των.

5. Καὶ πρόσεξε, σὲ παρακαλῶ, νὰ ἴδῃς τὰ παραδεχόμενα
καὶ πιστεύοντες κήρυγμα τῆς φιλοανθρωπίας. Εκείνος ποὺ
λέγει εἰς τὸν νόμον τοῦ Μωυσέως: «Ὁ μωσαεύσας» (Ἐξ. 20, 14) μὴ πορνείας, ἀλλάσκει τὴν λέξιν, λόγῳ τῆς φιλο-
ανθρωπίας του, καὶ φωνάζει διὰ τοῦ μοσχαίου Ἰησοῦ: «Ραββί ἡ
πόρνη ἤμας» (Ἰηρ. Ναυ 8, 17). Ἰησοῦς ἐκεῖνος ὁ υἱὸς τοῦ
Ναυῆ, ποὺ ἔλεγεν: «Ἡ πόρνη ἤμας», εἰκόνα ἦτο τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος λέγει: «Πόρνη καὶ πελᾶται
προσέχουσιν ἑαυτὰς εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ.
21, 31). Ὁ Εὐάν πρέπει νὰ ζῇ, πᾶς τότε εἶναι πόρνη, ἔξω
πόρνη εἶναι. Διὰ τὴν νὰ ζῇ, ἂν ἀναστρέψῃ, ἀπαντᾷ τὴν προη-
γουμένην αὐτῆς κατάστασιν, δὲ νὰ θαυμάσῃ τὴν κατάνη-
μεν αὐτῆς. Καὶ τί ἔκαμε θὰ εἴπῃ κανεὶς ἡ Ραββί, ποὺ
τῆς ἔφερε τὴν σιναίτην. Μήπως τὸ διὰ ἐδέχθη ποὺς κατα-
σκόπους, μὲ καλὸν τρόπον. Τοῦτο καθε δευδοκάς κάνει. Δὲν
ἀπολαμβάνει τὴν σιναίτην ἀπὸ τὰ πρὸς τοὺς κατασκόπους
καλὰ τῆς λόγια μόνον, ἀλλὰ πρῶτον ἀπὸ τὴν πίστιν τῆς καὶ
τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβίᾳ τῆς διὰθεσιν. Καὶ διὰ νὰ μὴ
τὴν πολὺ μεγάλῃ τῆς πίστεως, ἔκουσε αὐτὴν τὴν Γραφὴν, ποὺ
διγνέται τὰ μαρτυρημένα καταστάσεώς της. Ἦτο εἰς πορ-
νεῖον, σὺν μαργαριτῶν μὲ θέρμερον ἡνικατωμένοι χρυσοὺς
ἐπὶ λάσπῃ πεσμένοι. Ἐνθὺς εὐσεβείας μέσα εἰς τὰ ἐγκάθῃ
καμίνον εὐσεβείας φινὰ μέσα σὲ ὁσὲν χώρον κλεισμένην
καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς τοῦτο, πρόσεξε παλιν, παρακαλῶ, τὰ
εἶδος. Εἰδέκῃ τοὺς κατασκόπους καὶ ἐκεῖνον ποὺ ἀπηνήθη
ὁ Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον τοῦτον ἐκέρχεν ἡ Ραββί εἰς τὸ
πορνείον. Τὴ δὲ ἔκαμεν ὁ Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον. Ὅτε τὸ
ἔρος εἶχε ἀσθενεῖς τελειὰ ἀπὸ συννεφίας καὶ σκότος καὶ φωνὴ
οὐκ ἀλλοτρίως ἤκουετο, καὶ ἀσπράτῃ καὶ ἑλῶν φαινόμενα
ποὺ προκαλοῦν φόβον, ἤκουε φωνὴν ἐκ μέσους τοῦ Θεοῦ
καὶ ἔλεγε: «Ἄκουε Ἰσραὴλ. Κύριος ὁ Θεός σου. Κύριος εἰς
ἀπὸ» (Δευτ. 6, 4). «Ὁὐκ ἔσονται οἱ θεοὶ ἕτεροι» (Ἐξ. 20,

4, 134. A. «Ἐγὼ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔκω καὶ ἐν τῇ γῇ κάκει καὶ
πλὴν τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι» (Δευτ. 4, 39). Ταῦτα ἐνὶ ἡμῶν
οἱ Ἰσραὴλ, μοσχάρι κινεῖται ἐκάμε καὶ τὸν Θεὸν ἀπεδέκ-
μασε. Ἐλπομένησε τὸν Δεσπότην ἀπηνήθη τὸν εὐεργέτην
καὶ λέγει εἰς τὸν Ἀσὶν: «Ποῦ ἦν ἡμεῖς» (Ἐξ. 32, 1).
Εἰν θέλετε θεοὶ, διατὶ λέγετε, «Ποῦ ἦν ἡμεῖς» Πᾶς εἶναι δυνα-
τὸν νὰ εἶναι θεοὶ τὰ κατασκευασθέντα ὑπὸ ἀνθρώπων. Τό-
σον ἡ ἀμαρτία τυφλῶναι τὸν ἀμαρτάνοντα, ὥστε οὗτος μὲ τὸν
αὐτὸν τοῦ πολεμῆ καὶ τὸν εὐεργέτην τοῦ καταστρέφει. Κατε-
σκευάσθη ἓνα μοσχάρι καὶ φωνάζει: ὁ ἀκέραιος Ἰσραὴλ
καὶ λαός: «Ὅτι οἱ θεοὶ σοὶ Ἰσραὴλ οἱ ἐξαγαγόντες σε ἐκ
τῆς Αἰγύπτου. Οὗτοι οἱ θεοὶ» (Ἐξ. 32, 4). Διὰ λέγει: «Οὐ-
τα οἱ θεοὶ» ἐν ἓν ἓνα θέλει μοσχάρι καὶ ἓνα ἦτο τὸ κατα-
σκευασμένον εἶδωλον, διὰ νὰ εἴδῃς ὅτι δὲν προσκυνεῖ μόνον
ὁ πλὴν θέλει, ἀλλὰ ὅτι πορνεύει φωνάζει. B. Εὐεργέτης
εἰς με τοῦτο τὴν γνωμὴν τοῦ δὲν κρίνει αὐτὸν ποὺ θέλει διὰ
νὰ ἐπανελάβωμεν δὲ πάλιν εἰς αὐτὸ ποὺ εἴπαμεν ἐκεῖνα ποὺ
ἤκουσεν ὁ Ἰσραὴλ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦτο θαύματα περιεβάλλε-
το, ὁ ὁποῖος ὑπὸ τοιοῦτοι νόμοι ἐπαυδαίνετο καὶ τὰ ἡνὶ
ἦν αὐτὰ ἡ Ραββί ἡ κλεισμένη εἰς τὸ πορνείον τὰ κηρὶ περὶ
Διὸς λέγει εἰς τοὺς κατασκόπους: «Ἐγὼ μὲν δὲ ἐποίησεν
ὁ Θεὸς ἡμῶν τῷ Αἰγύπτῳ» (Ἰηρ. Ναυ 2, 9). Ὁ Ιου-
δαῖος λέγει: «Ὅτι οἱ θεοὶ σοὶ οἱ ἐξαγαγόντες σε ἐκ τῆς
Αἰγύπτου» ἡ δὲ πόρνη οὐκ εἰς θεοὺς, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεὸν ὅπο-
δοῖς τὴν σιναίτην. «Ἐγὼ μὲν δὲ ἐποίησεν δὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐποίησε
τοὺς Αἰγύπτῳ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἤκουσεν καὶ ἐτάκη ἡμῶν
ἡ καρδία καὶ τοῦτο ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν. Ἐγὼ μὲν δὲ ἐποίησε
καὶ ἡμῶν ἐποίησε» Αὐτῶν 10. Βλέπεις πᾶς μὲ τὴν διὰθεσιν C
τῆς πίστεως ἐπαναλαμβάνει τοὺς λόγους τοῦ νομοθέτου
«Καὶ οἶδα λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἔκω καὶ ἐν
τῇ γῇ κάκει καὶ πλὴν αὐτοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι» (Ἰηρ. Ναυ 2,

11). Ἡ Ραββί εἶναι σικωὶ τῆς Ἐσκλησίας ποὺ ἦτο κάποτε ὁ
νακατωμένη μὲ τὴν πορνείαν των εἰδωλῶν καὶ ποὺ δέχετα,
τῶρα τοῦ Χριστοῦ τοὺς κατασκόπους ἐκί ἐκεῖνον ποὺ ἔσται
λεν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἀλλὰ ἰσχυρὰ ἀποστόλους, τοὺς ἔπε-
σταλμένους παρὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Σωτῆρος, ἐν
γνῶν λέγει διὰ τὸ Θεὸς μὲν ἐν τῷ οὐρανῷ ἔκω καὶ ἐν τῇ
γῇ κάκει καὶ πλὴν αὐτοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι. Ταῦτα παρέλαβον
οἱ Ιουδαῖοι καὶ δὲν τὰ ἐπιλάζον ταῦτα ἤκουσεν ἡ Ἐσκλη-
σία καὶ τὰ διηγήθη. Ἀξίον λαὸν παντός ἐπαινοῖ εἶναι ἡ
Ραββί. D. ἡ εἰκόνα τῆς Ἐσκλησίας διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐνδοξὸς
Παῖδας Ἀννήκει καλὸ ἡν ἀξίαν τῆς πνεύματος, δὲν τὴν

ἀποδοκιμάζει, λόγω τῆς προηγουμένης καταστάσεώς της, ἀλλὰ τὴν ἐπαδοκιμάζει διὰ τὴν θεάρεστον μεταβολὴν της, καὶ τὴν συναριθμῆναι μετ' ὧνους τοὺς ἁγίους. Διὰ τοῦτο ἀφοῦ εἶπε διὰ τῆς πίστεως, ποῦ εἶχεν ὁ Ἀβελ, θυσιᾶν πρόσφερε· διὰ τῆς πίστεως, ποῦ εἶχεν ὁ Αβραάμ τοῦτο καὶ ἐκεῖνο ἔκαμε (Εβρ 11, 4) διὰ τῆς πίστεως ὁ Νῶε κτιστὴν κατασκευάσας διὰ τῆς πίστεως ὁ Μωϋσῆς ταῦτα καὶ ἐκεῖνα ἔκαμε τὰ καταθευματα καὶ ἀφοῦ ἐν συνεχείᾳ πολλοὺς ἁγίους ἀνέφερε εἰς τὸ τέλος κατέληξε. Διὰ τῆς πίστεως τῆς Ραῦβ ἡ πόρνη, δὲν θανατώθη· μοῦ με τοὺς συναριθμῶντας της ποῦ ἀπεβίωσαν ἐστὶ· δέδοθη τοὺς κατασκόπους καὶ διὰ τὰ μὴ συλληφθῶν δι' ἄλλης οδοῦ τοὺς ἐφυγάδευσε. Εβρ 11, 31. Καὶ πρόσεξε νὰ ᾔδει πως με πολλὰν συνεαῖν ἐξετάσας τὴν ἀγαθὴν της διαθέσιν. Ε "Ὅτε δὲ λαοὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως πρὸς ἀναζήτησιν τῶν κατασκόπων τὴν ἠρώτησαν. Εἰ εἰσῆλθον πρὸς σὲ ἄνδρες", Ἰηρ Ναυ. 2, 2-3). Ναυ. ἀπήντησεν εἰσῆλθον. Πρῶτον λέγει· τὴν ἀλήθειαν καὶ κατοπιν προσθέτει τὸ ψεύδος. Διότι οὐδέποτε αὐτὸ καθ' αὐτὸ το ψεύδος γίνεται προτενόν· ἐάν προηγουμένως δέ· δείξη τὴν ἀλήθειαν. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ οἱ λέγουσι ψέγματα ποῦ εἶνα δι' αὐτὸν νὰ γίνωνται πιστευτά, πρῶτον λέγουσι ἐκεῖνα ποῦ ἀληθῆ εἶναι καὶ ὅλα τὰ ὁμολογῶν, καὶ τότε ἐπιφέρουν τὰ ψευδῆ καὶ ἀμφιβαλόμενα. Εἰσῆλθον πρὸς σὲ κατασκόποι, τὴν ἐρωτοῦν. Ναυ. ἀπαντῶν. Διότι, δὲν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔλεγεν ὅτι· θὰ ἠνάγκαζε τοὺς ἀπεσταλμένους νὰ προσδοῖν ἐκ ἐξουσίας. ³³⁵ Α. Εἰσῆλθον λέγει, ἀλλὰ ἐξῆλθον καὶ οὐτὸν τὸν δρόμον ἀκολουθήσας. Καταδικάζει τοὺς καὶ θὰ τοὺς προλάβετε. Ὁ καλὸς ψεύδης! "Ὁ καλὸς δόλος, ὁ ὁποῖος δὲν προσδοῖ· τὰ θεία, ἀλλὰ φυλάττει τὴν εὐσέβειαν".

Εἰς λοιπὸν τὴν Ραῦβ ἔκεινεν ἡ μετάνοια τὴν ἔκαμεν ἐξαι· τῆς συμπτῆς καὶ διὰ στόματος ὄγων κερύσσεται. ἐστὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυ. ἡ φωνάζει εἰς τὴν ἐρημον. «Ζήτησεν Ραῦβ ἡ πόρνη» ὁ δὲ Παῦλος λέγει· «Πίστες Ραῦβ ἡ πόρνη οὐ συναριθμῶται τοῖς ὁσιωμένοις» πόσον περισπούδερτον ἥμεις ἐὰν προσφέρωμεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν μετάνοιαν θὰ θεοδοκῶμεν τὴν αὐτησίαν.

Μετανοίας καιρὸς εἶναι τῆς παρουσίας ζωῆς ὁ καιρὸς. Β. Διότι πολλὴ φρονεῖ θὰ τιμωρηθῶμεν διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας ἐν δέ· προλάβει ἡ μετάνοια τὴν τιμωρίαν. «Προφθάσμεν τὸ

17. «Ὁ ἀπ' αὐτῆς, ὁ Χριστοῦ, ὁ ἀπὸς καὶ ὁ ἡσυχαστὴς, ἀποκαθάρσιν τὰ πρὸς αὐτὴν ἢ πρὸς ἀποφυγὴν μετ' ὧν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἀποφυγὴν» (18. Ἀποδοκίμασε. 255 ἡμεῖς τὴν κτλ. 280), «οἱ καὶ περὶ Τερρασίνας, λέγον· Ὁ καὶ θ»

πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει» (Ψαλμ. 94, 2, "Ἄς σέβωμεν τὴν τιμὴν αὐτῶν ποῦ ὄντας τὰ ἁμαρτήματά μας καὶ μετὰ πολλὰ νερά ἀλλὰ μετὰ ὅλην δάκρυα. Πολλὰ εἶναι ἡ φωστὶς τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ μετὰ ὅλην δάκρυα σβέννεται. Διότι τὸ δάκρυ σβέννεται πυρκαϊάν ἁμαρτημάτων καὶ τέλος πλύνει καὶ ἐκλείπει δυσωδίαν ἁμαρτημάτων. Μαρτυρεῖ τοῦτο καὶ Δαυὶδ· «μικαρία καὶ ἀποδοκίμασι πόσιν μεγάλων ὀντων ἐκουν τὰ δάκρυα λέγων· «Λούου καὶ ἐκώστην νύκτα τὴν κλίνην μου· τὰ δάκρυά μου τὴν σπυριντὴν μου θύξω» (Ψαλμ. 133, 7). καὶ ὅμως ἐν ἡμέρᾳ νὰ δέξῃ τὰ ὀντων δάκρυα ἡτο ὀντων νὰ εἴπῃ· C «Ἐν δάκρυαί μου τὴν σπυριντὴν μου θύξω» καὶ λοιπὸν προέτεξε τὸ «Λούου» διὰ νὰ δείξη ὅτι λούου καὶ καθαρικὸν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα εἶναι τὰ δάκρυα.

Β. Ὅλα τὰ κακὰ ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα προέρχονται. Ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα προέρχονται χύψες ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα ταρκαῖα ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα πόλεμοι ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα ἐκθῆναι καὶ ὅλα ὅσα δυσκαλοθερήματα πάθη μετὰ προσβάλῃν. Καθὼς λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῶν ἱσχυρῶν δὲν ἐξετάζουν ἐκτενερῶς τὰς ἀσθενείας, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν αὐτῶν ζητοῦν νὰ γένοιεν ἔπει καὶ ὁ Σπῆρ θέλων νὰ δείξη, ὅτι ἡ αἰτία ὅλων τῶν κακῶν ποῦ ὑπάρχουν εἰς τοὺς ἄνθρωπους, εἶναι ἡ ἀμαρτία. λέγει εἰς τὸν παράλογον κατὰ τὸ σῆμα, D ἐπειδὴ εἰ δὲν ὡς ἱσχυρὸς τῶν ψυχῶν ὅτι πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ σωματος εἶχε γίνῃ παραλυσὸς ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς ἁμαρτίας. «Ἰδε, ἡγίη γένονας, μετὰ ἁμαρτίας» ἵνα μὴ κερδὸν ἡ οἱ γέννηται. Γεν. 5, 14. Εἰς αὐτοῦ λοιπὸν φαίνεται ὅτι καὶ εἶχε ἡ ἀσθενείας ἐκ τῆς ὁποίας προηγουμένως ἔπασκεν αὐτὴ ἡτο ἡ ἁμαρτία. Αὕτη εἶναι αἰτία (ἡγίη), αὕτη αἰτία λήπης σῆπης γίνεται ἀφορμὴ καὶ αἰτία αἰμαρτίας. Ἐνὰ πρῶτον ὁμοῦ θανατώμε· τὸ ἔλεγε πάλιν ἐν τῇ ἀρχῇ τὴν λυτὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἔθηκεν ὁ Θεὸς λόγω τῆς ἁμαρτίας τοῦ, διὰ τῆς ἀποφάσεως καταλύει τὴν ἀπόφασιν καὶ διὰ τῆς καταδόσεως τὴν καταδόσιν καταργεῖ καὶ ἰδοὺ πᾶς.

Ἐδόθη ἡ λύπη ὡς ποινὴ διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ διὰ τῆς λύπης λυεῖται ἡ ἁμαρτία. Προσεξε καλὸ τοῦτο τὴν γυναῖκα ἀπελὸν ὁ Θεὸς καὶ διὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἐντολῆς ἐπιβάλλων τὴν τιμωρίαν. Ε. λέγει εἰς αὐτὴν· «Ἐν λύπῃς τέλει τέμνω» (Γεν. 3, 18), δείξας μετὰ τοῦτο ὅτι καρπὸς τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ λύπη ἀλλὰ ὅτι τῆς μεγαλοδοκίας τοῦ· ἐκεῖνο ποῦ ἔθηκεν πρὸς τιμωρίαν, τὸ μετέβαλεν εἰς σωτηρίαν. Ἡ ἁμαρτία τὴν λύπην ἐγέννησε καὶ ἡ λύπη τὴν ἁμαρτίαν ἐξῆλθεν. Καὶ δεῖξας τὸ σκευλῆμα ὅτι τὸ ξύλον γεννᾷται καὶ τὸ ἔλεγον.

καταρρέγει, έτσι και ἡ λύπη ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ καταστρέφει τὴν ἁμαρτίαν, διὰν προέρκεται ἐκ μετανοίας. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Παῦλος: «Ἡ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται» (Β' Κορ. 7, 10). ³¹⁸ **Α** Καλὴ εἶναι ἡ λύπη εἰς τοὺς εἰλικρινῶς μετανοοῦντας. Ἀρμύζει εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας τὸ ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας πένθος. Ἐπειδὴ «Μολώρια οἱ πενθοῦντες, οἱ αὐτοὶ παρακληθήσονται» (Ματθ. 5, 4).

Πένθησε διὰ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τὸ μὴ θρινήσῃ διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ποῦ θὰ σοὺ ἐπιβλήῃ. Ἀπολογήσου εἰς τὸν κριτὴν προτοῦ εἰς τὸ δικαστήριον νὰ ἐλθῃς. Δὲν ἔχρεις ὅτι θὰ σοὶ θέλουν νὰ διαθέσουν εὐνοίας ὑπὲρ αὐτῶν τὸν δικαστὴν, δὲν τὸν περιποιῶνται καὶ παρακαλοῦν, καὶ αὐτὴν τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης, ἀλλὰ προτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ φίλων ἢ προσπαθῶν ἢ μετὰ κάποιον ἄλλον τρόπον τὸν παρακαλοῦν. Τὸ ἴδιον λοιπὸν συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὸν Θεόν. **Β** Εἰς τὴν καρδίαν ποῦ θὰ εἶναι εἰς τὸ θῆμα ὡς δικαστὴς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸν πεύσωμεν. Προτοῦ δὲ ἔλθῃ ἡ κρίσις, εἶναι δυνατόν νὰ δυσαισθησῶμεν τὸν κριτὴν. Δι' αὐτὸ ἀκράδως καὶ ὁ Δαυὶδ ἔλεγε: «Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει» (Ψαλμ. 94, 2). Ἐκεῖ τὸν μέγαν Κριτὴν δὲν ἐξομολογεῖται τέχνη ῥητόρων, δὲν δουλεῖ ἐξουσία· δὲν κάμπτεται ἀπὸ ἀξίωμα, πρόσωπον δὲν ἐντρέπεται, μὲ κῆρυμα δὲν διασφείρεται, ἀλλὰ φοβερὰ καὶ ἀδυσώπητος εἶναι ἡ δικαιοκρασία του. Ἐδῶ λοιπὸν τὸν κριτὴν ὡς δυσαισθησάμεν καὶ παρακαλοῦμεν. Ἐδῶ μὲ πᾶσαν δύναμιν θερμῶς ὡς τὸν ἱκετεύομεν, ἀλλὰ οὐ μὲ κῆρυμα· μάλλον, δέ, διὰ τὸ λέγωμεν τὴν ἀλήθειαν, πεφθεῖται καὶ διὰ τὴν κρημάτων ὁ φιλόνητος, δεχόμενος αὐτὸ οὐκ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ ἐμπέσεις διὰ τῶν πτωχῶν. **Γ** Δίωκε εἰς τὸν πτωχὸν κῆρυμα καὶ τὸν κριτὴν εὐνοϊκὸν πῶς οὐκ ἔκαμες.

Ταῦτα δὲ λέγω ἀπὸ ἐνδιαφέρον καὶ οικειότητα πρὸς σὺς, ἐπειδὴ μετάνοια χωρὶς ἐλεημοσύνης νεκρὰ εἶναι καὶ χωρὶς πτερὰ. Δὲν δύναται ἡ μετάνοια νὰ πετάξῃ, ἂν δὲν ἔχῃ ὡς πτερὰ τὴν ἐλεημοσύνην. Διὰ τοῦτο εἰς τὸν εἰλικρινῶς μετανοήσαντα Κορινθίον περὶν ἔγινε τῆς εὐσεβείας ἡ ἐλεημοσύνη. Διότι: «Αἱ ἐλεημοσύναι σου καὶ αἱ προσευχαί σου εἰς οὐρανὸν ἀνέβησαν», λέγει (Πρὸς. 10, 4). Ἐπειδὴ ἂν δὲν εἶχεν ὡς πτερὰ τὴν ἐλεημοσύνην ἡ μετάνοια, δὲν θὰ ἀνέβαινεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐκεῖ ἀνοικτὴ λοιπὸν σήμερον ἐμπνευστικὸν κατάστημα τῆς ἐλεημοσύνης. Διότι βλέπομεν τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τοὺς πτωχοὺς· βλέπομεν τοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν παραφερομένους· βλέπομεν τοὺς πονοῦντας· βλέπομεν τοὺς

δυνατόντας· **Β** βλέπομεν τοὺς ἀναστενάζοντας. Πανήγυρις θρημασκή εἶναι ἐμπρὸς μας. Ἐκποὰς δὲ τῆς πανηγύρεως δὲν εἶναι ἄλλος καὶ ὁ ἔμπορος ἄλλο δὲν σκεπτεται, παρὰ τὰ ἐμπνεύματα μὲ μικρὴν τιμὴν νὰ τὰ ἀγοράσῃ καὶ μὲ μεγάλῃν νὰ τὰ πωλήσῃ. Αὐτὸ δὲν ἐπιδιώκει καὶ ὁ κοθένας ἐκ τῶν ἐμπνητων· δὲν ποῖαν ἄλλον λόγον ἐπιδιώκει ἕνας εἰς τὸ ἐμπνῆσαι, παρὰ διὰ τὸ μεταπωλήσῃ ὅσα μὲ μικρὴν τιμὴν ἡγόρασε, μὲ μεγάλῃν, καὶ νὰ κερδίσῃ πολλά ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν.

Ταύτην πανήγυριν θέσεν ἐμπρὸς μας ὁ Θεός. Μὲ μικρὴν τιμὴν ἡγόρασε τὴν δικαιοσύνην, νῦν ἀκριθὰ τὴν μεταπωλήσῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πρέπει νὰ ἀνομήσωμεν μεταπώλησιν τὴν ἀνταπόδοσιν. Εἰς τὸν θῖον τοῦτον μὲ ὀλίγα ἀγοράσκει ἡ δικαιοσύνη, **Ε** μὲ δαψιμαντὰν τεράκιον ἄριον, μὲ πικρὰ· ὅστις φέρεται, μὲ ἕνα ποτήρι κρύου νεροῦ. «Ὅς ποίησι ποτήριον ψυχροῦ, ἡμῖν λέγω ὅτι, λέγει ὁ τοῦ πνευματικοῦ ἐμποροῦ διδάσκαλος, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ» (Ματθ. 10, 42). Ἐνα ποτήρι κρύου νεροῦ φέρεται μισθόν· τὸ ὄρεμα, τὸ κῆρυμα, ποῦ δίδονται πρὸς εὐεργεσίαν, εἶναι δυνατόν νὰ μὴ φέρουσι μισθόν· Ἀντιθέτως μάλιστα καὶ μόνον μισθὸν φέρει. Διὰ τοῦτο ἀνέφερεν ἕνα ποτήρι κρύου νεροῦ· Ἀνέλεων ἐλεημοσύνην ἀνέφερε. Διότι διὰ τὸ κρύον νερὸ οὔτε ζύλο ἠδυνάσκει, οὔτε τίποτε ἄλλο. Ἐὰν δὲ εἴσῃ ποῦ χωρὶς ἔξοδα γίνονται ἡ προσφορά, ὅσην εὐεργεσίαν φέρεῖ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ποῦ δίδεται ἀφροντία ρούσων. ¹³⁷ **Α** ποῦ κορηγοῦνται κῆρυμα καὶ πλῆθος πολὺ ἄλλων ἀγαθῶν, πόσον μισθὸν πρέπει νὰ περιμένη κανεὶς ἀπὸ τὸν θειὸν κριτὴν. **Γ** ὅσον λοιπὸν ἐμπρὸς μας φθιγὰ πωλοῦνται αἱ ὁρεαί, δὲ πᾶσαι ἀπὸ τῶν μεγαλόδωρον, ὡς τὰς ἀρπάζομεν, ὡς ὡς ἀγοράσωμεν. «Ὁ βιψύντης, λέγει, πορεύεσθε ἐφ' ὕδαρ καὶ οὐ μὴ ἔχετε ἀργύριον, βωδίσαντες ἡγοράσεται» (Ἠσ. 45, 1). Ἐν ὅσῃ ὑπάρχει ἐμπρὸς μας ἡ πανήγυρις, ὡς ἀγοράσωμεν ἐλεημοσύνας, μάλλον δὲ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ὡς ἀγοράσωμεν τὴν σωτηρίαν. Τὸν Χριστὸν ἐνδύει, διὰ τὸν πτωχὸν ἐνδύει. Ταῦτα, λέγει γνωστὸν πολὺ καλὰ. Ταῦτα ἔχει μᾶλλον πρὸ πολλοῦ, δὲν μοῦ τὸ ἐδίδωκες σὺ πρῶτος, δὲν τὸ ἤκουσι ἀπὸ σὲ διὰ πρῶτην φοράν. **Β** Δὲν ἀφρόντως ἀγνωστὰ πράγματα, ἀλλ' ὅσα πολλοὶ ἀπὸ τοῦς παύοντας πολλὰς γὰρ ἠδύναται, ἱκανοῦμαι καὶ ἐγώ, γνωρίζω, ὅτι ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια μὲ αὐτὰ πολλὰς ἔχετε μάθει, ἀλλ' εἴθε, ὅσοι πολλὰς ἀκούσαμεν, ἔστω καὶ ὅλγαν νὰ κάνωμεν τὸ καλόν.

Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖζει τὸν Θεόν. Ὃς δανείσασιν εἰς τὸν Θεόν τὴν ἐλεημοσύνην, διὰ τὸ λάβωμεν ὡς ἀνταπό-

ἔσων παρ' αὐτοῦ φιλανθρωπίαν. Ἄλλ' ὃ τοῦ συμφαισίου λόγου! «Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖται Θεῷ» (Παρ. 19, 17). Διαι λοιπὸν δὲν εἶπε, ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δίδει εἰς τὸν Θεόν. ἀλλὰ «δανίζει». Διότι γνωρίζει ἡ Γραφή τὴν πλεονεξίαν μας. Ἐπρόσθεεν ὅτι ἡ ἀσκληρία μας, εἰς πλεονεξίαν ἀποβλέπουσα, ζητεῖ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρα. διὰ τοῦτο δὲν εἶπεν ἀπλῶς· Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δίδει εἰς τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι ἐλεῶν πτωχὸν δανίζει Θεῷ. Ἐάν δανίζεται ὁ Θεὸς ἀπὸ ἡμῶν, ὅρα εἶναι κρεῖττον μας. Τί λοιπὸν, θέλεις νὰ εἶπῃς αὐτὸν κριτὴν ἢ κρεῖττον; Ὁ κρεῖττος ἐνιρθεῖται τὸν δανιστὴν. ἐνθ' ὃ κράτῃ δὲν φρεσίνεται τὸν δανειζόμενον.

7. Εἶναι δὲ ἀνάγκη καὶ ἄλλον λόγον νὰ μὴ σιωποῦμεν, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς εἶπεν, ὅτι ἐμὲ δανίζει ἐκεῖνος ποῦ δίδει εἰς τὸν πτωχόν. **Δ** Ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἡ πλεονεξία μας σέπει εἰς τὴν νὰ κερδίσωμεν πολλά, ὡς προηγουμένως εἶπόμεν, καὶ κανεὶς δὲν δέχεται νὰ δανείσῃ ἀνευ ἐξασφαλίσεως τῶν χρημάτων του. διὰ τοῦτο καὶ δανιστὴς, διὰ νὰ δανείσῃ κάποιον, ζητεῖ ἢ ὑποθήκην, ἢ ἐνέχυρον, ἢ ἐγγυητὴν καὶ διὰ τῆς προσαναγωγῆς τοῦτων δανίζει. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι χωρὶς αὐτὰ κανεὶς δὲν δανίζει, οὕτε εἰς φιλανθρωπίαν ἀποβλέπει, παρὰ μόνον εἰς τὸ κέρδος· καὶ διὰ τὰ αὐτὰ τὰ μέσα τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν δανιστῶν ἔργμος εἶναι ὁ πτωχός, διότι οὕτε ὑποθήκην ἔχει, ἀποῦ τίποτε δὲν ἔχει, οὕτε ἐνέχυρον προσφέρει, ἀποῦ γυνὴς εἶναι. **Ε** οὕτε ἐγγυητὴς παρέχει, ἀποῦ λόγῳ τῆς πτωχείας του κανεὶς δὲν τὸν ἐμπιστεύεται· καὶ ὅτι ὁ πτωχὸς κινδυνεύει ἀπὸ τὴν πτωχείαν καὶ τὴν στέρησιν, ὃ δὲ ἔχων τὰ χρήματα κινδυνεύει ἀπὸ τὴν ἀπανθρωπίαν, ἔβαλε τὸν αὐτὸν του εἰς τὸ μέσον ὡς ἐκέχον· μὲν εἰς τὸν πτωχόν, ἐνέχυρον δὲ εἰς τὸν δανιστὴν. Δὲν ἔκει, λέγει, ἐμπιστάσωνται εἰς αὐτὸν διὰ τὴν πτωχείαν του. ἔχε ἐμπιστάσωνται εἰς ἐμὲ διὰ τὴν ἀφθονίαν μου. Εἶδε τὸν πτωχόν καὶ τὸν ἡλέησεν. Εἶδε τὸν πτωχόν καὶ δὲν τὸν παρέδωκεν, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν του ἔθηκεν ὡς ἐνέχυρον, εἰς ἡκείνον ποῦ τίποτε δὲν εἶχε καὶ πλησίον εἰς τὸν ἄπορον ἐστάθη ὡς βοηθὸς ἀπὸ τὴν πολλὴν του φιλανθρωπίαν. Ἔτσι ἐπαλήθευσεν ὁ μακάριος Δανιὴλ, 338 **Α** ὁ ὁποῖος διὰ τὴν φιλανθρωπίαν ταύτην τοῦ Θεοῦ λέγει· «Ὅτι παρέστη ἐκ δεξιῶν πέννητος» (Ψαλμ. 108, 31).

«Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανίζει Θεῷ» (Παρ. 19, 17). Ἐκε ἄλλος, λέγει, εἰς ἐμὲ δανίζει. Καὶ πόσον κερδίζω δανείζων εἰς σέ; Βεβαίως εἶναι παρανομώτατον παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ ζητῶμεν λόγον ὅμως διὰ νὰ συγκαταβῇ εἰς τὴν παρνομίαν

σου καὶ παύσῃ τὴν ἀποταμίαν σου, ὃς ἐξετάσωμεν καὶ τὰ ὅλα ὑπὸ καὶ ἀντιπαράβολόν. Ὅταν δανείζεις εἰς τοὺς ἀλλοίους, τί κερδίζεις; Πόσον τοῖς ἑκατὸν ὡς κέρδος ζητεῖς; Δὲν ζητεῖς ἔνα τοῖς ἑκατὸν, ἐάν θέλῃς νὰ ζητήσῃς τὸ νόμιμον κέρδος; Ἐάν δὲ λόγῳ ἀπληστίας ζητήσῃς περισσοτέρα, διὰ τὴν ἀπλησίαν καὶ ἀπλησίαν θὰ εἶναι ἡ τιμωρία ποῦ θὰ ἔσῃς διὰ τὴν ἀδικίαν σου ταύτην. Ἐγὼ ὅμως σοῦ ἱκανοποιῶ πλήρως τὴν πλεονεξίαν, σοῦ παρακατατίτω τὴν δρεῖν τῆς ἀπληστίας, ἀντιπακρίνομαι μὲ τὴν πλουσίαν παροχήν μου εἰς τὰ ὑπερβολικὰ αἰσθηματὰ σου. **Β** Σὺ ζητεῖς ἔνα τοῖς ἑκατὸν, ἐγὼ ὅμως ποῦ δίδω ἑκατὸν τοῖς ἑκατὸν. Ἐπειτα, ἴσως εἴπῃ ὁ ἐλεῶν, ὁμολογῶ, ὅτι δανίζεσσαι, Κύριε, καὶ δανείζεσσαι ἀπὸ ἐμὲ διὰ τῆς ἀληθινοσύνης, ποῦ δίδω εἰς τὸν πτωχόν, ἀλλὰ πότε θὰ μοῦ ἀπιστρέψῃς τὸ δάνειον; Πρέπει καὶ εἰς τοῦτο νὰ συμφωνήσωμεν, διὰ νὰ εἶπῃ κύριος ἡ συναλλαγή μας. Λέγε μου, πότε θὰ εἶναι ὁ καιρὸς τῆς ἀνταποδόσεως, καθότι μοῦ τὴν προσημαίνον ποῦ θὰ μοῦ ἐπιστραφῇ τὸ δάνειον. Πόρα καὶ περὶ τοῦ εἶναι αἱ ἀπιστήσεις σου αὗται; Πιστὴς γὰρ ὁ Κύριος ἐν ἡμῖν τοῖς λόγοις αὐτοῦ (Ψαλμ. 144, 13). Ἐπειδὴ δὲ σὺν ἡμῖν καὶ ἀκόμιον εἶναι ὁ μὲ καλὴν πίστιν δανειζόμενος, κρόνους νὰ μετρήσῃ καὶ ἡμέρας τῆς ἐπιστροφῆς νὰ ὀρίσῃ, ἀκούει πότε καὶ ποῦ θὰ σοῦ ἀποδοῇ τὰ ὀφειλόμενα, ἐκεῖνος, ὁ ἀποδοῦν διὰ τοῦ πτωχοῦ ἐδανείσθη ἀπὸ σέ.

«Ὅταν καθίσῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» ἐπὶ θρόνου βῶλες αὐτοῦ **Γ** καὶ στήσῃ τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ κριεῖνα ἐκ ἐξωνύμων, καὶ ἐρεῖ τοῖς ἐκ δεξιῶν. Πρόσθεε τώρα νὰ ἴδῃς πᾶς ἐκφανίζεται εὐνοκῶν ὁ κρεῖττος πρὸς τὸν δανειζόμενον, πᾶς αὐτὸς ποῦ ἐδανείσθη ἐπιστρέφει μὲ εὐγνωμοσύνην τὰ ὀφειλόμενα· «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου». Διὰ ποῖον λόγον; Διότι «Ἐπεινάσα καὶ ἐδωκατέ μοι φανεῖν, ἐδωκα καὶ ἐποίησατὲ με γυνὴς ἡμῶν, καὶ ἐνεδύσατέ με· ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθετε πρὸς με· ἀδελφεὲς ἡμῶν καὶ ἐπισκεμαστέ με· ἔβουε ἡμῶν, καὶ συναγαγέτε με» (Ματθ. 25, 31). Ἐπειτα αὐτοὶ ποῦ διεκόνησαν τὸν Κύριον καλῶς εἰς τὸν πρέποντα καιρὸν, οκεπτόμενοι τὴν ἰδικὴν των ὀδυναμίαν καὶ τὴν ὥραν ἡκείνου ποῦ ἐδανείσθη λέγουσιν· **Δ** «Κύριε, πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐτρέψαμεν, ἢ διψῶντα, καὶ ἐποίησαμεν». Σὲ εἰς τὸν ὅρασον ἔλα μὲ ἐλπίδα στρέφοντι ἐν μάτια τοῦ καὶ σὺ τοὺς εἶδες τὴν τροφὴν μὲ ἀφθονίαν. (Ψαλμ. 144, 15). Ὡς τῆς πολλῆς ἀγαθότητος! κρῖνται τὴν ὥραν ἀπὸ φιλανθρωπίαν. Ἐπεινάσα γὰρ καὶ ἐδωκατέ μοι φαγεῖν. Ὡς τῆς πολλῆς ἀγαθότητος! Ὡς τῆς ἐμετρητικῆς

καλιώσυνται! Αὐτοὶ ποὺ δίδει τροφήν σὲ κάθε ζῶσαν ὑποφύειν καὶ ἀνοίγει τὰ κάρνα του καὶ χορταίνει κάθε ἀνάγκην καὶ ἐπιθυμίαν αὐτῆς μὲ ὀφθαλμοὺς (Ψαλμ. 144, 18). «Ἐπεινῶν» λέγει: «Καὶ ἐδάκατέ μοι φαγεῖν», ἅκι διότι ἐλατύνεται ἡ ἄβυσσος του, ἀλλὰ διότι ἡ φιλοanthropia του ἐγγύεται διὰ τοὺς πτωχοὺς. «Ἐδάκῃσα, καὶ ἐποίησάτέ με». Ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ λέγει ταῦτα; Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ποτίζει τὴν φύσιν μὲ τὰς Ἀἰνῆας, μὲ τοὺς ποταμοὺς ἔκαστος τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος λέγει διὰ τοῦ Εὐαγγελίου: «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεῖουσιν ὕδατος ζῶντος» (Ἰω. 7, 38). Ἐκεῖνος ποὺ εἶπε: «Εἰ τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω» (Αἰτιολ. 37) αὐτὸς παρὰ ταῦτα λέγει: «Ἐμὲνδε ἤμην καὶ ἐνεδύσατέ με». Ἐνεδύσαμεν ἐκεῖνον ποὺ ἐνδύει τὸν οὐρανὸν μὲ τὰ σύννεφα, ἐκεῖνον ποὺ ἐνδύει τὴν Ἐκκλησίαν ὅλην καὶ τὴν οἰκουμένην. «Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε Χριστὸν ἐνεδύσασθε» (Γαλ. 3, 27). 339 Α. «Ἐν φυλακῇ ἤμην». Εἰς τὴν φυλακὴν αὐτὴν, ὁ ὁποῖος θγάλεται ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοῦ φυλακισμένου; Ἐξήγησε αὐτὸ ποὺ λέγεις, διότι ἡ ἔβρα σου ἀρνεῖται τὰ λεγόμενά σου. Πότε σὲ εἴδαμεν σὲ τόσῃν πτωχείᾳ; Πότε ταῦτα ἐκάμαμεν; «Ἐφ' ὅσον, λέγει, ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων πεποιθήκατε ἐμοὶ ἐπαύκατε» (Ματθ. 23, 40). Μήπως δὲν εἶναι ἀληθὲς ὁ λόγος, ὅτι ὁ «Ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει θεοῦ» (Παρ. 19, 17); Καὶ πρόσθε τὸ θαυμαστὸν κανένα ἄλλο ἔργον ἀρετῆς δὲν ἀνέφερε, παρὰ τοῦτο: καίτοι ἠμποροῦσε νὰ εἴπῃ Ἐλάτε σὺ ἐβλογημένοι, διότι ἐξήσατε μὲ σωφροσύνην, διότι ἐμείνατε παρθένοι, διότι τὸν ἀγγελικὸν θῖον ἠκολούθησατε: ἀλλὰ παρακωλύει ταῦτα, ὅτι ἐπειδὴ δὲν ἀέζκουν νὰ τὰ ἀναφέρῃ, ἀλλὰ διότι εἶναι κατώτερα ἀπὸ τὴν φιλοanthropia. Καθὼς δὲ εἰς τοὺς ποὺ ἦσαν εἰς τὰ δεξιὰ, ἐδείκνυεν ὅτι λόγῳ τῆς φιλοanthropias τῶν τοῦ ἐδωρήθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἔτσι καὶ τοὺς ἐξ ὑπερτερῶν εὐφρακόμενους, ἔξ διὰ τὴν ἑλλειψὶν φιλοanthropias, τοὺς ἠπειλῶνεν ὅτι θὰ τοὺς τιμωρήσῃ. «Πορεύσαθε σὺ κατηραμένοι εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, τὰ ἡτοιμασμένα τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ» (Ματθ. 23, 41). Δασί; Διὰ ποῖον λόγον; Διότι «Ἐπεινῶν καὶ οὐκ ἐδάκατέ μοι φαγεῖν».

Δὲν εἶπε, διότι ἐπορευόσασθε, διότι ἐμαρτύροσασθε, διότι ἐκλέψατε, διότι ἐνευδομαρτύρησατε, διότι ἐμαρτύρησατε: καὶ μὲν ὁμολογουμένως εἶναι ταῦτα, ἀλλὰ πολὺ κατώτερα ἀπὸ τὴν ἀπανθρωπικὴν καὶ τὴν ἑλλειψὶν τῆς ἐλεημοσύνης. Διότι δὲ, ὡς Κύριε, δὲν ἀναφέρεις ἄλλους δρόμους; Διότι, δὲν κρίνεις, λέγει, τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ τὴν ἀπανθρωπικὴν. Δὲν κρίνεις

τοὺς ἁμαρτήσαντας. Ὁ ἀλλὰ τοὺς μὴ μετανοήσαντας. Διὰ τὴν ἀπανθρωπικὴν ποὺ ἐδείξατε οὐκ καταδικάζω, διότι ἂν καὶ ἐλάτε ἰσοὺν καὶ εἴτατο φάρμακον σωτηρίας, δηλαδὴ τὴν ἐλεημοσύνην, διὰ τῆς ὁποίας ἦτο δυνατόν νὰ ἐξυλασθῶσι τὰ ἁμαρτήματα, παρημελήσατε τοὺς εὐεργετὰς μέσους. Κατακρίνω λοιπὸν τὴν ἀπανθρωπικὴν διότι εἶναι ῥίζα κακίας καὶ κάθε ἀσεβείας. Ἐπεινῶ τὴν φιλοanthropia, διότι εἶναι ῥίζα ἄλλων τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀπαλῶ αὐτοὺς μὲν μὲ πῦρ αἰώνιον, εἰς ἐκεῖνους δὲ ὑπόσκοποι βασιλεῖον οὐράνιον. Καλοὶ εἶναι, ὡς Δέσποτα, καὶ αἱ ὑποσχεσεις σου, καλὴ καὶ ἡ ἀναμενόμενη βασιλεία, καλὴ καὶ ἡ γέννησις ὅς ἀπειλή, ἡ μὲν προτρέπουσα, ἡ δὲ ἐκπράττουσα. Διότι προτρέπει καλῶς πρὸς τὴν ἀρετὴν ἡ βασιλεία, προτρέπει δὲ ἀπώλειαν φόβον ἡ γέννησις.

Δ. Ἀπειλεῖ δηλαδὴ μὲ γέννησιν ὁ Θεός, ἅκι ἐπὶ νὰ πρὸς ὑμᾶς εἰς γέννησιν, ἀλλὰ διὰ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτῆς. Διότι εἴαν εἶκεν ὡς σκοπὸν νὰ κολάσῃ, δὲν θὰ ἀπειλοῦσε προηγουμένως, ὥστε μὲ τὴν ἀπειλὴν νὰ λάβωμεν τὰ μέτρα μας καὶ ἀποφύγωμεν ὅσα μὲς ἀπειλεῖ. Ἀπειλεῖ μὲ τιμωρίαν, διὰ νὰ μὴ λάβωμεν πείραν τῆς τιμωρίας. Μὲς φοβέται: μὲ λόγια, διὰ νὰ μὴ μᾶς κολάσῃ μὲ ἔργα.

Ἄς δανείσωμεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν φιλοanthropia, ἅς τὸν δανείσωμεν, διὰ νὰ τὸν εὐφρανῇ, ὅπως εἶπον ἀνωτέρω, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως κρεώσῃν καὶ ὅκι δικαστὴν. Διότι αἰθεῖται ὁ κρεώσῃς τὸν δανειστὴν: τὸν αἰθεῖται καὶ τὸν παρακαλεῖ. Εἰ εἴαν μεταβῇ δανειστὴς εἰς τὴν πόρταν τοῦ κρεώσῃ, εἴαν μὲν αὐτός (ὁ κρεώσῃς) εἶναι πτωχὸς, φέγγει, εἴαν δὲ εἶναι εὐπόρος μὲ παρησῇαν δέχεται αὐτόν.

Πρόσθε δὲ, σὲ παρακαλῶ, νὰ ἴδῃς καὶ ἄλλην ἀξιοθαύμαστον ἐνέργειαν τοῦ δικαίου κριτοῦ, μὲ παρόδογμα παρμένον ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ συμβαίνειν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐάν δανείσῃς ἕνα εὐπορὸν εἰς πτωχεῖαν καὶ ἀργότερον ὁ δανειστὴς ἀπακήσῃ ἀφ'αὐτοῦ πλοῦτον, καὶ εἶναι πῦρ εἰς Θεὸν νὰ σοῦ ἐπιστρέψῃ τὸ χρέος, καὶ νὰ τὸ μὴτὶ ὁ κόσμος σοῦ ἐπιστρέφῃ τὰ φειδόμενα, διὰ νὰ μὴ ἐντραπισθῇ διὰ τὴν προηγουμένην οικονομίαν του κατὰστάσιν. Οὗτος σὲ εὐχαριστεῖ μὲν διὰ τὸ δάνειον, ἀλλὰ κρύπτει τὴν εὐεργεσίαν ἀπὸ τοῦ ἄλλου, ἐντραπόμενος τὴν προηγουμένην πτωχεῖαν του. 340 Α. Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν φέρεται εἶπαι, ἀλλὰ κρυφὰ δανείζεται καὶ φανερὰ ἐπιστρέφει τὸ χρέος. Ὅταν δηλαδὴ λαμβάνῃ, διὰ κρυφίας ἐλεημοσύνης λαμβάνει, ὅταν δὲ ἀποδίδῃ, ἐνώπιον ὅλης τῆς δημιουργίας ἀποδίδει.

Ἄλλ' ἵσως ἐρωτήσῃ κάποιος: διὰ τί, ὅπως εἰς ἡμᾶς τὸν πλοῦτον ὁ Θεὸς ἐδῶκε τὸν πλοῦτον, δὲν τὸν ἐδῶκε ἐξ ἴσου καὶ

εἰς τὸν πτωκὸν. Ἥμποροῦσε μὲν καὶ εἰς τὸ νῦν τὸν δάσκαλόν καὶ εἰς τὸν πτωκὸν ἐξ ἰσοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκαμε, διότι δὲν ἠθέλησεν οὐτε ὁ ἰσχυρὸς σου πλούτος νῦν εἶναι ἀκαρπικὸς, οὐτε ἔκκενόν σου ἡ πτωχεία ἄριστος. Εἰς τὸν πλούσιον ἔδωκε πλούτον, διὰ νῦν γίνῃς πλούσιος εἰς ἐλεημοσύνην καὶ σκαρτίζεις με δικαιοσύνην. Ἔ. Διότι, «Ἐκατόμηνος γὰρ ἔδωκε τοῖς πένησιν ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (Ψαλμ. 111, 9). Βλέπεις, ὅτι ὁ πλούσιος ἀπὸ τῆς ἐλεημοσύνης θησαυρίζει δικαιοσύνην αἰώνιον; Βλέπε καὶ τὸν πτωκὸν. Ἐπειδὴ δὲν ἔχει πλούτον, διὰ τοῦ ὁποίου νῦν ἐργασθῇ δικαιοσύνην, ἔχει πτωχείαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπολαμβάνει ὑπομονὴν αἰώνιον. Διότι: «Ἡ ὑπομονὴ τῶν πενήτων, οὐκ ἀπολείπει εἰς τὸν αἰῶνα» (Ψαλμ. 9, 19), διὰ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ